

DE SACRO ALTA
RIS MYSTERIO

1 5 3 6

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU

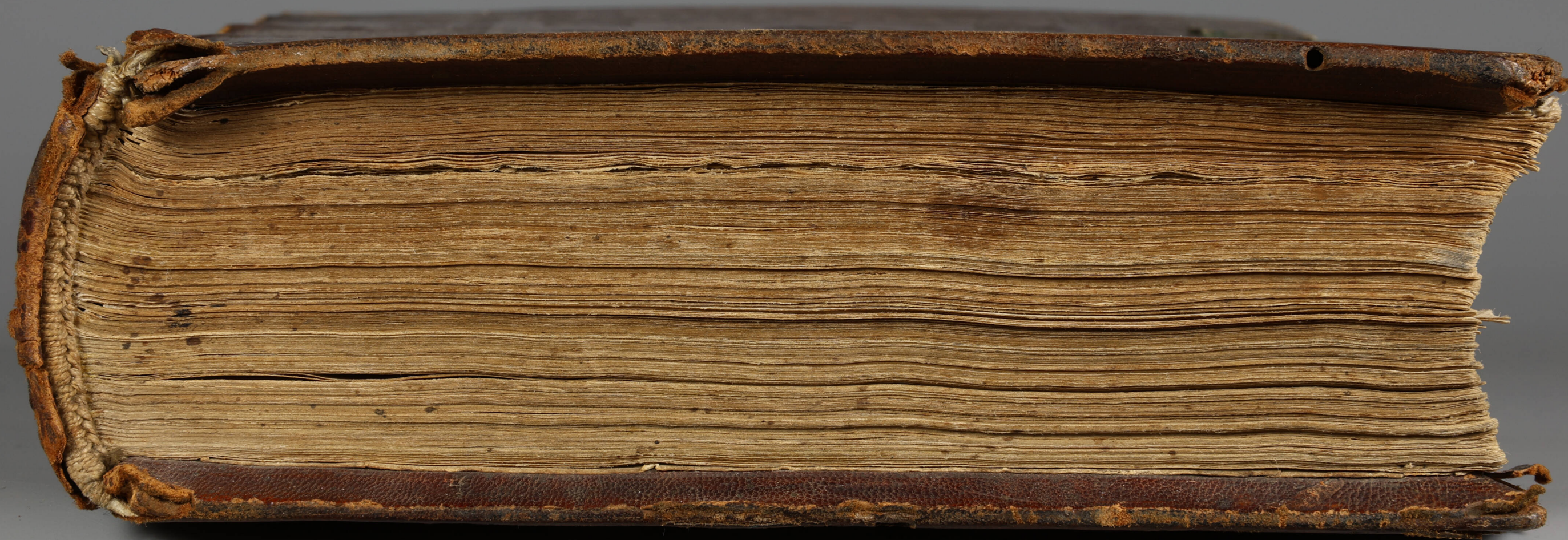
234239 II
234236 II

C. 17111A

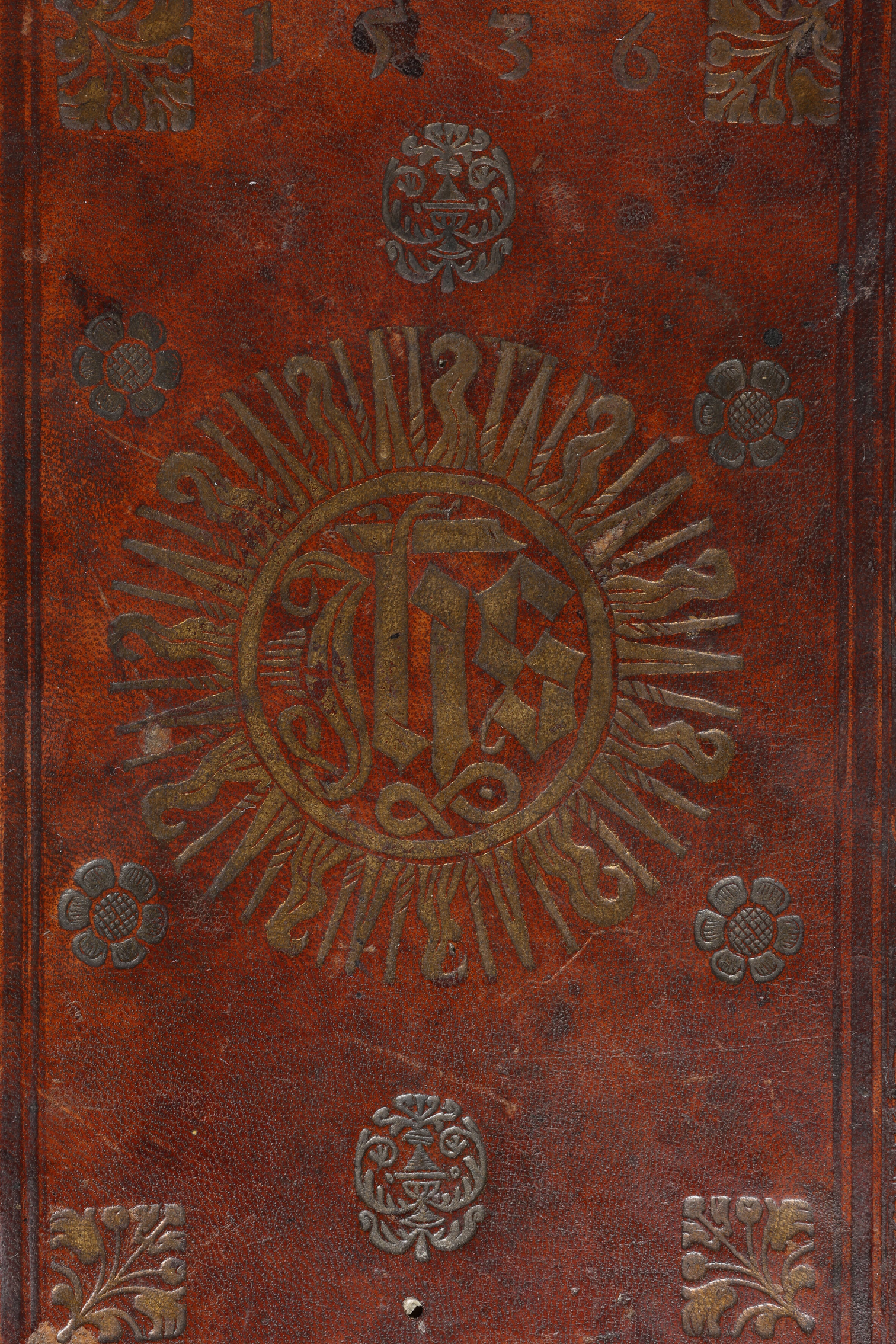

and
gave
the
book
to
the
library
of
the
University
of
Oxford
in
1750

FORTITUDO

LUCIFER

CONTENTA IN HOC LIBRO.

DIVI HIERONYMI CONTRA IOVINIANVM HERETICVM libri duo, cum Apologetico eiusdē in defensionem librorum contra prædictum Iovinianū. Adiuncta est præterea tabula pro electioribus sententiis & historiis.

ADDITVS EST ETIAM HIS.

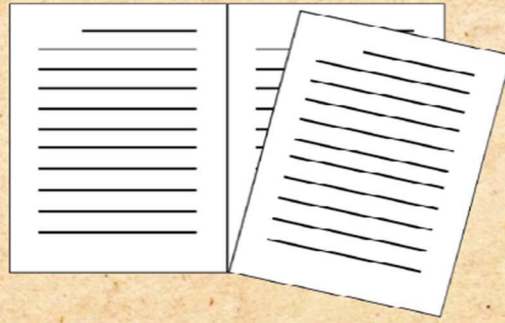
IVLIVS Obsequens de Auguriis seu auspiciis, author rarus, sed non iniocundus.

[Faint handwritten text, likely bleed-through from the reverse side of the page.]

[Faint handwritten text in the right margin, possibly a library or ownership stamp.]

20
19
18
17
16
15
14
13
12
11
10
9
8
7
6
5
4
3
2
1
0

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12 13 14 15

W woluminie kolejno współprawne sygnatury:

SD 41696 I

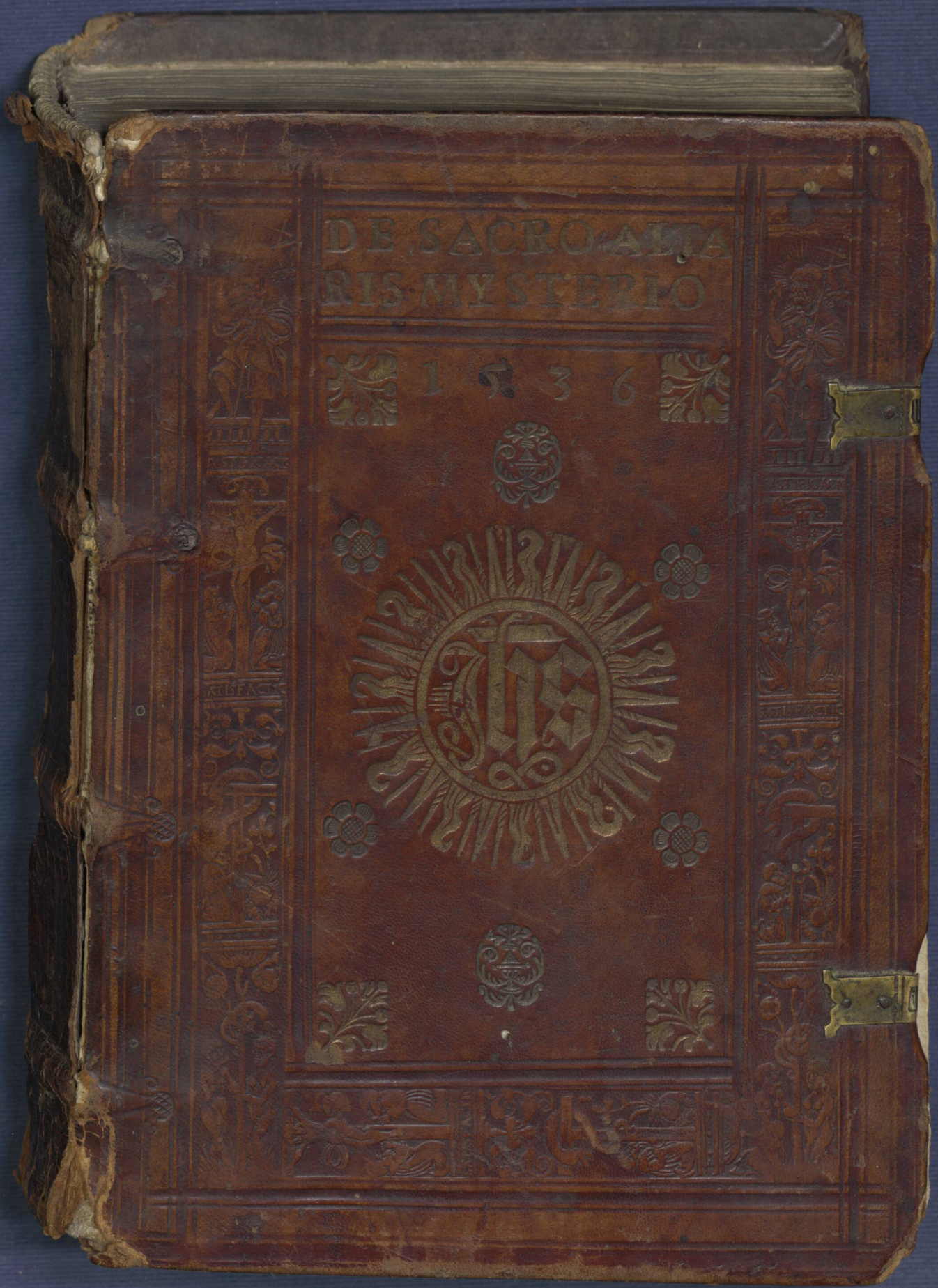
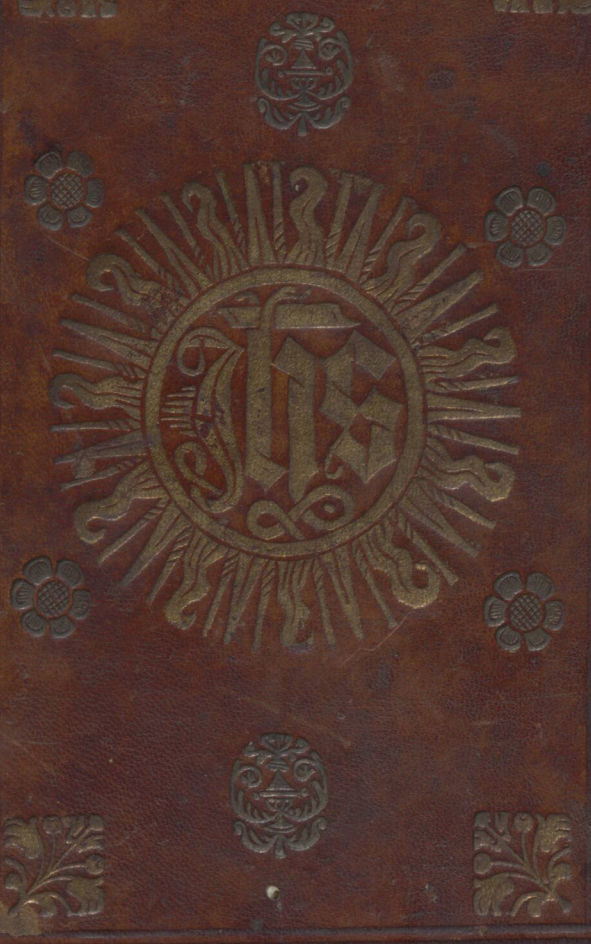
SD 41697 I

SD 41698 I

SD 41699 I

DE SACRO ALTA
RIS MYSTERIO

1 2 3 6

Dar Kuratorjum Okr. Szk. Poznańskiego.
Z księgozbioru Gimn. im. Marji Magdaleny w Poznaniu.
1930.

~~234239~~

AD LECTORES.

Vantus fuerit olim labor, quantū studiū, quā-
 taq; sanctorū patrum uigilantia, in elidendis
 hæreticorū erroribus, uel ex hoc elegātissimo
 ac multiiuga eruditiōe referto diui Hierony-
 mi contra Iouinianū hæresiarcham opusculo,
 facile poterimus coniecturare. Quem quidem librū emū-
 ctum, ab omniq; errorum næuo singulari dīligētia emacu-
 latum. LEonardus & LVcas Alantse biblyopola, ac Ciues
 Viennenses, pro studiosis ac politionum diuinarumq; lite-
 rarum amatoribus, suis impensis curarunt q̄ castigatissime
 imprimi. Quare cādidiſſimi lectores, boni consulite, & gra-
 ti eisdem estote. Valet. xvii. Kalendas Martias. Anno
 M. D. XVI.

61) 416991

VDA 6 H3582

1344818 (S)

A BEATI HIERONYMI CONTRA IOVINIANVM HÆRESIARCHĀ Satyrici libri, cuius dogmata qualia fuerint, quæ beatus Hieronymus destruit & refellit, infrascriptū indicat argumentum.

Ex lib. Augustini de Hæresibus, ad Quoduultdeū diaconū.

Iovinianus hæresiarcha de monacho clericus, docebat (sicut stoici presbyteri) oīa peccata paria eē, nec posse hominē peccare lauacro regeneratiōis accepto, uel prodesse ieiunia, uel a cibis aliquibus abstinentiam. Virginitatē uiduitati, coniugatosq; fornicatoribus etiā post pœnitentiā æquabat, adeo ut sacræ uirgines prouectæ ætatis quædā in urbe Romana, ubi hoc docebat, nupserint Vnius quoq; meriti, præmii, retributiōis, ordinisq; oēs iustos esse apud deum. Cito tñ secta hæc oppressa, extincta & ad nihilū cassata est reuelate beato Hieronymo, nec ad ali quorū sacerdotū deceptionē peruenit. Damasus papa. Valentiniano Augusto Arcadio & Bauto cōsulibus.

BEATI HIERONYMI CONTRA IOVINIANVM SATYRICVS LIBER PRIMVS. Cap. I.

C

Rauci admodū dies sunt, q̄ sancti ex urbe Roma fratres cuiusdā Iouiniani cōmentariolos trāsmiserūt, rogātes ut eorū ineptiis rñderem Epicurū christianorū in euangelico atq; ap̄lico uigore contererē, quos cū legissem & oīno nō itellexissem cœpi reuoluere crebrius, & nō uerba mō atq; snias, sed singulas pene syllabas discutere, uolens prius scire qd diceret & sic uel pbare uel redarguere qd dixisset. Verū scriptorū tāta barbaries est, & tātis spurcitiis spurcissimus sermo cōfusus, ut nec quid loquat, nec quib⁹ argumētis uelit pbare qd loquit, potuerim itelligere. Totus eni tumet tot⁹ iacet,

Mesgani
ma fct
p. a. h. s.
prouinc
no m. l. v.
cl. f. p. l.
p. m. l.

Alcip. lib. i. s.
ad p. p. p. p. p. p.
et. v. v. v. v. v. v.
rationis uci q̄ p. p. p.
c. d. n. i. p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p. p. p. p.
l. t. v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v. v. v.
v. v. v. v. v. v. v. v.

ip. p. p. p. p. p.
p. p. p. p. p. p.
v. v. v. v. v. v.

off. m. p. p. p.
p. p. p. p. p. p.

conu'sa p. m. l. 1. 2. 3.
conu'sa p. m. l. 1. 2. 3.
 attollit se per singula, & quasi debilitatus coluber in ipso **D**
 conatu frangit, nō est cōtentus nostro, id est humano mo-
 re loqui, altius quidem ^{facit} aggreditur.

Parturiunt montes, nascetur ridiculus mus. **Quod ipse.** **Qua. in arte po.**

Non sani esse hominis non sanus iuret **Orestes.**

Præterea sic inuoluit oīa, & quibsdā inextricabilibus nodis
 uniuersa pturbat, ut illud plautinarū līæ ei possit aptari.

Has quidem præter Sibyllam leget nemo.

In m. l. 1. 2. 3.
 Nā diuinandū est, Furiosas Apollinis uates legim⁹. Et illd
 Vergilianū. Dat sine mēte sonū. Heraclitū quoq; cognomē

to **ΘΥΟΤ ΕΙΝΟΥ** id est tenebrosū sudātes phi uix intelligūt **E**
 sed q̄a ad nostrū **αὐτὴν ἴσχυται** cuius libros multo diffi-

cilius est nosse, q̄ uincere, q̄q̄ in uictoria non parua sit diffi-
 cultas. Quis em̄ eū superare quæat, cuius assertionē penit⁹ **Q**

ignoret. Et ne lectorē longius trahā, cuiusmodi eloquētix
 sit, & cuius uerboꝝ floribus ornatus icedat, secūdi libri sui

mōstrabit exordiū, qđ hesternā crapulā ructās, ita euomit.
SATISfacio inuitatis, nō ut claro currā noīe, sed ut rumore

purgatus uano uiuā. Obsecro agrū nouellæ plantationū
 arbuſta teneritudinis, erepta de uitioꝝ gurgitib⁹ audiētīā

cōmunitam agminibus. Scimus ecclesiā spe, fide, charitate, **F**
 inaccessibleē inexpugnabilē. Non est in ea imaturus oīs do-

cilis, impetu irrūpere, uel arte illudere pōt nullus. **ROGO**
 quæ sunt hæc portēta uerboꝝ. Quod descriptiōis dedecus?

Nōne uel per febrē somniare eū putes, uel arreptū morbo
 frenetico, Hippocratis uinculo alligandū? Quotiescūq; em̄

legero, ubi me defecerit spūs, ibi est distinctio, totū incipit,
 totū pēdet ex altero, nescias qđ cui cohæreat, exceptis testi-

moniis scripturaz q̄ illo uenustissio eloq̄ntix suæ flore mu-
 tare nō ausus est, reliquus fmo oī materiæ q̄a puenit, nulli

hel, Iayr, Enoch, Matusalé, Lamech, Noe oēs habuisse ux- **D**
 ores & ex dei sentétia filios procreasse, quasi generationis
 ordo & historia cōditionis humanæ sine coniugibus & libe-
 ris potuerit enarrari. Iste inquit est Enoch q̄ ambulauit cū
 deo & raptus in cœlum est. iste Noe qui cum essent utiq̄
 multi uirgines p̄pter ætatē, solus cū filiis & uxoribus nau-
 frago orbe saluatus est. Rursus post diluuium quasi altero
 principio generis humani uitōr̄ & uxorū paria iungūtur,
 & ex integro generatiōis instaurat̄ benedictio. Crescite & **Sc̄i. 1**
 multiplicamini & replete terrā. Insuper etiā comedendarū
 carnū licētia relaxatur. Et om̄e quod mouet̄ uobis erit in **E**
 escam, sicut olera herbarū, dedi uobis uniuersa. Currit ad
 Abrahā Isaac & Iacob. Ex quibus prior trigamus. Secūsus
 monogamus. Tertius q̄ttuor uxor̄ est, Lia, Rachel, Balā,
 Zelphā & asserit Abraam ob fidei meritū benedictiōē in
 generatiōe filii accepisse. Saram in typū ecclesiæ, cui defece-
 rant muliebria, maledictiōē sterilitatis partus b̄ndictiōe
 mutasse, q̄ rebecca ierit quasi prophetes iterrogare d̄nm,
 & audierit ab eo, duæ gētes & duo populi in utero tuo sūt
 q̄ Iacob in uxore seruiert, & existimante Rachel uiri esse
 dare liberos, ac dicēte, da mihi liberos si nō, moriar. Respō **F**
 derit, nūquid pro deo ego sum qui in te cōclusit̄. In tantū
 inquit sciebat fructus nuptiarū esse d̄ni, non mariti. Quod
 Ioseph uir sanctus atq̄ castissim⁹, & oēs patriarchæ uxores
 habuerint, quibus per Moysen æq̄liter b̄ndicat deus. Iudā
 quoq̄ p̄ponit & Thamar, & occisum Onan p̄stringit a d̄no
 quia fratri inuidēs, semen nuptiaz dedita opera perdebat.
 Moysen p̄ponit & Mariæ leprā, quæ fratri pro uxore detra-
 hens illicō dei ulitiōe pcussa est. Laudat Sampson & uxoriū
 Nazareū miris effert p̄coniis. Delborā quoq̄ replicat &

A studio ualidissimarū quæstionū priora negligēs, ad extre-
 ma festinet. Inter cætera Corinthii per lras quæsierāt, utrū
 1. Cor. post fidē christi cœlibes esse deberēt, & p̄tinetiæ causa quas
 7. habebāt uxores dimitterēt. An si uirgines credidissent ini-
 rent matrimonia? Et cū ex duobus ethnicis unus credidisset
 in christū, utrū nam credēs derelinq̄ret nō credentē? Et
 si essent ducendæ uxores, christianas tm̄ accipi iuberet, an &
 ethnicas. Videamus igit̄ quid ad hæc Paulus respōderit, de
 his aut̄ quæ scripsistis mihi, bonū est homī mulierē nō tan-
 gere, p̄pter fornicatiōes aut̄ unusquisq; uxore suā habeat,
 & unaquæq; uirū suū habeat, uxori uir debitū reddat, simi-
 liter & uxor uiro, uxor p̄priū corporis sui nō habet p̄tatem
 sed mulier. Nolite fraudare inuicē, nisi forte ad t̄ps ex con-
 sensu, ut uacetis orationi, et iterū ad ip̄m reuertimini, ne
 t̄tet uos sathanas p̄pter incōtinentiā uīam. Hoc aut̄ dico
 iuxta indulgentiā, nō iuxta imperiū. Volo em̄ oēs homīes
 esse ut me ip̄m, sed unusquisq; propriū donū habet ex deo,
 alius quidē sic, alius aut̄ sic. Dico aut̄ innuptis & uiduis, bo-
 num est eis si sic permāserint, ut ego. Si aut̄ se nō p̄tinent,
 nubāt. Melius est em̄ nubere, q̄ uri. Reuertamur ad caput
 C testimonii. Bonū est inquit̄ hoī mulierē nō tāgete, malum
 est ergo tāgere, nihil em̄ bono p̄trariū est nisi malū. Si aut̄
 malū est & ignoscis, ideo concedis, ne malo quid deterius
 fiat, quale em̄ illico bonū est, qđ cōditiōe deterioris con-
 ceditur. Nunq̄ em̄ subiecisset, unusq; uxore suam habeat,
 nisi p̄misisset, p̄pter fornicationē aut̄. &c. Tolle fornicatio-
 nes, & nō dicit, unusquisq; uxore suā habeat, uelut si quis
 diffiniat. Bonū est triticeo pane uesci, & edere purissimam
 similā. Tamē ne quis cōpulsus fame comedat fere^o bubulū
 cōcedo ei, ut uescat hordeo. Nūquid iccirco frumentū non

ubi s.

Paulus
 non
 timet

ad hoc ut
 non sit
 in
 manu
 q̄libet

LIBER

habebit puritatē suā, si fimo ordeū p̄feratur? Bonū est illud
 naturaliter quod cōparationē nō habet mali, quod p̄latio
 ne alterius nō obumbrat. Simulq; aīaduertēda est apostoli
 prudētia. Nō dixit, bonū est uxore nō habere, sed bonum
 est mulierē non tangere, quasi & in tactu periculū sit, quasi
 qui illā tetigerit nō euadat, quæ uiroꝝ p̄ciosas animas ca-
 pit, quæ facit adolescentiū euolare corda. Alligabit quis in
 sinu ignē & nō cōburetur? Aut ambulabit sup carbones ig-
 nis & nō ardebit? Quō igitur qui ignē tetigerit statim adu-
 rit, ita uiri tactus & fœminæ sentit naturā suā & diuersitatē
 sexus intelligit. Narrat & gentiliū fabulæ. Mitram & Erich-
 toniū, uel in lapide, uel in terra de solo æstu libidinis esse
 generatos. Vnde & noster Ioseph quia tãgere nolebat illā
 Aegyptiā, fugit ex manibus eius, & quasi ad morsum rabi-
 dissimæ canis, ne paulisper uirus serperet, palliū qđ tetige-
 rat abiecit. Propter fornicationē aut unusquisq; uxore suā
 habeat, & unaquæq; uirū suū habeat. Non dixit, unusquisq;
 p̄pter fornicationē uxore suam ducat, alioquin hac excusa-
 tione libidini frena laxasset, ne quotiescūq; uxor moritur,
 toties ducēda sit alia, ne fornicemur, sed unusquisq; uxore
 suā habeat, si eam inquit habeat, sua utatur quā habebat
 anteq; crederet, quā bonū erat nō tãgere, & post fidē christi
 sorore tm̄ nosse nō coniugē, nisi fornicatio tactū eius ex-
 cusabile faceret. Vxor pprii corporis non habet potestatē,
 sed uir. Similiter & uir sui corporis nō habet potestatē, sed
 uxor. Om̄is hæc quæstio de his est qui in matrimonio sunt
 an eis liceat uxores dimittere, quod & dñs in euāgelio p̄-
 hibuit. Vnde & apostolus ait, Bonū est mulierē nō tangere
 Sed quia qui semel duxit uxore, nisi ex cōsensu, nō ualet se
 abstinere, nec dare repudiū nō peccāti, reddat cōiugi debi-

D

E

F

 Out. 2.
 metha.
 fab. 14.
 E

Gen. 39

F

mat. 19

Ebi. 5.

 p̄p̄riū dicitur
 p̄p̄riū dicitur
 p̄p̄riū dicitur
 p̄p̄riū dicitur

A tum, quia sponte se alligauit ut reddere cogereetur. Nolite fraudare inuicé, nisi forte ex cōsensu ad tempus, ut uacetis orationi. Oro te quale illud bonū est, quod orare phibetē

B Quod corpus christi accipi nō permittit. Quamdiu impleo mariti officiū nō impleo cōtinentis. iubet idem apostolus *1. thes. 5* in alio loco ut semper oremus. Si semper orandū est, nunq̄ ergo cōiugio seruiendū, quoniā quotiescūq̄ uxori debitū *1. pet. 3.* reddo, orare nō possum. Petrus apostolus experimentum habens coniugaliū uinculoꝝ, uide quomodo informet ecclesiam, quid doceat Christianos, similiter uiri cohabitātes.

B iuxta scientiā quasi infirmiori uasculo muliebri tribuentes honorem, & sicut cohæredes multiplicis gratiæ, ut nō impediatur orationes uestræ. Ecce eodem sensu quia eodem & spiritu impediri dicit orationes officio coniugali. Quod autē ait, similiter, iccirco ad imitationē prouocauit uiros, quia iam supra uxoribus præceperat dicens. Ut uideāt uiri in timore castam uestrā conuersationē, quæ sit nō exterius cōpositio crinium, & distinctio auri, & in cultu uestis ornatus, sed absconditus cordis homo in incorruptione mitis & silentis spiritus, hoc est, deo placēs. Cernis quale cōiugi-

C um inter uiros uxoresq̄ p̄cipiat? Cohabitātes iuxta scientiam, ut nouerim quid uelit, quid desideret deus, & tribuant honorem uasculo muliebri, si abstinemus nos a coitu, honore tribuimus uxoribus. si nō abstinemus, p̄spiciū est, honori contrariā esse p̄tumeliā. Ad uxores quoq̄ ut uideant (inquit) uiri castā p̄uersationē uestrā, & ornatū in abscondito cordis hoīe in incorruptiōe mitis & silentis spiritus. O uere digna uox apostoli & petra christi, Maritis uxoribusq̄ dat legem dānato carnis ornatu, castitatē p̄dicat. & ornatū interioris hominis in incorruptione, mitis & silentis spiritus,

LIBER

quodāmodo hoc dicēs. Quoniā exterior uester homo cor- **D**
ruptus est & beatitudinē incorruptiōis, quæ propriū uirgi-
num est habere desistis, imitami in corruptionē spūs sal-
tem per serā pœnitentiā, & quod corpore nō potestis, mē-
te præstate. Has em̄ Christus diuitias, & hos uestræ ꝑiuncti-
onis q̄rit ornatus. Verū ne quis putet ex eo quod sequit̄,
ut uacētis orationi, & iterū reuerti eos ad ipsum, apostolū
uelle, & nō ꝑpter maiorē ruinam hoc cōcedere, statim in-
fert, ne tentet uos Sathanas ꝑpter incontinentiā uestram.
Pulchra nimirū indulgētia, & iterū, q̄ ad ipsum reuerti cō-
cedit, q̄ erubescit suo uocare nomine, qđ tentatiōi præfert **E**
Sathane, q̄ causam habet in se continentiā, laboramus q̄si
obscurū differere, cū exposuerit se ipse qui scripsit. Hoc aut̄
inquit dico iuxta indulgentiā, nō iuxta imperiū, & missita ^{pub. f. l. uisio}
mus adhuc nuptias non uocare indulgentiā, sed præceptū,
quasi nō eodē modo & secūda & tertia matrimonia cōce-
dantur, quasi nō & fornicatorib⁹ per pœnitentiā fores ape- ^{Compendio}
riantur ecclesiæ. Quodq̄ his maius incestis. nam illū uiola-
torem noueræ quē in prima ad corinthios æpistola tradi-
derat sathanæ in interitū carnis, ut spūs saluus fieret, in se- **I. COZ. 5**
cunda cōtrahit, & ne abūdantiori tristitia absorbeat̄ frater **2. COZ. 2**
laborat. Aliud est uelle quid apostolū, aliud est ignoscere.
In uoluntate ꝑmeremur, in uenia abutimur, Vis scire quid **F**
uelit apostolus? iunge qđ sequit̄? Volo aut̄ oēs hoīes esse **I. COZ. 4**
ut me ipsum. Beatus qui Pauli similis erit. Fœlix qui audit **F**
apostolū præipientē, nō ignoscentē. Hoc inquit uolo, hoc
desidero ut imitatores mei sitis, sicut & ego Christi, ille uir
go de uirgine, de incorrupta incorruptus. Nos quia hoīes **F**
sumus, & natiuitatē saluatoris nō possumus imitari, imite-
mur saltē ꝑuersationē, illud diuinitatis est & beatitudinis,

eius uiuit, q̄ si dormierit uir ei⁹, liberata est a lege, cui uult **D**
 nubat tantū in dño. i. chistiano, qui secūdas tertiasq; nup-
 tias cōcedit in dño, primas cū ethnico phibet. Vnde abraā **Ge. 24.**
 adiurat seruū suū in fœmore suo, hoc est in Christo qui de
 eius semine erat nasciturus, ut filio suo Isaac alienigenam
 nō adducat uxorē. Et Esdras offensam dei huiuscemōi uxo- **1. esdre.**
 rum repudiatione cōpescit. Et Malachias propheta. Preua- **10.**
 ricatus est inquit ^{in dño} iudas, & abominationē fecit in israel & in **Mal. 2.**
 hierusalē. Polluit em̄ sanctū dñi, & dilexit & habuit filiam
 dei alieni, disperdat dñs uirum qui fecerit hoc, magistrū &
 discipulū & de tabernaculis iacob, & offerentē munera do- **E**
 mino uirtutum. Hæc iccirco dixi, ut qui nuptias uirginitati
 cōparant, sciant saltem tales nuptias digamix & trigamix
 subiiciendas.

Cap. VI.

AD superiorē disputationē in qua docuerat fidelē
 ab infideli nō debere discedere, sed permanere in
 matrimonio sicut eos inuenisset fides, & unūquē
 q̄ uel cœlibē uel maritū ita durare, ut esset Christi bap-
 tismate deprehensus, infert subito pabolā circūcisi & ethnici **1. cor. 7**
 serui & liberi, q̄ sub methaphora earum de nuptis dispu-
 tat & inuptis. Circūcisi⁹ aliquis uocatus est, nō adducat p- **F**
 putium. In p̄putio uocatus est, nō circūcidatur. Circūcisio
 nihil est, & p̄putiū nihil est, sed obseruatio mandatorū dei
 Vnusquisq; in qua uocatiōe uocatus est, in ea permaneat.
 Seruus uocatus es, non sit tibi curā, sed si potes liber fieri,
 magis utere. Qui em̄ in dño uocatus est seruus, libertus est
 domini. Similiter & qui liber uocatus est, seruus est christi,
 precio empti estis, nolite fieri serui hominū. Vnusquisq; er-
 go in quo uocatus est frater, in eo p̄maneat apud deū. Ac
 primū quia nōnullos hāc intelligentiā rephensuros arbi-

Atror. interrogare libet q̄ sit p̄sequētia, ut de maritis & uxoribus disputās, repente transfret ad cōparationem iudæi &

Ubi s̄.

ethnici, serui & liberi. Et rursus hac disputatiōe finita, rediret ad uirgines dicēs. De uirginibus aut̄ præceptū dñi non habeo. Quid sibi uult inter cōiugia & uirginitatem, iudæi, ethnici, serui, liberiq; collatio? Secūdo quomō possit intelligi, circūcisus aliquis uocatus est, nō adducat præputium. Nūquid qui semel amputatū habet præputiū, potest si uelit rursus illud adducere. Deniq; quo sensu exponendū sit, qui em̄ in dño uocatus est seruus, libertus est dñi? Similiter

B

Col. 3.

qui liber uocatus est, seruus est christi. Quarto quomō ille qui præcepit seruis obedire dñis carnalibus, nūc dicat. Nolite fieri serui hominū? Ad extremū quid pertineat ad seruitutem uel circuncisionē, unusquisq; uocatus est frater. in eo p̄maneat apud deū, nam & contrariū est superiori sententiæ. Si em̄ illud audiuimus. Nolite fieri serui hominum, qua ratiōe possumus in ea p̄manere uocatione qua uocati sumus? cū multi crediderint habētes carnales dños, quibus nunc seruire prohibent̄. Porro ad circūcisionem quid facit p̄manere in ea uocatiōe, in qua uocati sumus, cum in alio

Gal. 5.

C

loco idem apostolus clamitet. Ecce ego Paulus dico uobis quoniā si circūcidamini, Christus uobis nihil p̄derit. Restat igitur ut circūcisio & præputiū, seruus & liber, superiori sensui coaptent̄, & de antecedētibus pendeant. Circūcisus aliquis uocatus est, nō adducat præputiū. Eo inquit tpe quo uocatus es, & credidisti in christum. Si circūcisus uocatus es ab uxore, & cœlebs eras, noli ducere uxorem, hoc est noli adducere præputiū, nec circūcisionis & pudicitie libertatē oneres sarcina nuptiarū. Rursus si in p̄putio quis uocatus

1. cor. 7

est, nō circuncidat̄. Habebas inqt uxore cū credidisti. Noli

*quod non p̄mittit
prohibet nuptiam
non*

fidem christi putare causam diffidii, quia in pace uocauit nos **D**
 deus, circūcisio nihil est, & præputiū nihil est, sed obserua-
 tio mandatorū dei. Nihil enī prodest absq; operib⁹, cœliba-
 tus & nuptiæ, cum etiā fides (q̄ pprie christianorū est) si opa **Jaco. 2**
 nō habuerit, mortua esse dicat̄. Et hac lege uirgines quoq;
 Vestæ & Iunonis, uniuiræ in sanctarū quærāt ordine nūerari
 Vnusquisq; in qua uocatione uocatus est, in ea permaneat. **I. COZ. 7**
 Quō credidit, siue habebat siue nō habebat uxore, in eo per-
 maneat quo uocatus est. Ac per hoc nō tam uirgines cogit
 ut nubāt, q̄ repudia phibet. Et sicut habētibus uxores, tol-
 lit licentiā dimittēdi eas, sic uirginibus nubēdi amputat **E**
 cultatē. Seruus uocatus es, nō sit tibi curæ, sed & si potes li-
 ber fieri, magis utere. Etiā si habes inquit uxore, & illi alli-
 gatus es, & soluis debitū, & nō habes tui corporis ptatem,
 atq; ut manifestius loquar, seruus uxoris es, noli ppter hoc
 habere tristitiā, nec de amissa uirginitate suspires. Sed etiā,
 si potes, causas aliquas inuenire diffidii, ut libertate pudici-
 tiæ pfruaris. Noli salutē tuam cū interitu alterius **F**
 quærere, habeto paulisper uxore nec pcurras morantē. Expecta dū
 sequis. Si egeris patiēter, cōiunx mutabis in sororem. Qui
 enī in dño uocatus est seruus, libertus est dñi. Similiter qui
 liber uocatus est, seruus est Christi. Reddit causas cur nolit
 uxores deserui. Iccirco ait, p̄cipio ut in christū de gentilitate
 credētes, inita ante fidē matrimonia nō relinquāt, quia qui
 uxore habēs credidit, nō tāto fidei seruitio detinet̄, quāto
 uirgines & innuptæ. Sed quodāmodo est liberior, & serui-
 tutis illi frena laxant̄. Et dū uxoris est seruus (ut ita dicam)
 libertus est dñi. Porro qui uxore nō habēs credidit, & liber
 a uirtute pugii uocat⁹ est a dño, ille uere seruus est christi.
 Quāta sc̄licitas nō uxoris seruum esse sed christi. Nō carni

Ingressus sancti
 opus seruatus
 et obit ante opus
 Proferens p̄cipio
 quōs p̄cipio

Jaco. 2
 f. 27

I. COZ. 7

E

F

F

F

1. cor. 6

A seruire, sed spiritui? Qui em̄ adhæret dño, unus spūs est. Ac ne forsitan in eo quod supra dixerat, seruus uocatus es, nō sit tibi curæ, sed & si potes liber fieri, magis utere, sugillasse cōtinentiā uidere, & in famulatū nos tradidisse coniugū,

1. cor. 7
et. 1. pe.
1.

infert sententiā quæ oēm cauillationē amputet. Precio em̄ pti estis, nolite fieri serui hominū. Redēpti sumus precio suo sanguine christi, imolatus est pro nobis agnus & aspersi calidissimo rore hysopi, oēm pituitā noxiæ uoluptatis excoximus. Quibus in baptisate mortuus est Pharaō, & uniuersus eius suffocatus est exercitus. Cur rursus agiptū

B quærimus? & post manna angelorū cibū. allia & cepe & pones, & carnes uarias suspiramus? Cap. VII.

1. cor. 7

Maritorum & continentiu disputatiōe præmissa, tandē ad uirgines uenit & ait. De uirginibus aut̄ præceptū dñi nō habeo, consiliū aut̄ do, tanquā misericordiā cōsecutus a dño, ut sim fidelis. Aestimo ergo hoc bonū esse propter instantē necessitatē, quoniā bonum est homini sic esse. Hic aduersarius tota exultatiōe bacchatur. Hic uelut fortissimo ariete uirginitatis murū quatiēs.

Ecce (inquit) apostolus profitetur de uirginibus dñi se non

C habere præceptū. & qui cum auctoritate de maritis & uxoribus iusserat, nō audet imperare quod dominus nō præcepit. Et recte. Quod enim præcipit, imperat, quod imperatur, necesse est fieri. quod necesse est fieri, nisi fiat pœnā

habet. Frustra enim iubetur, quod in arbitrio eius ponitur cui iussum est. Si uirginitatem dominus imperasset, uidebatur nuptias condemnare & hominum auferre seminarium, Vnde & ipsa uirginitas nascitur. Si præcidisset radicē,

quomodo fruges quæreret? Nisi ante fundamēta fecisset, qua ratione ædificiū extrueret, & operturū cuncta desuper

Epist.
tio.

85-16 20
Spatium est
sancti Pauli

culmen imponeret? Multo labore fossorū subuertunt mō-
tes, terrarū pene interna penetrant, ut inueniant aurū. Cūq;
de granis minutissimis prius inflatione fornacis, deinde ca-
lida artificis manu fuerit monile compactū. Non ille bea-
tus uocatur qui de luto extulit, sed qui auri utitur pulchritu-
dine. Noli igitur admirari inter titillationē carnis, & incētia
uicioꝝ. Angelorū uitā nō exigimur, sed docemur, quia ubi
consilium datur offerentis arbitriū est, ubi præceptū, necessitas
seruicētis. Præceptū inquit dñi nō habeo, consiliū autē do tā
quam misericordiā psecutus a dño. Si nō habes præceptū
dñi, quare audes dare consiliū de quo non habes iussione?
Respondebit mihi apłus. Et uis ut ego iubeā quod dñs ob-
tulit potius q̄ præcepit? Ille creator & figulus sciēs fragili-
tatem uasculi qđ operatus est uirginitatē in audiētis pote-
state dimisit. Et ego doctor gentiū qui om̄ibus oīa factus
sum ut oēs lucrifacere onus ppetuæ castitatis statim in pri-
cipio credentiū imponā ceruicibus infirmorū? Discat prius
ferias nuptiarū, uacent ad tēpus orationi, ut accepto gustu
pudicitia, id semper habere desiderēt quo ad modicū de-
lectati sunt. Dñs tēptatus a phariseis utrū scđm legē Moyſi
uxores liceret dimittere, oīno fieri p̄hibuit. Quod discipu-
li p̄siderantes dixerūt ei. Si talis est causa hominis cū uxo-
re, nō expedit nubere. Quibus ille respōdit. Nō oēs capiūt
uerbū, sed quibus datū est. Sunt em̄ eunuchi qui de utero
matris ita nati sunt, & sunt eunuchi q̄ ab hoībus eunuchi-
zati sunt, & sunt eunuchi qui se castrauerūt p̄pter regnum
cœloꝝ. Qui pōt cape capiat. In p̄patulo est cur apłus dixit.
De uirginibus autē præceptū dñi nō habeo, p̄fecto quia p̄-
miserat dñs. Non oēs capiūt uerbū, sed quibus datū est, &
qui potest capere capiat, proponit, $\alpha\gamma\omega\upsilon\sigma\epsilon\tau\alpha\iota\varsigma$ id est

Compositum
Dato

Handwritten marks

E

1. cor. 9

F
mat. 19

Ubi, s.

Apłus dicit
quod dñs
p̄ceptū
nō habeo
de uirginibus
quod dñs
p̄miserat
quia p̄-
miserat
dñs
Non oēs
capiūt
uerbū
sed quibus
datū
est
qui potest
capere
capiat

Handwritten notes

A cōcesserat dicēs. Tribulationē tamē carnis habebūt huius-
 modi. Qui sunt isti qui tribulationē carnis habebūt, quib⁹
 supra indulserat. Si acceperis uxore nō peccasti, & si nupse-
 rit uirgo, nō peccauit. Tribulationē carnis habebūt huius-
 modi. Nos ignari rerum, putabamus nuptias saltem carnis
 habere laticia. Si autē nubentibus etiam in carne tribula-
 tio est, in qua sola uidebant habere delicias, quid erit reli-
 quum ppter quod nubāt? Cum in spū & in anima & in ipa
 carne tribulatio sit. Ego aut uobis parco. Sic ait. Obtendo
 carnis tribulationē, quasi nō maiora sint ppter quæ nube-
 re nō debeatis. Igitur hoc dico fratres, Tēpus breue est. Re-
 liquum est ut qui habēt uxores sic sint, tanq̄ nō habentes.
 Nequaq̄ iam de uirginib⁹ disputo, quos nulla ambiguitas
 est, esse fœlices. Ad maritos uenio, tēpus breue est, dñs ppe
 est. Etiā si noningētis uiueremus annis, ut antiqui homies,
 tñ breue putandū esset, q̄ haberet aliquādo finem, & esse
 cessaret. Nūc uero cū breuis sit, nō tam laticia q̄ tribulatio
 nuptiarū, quid accepimus uxores quas cogemur cito amit-
 tere? Et qui flent inquit & gaudēt, & emunt, & utūtur hoc
 mūdo, sic sint quasi nō fleāt, gaudeāt, emāt, utant̄ hoc mū-
 do, p̄terit em̄ figura huius mūdi. Si mūdos trāsit quo uni-
 uersa claudunt̄, imo figura & p̄uersatio huius mūdi q̄si nu-
 bes p̄terit, inter cetera mūdi opa nuptiæ p̄teribūt, neq̄ em̄
 erūt post resurrectionē p̄iugia. Si aut mors finis est nuptia-
 rum, cur necessitarē nō in uoluntatē uertimus. Et qđ inui-
 tis extorquendū est, cur non spe p̄miore offerimus deo.
 Qui sine uxore est sollicitus est qđ dñi sunt, quō placeat deo.
 Qui aut cū uxore est, sollicitus est quæ sunt mundi, quomō
 placeat uxori, & diuisus est. Intueamur curarū uirginis, ma-
 ritiq̄ distātias. Virgo dño, maritus uxori placere desiderat,

B
 Ubi. 5.

C
 1. cor. 7

& ut uxori placeat, sollicitus est de his quæ sunt mûdi, quæ **D**
 cû mûdo utiq; trāsitura sunt, & diuisus est in multas, scili-
 cet sollicitudinū partes miseriarūq; distractus. Nō est huius
 loci nuptiarum angustias describere & quasi in cōmunibus
 locis rhetorico exultare sermone, plenius sup hac re cōtra
 Heluidiū & in eo libro quē ad Eustochiū scripsi arbitror ab-
 solutū. Certe & Tertullianus cū adhuc esset adolescēs, lusit
 in ista materia. Et p̄ceptor meus Gregorius Nazanzenus
 uirginitatē & nuptias differēs, græcis uersibus explicauit.
 Nūc illud breuiter admoneo in latinis codicibus hūc locū
 ita legi. Diuisa est uirgo & mulier, qd̄ quāq; habeat suū sen-
 sum, & a me quoq; p̄ qualitate loci sic edifertū sit, tñ nō est
 apostolicæ ueritatis. Siquidē ap̄tus ita scripsit ut supra trās-
 tulimus. Sollicitus est q̄ sunt mundi, quomō placeat uxori,
 & diuisus est, & hac sentētia diffinita, transgrediē ad uirgi-
 nes & p̄tinētes & ait. Mulier innupta & uirgo cogitat quæ
 sunt dñi, ut sit sancta corpore & spū. Non oīs innupta & uir-
 go est, quæ aut uirgo, utiq; & inupta est. Quamq; ob elegā-
 tiam dictionis potuerit idip̄m altero uerbo repetere, mu-
 lier innupta & uirgo, uel certe diffinire uoluisse quid esset
 innupta. idest uirgo, ne & meretrices putemus inuptas, nul- **F**
 li certo matrimonio copulatas. Quid ergo cogitat inupta
 & uirgo? Quæ dñi sunt, ut sit sancta & corpore & spū. Et si
 nihil aliud esset ut nulla merces uirginē amplior sequereſ,
 sufficeret ei hæc sola p̄latio, cogitare quæ dñi sunt. Stati-
 q; docet q̄ sit ipsa cogitatio, ut sit sancta & corpore & spū.
 Nō his similis quarū corpus integrū est, & anima corrupta.
 Sed illa uirginitas hostia christi est, cuius nec mentē cogita-
 tio, nec carnem libido maculauit. Ecōtrario, quæ nupta est
 cogitat q̄ mûdi sunt, quomō placeat uiro. Sicut qui uxoreſ

In uerbo dicitur
 non agnoscit
 non dicitur qd
 se exaruit
 non de libere
 non qd exaruit
 dicitur, et scribit
 ad augustinum
 aptat ut sint
 dicitur uoluit
 dicitur in temp
 scripsit.

creatus esse
 leges esse
 quod se esse
 qd exaruit
 - Cas - leg
 ita scribit
 qd exaruit
 scripsit ut
 exaruit
 E
 qd exaruit
 ad uirgo
 p̄stantis

TOWB
 M
 EU
 VC
 400
 4
 5
 6
 7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20

& qui matrimonio iūgit uirginē suā, bene facit, & qui non D
iūgit, melius facit. Signāter & pprie supra dixerat, qui du-
xit uxorem nō peccat, hic qui seruat uirginē suā, bene facit.

Aliud est aut nō peccare, aliud est benefacere, declina iquit ps. 36.
a malo, & fac bonū. Illud declinemus, hoc sequamur. In al-

tero initiū, in altero perfectio est. Verū ne in eo qđ dixit, &
qui matrimonio iūgit uirginē suā bene facit, existimet ali-
quis obseruationē nostrā nō stare, protinus hoc ipm bonū
extenuat, & obūbrat pparatiōe melioris, & dicit, & qui nō
iūgit, melius facit, nisi illaturus esset, melius facit, nunq̄ p-
misisset, bñ facit. Vbi aut bonū & melius est, ibi boni & me- E
lioris non unū est prāmiū. Et ubi nō unū prāmiū, ibi utiq̄

dona diuersa. Tm̄ est igif inter nuptias & uirginitatē, quā-
tum inter nō peccare & benefacere, immo ut leuius dicam,
quantū inter bonū & melius.

Cap. VIII.

Inita disputatione coniugioꝝ & uirginitatis, in-
ter utrūq̄ cauto moderamine pceptoꝝ ut nec
ad sinistra nec ad dexterā diuerteret, sed uia re-

gia gradereſ, & illud impleret. Ne sis iustus multū, rursū
monogamiā digamiæ cōparat, & quomō nuptias subdide-
rat uirginitati, ita digamiā nuptiis subiicit, & ait. Mulier al- Ecc. 7

ligata est quanto tpe uir eius uiuit, qđ si dormierit uir eius
libera est, cui uult nubat, tm̄ in dño, beatior autē erit, si sic
permāserit, scđm consiliū meū. Puto aut qđ & ego spm̄ dei

habeā. Cōcedit secūdas nuptias, sed uolētibus, sed his quae
se p̄tinere nō possunt, ne luxuriatæ in Christo nubere ue-
lint, habētes damnationē, qđ primā fidem irritā fecerint, &
hoc cōcedit, quia multæ abierūt retro post sathanā. Cæte-

rum beatiores inquit erūt si sic permāserint, p̄tinuoq̄ sub
iungit apostolicā auctoritatē, scđm meū consiliū. Porro ne l. thi. 5.

A auctoritas apostoli quasi hominis leuioris uideretur, addidit, puto autem quod & ego spiritum dei habeam. Vbi ad continentiam per uocat, ibi non hominis, sed spiritus dei consilium est. Vbi autem nubendi concedit ueniam, spiritum dei non nominat, sed prudentiam librat consilium, ita singulis relaxans, ut unusquisque ferre potest, iuxta hunc sensum omnia illa sunt accipienda. Nam quae sub uiro est mulier, uiuente uiro alligata est legi, si autem mortuus fuerit uir, soluta est a lege uiri, Igitur uiuente uiro uocatur adultera, si fuerit cum altero uiro. si autem mortuus fuerit uir eius, soluta est a lege, ut non sit adultera si fuerit cum

B alio uiro. Et illud ad Timotheum. Volo ergo iuniores uiduas nubere, filios procreare, matresfamilias esse, nullam occasionem dare aduersario, maledicti gratia. Iam enim quaedam conuersae sunt retro post Sathanam, & reliqua his similia. Quod enim uirginibus ob fornicationis periculum praecedit nuptias, & excusabile facit, quod per se non appetitur, ita ob eandem fornicationem uitandam, concedit uiduis secunda matrimonia. Melius est enim licet alterum & tertium unum uirum nosse, quam plurimos, id est, tolerabilius est uni homini prostitutam esse quam multis. Siquidem & illa in euangelio Ioan. Samaritana sextum

3o. 4. se maritum habere dicens, arguitur a domino quod non sit uir eius. Vbi enim numerus maritorum est, ibi uir qui proprie unus est, esse desistit. una costa a principio in unam uxorem uersa est.

5en. 2. Et erunt inquit duo in carne una, non tres neque quattuor, aliquin iam non duo sed plures. Primus Lamech sanguinarius & homicida, unam carnem in duas diuisit uxores, fratricidium & digamiam eadem cataclysmi deleuit poena, de altero septies de altero septuagies septies uindicatum est. Quantum distat in numero, tantum & in crimine. Quam sancta sit monogamia hinc ostenditur, quod digamus in Clerum eligi non potest,

LIBER

& ideo apostolus ad Timotheū. Vidua inquit eligatur nō minus q̄draginta annorū, quæ fuerit unius uiri uxor . Hoc omne præceptū de his est uiduis, ecclesiæ q̄ pascunt ælemosynis. Et iccirco ætas præscribit̄, ut illæ tm̄ accipiāt pauperū cibos, quæ iam laborare nō possunt . Simulq̄ cōsidera q̄ q̄ duos habuit uiros, etiā si anus & decrepita est & egens, ecclesiæ stipes nō meretur accipere. Si aut̄ panis illi tollit̄ ælemosynæ, quātomagis ille panis qui de cœlo descendit̄: quē qui indigne comederit, reus erit inuiolati corpis & sanguinis christi. Quamq̄ hæc testimonia quæ supra posui, in quibus uiduis ꝓceditur, ut si uelint, denuo nubāt, quidā interpretant̄, sup̄ his uiduis quas amissis maritis sic iuenit fides christi. Nec em̄ ꝓsequens esset ut apostolus post baptismam uiro mortuo, iubeat alteri nubere, cum habentibus quoq̄ uxores ꝓceperit, ut sint sic quasi nō habētes, & ob hanc causam nō esse uxorū numerū definitum, quia post baptismam christi, etiā si tertia & quarta uxor fuerit, quasi prima reputetur. Alioquin si post baptismam primo mortuo, accipit̄ secundus, quare nō secūdo & tertio & quarto & quinto mortuo, accipiat̄ sextus, & reliqui? Potest em̄ accidere ut infelicitate quadā uel iudicio dei, succedētis nuptias repetitas adolescentula plures accipiat uiros & anus primo marito in extrema senectute uidetur. Primus Adā monogamus. Secundus agamus, Qui digamiā probāt, adhibeāt tertiū Adā digamum, quē sequant̄. Verū fac ut ꝓcefferit Paulus secūda matrimonia, eadē lege & tertia cōcedit & quarta, & quotiescunq̄ uir moritur. Multa compellit̄ apostolus uelle, quæ nō uult. Circūcidit Timotheū, rasit in se caluitiū, nudipeda lia exercuit, comā nutriuit, & totondit in cenchr̄is. Et certe castigauerat Galathas, Petrūq̄ tēphendit q̄ se propter ob-

D
1. thl. 5.

1. cor. 11

E

F

1. cor. 4
Act. 16
Act. 18
Gal. 3.
Gal. 2.

*Spicit & in
minu nō
panis ille
lappentis lo
geni nō
panis
exerit olo
nōt h̄y
crimēnab
sed nōt illat et qualy - nō p̄
bat q̄ nōt ad ad p̄lmaro Sui p̄
tabbari sic nōt q̄ nōt nōt*

A seruationes iudaicas a gentibus separet. Quomō igitur in
 ceteris ecclesiæ disciplinis iudæis iudæus, ethnicis ethnicus
 1. cor. 9 & oibus om̄ia factus est, ut oēs lucrifaceret, sic & digamiam
 cōcessit incontinētibus, nec nuptiarū numerū pr̄finiuit, ut
 dum uiderent sibi mulieres ita post mortē mariti secundū
 cōcedi, ut tertius quartusq; ꝓceditur, erubescāt alterū acci-
 pere, ne trigamis & quadrigamis cōparentur, ubi em̄ unus
 concedit, nihil refert secūdus an tertius sit, quia desinit es-
 se monogamus. Oīa licent, sed nō omnia expediūt, nō dā-
 no digamos, immo nec trigamos, & si dici potest octoga-
 B mos, plus aliquid inferā, etiā scortatorem recipio ꝓenitē-
 tem. Quicquid æqualiter licet, æqua lance pensandum est.

Cap. IX.

Ed qm̄ ad uetus nos retrahit testamentū, & inci-
 piens ab Adā ad Zachariā & Elizabeth peruenit,
 ac deinde opponit Petrum & ceteros apostolos,
 nos quoq; debemus currere per eadē uestigia quæstionū,
 & docere castitatē semper operi nuptiarū fuisse prælatam.
 Ac de Adam quidē & Eua illud dicendū, q̄ in paradiso ante
 offensam uirgines fuerint, post peccatū & extra paradisum
 C statim nuptiæ. Deinde q̄ hoc ip̄m interpretetur apostolus.

Eph. 5 Propter hoc relinquet hō patrē & matrē suā, & adhærebit
 uxori suæ. & erūt duo in carne una. Statimq; subiungit. Sa-
 cramentū hoc magnū est. Ego autē dico in christo & in ec-
 clesia. Christus in carne uirgo, in spiritu monogamus unā
 Ebl. 5. em̄ habet ecclesiā, de qua apostolus. Viri inquit diligite ux-
 ores uestras, sicut & christus ecclesiā. Si christus sancte & ca-
 ste. si absq; ulla macula ecclesiā diligit. uiri quoq; in castita-
 te uxores suas diligāt, & sciat unusq; uas suū possidere in
 sanctificatione & honore. nō in passione desiderii, sicut &

gentes quæ nec sciunt deum, neque enim uocauit nos deus in im-
munditiâ, sed in sanctificatione, exuentes nos ueterem hominem
cum operibus suis, & induentes nouum qui renouatur in cogniti-
onem secundum imaginem creatoris sui ubi non est masculus & fe-
mina. Græcus & iudæus, circūcisio & præputium, Barbarus &
Scytha, seruus & liber, sed & omnia in omnibus christus, imago
creatoris non habet copulam nuptiarum ubi diuersitas sexus
aufertur, & ueteri homine exuimur, & induimur nouo ibi
in christum renascimur uirginem qui & natus ex uirgine, & re-
natus per uirginem est. Quod autem ait. Crescite & multiplica-
mini, & replete terram, necesse fuit prius plantare siluam & cre-
scere, ut esset quod postea posset excidi. Simulque consideranda
uis uerbi replete terram. Nuptiæ terram replent, uirginitas
paradisum. Sed & hoc intuentum duntaxat iuxta hebraicam
ueritatem, quod cum scriptura in primo & tertio & quarto & quin-
to & sexto die, expletis operibus singulorum, dixerit, & uidit
deus quia bonum est, in secundo die hoc omnino subtraxit nobis
intelligentiam derelinquens, non esse bonum duplicem numerum,
quia ab unione diuidatur, & præfiguret fœdera nuptiarum.
Vnde & in archa Noe omnia animalia quaecumque bina ingrediuntur
immunda sunt. Impar numerus est mundus, quando in du-
plici numero ostendatur & aliud sacramentum, quod ne in bestiis
quidem & immundis auibus digamia comprobata sit, bina enim
& bina ingrediuntur immunda. Et septena quæ munda sunt, ut
haberet Noe post diluuium quod de impari numero statim deo
posset offerre. Si autem transferretur Enoch, & seruetur in diluui-
o Noe, non reor ideo translatum Enoch, quod uxorem non habuerit
sed quod primus inuocauerit deum & crediderit in saluatorem,
de quo Paulus apostolus in epistola ad Hebræos plenissi-
me docet. Porro Noe quasi secunda radix humano generi

D
Col. 3.
& eph. 4.

Sen. 1.

E
Hec autem
coritas
a multo
sepe al
legat.

Et

*De uirginitate
et de nuptiis
et de fœderibus
nuptiarum
et de duplici
numero
et de septena
et de diluui-
o Noe
et de Enoch
et de Pauli
epistola ad
Hebræos*

Sen. 5.
& eccl. 44.
Ileb. 11.

*De nuptiis
et de fœderibus
nuptiarum
et de duplici
numero
et de septena
et de diluui-
o Noe
et de Enoch
et de Pauli
epistola ad
Hebræos*

J. de nuptiis & fœderibus nuptiarum

LIBER

Postq̄ aut̄ christus uenit in fine temporū, & o reuoluit & **D**
 Alpha, & extremitatē retraxit ad principiū, nec repudium
 nobis dare permittitur, nec circūcidimur, nec comedimus
 carnes, dicēte apostolo. Bonū est uinū nō bibere & carnem **Ro. 14**
 nō comedere, & uinū em̄ cum carnibus post diluuiū dedi-
 catum est. **Cap. XI.**

Vid loquar, de Abraam (ut ipse asserit) trigamo,
 qui signū fidei in circūcisione suscepit. Si imita-
 mur uxorū illius numerū, imitemur & circūcisi-
 onem, neq; enim in parte sectādus, & in parte repudiādus
 est. Porro Isaac unius Rebeccæ uir, Christi p̄figurat ecclesiā **E**
 quæ digamiæ suggillat lasciuia. Si aut̄ duas bigas uxorū
 & concubinaꝝ habuit iacob, & nō uult aduersarius acqui-
 escere. Lippientem Liam deformē atq; fœtosam. Synago-
 gæ typum prætulisse. Rachel uero pulchrā & diu sterilem,
 ecclesiæ significasse mysteriū, sciat eo tpe hoc fecisse iacob
 quādo erat inter Assyrios, & in Mesopotamia Laban duris-
 simo dño seruebat. Quando autē sanctā terrā ingredi uo-
 luit, & in mōte Galaad extruxit aceruū testimonii, in quo
 nihil inter sarcinas eius Mesopotamiæ possessor inuenerat
 iurans se nunq̄ ad locum in quo seruierat reuersurū, & ad
 torrentē Iaboth cum angelo luctatus, claudicare cœpit, & **F**
 ΠΛΑΤΥΝΕΥΘΩΝ eius emarcuit, statiq; israel fortitus est no-
 men, & illa quondā dilecta ρiunx, pro qua quondā serue-
 rat iuxta Bethleem, in qua erat uirginitatis prece dñs nas-
 citurus, e filio doloris occidit & ρfortia Mesopotamiæ eua-
 gelica in ciuitate moriunt. Miror aut̄ cur Iudam & Thamar **Gen. 38**
 nobis p̄posuerit in exemplū, nisi forte & meretricibus de-
 lectatur, aut occisum Onam, q̄ fratri semē iuiderit, q̄si nos
 qualemcūq; seminis fluxum absq; liberoꝝ opere cōprobe-

*Ad bigamiam
 uenerunt, q̄
 in reuoluit ad
 alpha, q̄ in parte
 sectādus, & in parte
 repudiādus est.*

*Laban duris-
 simo dño*

*Appar. Mes-
 potamiæ
 a Bethleem
 in qua
 dñs nasciturus
 est, e filio
 doloris occidit*

quod dicitur in Gen. 28. 12. et dicitur in Gen. 38. 1. et dicitur in Gen. 38. 28.

Gen. 38

A mus. Perſpicuū eſt de Moyle q̄ periclitatus eſſet in diuerſorio, niſi Sephora, quæ interpretatur auis, filiū circūcidiffet, & præputiū nuptiæ cultro euāgelico deſecaffet. Iſte nēpe

Exo. 4.
In theſis reſponſo
Moyleſ eſt, qui cum uidiffet uifionē magnā, & angelū ſiue dñm loquentē in rubo, nequa q̄ ualuit ad eū accedere, niſi ſoluiffet corrigiā calciamēti ſui, & abieciſſet uincula nuptiarum.

Exo. 19
Nec mirū hoc de amico & p̄pheta legifero dei, cum omīs populus acceſſurus ad montē Syna, & dei auditorus eloquiū, tribus diebus ſanctificari iuſſus ſit, & ſe ab uxoribus abſtinere. Quod quidē ſcimus, licet præpoſteræ faciam

B hiftoriæ ordinē p̄fundere, etiā ad David fugientē ab Abimelech ſacerdote dictū. Si mūdi ſunt pueri ab uxoribus, & ille reſpōdit ab heri & nudiuſtertius. Panes em̄, p̄poſitionis q̄ſi corpus Chriſti de uxorū cubilibus p̄ſurgentes, edere nō poterant, & nobis in tranſitu eſt contemplandū q̄ dixit, Si mūdi ſunt pueri ab uxoribus, uidelicet q̄ ad mūditiſ cor-

Le. 21.
poris Chriſti oīs coitus immūduſ ſit. In lege quoq̄ præcipitur, ut p̄otifex niſi uirginē non ducat uxorē, ne uiduā accipiat. Si eadē uirginis uiduæq̄ p̄ditio eſt, q̄re altera recipit, altera reprobaſ. Et ſacerdotalis uidua in domo iubeſ ſede

C re patris ſui, nec ſc̄dm noſſe matrimonium. Si ſoror uirgo moriſ ſacerdotis, quomō ipſa ad patris exequias, ita pater ad eam iubeſ accedere, Si uero nupta ſit, q̄ſi aliena p̄temnitur. Qui uxorē duxerit, & qui plātauerit uineā, uelut p̄pagines filioꝝ, p̄hibetur ad bella p̄cedere. Non em̄ poteſt dñi ſeruire militia, ſeruus uxoris, & de ſpeculis mulierū ie-

In theſis reſponſo
iunantiū quaſi de puriſſimis corporibus uirginū. Lu ter in tabernaculo fundit, & intrinſecus in ſanctuario tam cherubim q̄ propiciatoriū & archa teſtamēti, & meſa p̄poſitionis, & candelabrū, & thuribulum ex auro mūdiffimo ſunt.

*de cordo de de
tabula
cor. Ep. 38*

Neque enim in sancta sanctorum inferri poterat argentum. D

Cap. XII.

M Vid moror in Moyse, cum mihi ppositū sit cur-
 sum celeriterque dictati singula breuiter pstringere
 & intelligētia quasda lineas ducere? Transcendā
 ad Iesum Naue, qui ante dictus est Aufes, siue (ut rectius ha-
 betur in hebræo) Osee, id est Saluator. Ipse em̄ scdm̄ apisto-
 lam Iudæ saluauit, & eduxit populū israel de ægypto, & in
 terram repromissionis induxit. Hic Iesus statim ut uenit ad
 iordanem, aquæ nuptiarū quæ semp̄ in lege fluxerant, are-
 factæ sunt, & steterunt, & siccis pedibus ac nudis, **E**
 omnis trāsīit, & uenit in galgala, ibiq; secūdo est circūcisus.
 Quod si iuxta litterā accipimus, penitus stare nō potest. Si
 em̄ duplex haberemus p̄putium, uel absisa pellicula iterū
 nascere, recte secūda circūcisio haberet locum. Nūc aut̄ hic
 significat, q̄ Iesus cultello euāgelii populū qui per deserta
 uenerat, circūcidit, & circūcidit cultello petri, ut quod in
 Moyse filio ante p̄figurabat̄ in paucis, id sub Iesu duce imple-
 retur in cūctis. Sed & ip̄a p̄putia in unū cumulū coaceruata
 & sepulta, & terra obruta, & ablatū opprobriū Aegypti, &
 nomē loci Galgala qđ̄ interpretat̄ reuelatio, ostendūt, dū in **F**
 p̄putio ambulauerit populus per desertū, oculos eius fuis-
 se cæcatos, uideamus & p̄sequētia. Post euāgelii circūcisio-
 nem, & p̄secrationē duodecim lapidū in loco reuelatiōis,
 statim pascha celebra, imolat̄ eis agnus, & sanctæ terræ ue-
 scuntur alimētis. Egredis̄ Iesus, occurrit ei princeps militiae
 gladium tenēs, id est uel pro circūciso populo pugnare se
 mōstrans, uel desecās glutinū nuptiarū. Similiterq; ut Moy-
 si p̄ceptum fuerat, & huic dicit̄. Solue corrigiam calciamēti
 tui. Locus enim in quo stas, terra sancta est. Quia sic erat

Ius. 1.

Contrariū = egypto

Iosu. 5
2 exo. 3.

A domini armatus exercitus in tubis sacerdotalib⁹, quasi ad euangelicā prædicationē sub typo Iericho mūdus subuertitur. Et ut infinita prætereā (neq; enim nunc propositū est mihi omnia ueteris testamēti aperire mysteria) quinq; reges qui in terra repromissiōis ante regnabant, resistebātq; euāgelico exercitu Iesu pugnāte superant, hoc puto intellectui esse perspicuū q̄ ante q̄ dñs populū suū educeret de ægypto, & circūcideret eū, uisus, odoratus, gustus, auditus, tactusq; regnauerint, & his quasi principibus fuerint uniuersa subiecta. Quos Iesus ad speluncā corporis ꝑ fugientes

B & ad tenebrosū locū, id est ipsum ingrediētes corpus, interfecit, ut per id occiderent, per quod ante regnabāt. Verum iam tēpus est ut castitatis Iesu uexillū leuemus. Moyses scribit̄ habuisse uxorē. Moysen aut̄ & dñs noster & apostolus interpretantur in legem. Habent Moysen & ꝑphetas, & ab Adā usq; ad Moysen regnauit peccatū, etiā super eos qui nō peccauerūt, in similitudinē ꝑuaricationis Adæ, nulliq; dubiū est, in utroq; testimonio Moysen legē significare, sicut ergo legimus q̄ Moyses id est lex habuerit uxorē. ostende mihi Iesum Naue uel uxorē habuisse uel filios, &

C si potueris mōstrare, uictum me esse fatebor. Et certe ^{Joseph} cherrimū terræ iudææ in partitione accepti locū, moritur q̄ nō in uicenario numero, qui semp in scripturis infaustus est, in quo feruuit Iacob, & uenditus est Ioseph, & quā diligit Esau, accipiens in eo quædam munera. Sed in decimo, de cuius laude crebro diximus, sepeliturq; in Thannat ^{Mosico} sa^{reth}, id est in perfectissimo principatu, siue in numero operimenti noui, ut uirginum significaret greges, Saluatoris auxilio coopertos in monte Ephraim, hoc est in mōte frugifero, ab aquilone mōtis Gaas qui interpretatur cōmotio.

2u. 16.

Ro. 5.

Genesis
29
Vel 29
puno ore
frugif.

Et c. 2
103 104
105 106
107 108
109 110
111 112
113 114
115 116
117 118
119 120
121 122
123 124
125 126
127 128
129 130
131 132
133 134
135 136
137 138
139 140
141 142
143 144
145 146
147 148
149 150
151 152
153 154
155 156
157 158
159 160
161 162
163 164
165 166
167 168
169 170
171 172
173 174
175 176
177 178
179 180
181 182
183 184
185 186
187 188
189 190
191 192
193 194
195 196
197 198
199 200

29
30
31
32
33
34
35
36
37
38
39
40
41
42
43
44
45
46
47
48
49
50
51
52
53
54
55
56
57
58
59
60
61
62
63
64
65
66
67
68
69
70
71
72
73
74
75
76
77
78
79
80
81
82
83
84
85
86
87
88
89
90
91
92
93
94
95
96
97
98
99
100
101
102
103
104
105
106
107
108
109
110
111
112
113
114
115
116
117
118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173
174
175
176
177
178
179
180
181
182
183
184
185
186
187
188
189
190
191
192
193
194
195
196
197
198
199
200

Mons em̄ Syon latera aquilonis, ciuitas regis magni, quæ
 opposita est semp̄ inuidiæ, & per singulas tétationes dicit. D
ps. 47.
 Mei uero pene moti sunt pedes. Cũq̄ in sepultura iesu, li- ps. 72.
 ber qui ex nomine eius appellat̄, expletus sit, rursus in lu-
 dicum uolumine, quasi uiuēs resurgēsq̄ describitur, & sub Jof. vl.
 ἀναστῆναι ἔρχεται ἰσραὴλ opera ipsius prædicant̄. Et legit̄, misit
 Iesus populũ, & abierũt filii israel, unusquisq̄ in hereditatē
 suã, ut possiderēt terrã. Et seruiuit populus dño cũctis die-
 bus iesu. &c. Statimq̄ subiungit̄, & mortuus est iesus Naue
 seruus dñi centũ decē annoꝝ. Porro Moyses uidit tm̄ terrã
 repromissĩõis, & intrare nõ potuit, & mortuus est in terra E
 Moab, & sepeliuit eũ dñs in ualle terræ Moab cõtra domũ
 Phegor, & nõ cognouit uir sepulchrũ eius usq̄ in diē hanc.
 Cõparemus utriusq̄ sepulturã, Moyses in terra Moab mo-
 ritur. Iesus in terra iudeæ. Ille sepelit̄ in ualle contra domũ
 Phegor, qđ interpretatur ignominia, pprie quippe Phegor
 in lingua hebræa Priapus appellat̄, hic in mõte Ephraym
 ab aquilone mõtis Gaas. Et est in uer bis simplicibus semp̄ F
 diuinarum scripturaz sensus angustior. Quia apud iudæos
 gloria erat & in partibus & parturitionibus, & maledicta
 sterilis, quæ nõ habebat semē in israel, & beatus cuius erat
 semen in syon, & domestici in Hierusalē, & in benedictiõe
 maxima ponebat̄. Vxor tua sicut uitis abũdans, in laterib⁹ ps. 127.
 domus tuæ. Filii tui sicut nouellæ oliuarũ in circuitu mēsa-
 tuæ. ^{M. o. l. e.} Iccirco sepulchrũ eius positũ in ualle describit̄ contra
 domũ idoli, qđ pprie libidini p̄secrat̄. Nos aut̄ q̄ militam⁹
 sub iesu duce, usq̄ ad præsentē diē ignoramus ubi Moyses
 sit sepultus. Contēnimus em̄ phegor & omnē ignominia
 eius, sciētes q̄ qui in carne sunt, deo placere nõ possunt. Et Ro. 8.
 dñs ante diluuiũ quoq̄ dixerat. Nõ p̄manebit spiritus me⁹ Sen. 60.

A in hoie, quia caro est. Quãobrem & Moyses moriẽs plãgit, nuptiã enim finiunt in morte, uirginitas post mortẽ incipit coronari.

Cap. XIII.

Ampson quoq; pducit in medium, nec decaluatũ quondã dñi Nazareũ a muliere p̄siderat, qui licet typum teneat saluatoris, q̄ meretricẽ ex gẽtibus adamarit ecclesiã, & multo plures hostiũ moriens, q̄ uiuus occiderit. tñ p̄iugalis pudicitiaẽ exẽpla nõ p̄bet. Et certe iste est fm̄ p̄phetiã iacob, qui cũ cõcitus equi p̄nicitate ferret, a serpẽte p̄cussus retrorsum cecidit. Delborã aut̄ & Barath &

Judith 4.

Se. 49

B uxore Heber Cynei cur enumerauerit prorsus nõ itelligo, cũ aliud sit belloꝝ p̄cep̄s & hystoriã ordinẽ texere, aliud figuras aliquas significare p̄iugii, q̄ in istis oĩno non cõparent. Porro q̄ p̄fert septẽ patris fidẽ lachrymis uirginis filiaẽ, pro nobis facit. Et nos em̄ non tam uirgines sæculi, qui eas q̄ propter Christũ sunt uirgines p̄dicamus, & a plarĩsq; hebrãoꝝ rephendit̄ pater uoti temerarii, q̄a dixerit, si tradens tradideris filios Ammon in manib⁹ meis, quicũq; exierit de domo mea in occursum mihi, cũ reuerti cõperero in pace a filiis Ammon erit dño, & offerã illud in holocaustũ.

Jud. 11

C Si canis inquam, si asinus occurrisset, quid faceret? Ex quo uolũt dei disp̄satione esse factũ, ut qui ip̄ospecte uouerat, errorẽ uotoꝝ filiaẽ morte sentiret. si autẽ Samuel nutritus in tabernaculo duxit uxore, qd hoc ad p̄iudiciũ uirginitatis? Quasi nõ hodie quoq; plurimi sacerdotes habeant matrimonia. Et ap̄lus ep̄m describat unius uxoris uirum, habentẽ filios cũ om̄i castitate. simulq; noscendũ q̄ Samuel Leuita, nõ sacerdos nec pontifex fuerit. Vnde & faciebat illi mater sua Ephothad, sup̄ humerale, uidelicet lineum. q̄ habitus pp̄rie leuitarum, & minoris est ordinis. unde & in

Tu. 1.

1. Re. 2

1. 28.

psalmis nō noīatur inter sacerdotes, sed inter eos qui inuo **D**
 cant nomē dñi. Moyses inquit & Aaron in sacerdotibus ei⁹
 & Samuel inter eos qui inuocāt nomē eius. Leui enī genu
 it Caath. Caath genuit Aminadab. Aminadab genuit Cho
 re. Chore genuit Assir. Assir genuit Helchana. Helchana ge
 nuit Sub. Sub genuit Tou. Tou genuit Helm. Helm genu
 it Ieroam. Ieroam genuit Helchana, Helchana genuit Sa
 muelé. Nulliq; dubiū est sacerdotes de Aaron & Eleazar &
 Phinees stirpe generatos. Qui cū & ipsi habuerint uxores,
 recte nobis opponerent, si errore encraticarū ducti cōten
 deremus matrimonia reprobāda, & nō esset noster ponti **E**
 fex secundū ordinem Melchisedech sine patre sine matre
 ἀγενεῖ ἐκ λουγῆτος id est sine nuptiis. Et reuera magnos fru
 ctus ex liberis Samuel capit, ut quia ipse placuit deo, tales
 genuerit qui dño displicerēt. Quod si Booz & Ruth nobis **ruth. 4**
 obiicit ad comprobandā digamiā, sciat in euāgelio ob ty
 pum ecclesiae, etiā Raab meretricē in ordine maiorum dñi **Mat. 1.**
 enumeratā. Porro q̄ David ducētis præputiis emisse iactat
 uxore, nouerit illū & alias habuisse q̄ plurimas, & Michol
 filiā Saul, quā pater alteri tradiderat, postea recepisse, & iā
 fenem sunamitis puellæ calefactū esse cōplexibus. Nec hoc **F**
 dico q̄ de sanctis uiris quicq; detrahere audeā, sed q̄ aliud
 sit in lege uersari, aliud in euāgelio. Ille occidit Vriā etheū, **q̄re da
 uid vo
 cat⁹ est
 vir san
 guinis.**
 mœchus extitit in Bersabe. Et quia erat uir sanguinarius,
 nō ut plariq; existimāt, ppter bella, sed ppter homicidium
 templū dñi ædificare prohibet. Nos autē si unū de minimis
 scādalizauerimus, & si fratri dixerimus racha, & nō recte ui
 derimus, expedit ut mola asinaria ligetur circa collū nīm,
 & rei erimus gehēnæ, & adulterium nobis in solo aspectu
 reputabit. Transit ad Salomonē per quem se cecinit ipsa

A sapiētia, & cum uxoriū eū dicat, atq; in illius laudibus im-
 Cañ. 6. moref, miror cur nō iūgar, & illud de Cāticocanticoꝝ sex-
 aginta sunt reginā, & octoginta ꝓcubinā, & adolescētulā
 3.re. 11. quā nō est numerus. Et illud de regnoꝝ tertio, ꝓ septin-
 gentas habuerit uxores, & trecētas ꝓcubinas & alias innu-
 merabiles. Hæ nēpe sunt, q̄ auerterunt cor eius a dño, & tñ
 ante q̄ plures haberet uxores, & carnis uitiiis laberet, in p̄ri-
B cipio regni & adolescētīæ extruxit dño templū. Vniſquisq; ^{consequitur}
 em̄ nō de futuris sed de p̄ntibus iudicat. Quod si Salomōis
 exēpla ei non placēt, iam nō digamus erit, & trigamus, sed
 nisi septingētas habuerit uxores & trecētas ꝓcubinas, typū
 eius & meritū implere nō potuerit. Obsecro te lector, & id
 ipsum sæpe cōmoneo, ut scias me quæ loquor necessitate
 dicere, nec detrahare his qui in lege ꝓcefferint, sed seruisse
 eos ꝓp̄ibus & ꝓditionibus suis, & illā dñi impleſſe ſentētiā.
 Beñ. 1. Crescite & multiplicamini, & replete terrā, & qđ his maius
 est, futuroꝝ typos ꝓbuisse. Nobis aut̄ quibus dicif. Tēpus
 1. cor. 7 in collecto est, ſupereſt ut qui habēt uxores, ſic ſint q̄ſi nō
 habeāt. aliud ꝓcēpi, & uirginitatē a Saluatore uirgine de
 4. re. 2. dicari. Heliam & Helifeū q̄ ſtulte in catalogo poſuerit ma-
C ritoꝝ me tacēte manifestū est. Si enī Ioannes baptiſta uenit
 Luce. 1 in ſpiritu & uirtute Helīæ, & Ioānes uirgo eſt, utiq; nō ſolū
 4. re. 18 in ſpū eius uenit, ſed etiā in corporis caſtitate. Porro illud
 2 infra. quod de Ezechia cōmemorari pōt, q̄q̄ hoc ille ſolida ſtoli-
 ditate nō uiderit, ꝓ poſt uitā recuperatā & uiginti quinq;
 annoꝝ ſpacia ꝓtelata, dixerit amodo filios faciā, ſciat in hæ
 breis uoluminibus nō haberi, ſed legi ꝓ hoc pater filiis
 4. re. 22 notā faciet ueritatē tuā. Nec mirū ſi Olda uxor Sellon ꝓ
 phetiſſa ꝓſulatur ab Iofia rege Iudæ iam captiuitate uicina
 & ira domini ſtillante ſuper Hieruſalem, cum hæc norma

consequitur

*ſtulte ſic ꝓnti uoce
 ſeruo ſuo ſequenti de illis
 completio ꝓp̄. 9. ꝓꝓ
 conſultat. nō ſic ꝓnti
 que ꝓꝓ conſultat in
 ꝓꝓꝓꝓꝓ.*

*In ſp̄. ꝓꝓꝓꝓꝓ
 ꝓꝓꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓꝓꝓ
 ꝓꝓꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓꝓꝓ
 ꝓꝓꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓꝓꝓ
 ꝓꝓꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓꝓꝓ
 ꝓꝓꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓꝓꝓ
 ꝓꝓꝓꝓꝓ ꝓꝓꝓꝓꝓ*

LIBER

sit scripturæ ut deficientibus uiris sanctis mulieres i uiros
 laudent opprobria. Superfluū aut̄ est de Daniele dicere, cū
 hebræi usq; hodie autumēt illū & tres pueros fuisse eunu-
 chos, ex illa dei sentētia quā Esaias loquit̄ ad Ezechiā, & de
 filiis tuis qui nascent̄ ex te, tollēt, & faciēt eunuchos in do-
 mo regis. Rursusq; in Daniele legim⁹ & dixit rex Asphanez
 principi eunuchorū ut introduceret de filiis captiuitatis is-
 rael, & de semine regio, & de tyrannorū pueris in quib⁹ nō
 esset macula, pulchros facie, & intelligētes sapientiā. Et ar-
 gumētant̄, si de semine regio electi sūt Daniel & tres pueri
 de semine aut̄ regio Eunuchos fore scriptura p̄dixit, hos eē
 q̄ eunuchi facti sunt. Si uero & illud opposuerit, qd̄ in Eze-
 chiele dicit̄ Noe & Daniel & Iob in terra peccatrice filios &
 filias liberare nō posse. Rndendū est q̄ iuxta hypothēsīm
 dictū sit. Nec em̄ eo tpe Noe & Iob erant, quas multis ante
 sæculis cognouimus. Et est sensus, si tales & tales uiri fuerit
 in terra peccatrice, filios suos & filias liberare nō poterūt,
 quia iusticia patris nō liberabit filiū, nec pctm̄ alterius alte-
 ri reputabit̄. Anima enī q̄ peccauerit ipsa moriet̄, sed & hoc
 dicendū, Daniel iuxta hystoriā libri eius, cū Ioachim rege
 captū eo tpe, quo Ezechiel quoq; ductus est in captiuitatē,
 quomō ergo potuit habere filios qui adhuc puer erat, &
 expleto triēnio, itroductus est ad regis obsequiū? Ac ne qs
 putet Ezechiel iam uiri meminisse Danielis & pueri. Factū
 est inquit in āno sexto regis scilicet Ioachim, in mēse sexto
 in quinta mēsis, & ego sedebā in domo mea, & senes Iuda
 sedebant corā me. Atq; in eadē die ad eum dicit̄. Si fuerint
 Noe & Daniel & Iob. Erat igif Daniel adhuc puer, & notus
 populo uel p̄pter interptationē somniorū regis, uel p̄pter
 Sufannæ liberationē, & occisionē presbyterorū. Et perspi-

D
a

Esa. 39

Dan. 1.

E
Eze. 14

Eze. 18

F

Hec referunt
 Ezechiel de capti-
 uitate p̄dixit
 qd̄ uoluit for-
 mae sub asphane
 esse.

Biber

Hic p̄dixit Noe
 qd̄ liberare nō
 possent filios
 & filias in
 terra peccatrice
 quia iusticia
 patris nō liberat
 filium.

A cue cōprobatúr eo tēpore quo hæc dicebant de Noe, & Daniel & Iob adhuc puerū fuisse Danielē, nec potuisse habere filios & filias quos sua iusticia liberaret. Hucusq; de lege.

Cap. XIII.

Enit ad euangeliū, & pponit nobis Zachariā & Helysabeth. Petrū & socrū eius, & cōsuetā uecor-

dia nō intelligit istos quoq; inter eos qui legi ser uierūt, debuisse numerari. Neq; em̄ euangeliū ante crucem Christi est, quod passione & sanguine ipsius dedicat. Iuxta quā regulā & cæteri apostoli, ut ex superfluo interim ꝑce-

B dam, habuerūt quidā uxores, sed quas eo tēpore acceperāt quo euangeliū nesciebāt. Qui assumpti postea in aposto-

mat. 19.

latum, relinquūt officiū cōiugale. Nam cum Petrus ex per-
sona apostoloy dicit ad dñm. Ecce nos reliquimus om̄ia, & secuti sumus te. Respōdit ei dñs. Amen dico uobis qm̄ nemo est qui dimiserit domū, aut parētes, aut fratres, aut uxorem, aut filios ppter regnū dei, qui nō recipiat multo plura in sæculo isto, & in sæculo futuro uitā aternā. Si aut̄ nobis illud opposu erit ad pbandum, q̄ oēs apostoli uxores habuerint, nūquid nō habemus ptātem mulieres uel uxores

C res circūducendi quia *ἄλλα* apud græcos utrūq; significat, sicut cæteri apostoli & cephas & fratres dñi. Iungat & illud

1. cor. 9

qđ in græcis codicibus est. Nūquid nō habemus ptātem sorores mulieres uel uxores circūducēdi? Ex quo apparet cū de aliis sanctis dixisse mulieribus, quæ iuxta morē iudaicū magistris de sua substātia ministrabant, sicut legimus ipsi quoq; dño factitatū. Nā & ordo uerboꝝ hoc significat. Nūquid nō habemus ptātem māducādi & bibēdi, aut sorores mulieres circūducendi. Vbi de comedēdo & bibēdo, ac de administratōe sumptuū p̄mittit, & de mulierib⁹ sororibus

sic infertur, perspicuū est nō uxores debere itelligi, sed eas **D**
 ut diximus, quæ de sua substātia ministrabāt. Quod in ue-
 teri lege de Sunamite illa scribit quæ solita sit Heliseū re- **4. re. 4**
 cipere, & ponere ei mēsam & panē, & candelabrū. &c. Aut
 certe si ^{sicut de Noe} ~~γυυ~~ ^{sicut de Noe} uxores accipiamus nō mulieres. Id quod
 addit̄ forores, tollit uxores, & ostēdit eas germanas in spū
 fuisse, nō cōiuges. Quanq̄ excepto apostolo Petro, non sit
 manifeste relatū de aliis ap̄lis, q̄ uxores habuerint, & cū de
 uno scriptū sit, ac de cæteris tacitū, intelligere debemus si-
 ne uxoribus eos fuisse, de q̄bus nihil tale scriptura signifi-
 cat. Et tñ ille qui nobis obiecit Zachariā & Helizabēth, uel **E**
 Petrū & socrū eius, sciat de Zacharia & Helizabēth Ioannē
 fuisse generatū, id est de nuptiis uirginē, de lege euāgeliū,
 de matrimonio castitatē, ut a p̄pheta uirgine uirgo dñs, &
 annunciaret̄ & baptizaret̄. Possumus aut̄ de Petro dicere,
 q̄ habuerit socrū eo tēpore quo credidit, & uxore iam nō
 habuerit, quanq̄ legat̄ in ^{in uerbo e. cor. 14. q̄ dicitur} ~~periodis~~, & uxor eius & filia. Sed ^{uox nō}
 nūc nobis de canone omne certamen est. Et quia ad ap̄los ^{uox nō}
 puocauit, q̄ principes disciplinæ n̄æ & christiani dogma- ^{uox nō}
 tis duces, uirgines nō fuerint, ut eos interim uirgines p̄ce- ^{uox nō}
 damus nō fuisse. Neq̄ em̄ hoc præter Petrū probari potest. **F**
 nouerit hos esse apostolos, de quibus Esaias uaticinat̄. **Esā. 1.**
 Nisi dñs sabaoth reliquisset nobis semē, quasi sodoma esse-
 mus, & similes gomorræ fuisset̄. Qui ergo erant ex iu-
 dæis, uirginitatē quā in iudaismo amiserāt, in euāgelio ha-
 bere nō poterāt. Et tamē Ioānes unus ex discipulis qui mi- **Joā. 13**
 nimus traditur fuisse inter apostolos, & quem fides Christi **Jo. 20.**
 uirginē repperat, uirgo permāsit, & ideo plus amat a dño,
 & recūbit sup̄ pectus Iesu. Ex quo Petrus qui uxore habue-
 rat, qđ ipse interrogare nō audet, illū rogat ut interroget.

A Et post resurrectionē, nūciantē Maria magdalene q̄ dñs resurrexisset, uterq; currit ad sepulchrū, sed ille p̄uenit. Cūq; essent in nauī, & piscarent̄ in lacu Genesareth. Iesus stabat in littore, nec sciebāt apostoli quē uiderēt. Solus uirgo uirginem recognoscit, & dicit Petro. Dñs est. Rursum post auditam sententiā, q̄ ab alio cingēdus esset Petrus, & ducendus quo nollet, & crucis fuisset illi passio p̄phetata, & ille diceret. Dñe quid iste? Nolēs deserere Ioannē, cū quo semp̄ fuerat copulat⁹. Dicit ei dñs. Sic uolo eum esse, quid ad te? Vnde & sermo exiuit inter fratres, illū discipulū nō moritu

B rum. Ex quo ostendit̄ uirginitatē nō mori, nec sordes nuptiarū abluere cruore martyrii, sed manere in christo, & dormitionē eius, transitū esse nō mortē. Si autē obnixē contēderit Ioannē uirginē nō fuisse, & nos amoris p̄cipui causam uirginitatē diximus, exponit ille. Si uirgo nō fuit, cur ceteris ap̄lis plus amatus sit. At si tu dicis, sup̄ Petrū fundat̄ ecclesia, licet idip̄m in alio loco super omēs apostolos fiat, & cūcti clauēs regni cœloꝝ accipiūt, & ex æquo super eos ecclesiæ fortitudo solidetur, tñ p̄pterea iter duodecim unus eligitur, ut capite p̄stituto, scismatis tollat̄ occasio, sed cur nō Ioannes electus est uirgo? Aetati delatū est, quia Petrus senior erat, ne adhuc adolescēs ac pene puer, p̄gressæ aetatis hoībus p̄ferretur. Et magister bonus q̄ occasione iurgii debuerat auferre discipulis, & qui dixerat eis. Pacē meā do uobis, pacē relinquo uobis, & qui uoluerit iter uos maior esse, minimus oīm sit, in adolescentē quē dilexerat, causam p̄bere uideret̄ inuidiā. Ut autem sciamus Ioannē tūc fuisse puerū, manifestissime docēt ecclesiastica historia, q̄ usq; ad Traiani uixerit imperiū, id est post passionē dñi sexagesimo anno dormierit. Quod & nos in libro de illustribus ui

*Volgata lectio
Liberum 5
sic ut uirgo uirginem
si q̄cūq; uoluerit
autē op̄ est
si q̄cūq; uoluerit
Ead̄ qui uoluit si
de sua nō d̄t uoluit
si p̄p̄t̄ia ead̄
de omni arguitur
in uirginē
nō ablat̄ uirginem
cap̄t̄ h̄ p̄t̄ia ead̄
sup̄p̄t̄ia. Et uoluit
uoluit uirginē
uoluit uirginē
uoluit uirginē*

*M. v. l. c.
p̄p̄t̄ia
uoluit*

Jo. 14.

Traianus ipse
rator.

LIBER

ris breuiter p̄strinximus. Petrus apostolus est, & Ioānes a- **D**
 postolus, maritus, & uirgo. Sed Petrus ap̄lus tm̄, Ioānes &
 ap̄lus & euāgelista & p̄pheta. Apostolus, quia scripsit ad ec-
 clesias ut magister, euāgelista, quia librū euāgelii cōdidit,
 quod excepto Mattheo, alii ex duodecim ap̄lis nō fecerūt.
 Propheta, uidit em̄ in Pathmos insula, in qua fuerat a Do-
 mitiano principe ob dñi martyriū relegatus. Apocalypsim
 infinita futuroꝝ mysteria ꝓtinentē. Refert aut̄ Tertullian⁹ ^{de uirginitate}
 q̄ a Nerone missus in feruētis olei doliū purior & uegeti-
 or exiuerit, q̄ intrauerit. Sed & ip̄m eius euangeliū multū
 distat a ceteris. Matthæus q̄si de hoīe incipit scribere, Liber **E**
 generatiōis Iesu christi filii Dauid, filii Abraā. Lucas a sacer-
 dotio Zachariæ. Marcus a p̄phetia Malachiæ p̄phetæ & E-
 saia. Primus habet faciē hominis, p̄pter genealogiā. Secū-
 dus faciē uituli p̄pter sacerdotiū. Tertius uocē leonis, pro-
 pter uocē clamantis in deserto. Parate uia dñi rectas facite
 semitas eius. Ioānes uero noster quasi aquila ad supna uo-
 lat, & ad ip̄m patrē peruenit dicēs. In principio erat uerbū,
 & uerbū erat apud deū, & deus erat uerbū. Hoc erat in pri-
 cipio apud deū, exposuit uirginitas qd̄ nuptiæ scire nō po-
 terant, & ut breui sermone multa cōprehendā, doceāq̄ cu- **F**
 ius priuilegii sit Ioānes, imo in Ioāne uirginitas, a dño uir-
 gine mater uirgo uirginis discipulo ꝓmendat. Verū casto
 labore sudamns. Obiicit nobis q̄ppe aduersarius aplicam
 sententiā & ait. Adam primus formatus est, deinde Eua, &
 Adā nō est seductus, mulier aut̄ seducta in p̄uaricatione fa- ^{Lib. 1.}
 cta est, salua aut̄ fiet per filioꝝ generatiōē, si permāserint **1. lib. 2.**
 in fide & dilectiōe & sanctificatiōe cū sobrietate. Cōsidere
 mus cur apostolus ad hāc sententiā & unde p̄uenit. Volo
 ergo uiros orare in omni loco, leuātes sanctas manus sine

*Tu es in te
funde in te
funde in te
funde in te
funde in te
funde in te
funde in te
funde in te
funde in te
funde in te*

A tres filiae erant dilectione dilectae sed istae non saturauerunt eam, & quarta non sufficit dicere satis est. Infernus & amor mulieris, & terra quae non satiat aqua, & ignis non dicit satis est. si sanguisuga diabolus est diaboli filiae sunt dilectione dilectae quae satiari interfectorum cruore non possunt. Infernus & amor mulieris, & terra arens, & ignis exaestuans. Non hic de meretrice, non de adultera dicitur, sed amor mulieris generaliter accusatur qui semper insatiabilis est, qui extinctus accenditur, & post copiam rursus inops est, animusque uirilem effoeminat, & **B** excepta passione quam sustinet, aliud non sinit cogitare, simile quid & in sequenti parabola legimus. Per tria mouet terra, quartum autem non potest ferre, si feruus regnet, & stultus si saturatur panibus, & odiosa uxor si habeat bonum uirum, & ancilla si eiiciat dominam suam. Ecce & hic inter malorum magnitudinem uxor ponitur. Quod si responderis, sed uxor odiosa/di- cam tibi quod & supra. Ac per hoc periculum imminet ferri graue est. Qui enim duxit uxorem in ambiguo est, utrum odiosam an amabilem ducat. Amor illius inferno, & arenti terrae & incendio comparatur.

*apud
uicibus*

*Ende dicitur
in libro de
uicibus
in libro de
uicibus
in libro de
uicibus
in libro de
uicibus
in libro de
uicibus*

Cap. XVI.

Ecclesi. 5

Veniamus ad ecclesiasten, de ipso quoque pauca testimonia ponentes. Oibus tempus est & tempus omni rei sub caelo. Tempus pariedi, & tempus moriedi, tempus plantandi, tempus euellendi, quod plantatum est, & pepimus in lege cum Moyse, moriamur in euangelio cum Christo, plantauimus in nuptiis, euellamur per pudicitiam quod plantatum est. Tempus amplexandi, & tempus longe fieri ab amplexu. Tempus amandi, & tempus obediendi. Tempus belli, & tempus pacis. Simulque nos comonet ne legem euangelio praferamus, ne puritatem uirginitatis putemus nuptiis aequandam.

*in libro
de uicibus
in libro
de uicibus
in libro
de uicibus*

*in libro
de uicibus
in libro
de uicibus*

Ecclesi. 8

Meliora sunt dicens nouissima sermonis, quam initium eius.

LIBER

Statimq; subiūgit. Ne dixeris quid factū est, quia dies prio- **D**
 res meliores erāt q̄ hi quia nō sapiēter interrogasti de hoc.
 Et reddit causam quare dies posteriores meliores sunt quā
 priores, quia bona inquit est sapiētia cū hæreditate. In lege
 em̄ sapiētiā ^{comulor} mors sequebat̄ occidēs, in euāgelio sa-
 pientiā ^{pro-est q̄ e cogitatio cogit} spiritus hæreditas expectat æterna. Ecce hoc inueni **Ecc. 7**
 dixit Ecclesiastes, hominē unū de mille inueni, & mulierē
 in his oībus nō inueni. Veruntamē reperi q̄ fecit deus ho-
 minē rectū, & ipsi quæsierūt cogitatiōes malas. Rectū ho-
 minem inuenisse se dicit. Cōsidera uim uerbi, in homīe &
 uir & scēmina continetur, & mulierē inquit in his omnibus **E**
 nō inueni. Legamus principium ^{liber} Geneseos, & inueniemus
 Ada hoc est hominē tam uirū q̄ mulierē nūcupari. Cū ergo
 boni creati sumus & recti a deo, ipsi uitio nostro sumus ad
 peiora delapsi, & qđ in paradiso rectū in nobis fuerat, egre-
 dientibus de paradiso damnatū est. Qđ si obieceris anteq̄
 peccaret, sexum uiri & scēminæ fuisse diuisum, & absq; p̄ctō
 eos potuisse q̄iungi, quid futurū fuerit incertū est. Neq; em̄
 dei possumus scire iudicia, & ex nostro arbitrio illius sentē-
 tiæ p̄iudicare. Hoc quod factū est in propatulo est, q̄ qui in
 paradiso uirgines permāserūt, eieisti de paradiso copulati **F**
 sunt. Aut quid nocebat, si paradisu nuptias recipit, & nul-
 la est inter maritū uirginēq; diuersitas, etiā in paradiso eos
 ante sociari. Eiiciunt̄ de paradiso, & quod ibi nō fecerūt, in
 terra faciūt, ut statim a principio p̄ditionis humanæ uirgi-
 nitatem paradisu, & terra nuptias dedicauerit. In omni
 tēpore sint uestimēta tua cādida. Candor uestiū sempiter- **Ecc. 9**
 nus, uirginitatis est puritas. In matutino seminauimus se-
 men nostrū, & ad uesperā nō cessemus. Qui seruiuimus in
 lege nuptiis, uirginitati in euāgelio seruiam⁹. Cap. XVII.

*Jan ante part
 obp̄i p̄o flippie
 onari p̄uimē
 in d-bid/ r̄uimē
 b̄ḡuimē
 h̄m̄ d̄v̄
 h̄m̄ h̄i x̄ij
 xx̄ij
 oī d̄ n̄p̄i
 p̄o d̄l xx*

A
Ecc. 17

Ranseo ad canticū canticorū, & qđ aduersarius totum putat esse pro nuptiis uirginitatis & tinere sacramēta mōstrabo. Audiamus quid loquat spōsa ante q̄ spōsus eius ad terras ueniat. Patiat inferos, penetret

Cā. 1.

ac resurgat. Similitudines auri faciemus tibi, cū distinctiōibus argenti. quoad usq; rex in accubitu suo est ante q̄ resurgeret dñs, & euangeliū coruscaret, nō habebat aurū spōsa, sed similitudines auri. Argentū autē quod in nuptiis se habere pollicet, habebat uariū atq; distinctū in uiduis, & tinētib; ac maritatis. Deinde sponsus respōdet ad sponsam &

B

eam docet, q̄ ueteris legis umbra trāserit, & ueritas euangeliū uenerit. Surge ueni proxima mea, spōsa mea, colūba mea, qm̄ ecce hyems tranſiit, pluuiā abiit, abiit sibi. Hoc de ueteri testamēto. Rursum de euāgelio & uirginitate. Flores uisi sunt in terra, tēpus sectionis aduenit. Nōne tibi uidetur idipm̄ dicere, qđ & apostolus. Superest ut qui habēt uxores, sic sint q̄si nō habeāt. Et manifestius de p̄conio castitatis. Vox inquit turturis audita est in terra nostra. Turtur auis pudicissima, semper habitās in sublimibus, typus est saluatoris. Legamus phisiologos, & reperiem⁹ turturis

Cā. 2.

hāc esse naturā, ut si parem pdiderit, alteri nō iungat. Et intelligemus digamiā etiā a multis auibus reprobari. Statim q̄ turtur dicit ad turturē. Ficus prulit grossos suos, id est, ueteris legis p̄cepta ceciderūt, & de euāgelio uites florētes odorē dederūt. Vnde & apostolus. Christi bonus odor sum⁹

1. cor. 7

mus. Surge ueni pxima mea, spōsa mea, & ueni tu colūba mea, in uelamēto petrae iuxta pmurale, & ostēde mihi faciem tuā, & auditā fac mihi nocē tuā, quoniā uox tua suauis, & facies tua speciosa, dum uultū tuū tegeres cū Moyse & uelamentū esset in lege, nec faciē tuā uidebā, nec uocem

2. cor. 2

Cā. 2.

Handwritten notes in the top right margin:
 ...
 ...
 ...
 ...
 ...

Handwritten notes in the middle right margin:
 ...
 ...

Handwritten notes at the bottom of the page:
 ...
 ...

tuā dignabar audire, dicēs. Et si multiplicaueritis p̄ces ue-
 stras, nec sic exaudiā uos. Nūc aut̄ reuelata facie cōtempla-
 re gloriā meā, & petræ firmissimæ tegere promurali. Qđ
 audiēs sponsa, aperit sacramēta pudicitix, fratruelis meus
 mihi, & ego illi, qui pascif inter lilia, hoc est inter uirginū
 cādidissimos choros. Vis scire quale uerus Salomō & paci-
 ficus noster soliū, quales habeat armigeros. Ecce ait lectus
 Salomonis. Sexaginta potētes in circuitu eius, de potēti-
 bus israel. Oēs ferētes frameam, & docti bello, uniuscuiusq̄
 uiri gladius in fœmore ipsius. Qui in circuitu Salomonis
 sunt, gladium habent in fœmore sicut Aoth ille iudex.
 αμφοτεροαξίος id est ambidexter, q̄ interfecit hostē p̄n-
 guissimū, & totum carni deditū, oēs amputās uoluptates.
 Ibo inquit ad montē myrrhæ, ad eos scilicet qui mortifica-
 uerunt corpa sua, & ad collē libani ad purissimos uirginū
 greges, & loquar sp̄sæ meæ. Tota speciosa es amica mea,
 & nō est macula in te. Vnde & ap̄lus. Ut exhibeat inquit si-
 bi sanctā ecclesiā nō habentē maculā neq̄ rugā. Veni a liba-
 no sp̄sa, ueni a libano, uenies, & pertrāsibis ab initio fidei
 a capite Sanyr, & hermon a cubilibus leonū a mōtib⁹ leo-
 pardor. Libanus λευκωμος id est candor interpretat̄. Veni
 ergo sp̄sa cādidissima, de qua alibi dicif. Quæ est ista quæ
 ascēdit dealbata, & transit per uia huius sæculi, ab exordio
 fidei, & ex Sanyr, qđ interpretatur deus lucernæ, iuxta illud
 qđ in psalmo legimus. Lucerna pedibus meis, uerbū tuum
 dñe, & lux semitis meis, & hermon. i. p̄secrationem, & fuge
 leonū cubilia. & leopardor mōtes, qui nō possunt mutare
 uarietatē suā. Fuge inquit cubilia leonū, fuge superbiā da-
 monum, ut postq̄ mihi fuerit p̄secrata, possim tibi dicere.
 Vulnerasti cor meū soror mea sp̄sa, uulnerasti cor meū in

D
12ic. 14

Cañ. 20

Cañ. 30

E

Cañ. 60

Ephe. 5

F

Cañ. 80

w. 118.

Cañ. 4

mo. 14
 mo. 15
 mo. 16
 mo. 17
 mo. 18
 mo. 19
 mo. 20
 mo. 21
 mo. 22
 mo. 23
 mo. 24
 mo. 25
 mo. 26
 mo. 27
 mo. 28
 mo. 29
 mo. 30

mo. 31
 mo. 32
 mo. 33
 mo. 34
 mo. 35
 mo. 36
 mo. 37
 mo. 38
 mo. 39
 mo. 40
 mo. 41
 mo. 42
 mo. 43
 mo. 44
 mo. 45
 mo. 46
 mo. 47
 mo. 48
 mo. 49
 mo. 50
 mo. 51
 mo. 52
 mo. 53
 mo. 54
 mo. 55
 mo. 56
 mo. 57
 mo. 58
 mo. 59
 mo. 60
 mo. 61
 mo. 62
 mo. 63
 mo. 64
 mo. 65
 mo. 66
 mo. 67
 mo. 68
 mo. 69
 mo. 70
 mo. 71
 mo. 72
 mo. 73
 mo. 74
 mo. 75
 mo. 76
 mo. 77
 mo. 78
 mo. 79
 mo. 80
 mo. 81
 mo. 82
 mo. 83
 mo. 84
 mo. 85
 mo. 86
 mo. 87
 mo. 88
 mo. 89
 mo. 90
 mo. 91
 mo. 92
 mo. 93
 mo. 94
 mo. 95
 mo. 96
 mo. 97
 mo. 98
 mo. 99
 mo. 100

A uno oculoꝝ tuoz, in uno ornamento colli tui. Quod dicit huiuscemodi est. Nō repudio nuptias, & habes sinistrū oculum, quē tibi dedi, ppter imbecillitatē eoz qui recta uidere nō pnt. Sed magis mihi dexter uirginitatis oculus placet, qui si cecatus fuerit, omne corpus in tenebris est, Ac ne putaremus eū amorē carnis, & nuptias significare corporeas, illico excludit hūc sensum, & ait. Vulnerasti cor meū soror

B mea sponsa, ubi sororis nomē est, suspitio oīs fœdi amoris excludit. Quā speciosa sunt ubera tua a uino, de quibus & supra dixerat. Fratruelis meus mihi in medio uberū meoz

B cōmorabit, in principali cordis, ubi habet sermo dei hospiciū. Quā speciosa sunt ubera tua a uino. Quod istud uinū est, qđ spōsā mammas pulcherrimæ facit, & pudicitix lacte fecundat? Nēpe illud de quo spōsus in psequētibus loquit

Can. 5. Bibi uinum meū cū lacte meo. Māducate pximi mei & bibite, & iebriamini fratres. Vnde & apłi dicebant musto pleni. Musto inquit nō uino ueteri, quia uinū nouum in utres nouos mittit, & nō ambulabūt in uetustate litteræ, sed in nouitate spūs, hoc est uinū quod cū inebriauerit adoleſcētes & puellas, statim uirginitatē sitiūt, & crapulā castitatis eructāt, & expletur illud uaticiniū Zachariæ, dūtaxat iuxta

Actu. 1 hebraicā ueritatē de ecclesiæ uirginibus pphetantis. Cōplebunt infantibus & puellis ludētibus plateæ eius. Quid em̄ bonū eius est, & quid pulchrū eius, nisi frumentū electorum & uinum germinās uirgines? Istæ sunt uirgines de quibus in quadragesimo quarto psalmo scriptū est. Adducentur regi uirgines post eam, proximæ eius afferentur tibi in laticia & exultatione, adducentur in templum regis. Sequitur. Hortus conclusus soror mea sponsa, hortus conclusus, fons signatus. Quod clausum est atq; signatum,

C
Zach. 8

similitudinē habet matris dñi, matris & uirginis. Vnde & D
 in sepulchro saluatoris nouo, quod in petra durissima fue-
 rat excisum, nec ante nec postea quisq̄ positus est, & tñ hæc
 uirgo perpetua multax est mater uirginū. Sequit̄ enim. E-
 missiones tuæ paradīsus malogranatoꝝ cū fructu pomoz
 In malogranatis & pomis, omniū uirtutū significat̄ in uir-
 ginitate ꝑceptus. Fratruelis meus cādidus in uirginitate, ru-
 bicundus in martyrio. Et quia rubicūdus & cādidus est, ic-
 circo statim aduritur. Guttur eius dulcedines & totus con-
 cupiscētia. Spōsus uirgo laudatus a spōsa uirgine, laudat ui-
 cissim uirginē spōsam, & dicit ei. Speciosi facti sunt gressus E
 tui in calciamētis filii Aminadab, quod interpretat̄ populi
 se spōte offerētis. Virginitas enī uolūtaria est, & ideo gres-
 sus ecclesiæ in castitatis pulchritudine collaudant̄. Non est
 huius ^{spōs} ipis in morē cōmentarii oīa de cāticiscanticoꝝ uirgi-
 nitatis pādere sacramēta, quia & hæc ipsa fastidia lectori na-
 res cōtractura nō ambigo. Cap. XVIII.

Quaſ Esaias spei nostræ, fideiq̄ mysterium. Ecce
 uirgo in utero ꝑcipiet & pariet filium, & uocabis Esa. 7.
 nomē eius emanuel. Scio iudæos opponere sole-
 re in hæbreo uerbū ahalma, nō uirginē sonare, sed adoles-
 centulā. Et reuera uirgo ꝑprie bethula appellat̄, adolescē-
 tula aut̄ uel puella nō ahalma dicit̄, sed naara. Quid est igit̄

quod significat̄ ahalma? absconditā uirginē, id est nō solū uir-
 ginem, sed cum ^{ἐπιταξι} id est intēſione uirginē, quia nō
 oīs uirgo abscondita est, nec ab hoīm fortuito separata cō-
 spectu. Deniq̄ & Rebecca in Genesi ob nimiā castitatem &
 ecclesiæ typū, quē in sua uirginitate signabat, ahalma scri-
 bitur, nō bethula, sicut manifestū esse poterit ex sermoni-
 bus pueri Abraā, quos loquit̄ ī Mesopotamia, & dicit. Dñe

*Schola de
 puella aduſt
 in forma et asp.
 it̄ in p̄tate
 sunt et abſcon-
 dit̄. Ita qd
 in hoc uox de
 uirgine uirgo
 dicit̄ et t̄t̄l̄ on
 uox d.*

*ἐπιταξι 6816
 sicut uocabitur ip̄i a uerbo ἐπιταξι*

A
Ge. 24. deus dñi mei Abraã, si tu dirigis uia meã per quã ego igre
 dior, ecce dũ stetero super fontẽ aquã, uirgo q̄ egredit̄ ut
 hauriat aquã, & dixero ad eam. Da mihi paululũ aquã, ut
 bibã de hydria tua, & respõderit, & tu bibe, & camelis tuis
 hauriã. hæc erit uxor, quã p̄parauit dñs filio dñi mei. In eo
 em̄ omni loco in quo ait. Virgõ q̄ egredit̄ ut hauriat aquã,
 in hebraico scriptũ est ahalma. id est uirgo secreta, & nimia
 parentum diligẽtia custodita. Aut certe ostẽdant mihi ubi
 hoc uerbo appellenẽ & nuptã, & imperitiã p̄fitebor. Ecce
 uirgo in utero p̄cipiet, & pariet filiũ. Si nõ p̄fertur nuptiis

B
Luce. 2 uirginitas, spũsanctus cur maritatã, cur uiduam nõ elegit.
Nã illo tpe erat Anna filia phanielis de tribu Aser insignis
 pudicitia, & semp uacãs oratiõibus & ieiuniis in tẽplo dei.
 Si p̄uersatio tm̄ & bona opera & ieiunia absq; uirginitate,
 spũsancti ad se merent̄ aduentũ, potuit & ista mater esse
Esa. 1. dñi. Curramus ad reliq;. Spreuit te inquit, & despexit uirgo
 filia Syon. Quã filiã dixerat, appellauit & uirginẽ, ne si tm̄
 filiã nominasset arbitraretis & nuptã. Hæc est uirgo filia ad

Esa. 54. quã alibi diciẽ. Latere sterilis quã nõ paris, erũpe & clama
 quã nõ parturis, qm̄ multi filii desertã magis q̄ eius q̄ ha
 bet uirũ. Ista de qua per Hieremiã loquit̄ deus dicẽs. Nun
C
Dier. 2. quid obliuiscẽt spõsa ornamẽti sui, aut uirgo fasciã pecto
 ralis sui: De hac in eadẽ p̄phetia grãde miraculũ est, quia
 fœmina circũdederit uirũ, & uniuersitatis parentẽ uirginis
 ueter̄ incluserit. Esto (inquit) nuptiarũ & uirginitatis sit di
 uersa p̄ditio, quid ad hoc potes dicere. Si uirgo & uidua fu
 erint baptizata, & ita pmãserint, q̄ erit inter utrãq; diuersi
 tas. Qd̄ de Petro & Ioanne, Anna & Maria, dudũ diximus,
 hoc p̄nti loco p̄ficiat. Si em̄ inter uirginẽ & uiduã baptiza
 tas nihil interest, q̄a baptisma nouũ hoĩem facit, eadẽ cõ

LIBER

ditione & scorta atq; p̄stibula si fuerint baptizata, uirginibus coæquabant̄. Si em̄ p̄teritæ nuptiæ nihil nocēt uiduæ baptizata, & p̄teritæ in mereticib⁹ uoluptates, expositaq; corpa publicæ libidini post lauacrū uirginitatis p̄mia p̄sequent̄. Aliud est purissimā mentē, & nulla recordatiōe pollutā deo iūgere, aliud meminisse amplexū uiri fœdæ necessitatis, & qđ corpore nō agas, recordatiōe simulare. Hieremias q̄ in utero sanctificatus est, & cognit⁹ in uulua matris ideo hoc priuilegio fruit̄, q̄a uirginitatis erat b̄titudini destinatus. Et cū oēs capti sint, uasa quoq; tēpli Babylonio uastante direpta, iste solus liber ab hostib⁹ est, & captiuitatis nescit iurias, & a uictorib⁹ accepit stipēdia, & Nabuzardan cui de s̄ctiffanctōꝝ Nabuchodonosor nō p̄ceperat, p̄cepit de Hieremia. Hoc em̄ uerū tēplū dei est, & hæc sanctasctōꝝ q̄ uirginitatis puritate dño p̄secrantur. At ecōtrario Ezechiel qui captiuus tenebat̄ in Babylone, q̄ tēpestatē ab aquilone ueniētē uiderat, & turbinē cūcta rapiētē, ait. Mortua est uxor mea ad uesperā, & feci mane sicut p̄ceptū mihi erat, p̄dixerat em̄ ei dñs, q̄ in die illa aperiret̄ os eius, & loqueret̄, & nō taceret amplius. Diligēter attēde donec uxor uiueret, nō habebat libertatē populū commonēdi. Moris uxor, & p̄iugale uinculū soluit̄, & absq; ulla trepidatiōe sp̄ in officio p̄phetali est. Qui em̄ liber uocatus est, uere est seruus christi, nō nego beatas esse uiduas, q̄ ita post baptismū māserint, nec illarū detraho merito, quæ cū uiris in castitate perdurāt. Sed sicuti hæ maioris apud deū præmii sunt, q̄ nuptæ p̄iugali officio seruiētes, ita & ipse æquo animo patientur uirginitatē sibi p̄ferri. Si enī illas fera pudicitia post despumatas corporis uoluptates erigit p̄tra maritatas, cur non infra perpetuam castitatem esse se nouerint?

Hier. 1.

E

Eze. 24

F

A

Ruſtra inquit hæc loqueris, quia & epi & pſbyte-
ri & diaconi, uni⁹ uxoris uiri, & habetes filios ab
apostolo ꝑſtituunt. Quõ de uirginibus aposto-

1. cor. 7

lus dicit ſe nõ habere præceptũ, & tñ dat conſiliũ quaſi mi-
ſericordiã ꝑſecutus a dño, & hoc ait in omni illa diſputati-
one, ut uirginitatẽ ꝑferat matrimonio, & ſuadet qđ impe-
rare nõ audet, ne iniicere uideat laqueũ, & plus imponere
põderis, q̄ poteſt hoĩum ſuſtinere natura. Ita & in ecclesia

B

ſtico ordine ꝑſtituendo, quia rudis ex gentibus ꝑſtituebat
ecclesia, leuiora nuper credetibus dat ꝑcepta, ne territi fer-
re nõ poſſent. Deniq; & apli & ſeniores de hieroſolymis lit-
teras mittũt, ut nõ amplius imponat oneris his, qui de gẽ-
tibus crediderũt, niſi ut abſtineat ſe ab idolatria, & fornicati-
one, & a ſanguine, & a ſuffocatis, & quaſi paruulis atq; in-
fantibus lac potũ dat, nõ ſolidũ cibũ, nec præcipiũt de ꝑri-
nentia, nec de uirginitate ſignificat, nec ad ieiunia prouo-
cant, nec dicunt illud qđ in euãgelio ad apoſtolos dirigẽt,

mat. 10.

ne habeat duas tunicas, ne perã, nec æs in zonis, nec uirgã
in manu, nec calciamenta in pedibus. Aut certe illud. Si uis

mat. 19.

C

ꝑfectus eſſe, uade & uede oĩa tua, & da pauperibus, & ueni
ſeq̄re me. Si em̄ adoleſcẽs ille qui ſe iactauerat cũ ſta feciſſe
q̄ legis ſunt, andiẽs hoc triftis abiit, quia habebat poſſeſſio-
nes multas, & phariſei huiuſcemodi, dñi ſententiã ſubſan-
nabãt, quãto magis tãta gentiũ multitudo, cui ſumma uir-
tus erat, aliena nõ rapere, nõ habebat neceſſe præceptũ, de
caſtitate & ꝑtinẽtia perpetua, quibus ſcribebat, ut abſtine-
rent ſe ab idolis, & a fornicatiõẽ, & in quibus audiebat for-
nicatio, & talis fornicatio, q̄ nec inter gentes quidẽ eſt. Sed
& ipſa episcopalis electio mecũ facit. Nõ em̄ dicit,

1. cor. 7

episcopus, qui unā duxerat uxore, & filios faciat, sed qui u- **D**
 nam habuerit uxorem, & filios in omni subditos disciplina,
 certe cōfiteris nō posse esse episcopū, qui in ep̄atu filios fa-
 ciat. Alioquin si dephensus fuerit, nō quasi uir tenebit, sed
 q̄si adulter dominabit, aut permittit sacerdotib⁹ exercere
 opera nuptiarū, ut idem sint uirgines quod mariti. Aut si sa-
 cerdotibus nō licet uxores tāgere, in eo sancti sunt, q̄a imi-
 tantur pudicitia uirginalē. Sed & hoc inferendū. Si laicus &
 quicūq; fidelis, orare nō potest, nisi careat officio coniugali,
 sacerdoti cui semper pro populo offerenda sunt sacrificia,
 semper orandū est. Si semp orandū est, ergo semper caren- **E**
 dum matrimonio. Nam & in ueteri lege, qui pro populo
 hostias offerebāt, nō solū in domibus suis nō erāt, sed pu-
 rificabant, ad tēpus ab uxoribus separati, & uinū & ficerā
 nō bibebāt, quæ solēt libidinē puocare. Eligunt mariti in **Jud. 13**
 sacerdotiū, nō nego, quia nō sunt tanti uirgines quāti ne- **2 nu. 6.**
 cessarii sunt sacerdotes. Nūquid quia in exercitu fortissim⁹
 quisq; eligēdus est, iccirco non assumunt & inferiores, cum
 oēs fortes esse nō possint. Si exercitus uiribus tantū staret,
 & nō etiā numero militū, abiicerent imbecilliores. Nūc &
 secundarū & tertiarū uiriū gradus assumit, ut turba & nu- **F**
 mero, exercitus cōpleatur. Et quomō inquires frequēter in
 ordinatiōe sacerdotali uirgo negligit, & maritus assumit
 Quia forte cætera opera non habet uirginitati congruentia,
 aut uirgo putatur, & nō est. aut est uirginitas infamis, aut
 certe ipsa uirginitas ei parit superbiā, & dū sibi applaudit
 de sola corporis castitate, uirtutes cæteras negligit, nō fo-
 uet pauperes, pecuniæ cupidior est, euenit interdū ut tristi
 or uultus, adductū superciliū, incessus pomparū ferculis si-
 milis, offendat populū, & quia nihil habet quod rephēdat

Bonus
argū a
maloz.

Jud. 13
2 nu. 6.

Cōpa-
tio.

F

- A** in uita, habitū solum oderit, & incessum. Multi eligunt nō amore sui, sed alterius odio. In plarisq; suffragiū meref sola simplicitas, & alterius prudētia & calliditati q̄si malicia opponunt. Nonnunq̄ erat plebis uulgiq; iudiciū, & in sacerdotibus cōprobandis, unusquisq; suis moribus fauet, ut nō tam bonū, q̄ sui similē quærāt præpositū. Euenit aliquoties ut mariti (quæ pars maior in populo est) maritis, quasi sibi applaudāt, & in eo se arbitrent minores nō esse uirginibus, si maritū uirgini præferāt. Dicā aliquid qd' forsitan cū multoꝝ ^{uulgi} offensa dicturus sum, sed boni nō mihi irascenē
- B** quia eos peccati ꝑscientia nō remordebit, interdum hoc & pontificū uitio accidit, qui nō meliores, sed argutiores in clerum eligūt, & simpliciores quosq; atq; innocētes inhabiles putāt, uel affinibus & cognatis q̄si terrenæ militiæ officia largiunt, siue diuitū obediūt iussioni. Quodq; his peius est, illis clericatus donāt gradus, quoz sunt obsequiis deliniti. Alioquin si iuxta sententiā apostoli, nō erunt ep̄i nisi mariti, ipse apostolus episcopus esse non debuit, qui dixit. Volo aut omēs sic esse sicut ego sum. Et Ioannes indignus esse hoc gradu aestimabit, & oēs uirgines & ꝑtinentes, quibus quasi pulcherrimis gēmis ecclesiæ monile decoratur.
- C** Episcopus & ꝑlbyter & diaconus nō sunt meritoꝝ nomina sed officioꝝ. Nec dicif. Si quis episcopatū desiderat, bonū desiderat gradū, sed bonū opus desiderat, q̄ in maiori ordine cōstitutus possit, si uelit, occasione exercendarū habere uirtutum.

Cap. XX.

Portet ergo episcopū irrephensibilē esse, ut nulli uitio mācipatus sit, unius uxoris uirū, qui unam uxore habuerit, nō habeat, sobriū, siue (ut meli⁹ in græco dicif) uigilantē, id est $\nu\kappa\alpha\alpha\lambda\epsilon\omega\nu$ pudicū. hoc em

*Græco
 ἵνα ὁ ἐπίσκοπος
 ἴσῳ λέγῃ
 ὡς ἡ ἐκκλησία
 ἡ ἁγία ἡ καθολικὴ
 ἡ ἀκατάκλιτος
 ἡ ἁγία ἡ καθολικὴ
 ἡ ἀκατάκλιτος
 ἡ ἁγία ἡ καθολικὴ
 ἡ ἀκατάκλιτος*

significat ^{in 5° p^o l^o l^o} ~~et~~ ornatū & castitate & moribus, hospita- **D**
 talem, ut imitetur Abraam, & cū peregrinis, imo in pere-
 grinis Christū suscipiat doctore. Nihil enī prodest p̄scientia **D**
 uirtutū frui, nisi & creditū sibi populū possit instruere, ut
 ualeat exhortari in doctrina, & eos qui cōtradiciunt redar-
 guere, nō uinolentū, quia semp in sanctissimoz est, & qui
 offert hostias. Vinū & siceram nō bibit, quia in uino luxu- **Jub. 13**
 ria est. Sic bibat ep̄us, ut an biberit ignoret, nō percussore **Eph. 5.**
 idest qui cōscientiam nō percutiat singulorū, neq; enī pugilē
 describit fermo apostolicus, sed pontificē instituit, quid fa-
 cere nō deberet docet, nūcē regione quid faciat, sed mode **E**
 stum, nō litigiosum, nō cupidū, domū suā bene regentem,
 filios habentē subditos cū omni castitate. Vide quāta pud-
 icitia exigat in ep̄o, ut si filii eius impudici fuerint, ipse epi-
 scopus esse nō possit, & eodē uitio offendat deū quo offen-
 derit Heli p̄otifex qui corripuerat quidē filios, sed quia nō
 abiecerat delinquētes, retrorsum cecidit & mortuus est, lu- **1. Re. 44**
 cerna dei anteq̄ extingueret. Mulieres similiter pudicas, &
 reliqua. In omni gradu & sexu tenet pudicitia principatū. **D**
 Cernis igit q̄ episcopus p̄sbyter & diaconus non ideo sint
 beati, quia ep̄i uel presbyteri sint aut dyaconi, sed si uirtu-
 tes habuerint nominū suorū & officiorū. Alioquin si diaco- **F**
 nus sanctior ep̄o suo fuerit, nō ex eo q̄ inferior gradu est,
 apud Christū deterior erit. Absit. Aut Stephanus diaconus
 qui primus martyrio coronatus est, minor futurus est in re-
 gno cœlorū multis episcopis & Thimotheo ac Tito, quos
 ut subiicere nō audeo, ita nec anteponeo. Quomō in legi-
 onibus & exercitu sunt duces, sunt tribuni, sunt cēturiones

*non est
in p̄sby-
terio
sed
in
cō-
silio.*

*quod dicitur
in p̄sby-
terio
non est
in
cō-
silio
sed
in
p̄sby-
terio
non
est
in
cō-
silio
sed
in
p̄sby-
terio*

*Maip̄s
quod dicitur
in p̄sby-
terio
non est
in
cō-
silio
sed
in
p̄sby-
terio*

A tudo quærit. Ita in hoc capō & prælio, quo p̄tra dæmones dimicamus, nō quærunť noīa sed opera, & gloriosior illo sub uero imperatore Christo, nō qui nobilior, sed qui fortior est. *Cap. XXI.*

T dicis. Si oēs uirgines fuerint, quomō stabit humanū genus? Par pari inferam. Si oēs uiduæ fuerint, uel in matrimonio p̄tinentes, quomō stirps mortaliū, ppagabitur? Hac ratiōe nihil omnino erit, ne aliud esse desistat. Verbi gratia. Si cūcti philosophi sint, agricolæ nō erūt. Quid loquar de agricolis, nō oratores, nō iurisconsulti, nō reliquarū artiū p̄ceptores. Si uniuersi principes, quis erit miles? Si oēs caput, cuius uocabunt caput, cum cætera mēbra defuerint. Vereris, ne si uirginitatē plures appetierint, cessent esse lupæ, cessent adulteræ, ne infantes in urbibus uillisq; nō uagiant. Quotidiē mœchoꝝ san-

B ris effundit, adulteria damnant, & inter ipsas leges & se-
cures ac tribunalia, flagrans libido damnat. Noli metuere, ne omnes uirgines fiant, difficilis res est uirginitas, & ideo rara, quia difficilis, multi uocati, pauci electi, cupere plurimorū est, perseverare paucorū. Vnde & grande præmiū eorū qui perseverarint. Si oēs uirgines esse possent, nunq̄ & dñs

C diceret. Qui potest capere capiat, & apostolus in suadendo trepidaret. De uirginibus aut̄ p̄ceptum dñi nō habeo. Et cur inquires, creata sunt genitalia, & sic a conditore sapiētissimo fabricati sumus, ut mutuū nostri patiamur ardorem, & gestiamus in naturalē copulam? Periclitamur respōsionis uerecūdia, & q̄si inter duos scopulos, & quasdā necessitatis & pudicitia *ουμπληρωαλας*. Hinc atq; inde uel pudoris uel causæ naufragiū sustinem⁹, si ad p̄posita rñdeamus pudore suffundimur. Si pudor imparit silentiū, q̄si de loco

Handwritten notes in the right margin:
 Hinc atq; inde uel pudoris uel causæ naufragiū sustinem⁹, si ad p̄posita rñdeamus pudore suffundimur. Si pudor imparit silentiū, q̄si de loco

mat. 19.
1. cor. 7

uidebimur cedere, & aduersario feriēdi occasionē dare. Me
 lius est tñ clausis quod dicif oculis Andabatarū more pu-
 gnare, q̄ directa spicula dypeo nō repellere ueritatis. Pote
 ram quidē dicere. Quomō posterior pars corporis & mea
 tus, per quē alui stercora egerūtur, relegatus est ab oculis,
 & quasi post tergum positus, ita & hic qui sub uentre est ad
 dirigēdos humores & potus, quibus uenæ corporis irrigā-
 tur, a deo cōditus est. Sed quoniā ipsa organa & genitaliū
 fabrica, & nostra fœminazq; discretio, & receptacula uulvæ
 ad suscipiēdos & coalēdos fœtus cōdita, sexus differentiā
 prædicant, hoc breuiter respōdebo. Nunq̄ ergo cessemus a
 libidine, ne frustra huiuscemodi mēbra portemus. Cur em̄
 maritus se absteineat ab uxore? Cur casta uidua perseueret?
 Si ad hoc tantū nati sumus, ut pecudū more uiuamus. Aut
 quid mihi nocebit, si cū uxore mea alius cōcubuerit. Quō
 enim dentiū officiū est mandere, & in aluū ea q̄ sunt māsa
 trāsmittere, & nō habet crimē qui piugi mæ panē dederit
 ita si genitaliū hoc est officiū, ut semper fruant̄ natura sua
 meā lassitudinē alterius uires superēt, & uxoris (ut ita di-
 xerim) ardentissimā gulā fortuita libido restringat. Quid
 sibi aut̄ uult apostolus, ut ad p̄tinentiam cohortet̄, si cōtra
 naturā est? Quid ipse dñs qui eunuchoꝝ p̄cipit uarietates.
 Certe ap̄lus, qui ad suā nos puocat pudicitia, debet p̄stan-
 ter audire, cur portas feretrū o Paule. Cur a sexu fœminaz
 barba, pilis, aliaq; mēbroꝝ qualitate distingueris. Tuæ nō
 intumescunt pupillæ, nō dilatant̄ renes, nō pectus artatur,
 uox obsoletior est, sermo fortior, & hirsutū superciliū, fru-
 stra hæc oīa uiroꝝ habes, si complexu nō uteris fœminaz,
 cōpellor aliquid loqui, & insipiēs fieri. Sed uos me, ut loq̄
 audeā, coegistis. Dñs noster atq; Saluator, qui cū in forma

cōpatio

E

F

mat. 19.

1. cor. 7

pbill. 2.

Andania
 quod hjerom
 tercio videtur h
 uis dicitur quod
 cum in fœtu uulua
 impeditur anglog
 Cohensit et uob
 gannos uulua
 dicitur in fœtu
 aut ut p̄cipit
 alium huius conf
 et obliqua huius
 p̄cipit uulua
 122

A dei effret, formã ferui dignatus est assumere, factus obediens patri usq; ad mortẽ, mortẽ autẽ crucis. Quid necesse erat, ut in his mēbris nasceref, quibus usurus nõ erat. Qui certe ut sexum ostēderet, etiã circūcisus est. Cur Ioannem apostolũ & baptistã sua dilectiõẽ castrauit, quos uiros nasci fecerat.

2. cor. 5 Qui in christũ credimus, christi sectemur exēpla. Et si noueramus illum iuxta carnẽ, sed iam nũc nõ nouimus eum s̄m carnem. Certe in resurrectionẽ, eadẽ erit corporũ substãtia, qua nũc utimur, licet auctior gloria. Nam & saluator int̄m ipsum corpus habuit post resurrectionẽ, in quo crucifixus est, ut manus perforatas clauis, & lateris uulnus ostēderet.

B Porro si clausis ingressus est ostiis, quod humanorũ corporum natura non patitur, ergo & Petrũ & dñm negabimus uera habuisse corpora, quia ambulauerũt super aquas, qđ cõtra naturã est. In resurrectionẽ mortuorũ non nubet neq; nubentẽ, sed similes erunt angelis, Quod alii postea in cœlis futuri sunt, hoc uirgines in terra esse cœperũt. Si angelorum nobis similitudo promittit̄, inter angelos autẽ non est sexus nec diuersitas, aut sine sexu erimus q̄ angeli sunt aut certe q̄ liquido cõprobatur, resurgẽtes in pprio sexu, sexus nõ fungemur officio.

Cap. XXII.

C Erum quid agimus argumẽtis, & ppositiones ad uersarii callida cupimus respõsione superare. Ventera tráserunt. Ecce facta sunt oia noua, currã p apostolorũ sentẽcias. Et quõ in Salomonis exēplis, breues expositiũculas subdidi ob intelligẽdi facilitatẽ. ita & nunc castitatis & cõtinentiã christianã exempla replicabo. & de multis testimoniis q̄si unũ corp⁹ efficiã, quo & nihil quod ad pudicitia pertineat ptermittã, & nimia plixitatis declinem fastidiũ. Scribit inter cœtera Paulus ap̄tus ad romanos

Quē ergo fructū habuistis tūc in illis in quibus nūc erube- **D**
 scitis, nam finis illoꝝ mors est, nūc uero liberati a peccato,
 serui autē dei facti, habetis fructū uestꝝ in sanctificationē,
 finem uero uitā æternā, puto q̄ & nuptiarū finis mors sit.
 Fructus autē sanctificatiōis, qui uel ad uirginitatē uel ad cō-
 tinentiā pertinet, uita pensatur æterna, ac deinde. Itaq̄ fra-
 tres mei, & uos mortificati estis legi per corpus Christi, ut
 sitis alterius qui ex mortuis resurrexit, ut fructificetis deo.
 Cum enim essemus in carne, passionēs peccatoꝝ quæ p̄
 legem erant, operabant̄ in mēbris nostris, ut fructificaret̄
 morti. Nūc autē soluti sumus a lege mortis in qua detine- **E**
 bamur, ut seruiamus in nouitate spūs, & non in uetustate
 litteræ, faciebamus ea quæ carnis erant, & fructificabamus
 morti. Nūc autē quia mortui sumus legi per corpus christi,
 fructificemus deo, ut simus eius qui ex mortuis resurrexit.
 Nec nō & in alio loco cū p̄dixisset, scio quia lex spiritualis ē.
 Et cū de uiolētia carnis q̄ crebro nos impellat facere quod
 nolimus latius disputasset, ad extremū intulit. Infœlix ego **Ro. 7.**
 homo, quis me liberabit de corpore mortis huius? gratia
 dei per Iesum christū dñm nostrū. Et iterū. Ipse igif̄ mente **Ubi. 5.**
 seruiō legi dei, carne autē legi peccati. Et nihil damnatiōis **Ro. 8.**
 est his, qui sunt in Christo Iesu, qui nō sc̄dm carnē ambulāt. **F**
 Lex em̄ spūs in Christo Iesu liberauit a lege peccati & mor-
 tis. Ac manifestius in p̄sequētibus docet Christianos nō am-
 bulare s̄m carnē, sed s̄m spiritū dicens. Qui em̄ s̄m carnem
 sunt, quæ sunt carnis sapiunt, qui uero s̄m spiritū, quæ sunt
 spūs sentiunt. Nam prudētia carnis, mors est, prudētia autē
 spiritus, uita & pax, qm̄ prudētia carnis inimica est deo. Le-
 gi autē dei nō subiicit̄, nec em̄ potest. Qui autē in carne sunt, **Ro. 8.**
 deo placere nō possunt. Vos autem in carne nō estis, sed in

A spiritu, si tñ spiritus dei habitat in uobis, & reliqua usq; ad
 Ro. 8. illū locū, in quo ait. Ergo fratres debitores sumus nō carni
 ut scdm carnē uiuamus. Si autē scdm carnem uixeritis, mori-
 riemini. Si autē spiritu facta carnis mortificaueritis, uiuetis
 Quicūq; enim spū dei agunt, hi filii dei sunt. Si prudētia car-
 nis inimicitia est in deum, & qui in carne sunt, deo placere
 non possunt, arbitror eos qui seruiunt officio coniugali, q̄
 prudētiā carnis diligāt, & in carne sunt. A qua nos retrahēs

Ro. 12. 2 pbi. 4 **B** apostolus & iungēs spiritui, deinceps loquit̄. Obsecro uos
 fratres per misericordiā dei, ut exhibeatis corpora uestra

hostiā uiuentem sanctā, deo placentem, rationabile obse-
 quium uestrū. Et nolite p̄formari huic sæculo, sed reforma-
 mini in nouitate sensus uestri, ut probetis quæ sit uolūtas
 dei bona & bñplacens & perfecta. Dico em̄ per gratiā quæ
 data est mihi, omnibus qui sunt inter uos, nō plus sapere q̄
 oportet sapere, sed sapere ad pudicitiam, nō ad sobrietatem,
 ut male in latinis codicibus legiē, sed sapere inquit ad pu-
 dicitiam. Si quidē græce scriptū est εἰς τὸ βωδὸς οὐκ εἶν κοί-
 derem⁹ sententiā apostoli. Reformamini inquit nouitate

C placēs & perfecta. Quod dicit huiuscemodi est. Cōcedit qui-
 dem deus nuptias, cōcedit digamiā, & si necesse fuerit, for-
 nicationi & adulterio p̄bet etiā trigamiā. Sed nos qui cor-
 pora nostra exhibere debemus, hostiā uiuā, sanctā placen-
 tem deo, rationabile obsequiū nīm, nō quid p̄cedat deus,
 sed quid uelēt p̄sideremus, ut p̄bemus q̄ sit uolūtas dei bo-
 na & bñplacens & perfecta, ergo qd̄ cōcedit nec bonū, nec
 placens est, nec perfectū. Redditq; causas, cur hoc suadeat,
 Ro. 13. sciētes tēpus, quia hora est iam nos de somno surgere. Nūc
 autē ppior est nostra salus, q̄ cum credidimus, nox p̄cessit,

dies aut appropinquit, & in extremo, induimini dñm Ie-
 sum christū, & carnis curā ne feceritis in desiderijs. Aliud est
 uolūtas dei, aliud indulgētia. Vnde ad Corinthios scribēs
 ait. Ego fratres nō potui loqui uobis sicut spiritualibus, sed
 sicut carnalibus, sicut paruulis in christo, lac uobis potū de
 di nō escā, necdū enī poteratis, sed neq; nūc potestis. Adhuc
 em̄ carnales estis quia qui anīalis est, nō capit ea q̄ spūs dei
 sunt, stulticia em̄ illi est, nec potest intelligere, quia spirita-
 liter diiudicat. Iste nō perfecto castitatis cibo, sed rudi nup-
 tiarū lacte nutrit. Sicut per hominē mors, sic p̄ hoīem resur-
 rectio mortuoz. Quō in Adam oēs moriunt, sic in Christo
 oēs uiuificabunt. Seruiuimus in lege ueteri Adā, seruiam⁹
 in euāgelio, nouo Adā. Factus est em̄ primus homo Adam
 in animā uiuentē, & nouissimus Adam in spm̄ uiuificantē.
 Primus hō de terra terrenus. Secūdus hō de cōelo cōlestis.
 Qualis terrenus, tales & terreni, & qualis cōlestis, tales &
 cōlestes. Sicut portauimus imaginē terreni, portemus etiā
 imaginē cōlestis. Hoc aut dico fratres, quia caro & sanguis
 regnū dei possidere nō pnt, neq; corruptio incorruptelam
 possidebit. Hoc tam clarū est, ut nulla expositiōe q̄at mani-
 festius fieri. Caro inquit & sanguis regnū dei possidere nō
 possunt, & corruptio incorruptionē. Si corruptio etiam ad
 oēm coitū ptinet, incorruptio aut pprie castitatis est, p̄mia
 pudicitia, nuptia possidere nō pnt. Scimus em̄ qm̄ si terre-
 na domus huius habitatiōis destructa fuerit, ædificationē
 habeamus ex deo domū nō manufactā, sempiternā in cō-
 lis. In quo gemiscimus habitaculū nostrū, quod de cōelo est
 sup̄indui cupiētes. Cupimus enī egredi de corpore, & ha-
 bitare cū christo, ppter qđ & studiosissime nitimur, siue in
 corpe siue extra corp⁹, placere deo. Et ut plenius expone-

D

1. cor. 3.

1. cor. 2.

1. Cor.

15.

E

Ibidē.

F

2. cor. 5

A ret, q̄les nos esse uellet, in alio loco docet dicens. Despōdī
 2. cor. 11 enim uos uni uiro, uirginē castā exhibere Christo, Qd̄ si ad
 totā ecclesiā credentiū uolueris referre, & in hac despōsati-
 one Christi, & maritatas & digamas & uiduas & uirgines
 p̄tineri, hoc quoq; p̄ nobis facit. Nam dū oēs ad pudicitia,
 & p̄miū uirginitatis inuitat, ostēdit cūctis gradibus uirgi-
 nitatē esse priorē. R̄nsumq; ad Galathas. Ex operibus in-
 quit legis, nō iustificabit̄ omīs caro. Opera legis & nuptiæ
 sunt, unde & maledicunt̄ in ea qui nō habent filios. Quæ si
 p̄cedunt̄ etiā in euāgelio, aliud est indulgentiā infirmitati
 tribuere, aliud uirtutibus p̄mia polliceri. Cap. XXIII.

B Icam & ego nuptiatoribus meis qui post castita-
 tem & diurnā p̄tinentiā, sudāt ad coitū, & pecu-
 dum more lasciuiūt, sic inspiētes estis, ut cū cœ-

peritis spū, nūc carne p̄summemini. Tāta passi estis sine cau-
 sa? Apostolus q̄ p̄tinetiā quibusdā nodos relaxat & dimit-

Sat. 5. tit frena currētibus, p̄pter infirmitatē carnis hoc dicit. Cō-
 tra quā scribēs denuo loquī dicēs. Spū ambulate, & deside-
 ria carnis nō p̄ficietis. Caro enī p̄cupiscit aduersus spūm, &
 spūs aduersus carnē. Nō necesse est nūc de operibus carnis
 dicere, quia longū est, & facile pōt de apostoli ap̄la sumere

C qui uoluerit. Dicā t̄m de spū, cuius fruct⁹ sunt charitas, gau-
 dium, pax, lōganimitas, bonitas, benignitas, fides, mā sue-
 tudo, p̄tinetia. Oēs uirtutes spūs, quasi solidissimū funda-
mentū, & sublime culmē p̄tinentia sustentat! & p̄tegit, ad-
 uersum huiuscemodi nō est lex. Qui aut̄ sunt Christi, carnē
 suā crucifixerūt cū uitiis & p̄cupiscētis. Si uiuimus spū, spū
Eph. 6. & ambulemus. Qui cū Christo carnē nostrā & passiōes eius
 desideriaq; crucifiximus, quid rursus ea q̄ carnis sunt age-
Ibidē. re cupimus? Quodcunq; seminauerit hō, hoc & metet. Qui

seminat in carne sua, de carne metet corruptionē. Qui autē **D**
 seminat in spū, de spū metet uitam æternā. Aestimo q̄ qui
 uxore habet, q̄ diu reuertit̄ ad ip̄m, ne tēptet eū Sathanas,
 in carne seminet, & nō in spiritu. Qui autē in carne seminat,
 nō ego, sed apostolus loquitur, q̄ metat corruptionē. Ele- *Eph. 1.
et. 1. pe.
1.*
 git nos in Christo deus pater ante mundi constitutionē,
 ut essemus sancti & immaculati coram eo. Ambulaui-
 mus in concupiscentiis carnis, faciētes uoluntatē eius, & cogitatio-
 nem, & fuimus filii iræ sicut & cæteri. Nūc autē cōresuscitauit *Eph. 2.*
 & cōsedere nos fecit in cœlestibus in christo Iesu, ut depona-
 mus s̄m priorē conuersationē ueterē hominē qui corrūp̄t̄ **E**
 iuxta desideria erroris, & aptari illa benedictio possit, quæ *Col. 3.
7 Eph.
4.*
 missam ad Ephesios æplam tali fine cōcludit. Gratia uobis
 cum oībus qui diligūt dñm in incorruptionē. Cōuersatio *Eph. 6.*
 n̄ra in cœlis est. Vnde & saluatorē expectamus dñm nostrū *Phl. 3^e*
 Iesum christū, qui trāsfigurabit corpus humilitatis nostræ
 cōforme corpori gloriæ suæ. Quæcūq; ergo sunt uera, quæ- *Phl. 4*
 cūq; pudica, quæcūq; iusta, quæcūq; ad castitatē pertinētia,
 his copulemur, hæc sequamur. Recōciliauit nos christus in **F**
 corpore suo deo patri per mortē, & exhibuit sanctos & im-
 maculatos & absq; ulla rephensione corā se, in quo & circū-
 cisi sumus circūcisione nō manufacta in expoliationē cor-
 poris carnis, sed circūcisione christi, cōsepulti ei in baptismo
 in quo & cōsurreximus. Si ergo resurreximus cum christo,
 ea quæ sursum sunt quæramus, ubi Christus est in dextera *Col. 3.*
 dei sedens, ea sapiamus quæ sursum sunt, nō quæ super ter-
 ram. Mortui enim sumus, & uita nostra abscondita est cum
 Christo in deo. Cum enim Christus apparuerit uita nostra
 tūc & nos apparebimus cum Christo in gloria. Nemo mili- *2. tim. 2*
 tans deo, implicat se negotiis sæcularib⁹, ut possit ei placere,

A Titū. 2 qui se elegit, apparuit em̄ gratia dei omnibus hoībus eru-
diens nos, ut abnegātes impietatē & sæcularia desideria, &
caste & iuste & pie uiuamus in p̄nti sæculo. Cap. XXIII.

Jo. 16.

Ies mihi deficiet, si uoluerō oīa castitatis de apo-
stolo p̄cepta memorare. Ista sunt de quibus ad a-
postolos dñs loquebat. Adhuc multa habeo uo-
bis dicere, sed nō potestis ea portare modo. Cū aut̄ uene-
rit ille spūs ueritatis, docebit uos oēm ueritatē, post crucē

Christi, statim in actibus apostolorū una domus Philippi
euāgelistæ, quadrigā producit uirginū filiarū, ut Casarea in

B qua ex gētibz ecclesia per Centurionē Cornelium fuerat

mat. 11.

dedicata, etiā uirginū puellarū præberet exēpla. Cūq; dñs
in euāgelio dixerit, lex & p̄phetæ usq; ad Ioannem, istæ qa

uirgines erāt, etiā post Ioannem p̄phetasse referūtur. Neq;
enim poterāt ueteris testamēti lege retineri, q̄ uirginitatis

fulserant claritate. Trāseamus ad Iacobū qui frater dñi dice-
batur, tātæ sanctitatis tātæq; iusticiæ & perpetuæ uirgini-

tatis, ut Iosephus quoq; historicus iudæoz, p̄pter hui⁹ necē
Hierosolymā subuersam referat. Hic primus ep̄us ex iudæ-

is hierosolymæ credētis ecclesiæ, ad quā Paulus cum Tito,
ad quā

C Barnabaq; pergebat, loquit̄ in ep̄istola sua. Nolite errare

Iaco. 1

fratres mei dilecti. Omne bonū datū, & oīs perfecta dona-
tio de sursum est descendēs a patre luminū, apud quem nō

est differentia, aut aduersionis obumbraculū, uolēs genuit

nos uerbo ueritatis, ut simus primitiæ creaturæ eius, uir-
go mystice uirginitatē docet. Omne perfectū donū de sur-

sum descēdit, nō a quolibet, sed a patre luminum, qui dicit
ad apostolos. Vos estis lux mūdi, apud quē nō est differētia

matb. 5

iudæi siue gētilis, nec illa umbra quæ uersabat̄ in lege, præ-
mit eos, qui de natiōibus crediderūt, sed uerbo nos genuit

LIBER

& uerbo ueritatis, quæ umbra & imago & quædam species ue- **D**
 ritatis præcessit in lege, ut simus primitiæ creaturæ eius. Et
 quomodo ipse primogenitus ex mortuis omnes in se mortuos
 suscitauit, sic ipse uirgo primitias uirginum suarum in se uirgine
 dedicauit. Petrus quoque quid de uocatione gentium sentiat,
 præteplemur. **B**enedictus deus inquit & pater domini nostri Iesu christi **1. pet. 1.**
 secundum magnam misericordiam suam regenerauit nos in spem
 uitæ per resurrectionem Iesu christi ex mortuis, in hereditate
 incorruptam & immaculatam & immarcescibilem, quæ seruat in
 cælis, in uos qui uirtute dei custodimini per fidem, in salutem **E**
 quæ præparata est reuelari in tempore nouissimo. Vbi incorru-
 pta prædicatur hereditas, & immaculata, & immarcescibilis, &
 præparata in cælis, & in tempus nouissimum reseruata, & spes ui-
 tæ æternæ, quando non nubet neque nubentur, ibi aliis uerbis
 uirginitatis priuilegia describuntur. Nam in sequentibus hoc
 ipsum docet. Propter hoc accincti liberos mentis uestræ uigi-
 lantes perfecte, sperate in eam gratiam quæ uobis deferenda **Ubi. 3.**
 est in reuelatione Iesu christi quasi filii obediencie non confor-
 memini prioribus ignorantie uestræ desideriis, sed secundum eum
 qui uos uocauit sanctum, & ipsi sancti estote in omni conuersati- **F**
 one. Scriptum est enim. Sancti estote, quia ego sanctus sum. **Lc. 19.**
 Neque enim corruptibili auro & argenteo redempti sumus, sed pre- **et. 20.**
 cioso sanguine immaculati agni Iesu christi, ut castificemus **1. pet. 1.**
 animas nostras in obediencia ueritatis, renati non ex coitu
 corruptibili, sed incorruptibili per uerbum uiuentis dei & per
 manetis, & sicut lapides uiui edificemur in domum spiritalem, **1. pet. 2.**
 sanctum sacerdotium, offerentes spirituales uictimas per Christum
 dominum nostrum. Nos enim sumus genus electum regale sacerdo- **Ubi. 6.**
 tium, gens sancta, populus acquisitionis. Christus pro nobis
 carne mortuus est. Armemur eadem conuersatione qua christus,

A qm̄ qui passus est carne quieuit a peccato, ut nequa q̄ in desideriiis hominū, sed in uolūtate dei, reliquū in carne tēpus exigamus. Sufficit em̄ prāteritū tēpus, qm̄ ambulauimus in luxuriis & desideriiis caterisq; uitiiis. Grādia nobis & p̄ciosa uirginitatis p̄missa donauit, ut per hāc efficiamur diuinæ cōsortes naturæ, fugiētes eam quæ in mūdo est ꝑcupiscētiā

2. pe. 2. corruptiōis. Nouit dñs pios de tentatōe eripere & iniquos cruciādos in diem iudicii reseruare, ꝑcipue eos qui post carnem in desideriiis pollutiōis ambulāt, & dñationes despiciunt audaces & procaces, isti em̄ quasi irrationabilia iumēta

B in uentrē & libidinē proni sunt blasphemātes, qui in corruptione sua corrumpent, recipiētq; mercedē iniquitatis, luxuriā qui putāt delitias esse, iniusticiā fordes & maculas, &

3. b. d. 1. nihil aliud nisi de uoluptatibus cogitātes. Qui habēt oculos plenos adulterio & infatiabili libidine, & decipiūt animas necdū christi charitate robustas, loquunt enī uerba tumentia. Et indoctos facile illecebris carnis irretiunt, reprobantes eis libertatē cū ipsi serui uitioꝝ sint atq; luxuriæ

2. pe. 2. et, 3o. 8. & corruptiōis. Vnusquisq; em̄ ei subiacet passiōi, a qua uincitur. Quod si fugiētes coinquinaciones mūdi per scientiā

C Saluatoris nostri Iesu christi, iisdē rursus superant quæ ante sperauerāt, facta sunt eis nouissima peiora prioribus. Meliusq; eis erat nō nosse uiam iusticiæ, q̄ post agnitionē retrorsum ꝑuertī, & relinquere sanctū mandatū quod eis traditū fuerat. Cōpletumq; est in eis uerissimum illud prouerbiū.

pu. 26. Canis reuersus est ad suum uomitū. Et sus lota est in uolubro luti.

Cap. XXV.

Nolui oēm locū sedæ Petri ap̄læ ponere, ne longū facerē. Sed tm̄modo ostendi spūssancti uaticinio huius tēporis & doctores & hærēsim ꝑnunciatā.

LIBER

Deniq; manifestius eos denotat dicens. Veniēt em̄ nouissi-
 mis diebus illusores seducētes, iuxta ppria desideria ambu-
 lantes. &c. Descripsit sermo apostolic⁹ Iouinianū loquentē
 buccis tumētibus, & inflata uerba trutinantē, repromittē-
 tem in cœlis libertatē, cū ipse corruptiōis seruus sit, atq; lu-
 xuriæ carnis, reuertēs ad uomitū suū. Nā cū monachū esse
 se iactitet, & post sordidā tunicā & nudos pedes, & cibariū
 panē, & aquæ potū, ad candidā uestē & nitidā cutē, ad mūl-
 sum & elaboratas carnes, ad iura Apitii & Paxamii, ad bal-
 neas quoq; & friticulas, & popinas se pferat, manifestū est,
 q̄ terrā cœlo, uitia uirtutibus, aerem pfert Christo, & pur-
 puram coloris eius putet regna cœloꝝ. Et tñ ille formosus
 monachus, crassus, nitidus, dealbatus, & q̄si sp̄sus semper
 incedēs, aut uxorē ducat, ut æqualē uirginitatē nuptiis p-
 bet, aut si nō duxerit, frustra ptra nos uerbis agit, cū opere
 nobiscū sit. Sed & Ioannes in eadē uerba cōcordat. Nolite
 diligere mundū, neq; ea quæ in mundo sunt. Si quis diligit
 mundū, nō est charitas patris in eo, qm̄ omne quod in mū-
 do est, desideriu carnis est, & desideriu oculoꝝ, & superbia
 huius uitæ, quæ nō est de patre, sed de mūdo est, & mūdus
 pterit, & desideriu eius, qui aut facit uoluntatē dei, manet
 in æternū. Mandatū nouū scripsi uobis, quod est uerissimū
 & in Christo & in nobis, quia tenebræ pterierūt & lux iam
 lucet. Et rursus, charissimi nūc filii dei sumus, & necdū ap-
 paruuit quid futuri sumus. Scimus aut quia si apparuerit, si-
 miles ei erimus, qm̄ uidebimus eū sicuti est. Et oīs qui ha-
 bet hanc spem, castificat semetip̄m, sicut & ille castus est. In
 hoc perfecta est nostra charitas, si fiduciā habeamus in die
 iudicii, ut quomodo ille est, sic & nos simus in hoc sæculo
 Epistola quoq; Iudæ tale quid significat. Odiētes & carnis

D' 2. pe. 3.

E

1. Jo. 2.

F

Iude. 1

*qui scripsit de
 sermo aposto-
 lico.*
*quod dicitur in
 epistola ad
 iohannem
 1. Jo. 2. 17.*
*qui scripsit de
 sermo aposto-
 lico.*
*quod dicitur in
 epistola ad
 iohannem
 1. Jo. 2. 17.*

*quod dicitur in
 epistola ad
 iohannem
 1. Jo. 2. 17.*

- A** **Epo. 7** pollutā tunicā. Legamus apocalypsim Ioannis, & ibi reperiemus agnū super montē Syon, & cū eo centū quadragintaquatuor milia signatorū, habentiū nomē eius & nomen patris eius scriptū in frōtibus suis, qui cantāt canticū nouū & nemo potest dicere canticū illud, nisi hi qui empti sunt de terra. Isti sunt qui cū mulieribus se nō coinquinauerūt, uirgines em̄ permāserunt, hi sequunt agnū quocūq; uadit. Empti sunt em̄ ex hoībus primitiæ deo & agno, & in ore ipsoꝝ nō est inuentū mendaciū, & sine macula sunt de singulis tribubus, excepta tribu Dan, pro qua reponit̄ tribus
- B** leui. xi. milia uirginū signatorū creditura dicunt̄ qui cū mulieribus nō sunt coinquinati. At ne putaremus de his dici, qui scorta nō norunt, statim intulit, uirgines em̄ permāserunt, ex quo ostēdit oēs qui uirgines non permāserunt, ad comparationē purissimæ & angelicæ castitatis, & ipsius dñi nři Iesu christi, esse pollutos. Hi sunt qui cantāt canticū nouum, qđ nemo potest canere, nisi qui uirgo est, hi sunt primitiæ dei & agni & sine macula. Si uirgines primitiæ dei sunt, ergo & uiduæ & in matrimonio ꝑtinentes, erūt post primitias, id est in secūdo & tertio gradu, nec prius perdit̄
- C** populus saluari poterit, nisi tales hostias castitatis deo obtulerit, & imaculatum agnū purissimis uictimis recōciliauerit. In finitū est de euāgelio decē uirginū exponere sacramentū, quinꝑ stultarū & quinꝑ sapientū. Hoc solū nūc dico qđ quomō absq; ceteris operibus uirginitas sola nō saluat, sic oīa opera absq; uirginitate, puritate, ꝑtinentia, castitate imperfecta sunt. Ex quo nequaq; nos illud poterit impedire, qđ aduersarius obiicit, fuisse dām in chana Galileæ, & nuptiarū festa celebrasse, qñ aquas uertit in uinū. Hoc breuissime respōdebo, qui in octaua die circūcisus est & ꝑ quo

par turturū & duo pulli colūbarum, die purgatiōis oblati **D**
 sunt, cū cateris anteq̄ patereſ iudaicā ꝑſuetudinē cōpro-
 bavit, ne illis occasionē iuſte ſe iterficiēdi tribuere uiderēſ,
 q̄ſi legē deſtrnēs, damnāſq; naturā, q̄q̄ & hoc ꝑ nobis faciat
 Qui eim̄ ſemel uenit ad nuptias, ſemel docuit eſſe nubendū
 Et tūc uirginitati poſſet officere, ſi nuptias poſt uirginita-
 tem, & uiduitatis caſtimoniā nō in gradu tertio ponerem⁹
 Nūc autē cum hæreticoꝝ ſit dānare cōiugia, & dei ſpernere
 conditionē, quicquid de laude dixerit nuptiarū, libēter au-
 diuimus. Eccleſia enim matrimonia nō dānat, ſed ſubiicit,
 nec abiicit, ſed diſpenſat. Sciens ut ſupra diximus, in domo
 magna nō ſolū eſſe uafa aurea & argentea, ſed & lignea, &
 fiſtilia, & alia eſſe in honorē, alia in contumeliā, & quicūq;
 ſe mūdauerit, eum futurū eſſe uas honorabile & neceſſari-
 um in omne opus bonū præparatū. **Cap. XXVI.**

Atis abūdeq; Chriſtianæ pudicitiaē & uirginitatis
 angelicæ, de diuinis libris exempla ꝑbuiimus. Sed
 quoniā intellexi in cōmentariis aduerſarii puo-
 cari nos etiā ad mundi ſapientiā, q̄ nunq̄ hoc genus in ſæ-
 culo ſit probatum, & nouum dogma cōtra naturā religio
 noſtra prodiderit, percurrā breuiter Græcas & Latinas, Bar-
 barasq; historias, & docebo uirginitatē ſemper tenuiſſe pu-
 dicitiaē principatū. Reſerūt fabulæ Atalantā calydoniā uir-
 ginem, ſemper in uenatibus, ſemp in ſiluis nō tumētes ute-
 ros ſœminarū, ſaſtidiaq; conceptuū, ſed expeditā & caſtam
 amaſſe uirtutē. Harpalicem quoq; uirginē Thraciam in ſig-
 nis Poeta deſcribit, & reginā Volſcoꝝ Camillā quā Turn⁹
 cui auxilio uenerat, laudare uolens non amplius habuit
 quid diceret, niſi uirginem nominaret.
O decus Italiaē uirgo.

E
 2. tibi. 2.

F
 10. met.
 Ouidi.
 fab. 10.

A
 Arg. 1.
 eneid.

*q̄ oppoſitū ꝑ
 uirtutē quā
 ſiquē ſeruoꝝ
 meoꝝ caſtꝝ*

*Heu pauca
 q̄c̄ ſolū ꝑ
 uirtutē ſeruoꝝ
 ſeruoꝝ ſeruoꝝ
 ſeruoꝝ ſeruoꝝ
 ſeruoꝝ ſeruoꝝ
 ſeruoꝝ ſeruoꝝ*

*10. met.
 Ouidi.
 fab. 10.*

of name of pallas & pallas...
of name of pallas & pallas...
of name of pallas & pallas...

A Calcoedecus quoq; illa filia Leo uirgo perpetua pestilentia patriæ scribit spontanea morte soluisse, & Iphigeniæ uirgis sanguis, aduersos placasse uetos. Quid referā Sybillas Erythraæ atq; Cumanā & octo reliquas. Nā Varro decē fuisse autumat, quæ isigne uirginitas est, & uirginitatis præmiū diuinatio. Qd si ²⁰ solici genere sermōis Sybillā ²⁰ ἑρσοβουλῆ appellat, recte consiliū dei sola scribit nosse uirginitas, Casandra quoq; & Chrysen uates Apollinis ac Iunonis uirgines legimus. Et sacerdotes Dianæ Tauricæ, & Vestæ innumerabiles extiterūt, quæ una Minutia, ppter suspicionem stupri uiua defossa est, iniusta ut reor pœna, nisi grāde crimen putaret læsa uirginitas. Certe Romanus popul' q̄nto honore uirgines semp habuerit, hīc apparet, q̄ p̄sules & imperatores & in curribus triūphantes, qui de supatis gētib' trophœa referebāt, & oēs dignitatis gradus eis de uia credere solitus sit. Claudia uirgo uestalis cū in suspicionē uenisset stupri, & simulacrū matris Ideæ in uado Tyberis hæreret, ad comprobandā pudicitia suā, fertur cingulo duxisse nauē, quā multa milia hoīm trahere nequiuērāt. Melius tamē inquit Lucani poetæ patruus cū illa esse actum, si hoc quod euenit, ornamentū potius exploratæ fuisset pudicitia, q̄ dubiæ patrociniū. Nec mirū hoc de hoībus, cum Mineruā quoq; & Dianā uirgines deas finxerit error gentiliū & inter duodecim signa cœli quib' mūdū uolui putāt, uirginē collocarint. Magna iniuria nuptiæ, & inter scorpios quidē & centauros & caneros & pisces, & egocerotas, id est capricornos, uxore maritūq; p̄strinxerint. Triginta Atheniensium tyrāni cū Phedonē in quiuio necassent, filias eius uirgines ad se uenire iusserunt, & scortorū more nudari, ac sup pauimēta piis sanguie cruētata ipudicis gestib' ludere

quid non...
patris sui...
capitulum...
nominat

Casandra...
uates...
Apollinis...
Iunonis...
uigines...
legimus...
Et sacerdotes...
Dianæ...
Tauricæ...
& Vestæ...
innumerabiles...
extiterūt...
quæ una...
Minutia...
ppter...
suspicionem...
stupri...
uiua...
defossa...
est...
iniusta...
ut reor...
pœna...
nisi grāde...
crimen...
putaret...
læsa...
uirginitas...
Certe...
Romanus...
popul'...
q̄nto...
honore...
uirgines...
semp...
habuerit...
hīc...
apparet...
q̄ p̄sules...
& imperatores...
& in curribus...
triūphantes...
qui de...
supatis...
gētib'...
trophœa...
referebāt...
& oēs...
dignitatis...
gradus...
eis de...
uia...
credere...
solitus...
sit...
Claudia...
uirgo...
uestalis...
cū in...
suspicionē...
uenisset...
stupri...
& simulacrū...
matris...
Ideæ...
in uado...
Tyberis...
hæreret...
ad comprobandā...
pudicitia...
suā...
fertur...
cingulo...
duxisse...
nauē...
quā multa...
milia...
hoīm...
trahere...
nequiuērāt...
Melius...
tamē...
inquit...
Lucani...
poetæ...
patruus...
cū illa...
esse...
actum...
si hoc...
quod...
euenit...
ornamentū...
potius...
exploratæ...
fuisset...
pudicitia...
q̄ dubiæ...
patrociniū...
Nec mirū...
hoc...
de hoībus...
cum...
Mineruā...
quoq;...
& Dianā...
uirgines...
deas...
finxerit...
error...
gentiliū...
& inter...
duodecim...
signa...
cœli...
quib'...
mūdū...
uolui...
putāt...
uirginē...
collocarint...
Magna...
iniuria...
nuptiæ...
& inter...
scorpios...
quidē...
& centauros...
& caneros...
& pisces...
& egocerotas...
id est...
capricornos...
uxore...
maritūq;...
p̄strinxerint...
Triginta...
Atheniensium...
tyrāni...
cū Phedonē...
in quiuio...
necassent...
filias...
eius...
uirgines...
ad se...
uenire...
iusserunt...
& scortorū...
more...
nudari...
ac...
sup...
pauimēta...
piis...
sanguie...
cruētata...
ipudicis...
gestib'...
ludere

offense...
pater...
Iphigenia...
uigines...
legimus...
Et sacerdotes...
Dianæ...
Tauricæ...
& Vestæ...
innumerabiles...
extiterūt...
quæ una...
Minutia...
ppter...
suspicionem...
stupri...
uiua...
defossa...
est...
iniusta...
ut reor...
pœna...
nisi grāde...
crimen...
putaret...
læsa...
uirginitas...
Certe...
Romanus...
popul'...
q̄nto...
honore...
uirgines...
semp...
habuerit...
hīc...
apparet...
q̄ p̄sules...
& imperatores...
& in curribus...
triūphantes...
qui de...
supatis...
gētib'...
trophœa...
referebāt...
& oēs...
dignitatis...
gradus...
eis de...
uia...
credere...
solitus...
sit...
Claudia...
uirgo...
uestalis...
cū in...
suspicionē...
uenisset...
stupri...
& simulacrū...
matris...
Ideæ...
in uado...
Tyberis...
hæreret...
ad comprobandā...
pudicitia...
suā...
fertur...
cingulo...
duxisse...
nauē...
quā multa...
milia...
hoīm...
trahere...
nequiuērāt...
Melius...
tamē...
inquit...
Lucani...
poetæ...
patruus...
cū illa...
esse...
actum...
si hoc...
quod...
euenit...
ornamentū...
potius...
exploratæ...
fuisset...
pudicitia...
q̄ dubiæ...
patrociniū...
Nec mirū...
hoc...
de hoībus...
cum...
Mineruā...
quoq;...
& Dianā...
uirgines...
deas...
finxerit...
error...
gentiliū...
& inter...
duodecim...
signa...
cœli...
quib'...
mūdū...
uolui...
putāt...
uirginē...
collocarint...
Magna...
iniuria...
nuptiæ...
& inter...
scorpios...
quidē...
& centauros...
& caneros...
& pisces...
& egocerotas...
id est...
capricornos...
uxore...
maritūq;...
p̄strinxerint...
Triginta...
Atheniensium...
tyrāni...
cū Phedonē...
in quiuio...
necassent...
filias...
eius...
uirgines...
ad se...
uenire...
iusserunt...
& scortorū...
more...
nudari...
ac...
sup...
pauimēta...
piis...
sanguie...
cruētata...
ipudicis...
gestib'...
ludere

quid non...
patris sui...
capitulum...
nominat

vide...
pater...
Iphigenia...
uigines...
legimus...
Et sacerdotes...
Dianæ...
Tauricæ...
& Vestæ...
innumerabiles...
extiterūt...
quæ una...
Minutia...
ppter...
suspicionem...
stupri...
uiua...
defossa...
est...
iniusta...
ut reor...
pœna...
nisi grāde...
crimen...
putaret...
læsa...
uirginitas...
Certe...
Romanus...
popul'...
q̄nto...
honore...
uirgines...
semp...
habuerit...
hīc...
apparet...
q̄ p̄sules...
& imperatores...
& in curribus...
triūphantes...
qui de...
supatis...
gētib'...
trophœa...
referebāt...
& oēs...
dignitatis...
gradus...
eis de...
uia...
credere...
solitus...
sit...
Claudia...
uirgo...
uestalis...
cū in...
suspicionē...
uenisset...
stupri...
& simulacrū...
matris...
Ideæ...
in uado...
Tyberis...
hæreret...
ad comprobandā...
pudicitia...
suā...
fertur...
cingulo...
duxisse...
nauē...
quā multa...
milia...
hoīm...
trahere...
nequiuērāt...
Melius...
tamē...
inquit...
Lucani...
poetæ...
patruus...
cū illa...
esse...
actum...
si hoc...
quod...
euenit...
ornamentū...
potius...
exploratæ...
fuisset...
pudicitia...
q̄ dubiæ...
patrociniū...
Nec mirū...
hoc...
de hoībus...
cum...
Mineruā...
quoq;...
& Dianā...
uirgines...
deas...
finxerit...
error...
gentiliū...
& inter...
duodecim...
signa...
cœli...
quib'...
mūdū...
uolui...
putāt...
uirginē...
collocarint...
Magna...
iniuria...
nuptiæ...
& inter...
scorpios...
quidē...
& centauros...
& caneros...
& pisces...
& egocerotas...
id est...
capricornos...
uxore...
maritūq;...
p̄strinxerint...
Triginta...
Atheniensium...
tyrāni...
cū Phedonē...
in quiuio...
necassent...
filias...
eius...
uirgines...
ad se...
uenire...
iusserunt...
& scortorū...
more...
nudari...
ac...
sup...
pauimēta...
piis...
sanguie...
cruētata...
ipudicis...
gestib'...
ludere

Alcibiades...
pater...
Iphigenia...
uigines...
legimus...
Et sacerdotes...
Dianæ...
Tauricæ...
& Vestæ...
innumerabiles...
extiterūt...
quæ una...
Minutia...
ppter...
suspicionem...
stupri...
uiua...
defossa...
est...
iniusta...
ut reor...
pœna...
nisi grāde...
crimen...
putaret...
læsa...
uirginitas...
Certe...
Romanus...
popul'...
q̄nto...
honore...
uirgines...
semp...
habuerit...
hīc...
apparet...
q̄ p̄sules...
& imperatores...
& in curribus...
triūphantes...
qui de...
supatis...
gētib'...
trophœa...
referebāt...
& oēs...
dignitatis...
gradus...
eis de...
uia...
credere...
solitus...
sit...
Claudia...
uirgo...
uestalis...
cū in...
suspicionē...
uenisset...
stupri...
& simulacrū...
matris...
Ideæ...
in uado...
Tyberis...
hæreret...
ad comprobandā...
pudicitia...
suā...
fertur...
cingulo...
duxisse...
nauē...
quā multa...
milia...
hoīm...
trahere...
nequiuērāt...
Melius...
tamē...
inquit...
Lucani...
poetæ...
patruus...
cū illa...
esse...
actum...
si hoc...
quod...
euenit...
ornamentū...
potius...
exploratæ...
fuisset...
pudicitia...
q̄ dubiæ...
patrociniū...
Nec mirū...
hoc...
de hoībus...
cum...
Mineruā...
quoq;...
& Dianā...
uirgines...
deas...
finxerit...
error...
gentiliū...
& inter...
duodecim...
signa...
cœli...
quib'...
mūdū...
uolui...
putāt...
uirginē...
collocarint...
Magna...
iniuria...
nuptiæ...
& inter...
scorpios...
quidē...
& centauros...
& caneros...
& pisces...
& egocerotas...
id est...
capricornos...
uxore...
maritūq;...
p̄strinxerint...
Triginta...
Atheniensium...
tyrāni...
cū Phedonē...
in quiuio...
necassent...
filias...
eius...
uirgines...
ad se...
uenire...
iusserunt...
& scortorū...
more...
nudari...
ac...
sup...
pauimēta...
piis...
sanguie...
cruētata...
ipudicis...
gestib'...
ludere

quid non...
patris sui...
capitulum...
nominat

Alcibiades...
pater...
Iphigenia...
uigines...
legimus...
Et sacerdotes...
Dianæ...
Tauricæ...
& Vestæ...
innumerabiles...
extiterūt...
quæ una...
Minutia...
ppter...
suspicionem...
stupri...
uiua...
defossa...
est...
iniusta...
ut reor...
pœna...
nisi grāde...
crimen...
putaret...
læsa...
uirginitas...
Certe...
Romanus...
popul'...
q̄nto...
honore...
uirgines...
semp...
habuerit...
hīc...
apparet...
q̄ p̄sules...
& imperatores...
& in curribus...
triūphantes...
qui de...
supatis...
gētib'...
trophœa...
referebāt...
& oēs...
dignitatis...
gradus...
eis de...
uia...
credere...
solitus...
sit...
Claudia...
uirgo...
uestalis...
cū in...
suspicionē...
uenisset...
stupri...
& simulacrū...
matris...
Ideæ...
in uado...
Tyberis...
hæreret...
ad comprobandā...
pudicitia...
suā...
fertur...
cingulo...
duxisse...
nauē...
quā multa...
milia...
hoīm...
trahere...
nequiuērāt...
Melius...
tamē...
inquit...
Lucani...
poetæ...
patruus...
cū illa...
esse...
actum...
si hoc...
quod...
euenit...
ornamentū...
potius...
exploratæ...
fuisset...
pudicitia...
q̄ dubiæ...
patrociniū...
Nec mirū...
hoc...
de hoībus...
cum...
Mineruā...
quoq;...
& Dianā...
uirgines...
deas...
finxerit...
error...
gentiliū...
& inter...
duodecim...
signa...
cœli...
quib'...
mūdū...
uolui...
putāt...
uirginē...
collocarint...
Magna...
iniuria...
nuptiæ...
& inter...
scorpios...
quidē...
& centauros...
& caneros...
& pisces...
& egocerotas...
id est...
capricornos...
uxore...
maritūq;...
p̄strinxerint...
Triginta...
Atheniensium...
tyrāni...
cū Phedonē...
in quiuio...
necassent...
filias...
eius...
uirgines...
ad se...
uenire...
iusserunt...
& scortorū...
more...
nudari...
ac...
sup...
pauimēta...
piis...
sanguie...
cruētata...
ipudicis...
gestib'...
ludere

quæ paulisper dissimulato doloris habitu, cum temulétos **D**
 cõiuuas cernerét, quasi ad requisita naturæ egrediétes, in-
 uicem se cõplexæ præcipitauerunt in puteú, ut uirginitatē
 morte seruarét, Demotionis Ariopagitarú principis uirgo
 filia audito sponsi Leostenis interitu, qui bellú Lamiacum
 cõcitaret, se interfecit, asserés q̄q̄ intacta esset corpore, tñ si
 alterú accipere cogerét, quasi secundú acciperet, cū priori
 mēte nupsisset. Spartiatæ & Messenii diu inter se habuere
 amicitias, intantú ut ob quædã sacra etiam uirgines ad se
 mutuo mitterét. Quodã igit tēpore cū quinq̄ginta uirgi-
 nes Lacedæmonioꝝ Messenii uiolare tētassent, de tãto nu- **E**
 mero ad stuprú nulla cõsensit, sed oēs libétissime pro pu-
 dicitia occuberút. Quãobrem graue bellú & longissimú
 cõcitatum est, & post multú tēporis Mamerita subuersa est
 Aristoclidēs Orcomeni tyrân⁹ adamauit uirginē Stympha-
 lidem, quæ cū patre occiso ad templú Dianæ cõfugisset, &
 simulacrú eius teneret, nec ui posset auelli, in eodem loco
 cõfossa est. Ob cuius necem tãto oīs Arcadia dolore cõmo-
 ta est, ut bellú publice sumeret, & necē uirginis ulciscerét.
 Aristomenes Messenius uir iustissim⁹ uictis lacædemoniis, **Aristo-**
 & quodã tpe nocturna sacra celebrátibus, q̄ uocabátur Hy- **menes.**
 acynthina, rapuit de choris ludentiú uirgines. xii. & tota
 nocte gradu concito fugiés, excessit de finibus Spartanooꝝ.
 Cũq; eas comites eius uellét uiolare, monuit q̄ntú potuit,
 ne hoc facerét, & ad extremú quosdã nõ parcétes interfecit
 cæteris metu coercitis, redéptæ postea a cognatis puellæ,
 cum Aristomené uiderét cadis reum fieri, tãdiu ad patriã
 nõ sunt reuersæ, q̄diu iudicú aduolutæ genibus defensoré
 pudicitia suæ cernerét absolutú. Quo ore laudãdæ sūt Sce- **Sceda-**
 dali filia in Leuſtris Boetia quas traditú est absente patre **li filie.**

A nuncupent. Teuta Illyrioz regina, ut longo tpe uiris fortissimis impareret, & Romanos saepe frageret, miraculo utique meruit castitatis. Indi & oēs pene barbari, uxores plurimas habent, apud eos lex est, ut uxor charissima cū defuncto marito cremetur. Hæc igitur contēdunt inter se de amore uiri, & ambitio summa certantiū est, ac testimoniū castitatis dignam morte decerni. Itaque uictrix in habitu ornatuque pristino iuxta cadauer accubat, amplexās illud & deosculās & suppositos ignes pudicitiaē laude p̄temnēs, puto quæ sic moris, secūdas nuptias nō requirit. Alcibiades ille socraticus

Alcibiades.

B uictis Atheniēsisibus, fugit ad Pharnabazū. Qui accepto precio a Lysandro principe Lacedæmonioz, iussit eū interfici. Cūque suffocato caput esset ablatum, & missum Lysandro in testimoniū cædis expletæ, reliqua pars corporis iacebat in sepulta. Sola igitur cōcubina, cōtra crudelissimi hostis imperiū, inter extraneos & imminente discrimine, funeri iusta persoluit, mori parata pro mortuo, quæ uiuū dilexerat. Imitetur matronæ Christianæ saltem cōcubinaz fidē, & p̄sent liberæ, quod captiua seruauit. Strato regulus Sydonis, manu ppria se uolens cōfodere, ne imminētibus Persis ludibrio foret, quoz fœdus Aegyptiū regis societate neglexerat, retrahebat formidine, & gladiū quæ arripuerat circumspectans, hostiū pauidus expectabat aduentū. Quæ iam tantā capiendū uxor intelligēs, extorsit acinēcem de manu, & latus eius trāsuerberauit. Cōpositoque ex more cadueri se moriēs supiecit, ne post uirginalia fœdera alterius coitū sustineret. Xenophon in Cyri maioris scribit infantia occiso Abradote uiro, quæ Pāthia uxor miro amore dilexerat, collocasse se iuxta corpus lacerū, & cōfosso pectore sanguinem suum mariti infudisse uulneribus, iustā causam regis

Handwritten notes in Latin script, likely a commentary or translation of the text.

Handwritten notes in Latin script, likely a commentary or translation of the text.

Handwritten notes in Latin script, likely a commentary or translation of the text.

Handwritten notes in Latin script, likely a commentary or translation of the text.

Handwritten notes in Latin script, likely a commentary or translation of the text.

Handwritten notes in Latin script, likely a commentary or translation of the text.

LIBER

occidédi putauit uxor, quã maritus nudã amico suo & ig-
 noranté mōstrauerat. Iudicauit em̄ se nō amari, quæ & alte-
 ri posset ostédi. Rhodogune filia Darii post morté uiri nu-
 tricem quæ illi secūdas nuptias suadebat occidit. Alcestin
 fabulæ. ^{sexvot} ~~Et~~ Admeto spōte defunctã, & Penelopis pu-
 dicitia Homeri carmē est. Laodomia quoq; poetæ ore cã-
 tatur, occiso apud Troiã Prothesilao, noluisse supuiuere.
 Ad Romanas fœminas transeã. Et primã ponã Lucretiam,
 quæ uiolata pudicitia nolēs superuiuere, maculã corporis
 cruore deleuit. ^{Imperioles} Duillius qui primus Romæ nauali certami-
 ne triũphauit, Biliam uirginē duxit uxore tãtæ pudicitia,
 ut illo quoq; sæculo pro exẽplo fuerit, q̄ impudicitia mō-
 strum erat nō uitũ. Is iam senex & tremēti corpore in quo-
 dam iurgio audiuit exprobari sibi os fœtidum, & tristis se-
 domũ ptulit. Cũq; uxori quæstus esset, quare nunq̄ se mo-
 nuisset, ut huic uitio mederet, fecissem, inquit illa, nisi pu-
 tassem oibus uiris sic os olere. Laudãda in utroq; pudica &
 nobilis fœmina, & si ignorauit uitũ uiri, q̄ sic patiēter tu-
 lit, & q̄ maritus infœlicitatē corporis sui, nō uxoris fastidio,
 sed maledicto sensit inimici. Certe quæ secundũ ducit ma-
 ritum, hoc nō potest dicere, Martia Catonis filia minor, cũ
 quæreret ab ea cur post amissum maritũ denuo nō nube-
 ret, respōdit nō se inuēire uirũ, qui se magis uellet q̄ sua.
 Quo dicto ostendit diuitias magis in uxoribus eligi solere
 pudicitia, & multos, nō oculis sed digitis uxore ducere,
 optima sane res, quã auaritia cõciliat. Eadem cum lugeret
 uirũ, & matronæ ab ea quæreret, quē diem haberet luctus
 ultimã. Ait, quē & uitæ arbitror, quæ ita uirũ q̄rebat absen-
 tem, de secũdo matrimonio nō cogitabat. Brutus. Portia
 uirginem duxit uxore, Martiã Cato nō uirginē, sed Martia

D
Rhodo-
gune.
Alcesti-
lopis.
Laodo-
mia
Lucre-
tia.
Duillius
E
Bilia
virgo.

F
Martia
Catonis
filia.

Portia
virgo.

Libri 1. q. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

4
D
F

admeto
penelope
laodomia
prothesilaos
lucretia
duillius
biliam
martia
portia

In
libro
1. q. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

Justitiam
liber
1. q. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 10. 11. 12. 13. 14. 15. 16. 17. 18. 19. 20. 21. 22. 23. 24. 25. 26. 27. 28. 29. 30. 31. 32. 33. 34. 35. 36. 37. 38. 39. 40. 41. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 48. 49. 50. 51. 52. 53. 54. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 62. 63. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 81. 82. 83. 84. 85. 86. 87. 88. 89. 90. 91. 92. 93. 94. 95. 96. 97. 98. 99. 100.

A inter Hortensiu Catonēq; discurret, & sine Catone uiuere
 Martia nō potuit. ^{V. Catonē & filie} Portia sine Bruto non potuit. Magis em̄
 se unicus uiris applicat̄ fœminæ, & nil aliud nosse, magnum
 artioris indulgētia uinculū est. ^{Martia} Aniam cū p̄pinquus mone
 ret ut alteri uiro nuberet, esse em̄ ei & atātē integrā & fa
 ciem bonā, nequāq; inquit hoc faciā. Si em̄ uirū bonū inue
 nero ut ante habui, nolo timere ne perdā. Si malū, quid ne
 cesse est post bonū pessimū sustinere? ^{Cap. 28} Portia minor cū lau
 dare apud eam quādā bene morata, q̄ secundū habebat,
B maritum, r̄ndit. Fœlix & pudica matrona, nunq̄ p̄ter semel
 nupsit. Marcella maior rogata a matre sua, gauderet ne se
 nupsisset? Respondit, ita ualde, ut amplius nolim. Valeria
 Messallæ soror amisso Seruio uiro, nulli uolebat nubere.
 Quæ interrogata cur hoc faceret? ait, sibi semp̄ maritū Ser
 uium uiuere. Cap. XXVIII.

Entio in cathalogo fœminarū multo me amplius
 plura dixisse, q̄ exemplo patris & s̄uetudo, & a le
 ctore erudito iuste posse rephendi. Sed quid faciā
 cum mihi mulieres nostri t̄pis apli ingerāt auctoritatē. Et
C needū elato funere prioris uiri, mēoriter digamia p̄cepta
 decantēt. Ut q̄ christianæ pudicitia despiciūt fidē, discāt sal
 tem ab ethnicis castitatē, ferē Aureolus Theophrasti liber
 de nuptiis, in quo quærit an uir sapiēs ducat uxorē. Et cum
 defnisset, si pulchra esset, si bene morata, si honestis parē
 tibus, si ip̄e sanus ac diues, sic sapientē aliq̄n inire matrimo
 niū statim intulit, hæc aut̄ in nuptiis raro uniuersa concor
 dant. Nō est ergo uxor ducēda sapiētj. Primū em̄ impediri
 studia philosophiæ, nec posse quenq; libris & uxori pariter
 inseruire. Multa esse quæ matronarum usibus necessaria
 sunt, præciōsæ uestes, aurum, gemmæ, sumptus, ancillæ,
 b

Handwritten notes in the right margin:
 Hic ubi...
 Martia...
 Portia...
 Valeria...
 Marcella...
 Entio...
 Aureolus...
 Theophrasti...
 nuptiis...
 defnisset...
 impediri...
 inseruire...
 necessaria...
 sunt...
 præciōsæ...
 aurum...
 gemmæ...
 sumptus...
 ancillæ...

Handwritten notes in the right margin:
 Legat...
 Junij...

Portia minor.
Marcella mai.
Galeria

LIBER

suppellex uaria, leſtica, & ^{2 pda} exedra deaurata. Deinde per no **D**
etes totas garrulæ & questiones, illa ornatior pcedit in pu-
blicum, hæc honorat ab oibus, ego in conuentu fœminarum
miſella deſpicior. Cur aſpiciebas uicinâ? Quid cū ancillula
loquæbaris? de foro ueniens quid attuliſti? Nō amicū habe-
re poſſumus, nō ſodalē, alterius amorē, ſuū odiū ſuſpicat.
Si doctiſſimus pceptor in qualibet urbiū fuerit, nec uxore
relinq̄re, nec cum ſarcina ire poteſt, pauperē alere difficile
eſt, diuitē ferre tormētū. Adde, qm̄ nulla eſt uxoris electio,
ſed qualiſcūq; obuenerit, habēda. Si iracūda, ſi ſarua, ſi de-
formis, ſi ſuperba, ſi fœtida, quodcūq; uitii eſt, poſt nupti- **E**
as diſcimus. Equus, aſinus, bos, canis, & uſiliſſima mancipia
ueſtes quoq; & lebetes, ſedile ligneū, calix, & urceolus fiſti-
lis, probant prius, & ſic emunt. Sola uxor nō oſtenditur,
ne ante diſpliceat q̄ ducatur. Attēdenda eſt ſemp̄ eius faci-
es, & pulchritudo laudāda, ne ſi alterā aſpexeris, ſe æſtinet
diſplicere, uocāda dñā, celebrādus natalis eius, iurandū p
ſalutē illius, ut ſit ſuperſtes optandū, honorāda nutritrix eius
& gerula, ſeruus paternus & alūnus, & formoſus aſſecta, &
pcurator calamiftratus, & in longā ſecurāq; libidinē exactus
ſpado, ſub quibus nominibus adulteri deliteſcūt. Quoſcūq; **F**
illa dilexerit ingratis amādi. Si totam domum regendā ei
cōmiſeris, ſeruiendū eſt. Si aliquid tuo arbitrio reſeruaueris,
fidem ſibi adhiberi nō putabit, ſed in odiū uertet ac iurgia
& niſi cito conſuluueris, parabit uenena. Anus & aurifices, &
ariolos & inſtitores gemmarum ſericarūq; ueſtiū ſi intromiſe-
ris, periculū pudicitie eſt, ſi phibueris, ſuſpitionis iniuria.
Verum, quid prodeſt etiā diligens cuſtodia, cū uxor ſerua-
ri impudica nō poſſit, pudica nō debeat? Inſida em̄ cuſtos
eſt caſtitaſis neceſſitas, & illa uere pudica dicēda eſt, cui li-

Handwritten marginal notes:
ot
Apocrypha
1. In q
olimat
pat
Eius
Culant
qui
hiſſit

Handwritten marginal note:
p. 100

Handwritten marginal note:
E

Handwritten marginal note:
E

Handwritten marginal note:
F

Handwritten marginal note:
E

A cuit peccare si uoluit, pulchra cito adamat, fœda facile cōcupiscit. Difficile custodit quod plures amat. Molestum est possidere quod nemo habere dignetur. Minore tñ miseria

B deformis habet, q̄ formosa seruat. Nihil tutū est in quo totius populi uota suspirant, alius forma, alius ingenio, alius facetiis, alius liberalitate sollicitat, aliquo modo, uel aliquñ expugnat, quod undiq; incessitur. Quod si ppter dispensationem domus, & languoris solatia, & fugā solitudinis, uxores ducunt, multo melius seruus fidelis dispēsat, obediēs auctoritati dñi, & dispēsationi eius obtēperās, q̄ uxor quæ

B in eo se æstimat dominā, si aduersum uiri faciat uoluntatē i. quod placet, nō quod iubet. Assidere aut̄ ægrotati magis possunt amici, & uernulæ beneficiis obligati, q̄ illa quæ nobis imputet lachrymas suas, & hæreditatis spe uendat illi uiem, & sollicitudinē iactans, languētis animū desperatiōe cōturber. Quod si ipsa languerit, coægrotandū est, & nunq̄ ab eius lectulo recedendū. Aut si bona fuerit & suauis uxor (quæ tamē rara uita est) cum parturiēte gemimus, cum periclitante torquemur. Sapiēs aut̄ nunq̄ solus esse potest, ha-

C bet secū oēs qui sunt, quiq; fuerunt boni, & animū liberum quocūq; uult, trāssert. Quod corpore nō potest, cogitatiōe cōplectit, & si hominū inopia fuerit, loquit̄ cum deo, nunq̄ minus solus erit, q̄ cū solus fuerit. Porro liberoꝝ causa uxorem ducere ut uel nomē nostrū nō intereat, uel habeam⁹ senectutis p̄sidia, & certis utamur hæredibus, stolidissimū est. Quid em̄ ad nos pertinet recedētes e mūdo, si nomine nostro alius nomine? Cum & filius nō statim patris uocabulum referat, & innumerabiles sint qui eodem appellen̄ nomine? Aut quæ senectutis auxilia sunt, nutrire domi, qui aut prior te forte moriat? Aut peruersissimis moribus sit?

Aut certe cum ad maturā aetatem uenerit, tarde ei uidearis D
 mori? Hæredes autē meliores & certiores, amici sunt & p
 pinqui, quos iudicio eligas, quā quos uelis nolis, habere co
 garis, licet certa hæreditas sit, dum uiuis bene abuti substā
 tia tua, quā tuo labore quesita in incertos usus relinquere.
 Hæc & huiusmodi Theophrastus differēs, quē nō suffundat
 Christianoꝝ quoꝝ conuersatio est in cœlis? Qui quotidie Col. 3.
 dicunt, Cupio dissolui & esse cum Christo. Hæredem nimi
 rum desiderabit hominem, cohaeres Christi, & optabit li
 beros, nepotumq; serie delectabit, quos forsitan sit occu
 paturus Antichristus, cum legamus Moysen & Samuelem E
 filiis suis alios protulisse, nec putasse liberos, quos uidebant
 dño displicere.

Cap. XXIX.

Icero rogatus ab Hirtio ut post repudiū Terētiæ,
 sororē eius duceret, omnino facere supsegit, di
 cens nō posse se uxori & philosophiæ pariter o
 peram dare, illa interim cōiunx egregia, & quæ de fontibꝯ
 Tullianis hauserat sapientiā, nupsit Salustio inimico eius,
 & tertio Messalæ coruino, & quasi per quosdā gradus elo
 quentiæ deuoluta est. Socrates Xantippen, & Miro nep
 tem Aristidis ducis habebat uxores. Quæ cum crebro inter F
 se iurgarentur, & ille eas irridere esset solitus, quod propter se
 foedissimū hominē, simis naribus, recaluata fronte, pilosis
 humeris, & repandis cruribus disceptarēt, nouissime uerte
 runt in eum impetū, & male multatū, fugientēq; diu per
 secutæ sunt. Quodā autē tēpore, cum infinita conuitia ex su
 periori loco ingerēti Xantippe restitisset, a qua p̄fusus im
 munda, nihil amplius respōdit, quā capite deterfo, sciebā in
 quit futurū, ut ista tonitrua humber sequeretur. L. Syllæ Fœ
 licis si non habuisset uxorem, Metella coniunx palam erat
 metella

*incomoda
coniugalia*

*L. Sylla
metella*

Et postea de rebus antiquis et personis

Scribit Herodotus, q̄ mulier cum ueste deponat & uerecū
diam. Et noster comicus fortunatū putat qui uxore nunq̄
duxerit. Quid referā Phasiphān, Clythēnestram, & Eriphy-
lam, quarū prima delitiis fluens, quippe ut regis uxor, tau-
ri dicit expetisse cōcubitus, alia occidisse uirū ob amorem
adulteri, tertia pdidisse Amphiarāum, & saluti uiri monile
aureū ptulisse, quicquid tragœdiæ tumēt, & domos urbes
regnaq̄ subuertit, uxorū pellicūq̄ p̄tentio est. Armanē pa-
rentum in liberos manus, nefandæ apponnnē xpulæ, & p̄
pter unius mulierculæ raptum, Europæ atq̄ Asiæ decēnalia
bella p̄fligunt. Quas dā repudiatas altero nuptiarū die sta-
tim nup̄sisse legimus. Vterq̄ rephendendus maritus, & cui
cito displicuit, & cui tam cito placuit. Epicurus uoluptatis
assertor, quanq̄ Metrodorus discipulus eius Leontiā habu-
erit uxorem, raro dicit sapiēti ineunda p̄iugia, quia multa
incōmoda admixta sūt nuptiis. Et quō diuitiæ & honores
& corporū sanitates, & cætera q̄ indifferētia nominamus,
nec bona nec mala sunt, sed uelut in meditullio posita, usu
& euetu uel bona uel mala fiunt, ita & uxores sitas in bo-
norum malorūq̄ cōfinio. Graue autē esse uiro sapiēti ueni-
re in dubiū utrū bonā an malā ducturus sit. Ridicule Chry-

D
Q

E

Epten-
rus

Q

F

sippus ducendā uxore sapiēti p̄cipit, ne Iouem Gameliū &
Genethliū uiolet, isto em̄ modo apud latinos ducēda ux-
or nō erit, quia Iouē nō habent nuptialē. Quod si deoz (ut
putāt) noīa uitæ hominū p̄iudicant, offendet ergo Statorē
Iouem qui libenter federit.

Cap. XXX.

Supplē
Statorē.

Criperūt Aristoteles & Plutarchus, & noster Se-
neca de matrimonio libros, ex quibus & sup̄iora
nonnulla sunt, & ista q̄ subiicimus. Amor formæ,
rationis obliuio est, & insanix p̄ximus, scēdū minimeq̄ cō-

Q

J
*in p̄teritis habet
hæc op̄a decem
libros in quibus
de rebus antiquis
et personis
et ceteris
et ceteris*

A ueniens animo sospiti uitiū, turbat cōsilia, altos & genero-
 sos spūs frangit, a magnis cogitatiōibus ad humilimas de-
 trahit, quæruolos, iracundos, temerarios, dure imperiosos,
 feruuliter blandos, oibus inuiles ipsi nouissime amori fa-
 cit. Nam cum fruēdi cupiditate insatiabilis flagrat, plura tē-
 pora suspicionibus, lachrymis, p̄questionibus perdit, odiū
 sui facit, & ipse nouissime odiū est. Tota amoris infectatio
 apud Platonē ^{Plato} posita est, & oīa eius incōmoda Lysias expli-
 cat, q̄ non iudicio, sed furore ducat, & maxime uxorū pul-
 chritudini grauiissimus custos accubet. Refert p̄terea Sene-
B ca cognouisse se quendā ornatum hominē, qui exiturus in
 publicū ^{Sene. present.} fascia uxoris pectus colligabat, & ne pūcto quidē
 horæ, p̄sentia eius carere poterat, potionēq̄ nullā sibi, nisi
 alternis tactu labris uir & uxor hauriebāt, alia deinceps nō
 minus inepta faciētes, in quæ improuida uir ardētis affect⁹
 erūpebat. Origo quidē ^{amor} amoris honesta erat, sed magnitu-
 do deformis, nihil aut̄ ^{interest} interest q̄ ex honesta causa quis in-
 faniat. Vnde & Sextus in sentētiis. Adulter est inquit in suā
 uxorē amator ardentior. In aliena quippe uxore oīs amor
C turpis est, in sua nimius. Sapiēs uir iudicio debet amare cō-
 iugem, nō affectu. Reget impetus uoluptatis, nec præceps
 feretur in coitū, nihil est fœdus q̄ uxorē amare quasi adul-
 teram. Certe quæ dicūt se causa reipublicæ, & generis hu-
 mani uxoribus iungi, & liberos tollere, imitenē saltem pe-
 cudes, & postq̄ uxorū uenter intumuerit, nō perdāt filios,
 nec amatores uxoribus se exhibeāt, sed maritos. Quorum
 dam matrimonia adulteriis cohæserūt, & o rem improbā,
 iidem illi pudiciā p̄ceperūt, qui abstulerāt. Itaq̄ cito eiuf-
 modi nuptias fatietas soluit. Cū primū lenociniū libidinis
 abcessit, timor quod liebat, euiluit. Nā quid (ait Seneca)

Lysias
Plato

Sene-
ca.

Sext⁹
Pytha-
goric⁹.

3294

Mulier
concupit
uenerit
uenerit
uenerit
uenerit

de uiris pauperibus dicam. Quoꝛum in nomen mariti ad elu- **D**
 dendas leges quæ contra cœlibes latæ sunt, pars magna cõ-
 ducitur? Quomodo potest regere mores, & præcipere ca-
 stitatē, & mariti auctoritatē tenere, qui nupsit. Doctissimi
uiri uox est, pudicitia inprimis esse retinendā, qua amissa
ois uirtus ruit. In qua muliebriū uirtutum principatus est. **E**
Hæc pauperē cõmendat, diuitē extollit, deformē redimit,
exornat pulchrā, bene meretur de maiorib⁹, quoꝛum sangui-
nem furtiua sobole nō uitiat, bene de liberis, quib⁹ nec de
matre erubescendū, nec de patre dubitandū est. Bene inpri-
mis de se, quā a cõtumelia externi corporis uindicat. Capti
 uitatis nulla maior calamitas est, q̄ ad alienā libidinē trahi
 uiros cõsulatus illustrat, eloquētia in nomē æternū effert,
 militaris gloria, triūphusq; nouæ gentis cõsecret. Multa sūt
 quæ p̄clara ingenia nobilitēt. Mulieris uirtus pprie pudi-
citia est. Hæc Lucretiā Bruto æquauit, nescias an etiā prætū-
lerit, qm̄ Brutus nō posse seruire a fœmina didicit. Hæc æq̄-
uit Corneliā Gracco. Hæc Portiā alteri Bruto, notior est
 marito suo Tanaquil. Illum inter multa regū nomina iam
 abscondit antiquitas. Hanc raro inter fœminas uirtus altius
 sæculorū memoria quā ut excidere posset, infixit. Imitētur **F**
 ergo nuptæ Theanū, Cleobulinā, Gorguntē, Timocliā,
 Claudias atq; Cornelias, & cū apostolū malis mulieribus
 digamiā uiderint ignoscentē, legāt anteq̄ religio nra ful-
 geret in mūdo, unicubas semper habuisse inter matronas
 decus, per illas fortunæ muliebri facta fieri solitū, nullū sa-
 cerdotem digamū, nullū flaminē bimaritū. Hierophantas
 quoq; Atheniensū usq; hodie cicuta forbitione castrari, &
 postq̄ in pontificatū fuerint electi, uiros esse desinere.

Finit Liber primus.

*Pudici-
tia.*

*Uir uirtute
omni adu-
er-
t-
ress.*

*Tana-
quil.*

F

*Hiero-
phote.*

LIBER

peccatis nostris, nō pro nostris aut tñ, sed etiā p̄ totius mū
 di. Et in hoc scimus q̄ cognouimus eū si mādata eius obse-
 uemus. Qui dicit se nosse eum, & mādata eius nō custodit, D
1. Jo. 2
 mendax est, & in eo ueritas nō est. Qui aut̄ seruat uerbum
 eius, uere in hoc charitas dei perfecta est, in hoc scimus qm̄
 in ipso sumus. Qui dicit se in ipso manere, ^{per hoc qd̄ obsequiū} debet sicut ille
 ambulauit, & ipse ambulare. Propterea inquit scribo uobis
 filioli mei. Oīs qui natus est ex deo, nō peccat, ut nō peccet-
 ris, & tā diu sciatis uos in generatiōe dñi p̄manere, q̄ diu nō
 peccaueritis, imo qui in generatiōe dñi perseuerāt peccare
 nō p̄nt. Quæ em̄ cōicatio luci & tenebris? Christo & belial? E
2. cor. 6
 Quō dies & nox misceri nō queunt, sic iusticia & iniquitas,
 pctm̄ & bona opa, Christus & Antichrist⁹. Si susceperimus
 Christū in hospicio nr̄i pectoris, illico fugamus diabolū. Si
 peccauerimus, & p̄ peccati ianuā ingressus fuerit diabolus,
 p̄tinus Christ⁹ recedit. Vnde ^{Deus ip̄s est} Dauid post pctm̄, Redde mi-
 hi ait læticiā salutaris tui. s. qm̄ peccādo amiserat. Qui dicit
 se nosse eū, & mādata eius nō custodit, mēdax est, & in illo
 ueritas nō est, Christus ueritas appellat̄, imo est. Ego sum
 iquit uia & uita & ueritas. Frustra nobis in eo applaudim⁹
 cuius mādata nō facimus. Sciēti bonum & nō faciēti illud,
 pctm̄ est. Quomō corp⁹ sine spū mortuū est, sic & fides sine
 opibus mortua est. Nec grāde p̄temus unū deū nosse, cū
 & demones credāt & p̄tremiscāt. Qui dicit se in ipso mane-
 re, debet sicut ipse ambulauit, & ipse ambulare. Eligat ad-
 uersarius de duob⁹ qd̄ uult, optionē em̄ damus. Manet in
 Christo, an nō manet? Si manet, ita ergo ābulet ut christ⁹.
 Si aut̄ temerariū est similitudinē uirtutū dñi polliceri, nec ma-
 net in christo, q̄a nō ingredit̄ ut Christ⁹, ille pctm̄ nō fecit, 1. pet. 2.
 neq̄ inuētus est dolus in ore eius, qui cum malediceret, nō

A *Esa. 53.* *1 Act. 8.* *3o. 14.* maledixit, & tanq̄ agnus corā tondēte, sic nō apuit os suū,
3o. 14. ad quē uenit princeps mūdi istius, & inuenit in eo nihil, q̄
3o. 14. cū peccatū nō fecisset, p nobis p̄ctm̄ eū fecit deus, nos autē
3o. 3. iuxta æplam Iacobi, multa peccamus oēs, & nemo mūdus
3o. 3. a p̄ctis, nec si unius quidē diei fuerit uita eius, Quis em̄ glo
3o. 3. riabit castū se habere cor? Aut quis p̄fidet mundū se esse a
3o. 3. p̄ctis? Tenemurq; rei in similitudinē p̄uaricatiōis Adam. Vnde
3o. 50. & Dauid. Ecce ait in iniquitatibus p̄ceptus sum, & in delictis
3o. 10. p̄cepit me mater mea. Et br̄s Iob. Si fuero iustus, os meū
3o. 10. impia loquet, & si sine crimine prauus inueniar. Et si puri
B ficatus in niue, & lotus mūdīs manib, satis me sorde tin
3o. 10. xisti, & execratū est me uestitū meū. Verū ne p̄cōnit̄ despe
3o. 10. remus, arbitrātes nos post p̄ctā baptismi nō posse saluari,
3o. 2. statim hoc ip̄m tēperat. Et si quis peccauerit, aduocatū ha
3o. 2. bemus apud patrē Iesum christū iustū, & ipse est p̄piciatio p
3o. 2. p̄ctis nostris, nō p̄ n̄ris aut̄ tm̄, sed etiā p̄ totius mūdi. Hoc
3o. 2. ad credentes post baptismā loquit, & aduocatū p̄ delictis
3o. 2. eoz d̄nm pollicet. Nec dicit. Si quid peccaueritis, aduocatū
3o. 2. habetis apud patrē Christū, & ipse est p̄piciatio pro pecca
3o. 2. tis uestris, ne eos dices nō plena fide baptismā p̄secutos,
C sed aduocatū inquit habemus Iesum christū, & ipse est pro
3o. 2. piciatio pro peccatis nostris & nō solū pro peccatis nostris,
3o. 2. sed etiā p̄ totius mūdi, in toto aut̄ mūdo, & apostoli sunt
3o. 2. oēsq; credētes. Ex quibus liquido cōprobat, post baptismā
3o. 2. posse peccari. Frustra enī habemus aduocatū Iesum christū
3o. 2. si peccari nō potest.

Cap. II.

3o. 15. *mat. 16.* **P**etrus apostol⁹ ad quē dictū fuerat. Qui lotus est
3o. 15. nō necesse habet ut iterū lauet. Et tu es Petrus, &
3o. 15. sup hāc petrā ædificabo ecclesiā meā, ab ancilla p̄
3o. 15. territus negat. Et ipse d̄ns. Simon simō, Ecce inqt Sathanas

LIBER

^{supplens} postulauit uos, ^{Tunc dicit} ut cribraret sicut triticū. Ego autē rogauī **D**
 te, ne deficeret fides tua. Et in eodē loco. Vigilate & orate
 ne intretis in tentationē, spūs quidē prōptus est, caro autē
 infirma. Quod si ante crucē dictū respōderis, certe post cru-
 cem in oratione dñica dicimus. Dimitte nobis debita n̄a, **math. 6**
 sicut & nos dimittimus debitoribus nostris, & ne nos indu-
 cas in tentationem, sed libera nos a malo. Si nō peccamus
 post baptisma, cur nobis poscimus pctā dimitti, q̄ in bap-
 tismate iam dimissa sunt. Quid oramus ne intremus in tēta-
 tionem, & ut liberemur a malo, si diabolus tentare nō pōt
 iam baptizatos. Aliud autē est si ad cathecuminos hęc ora- **E**
 tio pertinet, & nō conuenit fidelibus & christianis. Paulus **1. cor. 9**
 electionis uas castigat corpus suū & in seruitutē redigit, ne
 aliis p̄dicans ipse reprobus inueniatur. Et datus est mihi in- **1. cor. 12**
 quit stimulus carnis angelus Sathanæ qui me colaphizat.
 Et ad Corinthios. Timeo iquit ne sicut serpēs decepit Euā **2 cor. 11**
 in astutia sua, ita corrūpan̄ sensus uestri a simplicitate quæ **2. cor. 20**
 est in Christo, Et alibi. Cui autē aliquid donastis nam & ego
 qđ donauī si quid donauī, p̄pter uos in p̄sona christi, ut nō
 circūueniamur a Sathana. Nō em̄ eius ignoramus astutias.
 Et rursus. Tentatio uos nō app̄hendat nisi hūana. Fidelis **F**
 autē deus qui nō dimittet uos tētari super id quod potestis **1 cor. 10**
 sed faciet cū tentatiōe etiā prouentū, ut possitis sustinere,
 & qui sibi uideat stare, uideat ne cadat. Et ad Galathas. Cur- **3bidē.**
 rebatis bene, quis uos impediuit ueritati non obedire? Et **Gal. 5.**
 alibi. Voluimus quidē uenire ad uos ego quidē Paulus, & **1. thes. 2**
 semel & iterū sed impediuit nos sathanas. Et ad maritos.
 Et iterū reuertimini ad idip̄m ne tētet uos sathanas, p̄pter **1. cor. 7**
 incontinentiā uestrā. Et rursus. Dico autē spū ambulate, & **Gal. 5.**
 desideria carnis nō perficietis. Caro em̄ p̄cepiscit aduersus

qđ ab i non
 p̄terit et
 conuenit

- A** spiritū, & spūs aduersus carnē, hæc inuicē aduersant sibi, ut nō quæ uultis illa faciatis. Ex utroq; compati necesse est, ut utriusq; cōtra se substātiæ bella patiamur. Et ad Ephesios.
- Eph. 6.** Non est nobis colluctatio aduersus carnē & sanguinem, sed aduersus principatus & potestates, aduersus rectores tenebrarū in istarū, aduersus spiritalia nequitiae in cœlestibus. Et æstimat aliquis ^{post baptismū} securos & dormiētes nō esse debere
- Heb. 6.** post baptismū. Nec nō ad Hebræos? Impossibile est em̄ eos qui semel sunt illuminati, & gustauerūt donum cœlestē, & participes facti sunt spūs sancti, gustauerūtq; nihilominus
- B** bonū dei uerbū, uirtutesq; sæculi futuri, & prolapsi sunt, renouati itē ad pœnitentiā, rursū crucifigētes sibimetipis filiū dei, & ostentui habētes. Certe eos qui illuminati sunt & gustauerūt donū cœlestē, & participes facti sunt spūs sancti, gustauerūtq; bonū dei uerbū, negare nō possumus baptizatos. Si autē baptizati peccare nō pnt, quomō nūc apostolus dicit, & prolapsi sunt? Verū ne Montanus & Nouatus ^{Hereticis reprobis} hic rideāt, qui cōtendūt nō posse renouari per pœnitentiā eos qui crucifixerūt sibimet filiū dei, & ostentui habuerūt.
- Ibidē.** Cōsequenter hūc errorē soluit, & ait. Cōfidimus autem de
- C** uobis dilectissimi, meliora & uiciniora salutis, tametsi ita loquimur. Nō em̄ iniustus est deus, ut obliuiscat operis uestri, & dilectiōis quā ostēdistis in noīe ipsius, qui ministrastis sanctis, & nūc ministratis. Et reuera grādis esset iniusticia dei, si tm̄ peccatū puniret, & bona opera nō susciperet. Locutus sum inquit ap̄tus, ut ita uos a peccatis retraherem & desperatiōis metu facerē cautiore. Cæterē cōfido de uobis dilectissimi meliora & uiciniora salutis. Neq; enī iusticiae dei est, ut obliuiscat bonoꝝ operū, & ministerii quod ppter nomē eius exhibuistis, & exhibetis in sanctos, & tm̄

meminerit peccator. Sed & ap[osto]lus iacobus sci[en]s baptizatos posse t[en]tari, & p[ro]pria corruere uoluntate. Beatus ait uir, q[ui] suffert t[en]tatione[m], quia cum p[ro]batus fuerit, accipiet coronam uitae, qua[m] repromisit deus diligenti[us] se. Ac ne putaremus s[ecundu]m illud Gene[si]os ubi scribit[ur]. Abraam a deo fuisse t[en]tatu[m], nos quoq[ue] t[en]tari a deo. Nemo inquit cu[m] t[en]ta[us] dicat, quoniam a deo t[en]tetur. Deus enim int[en]tator malorum est. Ipse aut[em] nemi[n]e t[en]tat. Unusquisq[ue] uero t[en]ta[us] a p[ro]cupiscentia sua abstractus, & illectus, dehinc concupiscentia cum p[ro]ceperit, parit peccatu[m]. peccatu[m] aut[em] cum p[ro]summatu[m] fuerit, generat mortem. Liberi arbitrii nos condidit deus, nec ad uirtutes, nec ad uita[m] necessitate trahimur. Alioquin ubi necessitas est, nec da[n]natio, nec corona est. Sicut in bonis operibus perfectior est deus (no[n] est enim uolentis neq[ue] currentis sed miserentis & adiuuantis dei) ut peruenire ualeamus ad calcem, sic in malis atq[ue] peccatis femina nostra sunt incentiua, & perfectio diaboli. Cu[m] uiderit nos sup[er] fundamentu[m] Christi aedificare fax num, ligna, stipula, tu[m] supponit incendi[u]m. Aedificemus ergo aur[u]m, argentu[m], lapides p[re]ciosos, & t[en]tare no[n] audebit, quod & in hoc no[n] sit certa & secura possessio. Sedet quippe leo in insidiis, ut in occultis interficiat innocentem. Et uasa figuli p[ro]bat fornax, ho[m]ines aut[em] iustos t[en]tatio tribulationis. Et in alio loco scribit[ur]. Fili accedes ad seruitute[m] dei, p[re]para te ad t[en]tationem. Rursum ide[m] iacobus loquit[ur]. Estote factores uerbi, & no[n] auditores t[ra]n[s]i. Si quis auditor est & no[n] factor, iste similis est uiro, qui considerat uultu[m] natiuitatis suae in speculo. Considerauit illud, & statim recedens oblitus est qualis sit. Frustra monuit ut iungerent opera fidei, si post baptisma peccare no[n] poterat. Qui tota[m] lege[m] inquit seruauerit, & peccauerit in uno, factus est o[mn]iu[m] reus. Quis nostru[m] absq[ue] p[ro]cto[rum]

D
Jac. 1.
Heb. 22
Jac. 1.
E
Ro. 9.
1. cor. 3.
He. 9.
F
eccl. 27
Eccl. 2.
Jac. 1.
Jac. 2.

*Jac. 1. 12
si quis t[en]tatur
a deo non
peccat
quia
deus non
t[en]tat
bonu[m]
sed
malu[m]
ut
probet
eum
si
sustinet
t[en]tatione[m]
sine
peccato
t[en]tatio
aut[em]
generat
mortem
liberi
arbitrii
nos
condidit
deus
nec
ad
uirtutes
nec
ad
uita[m]
necessitate
trahimur
alioquin
ubi
necessitas
est
nec
danna
tio
nec
corona
est
sicut
in
bonis
operibus
perfectior
est
deus
ut
peruenire
ualeamus
ad
calcem
sic
in
malis
atq[ue]
peccatis
femina
nostra
sunt
incentiua
&
perfectio
diaboli*

*Figuli p[ro]bat
fornax
ho[m]ines
aut[em]
iustos
t[en]tatio
tribulationis
et
in
alio
loco
scribit[ur]
fili
accedes
ad
seruitute[m]
dei
p[re]para
te
ad
t[en]tatione[m]
rursum
ide[m]
iacobus
loquit[ur]
estote
factores
uerbi
&
no[n]
auditores
t[ra]n[s]i
si
quis
auditor
est
&
no[n]
factor
iste
similis
est
uiro
qui
considerat
uultu[m]
natiuitatis
suae
in
speculo
considerauit
illud
&
statim
recedens
oblitus
est
qualis
sit
frustra
monuit
ut
iungerent
opera
fidei
si
post
baptisma
peccare
no[n]
poterat
qui
tota[m]
lege[m]
inquit
seruauerit
&
peccauerit
in
uno
factus
est
o[mn]iu[m]
reus
quis
nostru[m]
absq[ue]
p[ro]cto[rum]*

A *Ro. II. 2. pe. 2.* Cōclufit deus omnia sub delicto ut oībus mifereaf. Petrus quoq; nouit inquit dñs pios de tētatione eripere, & de fal-
 fis doctoribus. Hi sunt fontes fine aqua, & nebulae turbini-
 bus exagitatae, quibus caligo tenebrarū referuae. Superbia
 enī uanitatis loquētes pelliciet in defideriis carnis luxuriā
 eos qui paululū effugerāt, & ad errorē reuerfi sunt. Nonne
 tibi uidef pinxiffe fermo apostolicus nouā imperitiā facti
 onem? Aperiūt enī quasi fontes sciētīa, qui aquā nō habēt
 doctrinarū, promittūt hymbre, uelut nubes pphetica ad
 quas perueniat ueritas dei, & turbiniibus exagitant dāmo-

B num atq; uitioꝝ. Loquunt grandia, & totus eorum sermo
 superbia est. Immūdus est autē apud deū omnis qui exaltat
 cor suū, & qui paululū refugerāt a peccatis, ad suum reuer-
 tuntur errorem, & suadēt in luxuria ciborum carnisq; deli-
 tias. Quis enim non libenter audiat, māducemus & biba-
 mus, & in æternū regnabimus. ^{propter} Sapiētes & prudentes pra-
 uos uocant, eos uero qui dulces sunt in sermonibus, plus
 audiunt. Ioannes apostolus, immo in Ioanne saluator scri-
 bens angelo Ephesi ecclesiae. Scio inquit opera tua, & labo-
 rem & patiētiam tuā, & quia sustinuiſti ppter nomē meū,

C & nō defecisti. Sed habeo aduersus te pauca, q̄ charitatem
 tuā primā reliquisti, memor esto unde cecideris, & age pœ-
 nitentiā, & prima opera fac. Sinaūt ueniā tibi, & mouebo
 candelabrū tuum de loco suo, nisi pœnitentiā egeris. Simi-
 liter cæteras ecclesias Smyrnam, Pergamū, Thiatirā, Sardis
 Philadelphiā, Laodiciā ad pœnitentiā prouocat, & nisi re-
 uertatur ad opera pristina cōminatur. Et in Sardis paucos
 habere se dicit, qui non coinquinauerūt uestimenta sua, &
 ambulaturi sunt cū eo in albis, quia digni sunt. Qui autē di-
 cit. Memento unde cecideris, & ecce missurus est diabolus

*propter nos esse
 pœnitentiā
 pœnitentiā
 in ueritate
 et tōtū
 pœnitentiā*

Apo. 2.

Est

Apo. 3.

aliquos ex uobis in carcerē, ut tentemini, & scio ubi habitas, ubi sedes est Sathanæ, & in mēte habe qualiter accēperis, & audieris, & serua & pœnitentiam age & reliqua. Vtiq; ei dicit qui credidit & baptizatus est, & stans quondā, corruit per delictum.

Cap. III.

Raulisper de ueteri testamēto exempla distulerā, quia solēt ubicūq; cōtra eos facit, dicere, lex & prophetæ usq; ad Ioannē. Cæterū quis ignorat sub alta dispēsatione dei oēs retro sanctos eiusdē fuisse meriti, cuius nūc christiani sunt. Quō ante Abraā placuit in p̄iugio sic nūc uirgines placent in perpetua castitate. Seruiuit ille legi & tēpori suo, seruiamus & nos euāgelio & tēpori n̄ro, in quos fines sæculorū decurrerūt. Dauid electus s̄m cor dñi qui oēs eius fecerat uolūtates, & qui in quodā psalmo dixerat. Iudica me dñe qm̄ ego in innocētia mea igressus sum, & in dño sperās nō infirmabor. Proba me dñe & tenta me, ure renes meos, & cor meum. Postea tentatus a diabolo, & post peccatū pœnitēs loquit̄. Miserere mei deus s̄m magnam misericordiā tuā. Magnū peccatū magna deleri uult misericordia. Salomon amabilis dñi, & cui bis deus fuerat reuelatus, quia amator mulierū fuit, a dei amore discessit. Manassen impiissimū regē post captiuitatē babilonicā in pristinā dignitatē liber dierum restitutū refert, & Iosias uir sanctus in cāpo Magedo ab Aegyp̄tio rege cōfoditur. Iesus quoq; filius Iosedech sacerdos magnus, q̄q; in typo p̄cesserit saluatoris qui nostra peccata portauit & alienigenā sibi ex gētibus ecclesiā copulauit, tñ s̄m litterā, post sacerdotiū sordidatus induc̄, & stat diabolus a dextris eius, & cādida illi uestimēta deinceps reddūt̄. Superfluū est de Moyse, & Aaron scribere, q̄ ad aquā p̄traditiouis offenderint deū

mat. 11.
2 Luce
16.

E

1 cor. 10

s̄. 25

s̄. 50

F

2. para.

33.

2. para.

35. et. 4

Re. 23.

Zach. 3

Mat. 20

et. 27.

*All. p̄ ad bo.
198) 20. n̄m̄ 24
199) 20. n̄m̄ 24
200) 20. n̄m̄ 24
201) 20. n̄m̄ 24
202) 20. n̄m̄ 24
203) 20. n̄m̄ 24
204) 20. n̄m̄ 24
205) 20. n̄m̄ 24
206) 20. n̄m̄ 24
207) 20. n̄m̄ 24
208) 20. n̄m̄ 24
209) 20. n̄m̄ 24
210) 20. n̄m̄ 24*

A & terram repromissionis non intrauerint, cum beatus Iob
 angelos quoq; & omnē creaturā peccare posse cōmemoret
Iob. 11 dicens. Quid enim, nunquid homo coram deo mūdus est?
 Aut ab operibus suis sine macula uir? Si contra seruos suos
 nō credit, & aduersum angelos suos prauum quid repperit
 quātomagis habitātes in domibus luteis, de quibus & nos
 ex eodē luto sumus: Tentatio est uita hominū super terrā.
Iob. 7. Et cecidit lucifer, qui mittebat ad uniuersas natiōes. Et ille
Eze. 28. qui in paradiso deliciarū inter duodecim nutritus est lapi-
 des, uulneratus est a monte dñi ad inferna descendit. Vnde
24. 10 & Saluator in euāgelio. Videbā inquit Sathanā quasi ful-
B gur de cœlo cadentē. Si altissima illa sublimitas cecidit, q̄s
 cadere nō possit: Si in cœlo ruinæ, quātomagis in terra. Et
Iob. 40. tñ cū ceciderit Lucifer, imo post casum coluber antiquus,
 uirtus eius in lumbis est, & potestas eius super umbilicum
 uētris, obumbrant in eo arbores magnæ, & dormit iuxta
Iob. 41 iuncum, & calamū & caricē, ipse est rex omniū quæ in aquis
 sunt, ubi scilicet uoluptas & luxuria, & ppago, & irrigatio
 nuptiarū. Quis em̄ denudabit faciē uestitus eius? Et portas
 uultus eius quis aperiet? Saginant in eo natiōes & partiū-
C tur phœnicū gentes. Ac ne forsitan tacite legētis cogitatio
 putaret eas tantū phœnicū gētes, (quas & populos athio-
 pum) significari, quibus draco in escam datus sit, statim de
 his qui per mare huius sæculi transferūt, & ad portū salutis
Iob. 41 peruenire festināt, dicit. Et in manibus piscatoris caput eius
 stat, sicut incus infatigabilis, reputat ferrū ut paleas, & sicut
 lignū putridū æs. Et omne aurū maris sub eo est sicut lutū
 feruescere facit abyssum sicut uas æneum æstimat mare, si-
 cut deletum & tartarū abyssi ut captiuum. Omne altum
 uidet, & arbitratur Iouinianus meus facile sibi eum posse

*Virtus de
 mors*

succūbere. Quid loquar de sanctis uiris & de angelis, qui cū
 creaturæ dei sint, possunt utiq; recipere peccatū. Filium dei
 réptare ausus est, & prima eius & secūda sentētia reppulsus,
 nihilominus caput leuat & tertio uulneratus, usq; ad tem-
 pus recedit, differēs magis tentationem q̄ auferens, & nos
 nobis blanimur de baptismo. Quod sicut priora peccata
 dimittit, sic in futurū seruare nō potest, nisi baptizati omī
 custodia seruauerint cor suū. D

Cap. III.

TAndē peruenimus ad cibos, ubi & tertiæ q̄stionis
 nobis opponit̄ difficultas, ad hoc creata esse oīa
 ut usui mortaliū deseruierēt. Et quomō homo ra- E
 tionale animal quasi quidā habitator & possessor mundi
 deo subiacet, & suum uenerat̄ auctorē, ita cuncta animātia
 aut in cibos hominū, aut in uestitū, aut ad sciendū terrā
 aut ad subuēctiōē frugum, & ipsius hominis esse creata,
 unde & iumenta ab eo q̄ iuuent appellentur. Quid est (ait
 Dauid) homo q̄ memor es eius, aut filius hominis quoniā
 uisitastis eum. Minuisti eum paulominus ab angelis, gloria
 & honore coronasti eū, & cōstituiisti eum super opera ma-
 nuum tuarū. Oīa subiecisti sub pedibus eius oues & boues
 uniuersas, insuper & pecora campi. Volucres cœli & pisces
 maris, qui perambulant semitas maris. Esto inquit bos ad
 arandū, & sedendū equus, canis ad uenandū, capræ ad lac,
 oues ad lanitia cōditæ sint. Quis usus porcoꝝ absq; esu car-
 nium? quis Capræ? Ceruuli, Damulæ, Apri, Leporis, & hu-
 iusmodi uenatio? Quid anseres siluestres & domestici? qd
 anates? quid ficedulæ? quid atragēnē? quid fulica? quid tur-
 dus? Cur in domibus gallina discurret, si nō comedunt̄ hæc
 oīa, frustra a deo creata sunt. Verū quid opus est argumē-
 tis, cum manifeste scriptura doceat omē quod mouet̄ sicut F

Jumē
 ta unde
 dicta.
 ps. 8.

Se. 9. 7
 Lev. 11

*in eadem car-
 ab que in lra
 Gallicis in d
 a firs fentis
 d. m. h. g. m. s.
 q. r. v. s. l. s. d. s.
 q. g. l. h. v. s. d. s.
 Marialis in me firs
 d. l. s. in p. r. a. l. s. d. l. s. v. s. s.
 Cur p. r. a. s. v. s. v. s. v. s. v. s. v. s.*

LIBER

ppatatū gulæ, rñdeāt mihi cur elephāti, cur leones, urfi, leopardi, lupi, cur uipæ, scorp̄ii, culices, pulicesq; , cur uultur, a gla, coruus, accipiter, cur cetæ, delphines, phocæ, minutæq; cocleolæ & ditæ sint? Quis nostrū leonē, quis uiperā, quis uolucrē, quis ciconiā, quis miluū, quis reptātes in littorib⁹ uermiculos unq̄ comederit? Sicut igif hęc pprios usus habent, ita possumus dicere & cæteras bestias, pisces, aues, nō ad esum, sed ad medicinas creatas. Deniq; carnes uiperæ unde tyriaca ꝑficiť, quātis rebus aptæ sint, norūt medici, segmēta eboris i medelas uarias assumunt, fel hyenæ oculoꝝ restituit claritatē, stercus eius & canū, putrida curat uulnera Et qđ forsitan legēti mirū sit, hoīs simus quātis curatiōib⁹ ꝑficiat. Galenus εν απλοῖς .i. in simplicibus docet. Aiunt physici, ꝑ pellis colubri qua exiuit decocta in oleo, mire dolorē aurīū mitigat. Quid ita inutile uideť nesciētibus ut cimices? Si sanguisuga faucibus hæserit, fumo eius excepto statim euomif, & difficultas urinæ huius appositioe laxaf. Porcoꝝ aut & anserū & gallinarū, phasianorūq; adipēs, qđ cōmodi habeāt, oēs medicoꝝ declarāt libri, quos si legeris uidebis tot curatiōēs esse in uulture, quot membra sunt. Pauī simus podagre feruorem mitigat. Gruis, ciconiæ, fel aquile, sanguis accipitris, strutio camelus, ranæ, chameleōtes, hydrūdinis stercus, & carnes, quibus morbis aptæ sint dicere, si mihi propositū esset de medela corpoꝝ disputare, legat qui uult Aristotelē & Theophrastū prosa, Marcellū, Sydetem, & nostrū Flauīū hexametris uersibus differētes. Pliniū quoq; secundū, & Dioscoridē, & cæteros tā physicos q̄ medicos, qui nullā herbā, nullum lapidē, nullum animal tam reptile q̄ uolatile & natatile, non ad suæ artis utilitatem referūt. Igitur cum mihi dixeris, cur porcus creatus est?

*Animal d' ab eo no
quod el h'umanorum no
pou' aridū ut bonū d'
compo se pulchre conol
qo nullū ut fāit lo
pro amā d' si do yim
mūltis pūta' boboz
mūltis pūta' magis
mūltis d' i magis
q' pūta' d' h' l' d' pūta'
h' pūta' d' h' m' d' b'*

*ax uonūq; pro
uonūta h' d' d' d'
pūta' d' g' d' d' d' d'
maximū q' uoꝝ*

*Pro uidero m' m' i
u' i' m' pūta' u' m' i
fāit pūta' d' pūta' d'
pūta' d' d' d' d' d'
pūta' d' d' d' d' d'
pūta' d' d' d' d' d'*

q' d' d' d' d' d'

*Falsū
pūta' d' d' d' d' d'*

*Tyriaca ꝑficiat.
Fel hyenæ oculoꝝ
E*

*Salen⁹
Pellis colubri*

*Cimicū
utilitates.*

*Pauī
simus.
F*

et pūta' d' d' d' d' d'

SECUNDVS.

A statim tibi respōdebo puerorū morē certantiū, cur uiperæ
 cur scorpii. Nec deū superfluoꝝ iudicabis artificē, quia plu-
 rimæ & bestia & uolucres sunt, quas tuæ fauces recusent.
 Sed ne ꝓtentiosum hoc, & pugna magis uideat esse q̄ uerū
 audi iccirco sues & apros & ceruos & reliquas animātes cre-
 atas, ut milites & athletæ, nautæ, ^{et alios} rhetores, metallorūq; fos-
 fores, & ceteri duro operi mācipati, haberēt cibos quibus
 fortitudo corpoꝝ necessaria est, qui portāt arma & cibaria,
 qui pugnis & calcibus sua inuicem mēbra debilitāt, qui re-
 mos trahūt, quorū latera ad clamandū dicendūq; sunt uali-

B da, qui subuertūt mōtes, & sub diuo & imbribus dormiūt.
 Ceterū nostra religio nō ^{profite} ΠΥΚΤΗV id est pugilē, nō athle-
 tas, nō nautas, nō milites, non fossiores, sed sapiētiæ erudit
 sectatorē, qui se dei cultui dedicauit, & scit cur creatus sit,
 cur uerset in mundo, quo abire festinet. Vnde & ap̄lus lo-
 quitur. Quādo infirmor inquit tūc fortior sum. Et si exteri-

2 cor. 11

2 cor. 4

1 Pet. 1

Ro. 13.

mat. 10

C

mat. 19

Luce. 3

mat. 19

Et cupio dissolui & esse cū Christo. Et carnis curā ne feceri-
 tis in desideriis. Nūquid oībus præceptū est, ne duas tuni-
 cas habeāt, ne cibos in pera, æs in zona, uirgā in manu, cal-
 ciamētū in pedibus, ut uendāt uniuersa quæ possidēt, dēt
 q; pauperibus & sequant̄ Iesum. Sed his utiq; qui uolūt esse
 perfecti, alioqui a Ioanne baptista aliud ꝓcipitur militibus,
 aliud publicanis. Dñs aut̄ dicit in euāgelio ad eū qui se ia-
 ctauerat legis uniuersa cōplesse. Si uis perfectus esse, uade,
 & uende oīa que habes, & da pauperibus, & ueni seq̄re me
 ne graue onus nolentī uideret̄ imponere, in ꝓpria audiē-
 tis uolūtate dimisit, dicens, si uis perfectus esse. Quāobrem
 & ego tibi dicā. Si uis perfectus esse, bonū est uinū non bi-
 bere, & carnē nō māducare, Si uis perfectus esse, melius est

LIBER

saginare aiā q̄ corpus. Si aut̄ adhuc paruulus es, & cocor̄ **D**
 iura te delectāt, nemo eripit faucibus tuis esculētās dapes.
 Manduca & bibe, & si tibi placet, cū israele lude cōsurgens, **1. Cor. 15.**
 & canito, māducemus & bibamus, cras em̄ moriemur. Mā- **Epten.**
 ducet & bibat qui post cibos expectat interitū, qui cū Epi-
 curo dicit, post mortem aut̄ nihil est, & mors ipsa nihil est.
 Nos Paulo credimus intōnanti. Esca uentri, & uenter escis. **1. cor. 6**
 deus aut̄ & hunc & illam destruet. **Cap. VI.**

Acc aut̄ de scripturis pauca posuimus, ut p̄gruere
 nostra cum philosophis doceremus. Cæterū quis
 ignoret, unamquāq; gentem nō cōmuni lege na **E**
 turā, sed his quoz apud se copia est uesci solitā. Verbi gra-
 tia. Arabes & Saraceni, & oīs eremi barbaria cameloz̄ la-
 cte, & carnibus uiuit, quia huiuscemodi animal pro tēpore
 & sterilitate regionū facile apud eos & gignit̄ & nutritur.
 Hi nephas arbitran̄, porcor̄ uesci carnibus. Sues enim qui
 glande, castaneis, radicibus filicum & ordeo alī solent, aut
 raro apud eos aut p̄nitus nō inueniunt̄, & si inuenti fue-
 rint alimēta nō habēt quæ supra diximus. E regione septē-
 trionales populos, si ad esum asinor̄ camelorūq; cōpellas,
 simile putabūt eoz̄ uesci carnibus, ac si lupū comedere co- **F**
 gantur uel coruū. In Ponto & Phrygia uermes albos & ob-
 esos qui nigello capite sunt, & nascunt̄ in lignoz̄ carie, pro
 magnis redditibus paterfamilias exigit. Et quomō apud
 nos attagen & ficedula mullus & scarus in delitiis compu-
 rantur, ita apud illos *ἐν λωρα Ἰον* comedisse, luxuria est. **math. 3**
 Rursum oriētales & Libiæ populos, quia per defertū & ca-
 lidam eremi uastitatem locustarū nubes reperiunt̄ locustis
 uesci moris est. Hoc uerū esse Ioannes quoq; baptista p̄bat
 Compelle Phrygen & Ponticū ut locustā comedat nephas

A putabit. Coge Syrum Africū & Arabē, ut uermes Pōticos glutiat, ita eos aspiciet ut muscas millepedas & lacertos.

Quantū Syri & Crocodilis terrenis. Afri etiā lacertis uiridi-

bus uesci soleāt, In Aegypto & Palestina ppter boum rari-

tatē, nemo uaccā comedit, taurorūq; carnes, & boum uitu-

lorū assumūt in cibos. At in nra puincia scœlus putāt uitu-

los deuorare. Vñ & impator Valēs nuper legē per orientē

dederat, ne quis uituloꝝ carnibꝰ uesceret, utilitati agricul-

turæ puidēs, & pessimā iudaizātis uulgi emendās p̄suetu-

dinē, pro alitibus & lactētibus uitulos p̄sumētis, Nomades

& Trogloditæ & hunnoꝝ noua feritas semicrudis uescunt

carnibꝰ. Porro Ichthyophagi gēs errās ī littore maris rubri

sup petras, solis calore feruētes assant pisces, & hoc solo ali-

mento uictitāt, Sarmatæ, Quadi, Vuādali & innumerabiles

aliæ gentes equoꝝ & uulpiū carnibus delectant. Quid loqr̄

de cæteris natiōibus, cū ipse adolescētulus in Gallia uideri

Scotos gentē Britannicā humanis uesci carnibus, & cū per

siluas porcoꝝ greges, & armentoꝝ pecudūq; reperiāt, pa-

storum nates & fœminaz papillas solere abscindere, & has

solas ciboꝝ delicias arbitrari. Scotoꝝ natio uxores pprias

nō habet. Et q̄si Platonis politiā legerit, & Catonis sectet̄

exemplū, nulla apud eos cōiunx ppria est, sed ut cuiq; libi-

tum fuerit pecudū more lasciuiūt. Persæ, Medi, Indi, & Ae-

thiopes regna nō modica, & Romano regno paria, cū ma-

tribus & auis, cum filiabus & neptibus copulant. Massage

tæ & Derbices, miserrimos putāt, qui egrotatiōē moriant,

& parētes, cognatos, ppinquos, cū ad senectā uenerint, iu-

gulatos deuorāt, rectius esse dicētes, ut a se potius q̄ a uer-

mibꝰ comedant. Tibareni quos dilexerint senes, suspendūt

in patibulis. Hircani uolucribꝰ & canibꝰ semiuiuos p̄iciūt.

*in tali sel
hale
Halēs
ipatoꝝ.*

*Ichthi
ophagi*

*Scoti
gēs brit
tanica.*

*Persæ
Medi.
Indi.
Massa
gete.
Derbi-
ces.*

*Tiba-
reni.
Hircā.*

*scipitibus qz nunc uelut sunt
p̄r - h̄ h̄ h̄*

*Pro alitibus rem
fuit alq; legendi
H̄ h̄ h̄, ut n̄ h̄
Gom̄ p̄r alitibꝰ
q̄ uelut me p̄r
tū ad h̄ p̄r h̄
mā m̄ h̄, v̄ d̄
d̄ r̄ ī h̄ p̄r h̄
m̄ ḡ ō h̄ h̄ h̄ h̄
p̄r h̄ h̄ h̄ h̄
h̄ h̄ h̄ h̄ h̄ h̄
p̄r h̄ h̄ h̄ h̄ h̄*

*qd̄ h̄ h̄ h̄ h̄
h̄ h̄ h̄ h̄ h̄*

LIBER

Caspīi bestiis mortuos p̄iciūt. Scythæ eos qui a defunctis amati sunt, uiuos infodiūt cū ossibus mortuorū. Bactri canibus ad hoc ipsum nutritis obiiciūt senes. Quod cū Alexandri p̄fectus Nicanor emēdare uoluisset, pene amisit provinciam. Coge ægyptiū, ut ouīū lacte uescat̄. Impelle si uales Pélusiotē ut māducat cepe. Singulæ p̄cne in Aegypto ciuitates, singulas bestias & mōstra uenerant̄, & quodcūq; uoluerint, hoc inuiolabile & sacrum putāt. Vnde & urbes quoq; apud eos ex animalīū uocabulis nuncupant̄, Leōto, Cyano, Lyco, Busyris, Thymius qđ̄ interpretatur hircus. Et ut sciremus, quales deos semp̄ ægyptus recepisset, nup̄ ab Hadriani amasio urbs eorū Antinous appellata est. Peruides igit̄ qđ̄ nō solū in esu, sed & in sepulturis, & in p̄nubiis, & in om̄i p̄uersatione, unaquæq; gens suo ritu & p̄prietatibus uictitet, & hoc eam naturæ legē putare qđ̄ didicit. Verum, fac esum carniū cunctis natiōibus esse cōmunem, & passim licere quod passim gignit̄. Quid ad nos, quorū conuersatio in cœlis est. Qui sup̄ Pythagorā & Empedoclē & oēs sapiētīæ sectatores, nō ei debemus cui nascimur, sed cui renascimur, qui repugnantē carnē, & ad libidinū incētiua rapientē inedia subiugamus. Esus carniū, & potus uini, carnisq; saturitas feminariū libidinis est. Vnde & Comicus. Sine cerere inquit & libero friget uenus.

Cap. VII.

Rer quinq; sensus, quasi per quasdam fenestras, uitiorum ad animā introitus est. Nō potest ante metropolis & arx mētis capi, nisi per portas eius iruerit hostilis exercitus. Horū perturbatiōibus anima p̄grauat̄, & capitur aspectu, auditu, odoratu, sapore, tactu. Si Cyrcensibus quispiā delectet̄, si Athletarū certamine, si mobilitate histtionū, si formis mulierum, splendore gemmarū,

D
Caspīi.
Scithe
Bactri

E
Anti-
nous.

F
Terent
in An.

9 dicitur qđ̄ sup̄ uelut hircus

*Thymius in
hoc est hircus
p̄ncipaliter
20 qđ̄ hircus
est hircus
p̄ncipaliter
est hircus
p̄ncipaliter
est hircus
p̄ncipaliter*

de bono

et

ph. 3

et

*L. dicitur
de libidine*

- A** uestiū, metalloꝝ, & cæteris huiuscemodi, per oculoꝝ fenestras animæ capta libertas est, & impletur illud ppheticū.
- Dic. 9.** Mors intrauit per fenestras uestras. Rursum auditus uario organoꝝ cātu, & uocū flexionibus delinif, & carmine poetarum, & Comœdioꝝ mimorūq; urbanitatibus & strophis & quicquid per aures introiēs uirilitatē mētis effoeminat. *aliquid per*
in qd. is
lontorū ul
pro. t. u. u.
pr. t. g. l. a. t.
- Odoris autē suauitas, & diuersa Thymiamata & amomū, cyphi, oenanthæ, muscus, & pegrini muris pellicula, q; dissolutis & amatoribus cōueniat, nemo nisi dissolutus negat.
- B** Porro ciboꝝ auiditas q; auaritiæ mater fit, & animū quasi quibusdā cōpedibus degrauatū in terra teneat, quis ignorat? Propter breuē gulæ uoluptatē, terræ lustrant & maria, & ut mulsum uinū, p̄ciosusq; cibus fauces nostras transeat, *fontes*
- C** totius uitæ opera desudamus. Tactus autē alienoꝝ corpoꝝ & foeminæ ardētior appetitus, uicinus insanix est. Ob hūc sensum cupim⁹, irascimur, gestimus, iuidemur, æmulamur, solliciti sumus, & expleta uoluptate, per quandā plenitudinem rursus accēdimur, quærimusq; facere qd̄ cū fecerimus, iterū pœniteamus. Igit̄ cū per has portas quasi quidā perturbationū cunei ad arcem nostræ mētis itrauerit, ubi erit libertas, ubi fortitudo eius? ubi de deo cogitatio, maxime cū tactus depingat sibi etiā p̄teritas uoluptates? Ex recollectione uitioꝝ cogat animā compati, & quodāmodo exercere quod non agit. His igitur rationibus inuitati multi philosophoꝝ, reliquerūt frequētias urbiū & hortulos suburbanos, ubi ager irriguus & arborū comæ & susurrus auium, fontis speculū, riuus immurmurās, & multæ oculorū auiūq; illecebræ sunt, ne per luxum & abundantia copiarū animæ fortitudo mollesceret, & eius pudicitia ostupraret. Inutile quippe est crebro uidere per quæ aliquñ captus sis, &

LIBER

eorum te experimēto cōmittere, quibus difficulter careas. Nā **D**
 & Pythagorei huiuscemodi frequentia declinātes in soli- **Pytha**
 tudine, & desertis locis habitare consueuerunt. Platonici **gorci.**
 quoq; & Stoici in temploꝝ locis, & porticibus uersabātur, **Plato**
 ut admoniti angustioris habitaculi sanctitate, nihil aliud **nici.**
 q̄ de uirtutibus cogitarēt. Sed & ipse Plato cū esset diues,
 & toros eius Dyogenes luteis pedibus ꝑcularet, ut posset
 uacare philosophiā, elegit Academiā uillā ab urbe ꝑcul nō
 solum desertā, sed & pestilentē, ut cura & assiduitate mor-
 borum, libidinis impetus frangeret, discipuliq; sui nullam
 aliam sentirent uoluptatē, nisi earū rerum quas discerent. **E**
 Quosdā legimus effodisse sibi oculos, ne per eorum uisum a
 contēplatione philosophiā euocarent. Vnde & Crates ille **Crates**
 Thebanus ꝑiecto in mari nō paruo auri pōdere, abite in-
 quit pessum malā cupiditates, ego uos mergā ne ipse mer-
 gar a uobis. Quod si quis existimat, & abūdantia ciborum
 portionūq; semp frui, & uacare posse sapiētiā, hoc est & uer-
 sari in delitiis, & delitiarū uitis nō teneri, seipsum decipit.
 Cū em̄ ꝑcul ab his remoti saepe capiamur naturā illecebris
 & cogamur ea cupere quorū copiā nō habemus, quātoma-
 gis si circūdati retibus uoluptatū esse nos liberos arbitre- **F**
 mur? Sensus noster illud cogitat, qđ uidet, audit, odorať, **Hand**
 gustat, atrectat, & ad eius rei trahit appetitū, cuius capitur
 uoluptate. Qđ mens uideat, & mēs audiat, & qđ nec audire
 quippiā, nec uidere possumus, nisi sensus in ea quæ cerni-
 mus & audimus fuerit intentus. Vetus quoq; sententia est,
 difficile est imo ipossibile, delitiis & uoluptatibus affluētes **Hand**
 nō ea cogitare quæ gerimus, frustra q; quidā simulant salua
 fide & pudicitia & integritate mētis, se abuti uoluptatibus
 cum cōtra naturā sit, copiis uoluptatū sine uoluptate ꝑfrui

A Et ap[osto]lus hoc ipsum cauēs dixerit. Quæ aut[em] in delitiis uiuēs
 1. t[em]p[or]e. 5 est uida, mortua est.

Cap. VIII.

Ensus corp[or]is q[ui]si equi sunt, sine rōne currētes, aīa
 uero in aurigæ modū retinet frena currentiū. Et
 quō equi absq[ue] rectore p[re]cipites ruūt, ita corpus si

ne rōne & imperio aīæ in suū ferē interitū. Alia quoq[ue] cō-
 paratio aīæ & corporis a philosophis ponit, corpus puerū,
 animā pedagogū esse dicētibus. Vnde & historicus animā
 imperio, corporis seruitio magis utimur, alterū nobis cū
 diis, alterū cū beluis cōmune est. Igit[ur] nisi uitia adolescentis

B & pueri, prudētia pedagogi rexerit, oīs conatus eius & im-
 petus ad lasciuīā p[er]ferant. Sine q[ui]tuor sensibus uiuere pos-
 sumus, id est sine aspectu auditu odoratu atq[ue] complexu.

C Absq[ue] gustu aut[em] & cibus impossibile est humanū corpus sub-
 sistere. Adesse ergo debet ratio, ut tales ac tātas sumamus
 escas quibus nō oneret[ur] corpus, nec libertas aīæ p[re]graueat
 quia & comedendū est, & deambulandū, & dormiendū, &
 digerendū, & postea inflatis uenis incētiua libidinis susti-
 nenda, luxuriōsa res uinū & tumultuosa abrietas. Oīs aut[em]
 qui cū his misceat nō erit sapiēs. Nec tales accipiam[us] cibos,

quos aut difficulter digerere, aut comestos magno partos
 & p[er]ditos labore doleamus. Olerū & pomorū ac leguminū,
 & facilior apparatus est, & arte impēdiisq[ue] cocorū nō idiget,
 & sine cura sustētat humanū corpus, moderateq[ue] sumptus,
 quia nec auide deuorat, & quod irritamēta gulæ nō habet
 leniori digestionē concoquit. Nemo enī uno & duobus ci-
 bis, hisq[ue] uilibus, usq[ue] ad inflationē uentris onerat, quæ di-
 uersitate carniū & saporis delectatiōe concipit, cum uariis
 nidoribus fumant patinæ, & ad esum sui expleta esurie, q[ui]si
 captiuos trahūt. Vñ & morbi ex saturitate numia p[er]citant,

Contra Iovinianū
 de uita uoluptatis
 Lib[er]us Augustinus
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis

M. ...
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis

Salu-
 stius in-
 iugurt.
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis

pro uita uoluptatis

Contra Iovinianū

bellaria d
 de uita uoluptatis
 de uita uoluptatis

LIBER

multiq; impatientiã gulæ uomitu remedianf, & quod tur- **D**
 piter ingesserūt, turpius egerūt. Hipocrates in aphorismis **Hipo.**
 docet, Crassa & obesa corpora q̄ crescēdi mensurã impleue-
 rint, nisi cito ablatione sanguinis minuant, in paralyfim &
 pessima morboꝝ genera erũpere, & iccirco esse necessariã
 demptionem, ut rursus habeant in quæ possint crescere,
 Nõ enim manere in uno statu natura corpoꝝ põt, sed aut **E**
 crescere semper aut decrescere habet, nec posse uiuere ani-
 mal, uisi crescēdi capax sit. Vnde & Galenus etiã doctissim⁹ **Galens**
 Hipocratis interpretæs, athletas quoꝝ uita & ars sagina est,
 dicit in exhortatione medicinæ, nec uiuere posse diu, nec **E**
 sanos esse, animasq; eorũ ita nimio sanguine & adipib⁹ q̄si
 luto innolutas, nihil tenue, nihil cœleste, sed semp de carni-
 bus & uictu & uentris ingluuie cogitare. Dyogenes tyran- **Dyog.**
 nos & subuersiões urbiũ, bellaq; uel hostilia uel ciuilia, nõ
 pro simplici uictu olerũ pomorũq;, sed pro carnibus & epu-
 larum delitiis asserit excitari. Quodq; mirandũ sit Epicurus **Epicu.**
 uoluptatis assertor, oēs libros suos repleuit oleribus & po-
 mis, & uilibus cibus dicit esse uiuendũ, quia carnes & exqui-
 sitæ epulæ ingenti cura ac miseria p̄parent. Maiorẽq; pœnã
 habeãt in quærēdo q̄ uoluptatē in abutēdo. Corpora aut **F**
 nostra cibo tm̄ & potu indigere ubi aqua & panis sit & cæ-
 tera his similia, ibi naturæ satissactũ, quicquid supra fuerit,
 nõ ad uitæ necessitatē spectare, sed ad uitium uoluptatis.
 Bibere & comedere nõ delitiarũ ardorē, sed sitim famemq;
 restinguere. Qui carnibus uescunt, indigere etiã his q̄ non
 sunt carniũ. Qui aut simplici uictu abutant, eos carnes non
 requirere. Sapiētia quoq; operã dare nõ possum⁹, si mēsa
 abundantia cogitemus, q̄ labore nimio & cura diligēti at-
 q; indigēti indiget. Cito expletur naturæ necessitas, frigus

Hippocrates
 in aphorismis
 docet
 Crassa & obesa
 corpora
 quae
 crescendi
 mensuram
 impleuerint
 nisi cito
 ablatione
 sanguinis
 minuantur
 in paralyfim
 & pessima
 morborum
 genera erumpere
 & iccirco
 esse necessariam
 demptionem
 ut rursus
 habeant in
 qua possint
 crescere

v. n. p. 26
 21. Ep. 5

Non dicitur
 sed dicitur
 21. Ep. 5

A & fames simplici uestitu & cibo expelli pōt, unde & ap[osto]lus.

1. thi. 6

Habétes inquit uictū & uestitū his p[ro]tenti sumus. Delitiæ &

☞

epulaz uarietates fométa auaritiæ sunt. Grandis exultatio aīæ est cum paruo p[ro]tentus fueris cibo, mundū habere sub

pedibus, & oēm eius potentiā, epulas, libidines (propter q̄ diuitiæ cōparent) uilibus mutare cibus, & crassiore tunica

cōpensare. Tolle epulaz & libidinis luxuriā, nemo q̄ret diuitias quaz usus aut in uētre aut sub uētre est. Qui egrotat

nō aliter recipit sanitatē, nisi tenui cibo, & castigato uictu, q̄ λειπταλιαιτα .i. tenuis dieta dī. Quibus ergo cibus reci

☞

B pit sanitas his & seruari pōt, ne quis putet morbos olerib[us]

Milo
crotoni
ata.

p[ro]citari. Si autē Milonis illius Crotoniæ uires olera nō ministrant, q̄ nascunt & alumē ex carnibus, qd necesse est uiro

sapiēti & philosopho christi tātā habere fortitudinē, q̄ athletis & militibus necessaria est? Quā cū habuerit, ad uitia p[ro]uoceat. Illi arbitrant[ur] carnes sanitati cōgruas, qui uolūt abuti

libidine, & in cœnū demergi uoluptatū, ad coitū semper exaestuāt. Christiano sanitas absq[ue] uiribus nimis necessaria

☞

est. Nec turbare nos dēt, si rari sint hui[us] p[ro]positi sectatores, quia rari sunt & amici boni & fideles & pudici & p[ro]tinētes,

C

semp[er]q[ue] uirtus rara est. Lege Fabricii p[ro]tinentiā, Curii pau

Fabri
cius,
Curii.

peritatē, & in tāta urbe nix paucos inuenies, quos sequaris. Noli timere, ne si carnes nō comederis, aucupes & uenato

res, frustra artificia didicerint. Legimus quosdā morbo articulari & podagræ humoribus laborātes, p[ro]scriptōe bonorum, ad simplicē mēsam & pauperes cibos redactos, cō

ualuisse. Caruerant enim sollicitudine dispēsandæ domus, & æpularum largitate quæ & corpus frangunt & animam.

Irridet Horatius appetitum ciborum qui consumpti relinquunt p[ro]nitentiam.

*Cum sit periculosus
et uelut apud siphonem
si p[ro]tenti sit magis
et glivis uisus est
et eo non p[ro]tenti
autot - et aut
u p[ro]tenti t[er]rij
xix*

*quod est periculosus
et uelut apud siphonem
quod p[ro]tenti sit magis
et glivis uisus est
et eo non p[ro]tenti
autot - et aut
u p[ro]tenti t[er]rij
xix*

Sperne uoluptates, nocet empta dolore uoluptas.

Et cū in amœnissimo agro in morsum uoluptuosoz hominum, se crassum pinguemq; describeret, lusit his uersibus.

Me pinguem & nitidum bene curata cute uises.

Cū ridere uoles Epicuri de grege porcū.

Cap. IX.

Ed & ex uilissimis cibus uitanda fatietas est. Nihil em̄ ita obruit animū, ut plenus ueter, & exastuas & huc illucq; se uertēs, & in ructus uel in crepitus uentoz efflacione respirās. Quale illud ieiuniū est, aut qlis illa refectio post ieiuniū, cū pridianis æpulis distendimur,

& guttur nostrū meditatiū efficiat latrinaz? Dumq; uolumus plixioris inedia fame carere, tm̄ uoramus quantū uix alterius diei nox digerat, itaq; nō tam ieiuniū appellandū est q̄ crapula, ac fetens & molesta digestio. Dicearchus in

libris antiquitatū, & descriptōe Græciæ, refert sub Saturno id est in aureo sæculo, cum oīa humus funderet, nullū comedisse carnes, sed uniuersos uixisse frugibus & pomis, q̄ sp̄te terra gignebat.

Perfarum regis ^{in p̄sente} Cyri uitā Xenophon octo uoluminibus explicat, polenta & cardamo, & sale ac pane cibario eos afferēs uisitare, Lacedæmoniorū mensæ frugalitatisq; & suprascriptus Xenophon, & Theophrastus,

& oēs pene scriptores Græciæ, testes sunt. Cheremon Stoicus uix eloquētissimus, narrat de uita antiquoz ægypti sacerdotū q̄ oībus mūdi negotiis curisq; postpositis, semper in tēplo fuerint, & rerum naturas, causasq; ac rōnes syderū,

contēplati sint, nunq̄ mulieribus se miscuerint, nunq̄ cognatos & ppinquos, ne liberos quidē, uiderint, ex eo tēpore quo cœpissent diuino cultui deseruire, & carnibus & uino se semper abstinerint ppter tenuitatē sensus & uertiginem capitis, quē ex paruo cibo patiebant, & maxime p

D
Horat.
epla. 2.
primi
eplaz.

Dicca.

Xeno.

F

Chere.
Egypt
sacerdo
tes.

*Meditatoriū
coram se ubi al
q̄d respicit ad
in horū guttur
Sic uolunt q̄ p̄
Horat. latine
Per uis, eff
la est uita
nōd. id est
in guttur
Cheremon
Stoicus q̄d in
libris.*

A pter appetitus libidinis, qui ex his cibis & ex hac portione nascuntur, pane raro uescebantur, ne oneraretur stomachus. Et si quando comedebant, tonsilium pariter hyssopum sumebant in cibo, ut escam grauiorem illius calore decoquerent. Oleum tamen in oleis nouerat, uerum & ipsum parum propter nauseam & asperitatem gustus lenienda. Quid loquar inquit de uolatilibus, cum ouum quoque pro carnibus uitauerint & lac? Quorum aliter carnes liquidas, alterum sanguine esse dicebant, colore mutato. Cubile eis de foliis palmarum quas Bayas uocant, contextum erat, scabellum adiuue, & ex una parte obliquum, in terra pro-

*Si dicitur ex parte
quod ut tenet dicitur
propter la inij.*

B puluillo capiti supponebant, bidui triduique inedia sustinentes Humores corporis, qui nascuntur ex ocio & ex mansione unius loci, nimia uictus castigatio siccabat. Iosephus in secunda iudaica captiuitatis historia, & in octauo decimo antiquo

Ioseph.

**Iudeo
rum tres
erat se-
cte.**

tatum libro, & contra Appionem duobus uoluminibus tria describit dogmata iudeorum. Phariseos, Saduceos, Essaeos.

*ca. xij
de captiuitate a Appi-
one de iudeis in libro
de iudeis in iij.*

Quorum nouissimos miris effert laudibus, quod & ab uxoribus, & uino, & carnibus, semper abstinerint, & quotidianum ieiunium uerterint in naturam. Super quoque uita & Philo uir doctissimus, proprium uolumen edidit. Eantes Ciryenus & Alcibiades cyprius aetate qua Pigmaleon in oriente regnabat

**Philos
sates.**

scribunt esum carnis non fuisse. Eubulus quoque qui historiam

**Eubu-
lus.**

Mitre multis uoluminibus explicuit, narrat apud Persas tria genera Magorum, quorum primos, qui sint doctissimi & eloquentissimi, excepta farina & olere, nihil aliud in cibo sumere.

*de 9° libro
de iudeis*

Apud Eleusina etiam uolucris & piscibus & quibusdam pomis abstinere solent. Bardesanes uir Babylonius in duobus dogmata apud Indos gymnosophistas diuidit, quorum alterum appellat Bragmanas, alterum Samaneos, qui tanta pertinacia sunt, ut uel pomis arborum iuxta Gangem fluvium, uel publi-

**Bardesanes.
Simno
sophi-
ste gen-
ti sunt**

*De Bragmanis &
Simonis in libro
de iudeis ab Appi-
one de iudeis in
2° libro*

²¹³
 co orizæ & farina alatur cibo, & cū rex ad eos uenerit, ad
 rare illos solitus sit, pacemq; suæ puinciæ in illoꝝ precibus
 arbitrari sitam. Euripides in creta Iouis, pphetas, nō solum
 carnibus, sed & coctis cibis abstinuisse ferē. Xenocrates phi-
 losophus de Triptolemi legibus, apud Atheniēses tria tm̄
 p̄cepta in tēplo Eleusinæ residere scribit, honorādos parē-
 tes, uenerādos deos, carnibus nō uescendū. Orpheus in car-
 mine suo esum carniū detestat. Pythagoræ, Socratis, Anti-
 sthenis, & reliquoꝝ frugalitatē referrē in p̄fusionē nostrā,
 nisi & longū esset, & pprii operis indigeret officio. Hic cer-
 te est Antisthenes, qui cū gloriose docuisset rhetoricā, au-
 diffetq; Socratē, dixisse ferē ad discipulos suos. Abite, & ma-
 gistrū q̄rite, ego em̄ iam reperi. Statimq; uēditis q̄ habebat
 & publice distributis, nihil sibi plus q̄ palliolū reseruauit.
 Paupertatisq; eius & laboris, & Xenophon testis est in sym-
 posio, & innumerabiles libri eius, quorū alios philosophico,
 alios rhetorico genere scripsit. Huius Dyogenēs ille famo-
 sissimus sectator fuit, potētior rege Alexādro, & naturæ ui-
 ctor humanæ. Nam cū discipuloꝝ Antisthenes nullū recipe-
 ret, & perseuerantē Diogenē remouere nō posset, nouissi-
 me claua minatus est nisi abiret. Cui ille subiecisse dicit ca-
 put atq; dixisse. Nullus tam durus bacul⁹ erit, qui me a tuo
 possit obsequio separare. Refert Satyrus qui illustriū uiro-
 rum scribit historias, q̄ Dyogenes palliolo dupilci usus sit
 p̄pter frigus, perā pro cellario habuerit, secūq; portarit cla-
 uam ob corpusculi fragilitatē, qua iam senex mēbra sustē-
 tare solitus erat. Et $\mu\epsilon\tau\epsilon\theta\epsilon\omicron\beta\iota\omicron\varsigma$ id est diarii uictus uulgo ap-
 pellatus sit. In p̄ntem horā poscēs a quolibet & accipiēs ci-
 bum. Habitauit aut̄ in portarū uestibulis & porticibus ci-
 uitatum. Cūq; se cōtorqueret in dolio, uolubilē se habere

D

Eurip.

Xeno.

Orph.

An. ist.

E

Dyog.

F

Satyr⁹
de Dio
Gene.de Etol
et

q̄ fuit cū
 p̄ntem
 213

A domū iocabatur, & se cū tribus immutātem. Frigore enim, os
doli uertebat in meridiē, æstate ad septentrionē. & utcūq;
sol se inclinauerat, Diogenis simul ^{Domus, magis pro} pratoriū uertebat. Quo-
dam nero tēpore habēs ad potandū caueū ligneū, uidit pu-
erum manu cōcaua bibere, & elisisse illud fertur ad terram,
dicēs. Nesciebā q̄ natura haberet poculū. Virtutē eius & cō-
tinentiā mors quoq; indicat. Nam cū ad agonē olympiacū
qui magna frequētia Græciæ celebrabatur, iam senex perge-
ret, febre in itinere diciē apprehensus, accubuisse in crepidi-
ne uia, uolētibusq; eū amicis aut in iumentū, aut in uehi-

B culū leuare, nō acquieuit, sed trāsiens ad arboris umbrā, lo-
cutus est. Abite q̄so, & spectatū p̄gite, hæc me nox aut ui-
ctorem p̄babit aut uictū. Si febrē uicero, ad agonē ueniā.
Si me uicerit, ad inferna descendā, ibiq; per noctē eliso gut-
ture nō tam mori se ait q̄ febrē morte excludere. Vnius tm̄

philosophi exemplū posui, ut formosuli nostri & trosuli, &
uix summis pedibus adumbrates uestigia, quoꝝ uerba in
pugnis sunt, & syllogismi in calcibus, qui paupertatē apo-
stolorum & crucis duritiā aut nesciūt, aut contēnunt, imi-
tentur saltem gentiliū paritatē. Cap. X.

C Aec de argumētis philosophoꝝ exēplisq; differui
Nūc ad exordiū generis humani idest ad nra trā-
siens, docebo primū Adā & in paradiso accepisse
præceptū, ut cætera poma comedēs, ab una arbore ieiuna-
ret. Beatitudo paradisi absq; abstinentiā cibi nō potuit dedi-
cari. Quādiu Adā ieiunauit, in paradiso fuit, comedit & eie-
ctus est, eiectusq; statim duxit uxorē. Qui ieiunās in paradī-
so, uirgo fuerat, satur in terra, matrimonio copulatur, & tñ
eiectus nō protinus accepit licentiā carniū uescendarū, sed
tñ poma arborū, & fruges segetū, & herbarū olera ei tra-

LIBER

dunt in cibū, ut exul quoq; paradisi, nō carnibus q̄ in para- **D**
 diso nō erant, sed similitudine frugū paradisi uescerēt. Po-
 stea uero uidēs deus q̄ diligēter appositū esset ad maliciā,
 cor hoīs ab adolescētia, & spūs ei⁹ i his pmanere nō posset,
 qui erāt caro, opera carnis diluuiō p̄dēnauit, & auidissimā **Gen. 3.**
 hoīum gulā p̄bens, dedit eis licentiā comedendaz carniū, **ct. 6.**
 dū sibi intelligūt licere oīa, nō desiderarēt magnopere qd̄
 dicebat, nec mandatū in causam uerterēt p̄uaricationis, q̄q̄
 & tūc ex parte imperatū de imundis aīalibus ieiunium sit. **Le. 11.**
 Nā cū alia mūda dicant, alia imūda, & in archa Noæ de im-
 mundis bina, de mūdis introducunt imparia, & utiq; imū- **E**
 doꝝ esus ablati sit, ne sine causa dicerent immūda, ex pte
 ieiuniū dedicatū est, docēs abstinentiā oīm, in quorūdā re-
 cisione. Cur pdidit Esau primogenita sua. Nōne ppter cibū
 impatientiāq; gulæ lachrymis emēdare nō potuit. Eiectus
 de ægypto ppls israel, & in terrā repromissioīs lacte & mel-
 le manantē introducēdus, ægyptias carnes & pepones allia
 q̄ desiderat. Utinā inquit obissemus percussi, a deo in terra **Exo. 16**
 ægypti, qñ super ollas carniū sedebamus. Et iterū, quis nos **11. 11**
 uescet carnibus? Venerūt in mentē nobis pisces quos in æ-
 gypto cōdebam⁹ gratis & cucumeres, & pepones, & porri **F**
 & cepe & allia. At nunc anīa nra arida, nihil nisi māna oculi
 nostri p̄spiciūt. Angeloꝝ cibū p̄temnentes, carnes ægyptias
 suspirabāt. Moyse q̄draginta diebus & noctib⁹ ieiunus in **Exo. 32**
 mōte Syna, etiā tūc p̄bens, nō in pane solo uiuere hoīem, **mat. 4.**
 sed in omni uerbo dei, cum dño loquit. Populus aut satur **2 deut.**
 idola fabricat, ille uacuo uentre legē accipit scriptā digito **8.**
 dñi. Iste māducans & bibēs, p̄surgensq; ludere, aurū conflat
 in uitulum & Aegyptiū bouem p̄æfert dñi maiestati. Tot
 dierum labor unius horæ saturitate perit. Frangit auda- **deu. 32**

Aster Moyses tabulas, sciebat enim dei sermonem non posse audire remuletos. Incrassatus est & pinguefactus, & dilatatus, & recalcitrauit dilectus, & dereliquit dominum, qui fecerat eum, & abcessit a deo salutari suo. Vnde & in eodem deuteronomio praecipitur. Ne cum manducaueris & biberis, & domos optimas aedificaueris ouibus, & bobus tuis multiplicatis & argento & auro extollatur cor tuum, & obliuiscaris domini tui. Denique manducauit populus, & incrassatum est cor eius, ne uideret oculis, & audiret auribus, & corde retineret, & uultum ieiunantis Moysi, & iuxta hebraicam ueritatem, dei fabulatione

B cornutum, pastus & pinguior populus sustinere non potuit. Quamobrem dominus noster atque saluator non ob differentiam uirginitatis & nuptiarum ut quidam putant, sed ob ieiuniorum consortia Moysen & Heliam transfiguratus in monte, secum ostendit in gloria. Quamquam Moyses & Helias typum propriae legis prophetarum monstrauerint, sicut manifeste scriptura euangelii testat, dicebant enim exitum quem completeretur erat in hierusalē. Passionem enim domini, non uirginitas & nuptiae, sed lex nunciat & propheta. Quod si retentiose in Moysen nuptias, in Heliam uirginitatem dixerit demonstrari, breuiter audiatur Moysen mortuum & sepultum. Heliam igneo curru raptum, ante immortalem esse coepisse, quam mortuum. Sed nec secunda conscriptio tabularum absque ieiunio potuit impetrari. Quod ebrietas perdidit, inedia reperit. Ex quo ostendit, posse nos per ieiunium redire in paradysum, unde per saturitatem fueramus eiectioni. In exodo aduersus Amalech oratione Moysi, & totius populi usque ad uesperam, ieiunio dimicatum est. Iesus filius nauae stationem impetrauit soli & lunae, & inedia plus quam unius diei uictoris exercitus pertulit. Saul sicut in regnum primo libro scribit, Maledictus inquit qui edierit panem usque ad uesperam, donec ulescatur

LIBER

me de inimicis meis. Et nō gustauit omnis populus eius, & D
tota terra prandebat. Tātaq̄ fuit auctoritas statidōis semel
dño destinatae, ut Ionathā qui causa uictoriae extiterat, de-
prehēderet fors, & ignoratiā crimen declinare nō posset,
patrisq̄ in se cōcitaret manū, & uix populi p̄cibus saluaret.
Helias quadraginta dierū ieiunio p̄paratus, deum uidit in 3. re. 19
mōte Oreb, audiuitq̄ ab eo, Quid tu hic helias? Multo fami-
liarior est ista uox q̄ illa in Genesi Adā ubi es? illa em̄ pastū Eccl. 4
terrebat & perditū, hęc ieiunāti famulo blādiebat. Cōgre-
gatum Samuel populū in Masphat, in dicto ieiunio robo- 1. re. 7.
rauit, & fecit hostib⁹ fortiorē. Assirioꝝ impetū, & potentiā E
sennacherib, Ezechiae regis lachrymā, faccus, & humiliatio
uictus, fregit prostrauit & uicit. Et ecōtrario ciuitas Ninue
imminentē irā dñi, ieiunioꝝ miseratiōe detorsit, quā & So-
doma placasset & Gomorra, si uoluisset agere p̄nitentiā,
& lachrymas p̄niāe patrocinate cōsiliare ieiunio, Achab rex
impiissimus, ut sententiā dei subterfugeret, & euersio do- 4. Re. 6.
mus eius differret in posteros, ieiunio impetrauit & sacco.
Anna uxor Helchanā inanē cibo uentrē filio meruit iplere
Periclitanē in babylone magi, oīs p̄ictor, & ariolus, & aru 1. reg. 8
spex cedit. Daniel & tres pueri reuelationē merentē ieiunio
& pasti leguminib⁹ pulchriores sūt, & prudētiores his q̄ de
mēsa regis carnib⁹ uescebant. Deinde scriptū est, q̄ Daniel
tribus hebdomadis ieiunauerit, panē suauē nō comederit,
caro & uinū nō intrauerit os eius, oleo unctus nō sit. Et ue-
nerit ad eū angelus dicēs. Daniel homo miserabilis es. Qui
deo miserabilis apparuerat post ieiuniū, leonibus in lacu
fuerat horribilis. Quā pulchra res q̄ placat deū, leones miti-
gat, demones terret. Mittit ad eū (licet hoc i hebraicis uo-
luminib⁹ nō iuenerimus) Abacuc messoꝝ prandiū portās. Da. 14

A Talē em̄ discophox̄ inedia meruerat hebdomadis . David periclitāte filio post adulteriū ^{Compos. 1. 2. 3. 4. 5.} εἰσομολογῆν̄ cinere & ieiunio facit dicēs. Quia cinerē tanquā panē manducabā , & potum meū cū fletu miscebā. Et infirmata sunt in ieiunio genua mea, & certe iam audierat a Nathan. Dñs abstulit a te hoc peccatū. Sampson & Samuel uinū & sicerā nō bibūt. Erāt enim filii repromissionis , & per abstinentiā ieiuniūq̄ cōcepti. Aaron & cæteri sacerdotes ingressuri templū, om̄e quod pōt inebriare, nō potāt, ne moriant̄ . Ex quo intelligimus mori eos, qui in ecclesia nō sobrii ministrarint. Quā

B obrem exprobat̄ israeli, potū dabatis Nazareis meis uinū. Ionadab filius Rechab p̄cepit filiis suis ut nō biberēt uinū usq̄ in æternū. Quibus cū offerret Hieremias ut biberēt, & illi bibere noluisent, loquit̄ dñs p̄ pphetā. Quia obedistis p̄cepto Ionadab patris uestri, nō deficiet uir de stirpe Ionadab filii Rechab stās in p̄spectu meo cūctis dieb⁹. Cap. XI.

^{In epistola} ^{et longa} ^{monogama}
N foribus euangelii Anna filia Phanuelis uniuira inducit̄, semp̄q̄ ieiunās. Et dñm uirginē longa castitas, longaq̄ ieiunia suscepere. Præcur̄sor eius &

p̄co locustis alitur & siluestri melle nō carnibus, habitatio q̄ deserti, & incunabula monachox̄ , talibus inchoant̄ alimētis. Sed & ipse dñs baptisma suū. xl. dierū ieiunio dedicauit, & acriora dæmonia docuit nō nisi oratiōe & ieiuniis posse superari. Cornelius cēturio ut sp̄m̄ sanctum acciperet anteq̄ baptisma, ælemosinis meruit crebrisq̄ ieiuniis. Paulus ap̄lus post famē & sitim & cæteros labores suos & pericula latronū, naufragii, solitudinis, crebra ieiunia enumerat. Et discipulo Timotheo dolēti stomachū, & ifirmitates plurimas sustinēti, suadet uini modicā potionem. Iam noli inquit aquā bibere. Cui autem dicit, iam noli aquā bibere,

Deo in p̄sentia
nos loq̄te h̄p̄t̄
in p̄sentia q̄d̄ d̄m̄
de p̄sentia q̄d̄ d̄m̄
aut̄ n̄m̄ n̄m̄ ead̄
Templū qui p̄sentia
mes. et d̄m̄ Gabriel
Her mensura. non
tenet̄ annis apta
hā horum atq̄ d̄m̄
Non d̄m̄ q̄ q̄ d̄m̄
h̄m̄ in v̄ta n̄m̄ p̄sentia

sa. 101.
sa. 108
2. re. 12
Jud. 15
et. 1. re.
1.
Le. 10.
Dle. 55
Luce. 2
1. Re. 1
mar. 3
C
Abi. 5.
Act. 10
2. Cor. 11.
1. tim. 5

2. re. 12
Jud. 15
et. 1. re.
1.
Le. 10.
Dle. 55
Luce. 2
1. Re. 1
mar. 3
C
Abi. 5.
Act. 10
2. Cor. 11.
1. tim. 5

Quæ et baptis de d̄m̄ h̄c q̄m̄ n̄m̄, 2. p̄sentia
om̄i tempt̄ ieiunio v̄ta p̄sentia. Her d̄m̄
in mal̄ q̄t̄ ab̄cept̄ h̄m̄ n̄m̄ et d̄m̄.

LIBER

ostēdit eum aquā ante potasse. Quod nō pcederet, nisi cre- **D**
 bræ īfirmitates & dolor stomachi postulassent. Reprobat
 quidē ap̄lus eos, qui phibebāt nuptias, & iubebāt cibis ab-
 stinere quos deus creauit ad utendū cū gratiarū actiōe, sed
 Martionē designat & Tatianū & ceteros hæreticos qui ab-
 stinentiā indicāt ppetuā, ad destruēda & contēnenda & ab-
 omināda opera creatoris, nos autē & creaturā oēm lauda-
 mus dei, & maciē saginæ, abstinentiā luxuriæ, ieiunia p̄feri-
 mus saturitati. Vir quippe in laboribus laborat sibi, & uim
 facit in interitū suū. Et a dieb⁹ Ioānis baptistæ ieiunatoris **mat. 11.**
 & uirginis regnū cœloꝝ uim patit, & uiolēti diripiūt illud. **E**
 Timemus em̄ ne ab aduentu æterni iudicis, sicut in diebus
 diluuii, & euersionis Sodomæ & Gomorræ dephendamus
 māducantes & bibētes, & nubētes, & nuptui tradētes. Nā
 & diluuiū & ignis de cœlo, saturitatē pariter & nuptias q̄s
 deleret inuenit. Nec mix si oīe qđ in macello uendit, ap̄ls **Ro. 14**
 em̄ iubeat & comedi, cū idolatris & adhuc ī tēplis idoloꝝ
 qđsi idolotheta p̄ summa abstinentia fuerit, cibis tm̄ abstinere
 gentiliū. Qđ si sic loquit ad Romanos. Is qui māducat, **Ibidē.**
 nō māducantē nō spernat, & q nō māducat, māducantē nō
 iudicet, nō inter ieiunia & saturitatē æq̄lia merita dispēsat, **F**
 sed p̄tra eos loquit q in christū credētes adhuc iudaizabāt,
 & eos qui ex gētibus crediderāt, monet, ne scādalizet illos
 cibo suo, q adhuc īfirmiores erāt in fide. Deniq; & in p̄sequi-
 tibus hoc ip̄m sonat. Scio & p̄fido in dño Iesu q nihil cōe p̄ **Ibidē.**
 seip̄m est, nisi ei qui existimat qđ cōe esse, illi cōe est. Si em̄
 p̄pter cibū frater tuus p̄tristat, iam nō sm̄ charitatē ambu-
 las. Noli cibo tuo illū perdere, p̄ quo christus mortuus est,
 nō ergo blasphemef bonū nostrū, nō est em̄ regnū dei esca
 & potus. Ac ne quis putaret hoc de ieiuniis dici & nō de su

deus sal
 cyzimus

A perfitione iudaica, statim edifferit. Alius credit māducare oīa. Qui autē infirmus est, oīera māducat. Et rursus. Alius iudicat diem plus q̄ diē, alius iudicat oēm diem, unusquisq; in suo sensu abūdat. Qui sapit diem dño sapit. Et qui māducat, dño māducat, gratias agit em̄ deo. Et qui nō māducat, dño nō māducat, & gratias agit deo. Qui em̄ infirmi erant in fide adhuc, & alias carnes mundas, alias arbitrabant̄ immundas, & inter diem & diem esse aliquid aestimabāt, Verbi gratia. Sanctius esse sabbatū, & neomenias, & scenophegiam, q̄ reliquos dies, iubent̄ oīera māducare, quæ indiffe-

B renter comedunt̄ ab oībus. Qui uero firmioris erant fidei, omnes carnes & oēs dies æquales esse credebāt. Illud autē

mat. 11. quod pponere aduersarius ausus est, dñm uoratorē & potatorem uini a phariseis appellatum esse, & qui ad apulas ierit nuptiarū, & conuiuia non despexit peccatorū, existimo q̄ nobiscū faciat. Iste enim est dñs (ut arbitraris) uorator, qui quadraginta diebus Christianorū ieiunium sanctificat, qui beatos appellat esuriētes & sitientes, qui escam habere se dicit, nō quā discipuli suspicabant̄, sed quæ in peperituum non periret. Qui de diē castino cogitare prohibet.

*math. 5
Jo. 4.*

mat. 6.

mat. 4.

C Qui cū esurisse & sitisse dicatur, & ille frequēter ad prādia, excepto mysterio quod in typū suæ passionis expressit, & probādi corporis ueritatem, nec gulæ scribitur seruisse, nec uētri. Qui diuitē purpuratū ppter apulas narrat in tartaro

Lu. 16.

mat. 6.

Lu. 24.

& Lazarū pauperē ob inediā dicit esse in sinu Abraæ. Qui quādo ieiunamus ungi caput, & lauari pcepit faciem, ut nō glorie hominū, sed dño ieiunemus. Qui comedit quidem post resurrectionē partem piscis assi & fauum, non propter esuriam & gutturis suauitatē, sed ut ueritatem sui corporis comprobaret. Nam quotiescunq; mortuum suscitauit,

LIBER

iussit ei dare māducare, ne resurrectio fantasma putaretur. **D.**
 Et Lazarus post resurrectionē, ob hāc causam scribit cū dño
 inisse quiviū. Nec hoc dicimus q̄ negemus pisces & cetera,
 si uolūtas fuerit, in cibo esse sumēda, sed quō nuptiis uirgi-
 nitatē, ita saturitati & carnibus ieiunia sp̄m̄q̄ p̄ferimus. Si
 aut̄ Petrus hora sexta pransurus ascēdit in cœnaculū, fortu **Act. 10**
 ita esuries, non facit p̄iudicium ieiunioꝝ. Hoc em̄ modo & **☞**
 dñs quia ad puteū Samaritanæ hora sexta sessus refedit, & **Jo. 4.**
 bibere uoluit, om̄ibus incūbit necessitas uelint nolint hoc **☞**
 tēpore bibēdi. Potuit aut̄ fieri, ut uel sabbatū esset, uel di-
 es dñicus, & post bidui triduiq̄ ieiuniū hora sexta esurierit **E**
 Nunq̄ em̄ crediderim apostolū si ante unā diē cœnauerat,
 xp̄ulisq̄ distētus fuerat, alterius diei esurisse meridie. Qd̄ si
 cœnauit pridie, & sequēti die esuriuit ante prandiū, existi-
 mo q̄ usq̄ ad satietatē nō comederit, qui tam cito potuit
 esurire. Porro si per Esaiam loquit̄ deus, q̄ nō tale ieiuniū **Esa. 58**
 elegerit dicēs, In diebus ieiunioꝝ uestroꝝ inueniunt̄ uolū **Ebi. 50**
 tates uestræ, & subiectos p̄cutitis, & in iudicia & in lites ie-
 iunatis, & ceditis pugnis, nō tale ieiunium elegi dicit dñs.
 Quale elegerit docet. Frange esurienti panē tuū, & paupe-
 res sine testo, induc in domū tuā. Si uideris nudū, uesti, & **F**
 domesticos feminis tui ne despicias. Nō igit̄ ieiuniū repro-
 bauit, sed quale uellet ostēdit. Neq̄ em̄ uētris esuries acce- **☞**
 pta est deo, quā lites & rapinæ & libidines destruūt. Si non
 uult ieiuniū deus, quomō in leuitico p̄cipit, ut septimo mē **Le. 19.**
 se decima mensis, oīs populus ieiunet usq̄ ad uesperā? Et
 qui nō afflixerit animā suā, moriaf. Et exterminet̄ de pp̄lo
 suo. Quare sepulchra ꝑcupiscētia, ubi carnibus deditus po-
 pulus ruit, usq̄ hodie in solitudine perseverant? Et crassus
 populus ortigometrā scribitur ad colerā usq̄ ructasse. Cur

*Orthigometra. Caruina
 Columba ut est. Forliffi
 q̄ in co. Genice. Lumbi by. p̄ p̄
 p̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄ p̄*

A homo dei ad cuius pphetiā man⁹ aruerat regis Hieroboā
 2. Refs **5** quia māducauit ptra edictū dei, ilico pcussus est: Et leo qui
 Abl. 3. asinā custodiuit intactā. Prophetæ leuanti se de prādio nō
 pepercit. Qui ieiunus miracula fecerat, prāsus ilico saturita
 Jobe. 1. tis pœnas luit. Sed & Iohel clamitat. Sanctificate ieiunium,
 p̄dicare curationē, ut mōstraref ieiuniū sanctificari ceteris
 operibus, & sanctificatū ieiuniū curatiōi p̄ficere peccatorū.
 Quomodo aut uirginitati ueræ, nō p̄iudicat imitatio uir-
 al. castū ginum diaboli, ita & ueris ieiuniis costū Isidis, & Cybelæ,
 & quorundā ciboz in æternū abstinētia, maxime cū apud
 B illos, ieiuniū panis, sagina carniū compescef. Et sicut signa
 Eto. 7 q̄ faciebat Moyses imitabant signa Aegyptioꝝ, sed nō erāt
 et. 8. in ueritate, nam uirga Moyfi uirgas magoz deuorabat, ita
 & oīa quæ per æmulationē dei facit dyabolus, nō religio-
 nis nostræ superstitio, sed nostra arguit negligētia, id no-
 lentium facere quod bonū esse, etiam sæculi homines non
 ignorant.

Cap. XII.

Quarta, ppositio Iouiniani q̄ & extrema, duos esse
 ordines ouiu ponit & hircoz, alterū iustoz, alte-
 rum peccatorū, alios stare a dextris, alios a fini-
 stris, & audire iustos. Venite benedicti patris mei possidete
 paratū uobis regnū a p̄stitutione mūdi. Peccatoribus uero
 dici. Discedite a me maledicti in ignē æternū, qui p̄paratus
 est diabolo & angelis eius. Arborem bonā nō posse malos
 fructus facere, nec malā bonos. Vnde & saluator loquit ad
 iudæos, Vos de patre diabolo estis, & ꝓcupiscentias patris
 uestri facere uultis. Decem uirgines p̄ponit stultas atq; sa-
 pientes, & quinq; quæ oleū nō habuerūt, remāsisse extrin-
 secus, alias uero quinq; q̄ sibi lumen bonoz operū p̄para-
 uerant, thalamū intrasse cum sponso. Ascēdit ad diluuiū &

mat. 25
 Ibtidē.
 mat. 7.
 Jo. 8. 2
 1. Jo. 3
 mat. 25

Handwritten marginal notes in Latin script, including:
 Describi q̄...
 quæ magis p̄...
 se paratū nō...
 forent, alibi...
 se alibi...
 et op̄...
 in p̄...
 est oportet...
 semon...
 regit...
 Ceter...
 quod est...
 maximū...
 magis...
 obscurat...
 dicitur...
 p̄...
 niam...
 Et...
 p̄...
 p̄...
 niam...
 dicitur...
 et...
 p̄...
 niam...
 dicitur...
 et...

LIBER

ait. Qui erat cū Noe iusti seruati sunt, qui uero peccatores, D
 oēs in cōmune perierūt. Apud Sodomā & Gomorrā exce-
 ptis duobus gradibus bonorū malorumq; nulla diuersitas
 inuenit̄. Qui est iustus eripit̄, qui peccator pari uoratur in
 cendio, una salus liberatis, unus interitus remanētibus. Ne
 paululū quidē a iusticia declinandū, indicio est uxor Loth. *quæ respicit ad eum*
 Si autē inquit mihi opponis, quare iustus laboret in pace, *quæ respicit ad eum*
 aut in persecutiōibus, si nullus perfectus est, nec maiora p̄-
 mia? Scias hoc eū facere nō ut quid plus mereat, sed ne per-
 dat quod accepit. In Aegypto quoq; decē plagas æqualiter
 oēs sentiūt peccatores, & similes tenebræ dño & seruo, no- E
 bili & ignobili, regi imminēt & uulgo. Sancto uero dei &
 populo israel una erat lux. Sic & in mari rubro iusti pariter
 trāseunt, peccatores pariter obruunt̄. Sexcēta hominū mi-
 lia, excepta imbelli atate & sexu in deserto æqliter ruūt, &
 duo qui iusticia pares erāt, æqliter liberātur, per q̄draginta
 annos cūctus israel similiter laborat & morit̄. Gomor mā-
 ne uniuersis ætatibus una in cibo mēsura est, uestitus pari-
 ter nō deteritur, capilli simul nō augētur, barba in cōmune
 nō crescit, calciamēta ex equo omibus durāt. Nō incalluere
 pedes, cibus in ore cunctorū æqualiter sapit. Ad unā manū *manū* F
 onem pari labore & mercede pergebāt. Oīs habreus æqle
 habet pasca, æquales scenophegias, æquale sabbatū, æqua-
 les neomenias. Septimo requietionis anno absq; persona-
 rum discretiōe dimittit̄, & in iubilæo uniuersa cūctis debi-
 ta relaxant̄, atq; ad antiquā possessionē uēditor redit. Pa-
 rabolā autē in euāgelio seminātis, in qua in bona terra cē-
 tesimus & sexagesimus & tricesimus fructus exorit̄. Et ecō-
 trario, in terra mala triplex sterilitatis uarietas indicat̄, in
 duos ordines diuidit bonæ terræ & malæ. Et quomō apo-

*Hæc est uerba
 ad p̄o q̄ta
 oclia in f̄p̄o
 edidit ap̄t̄ p̄
 q̄d uerba.*

*Janus est uerba
 genit̄ uerba
 dicit̄ p̄o q̄ta
 in modis q̄ta
 q̄ta dicit̄ p̄o
 p̄o q̄ta dicit̄ p̄o
 q̄ta dicit̄ p̄o
 q̄ta dicit̄ p̄o*

quæ respicit ad eum

manū

quæ respicit ad eum

*mat. 21
 Math 13*

LIBER

Spōsa, soror, mater, & quæcūq; alia putaueris uocabula, uni D
 us ecclesiæ ꝓgregatio est, q̄ nunq̄ est sine spōso, fratre, filio,
 unā habet fidem, nec constuprat̄ dogmatū uarietate, nec
 hæresibus scindit̄, uirgo manet. Quocunq; agnus uadit, se- Ep. 14
 quitur illū. Sola nouit canticum Christi. Si aut̄ inquit mihi
 opposueris, stella a stella differt in claritate, audies differre 1. Cor.
 stellam a stella, hoc est spirituales a carnalibus. Omnia mē- 15
 bra æqualiter diligimus, nec oculū ꝓponimus digito, nec
 digitū auriculæ, sed singuloꝝ amissione mēbroꝝ, cōmunis
 dolor est. Aequaliter introimus in hoc sæulū, & æqualiter E
 de eo egredimur, unus aut̄ Adā terrenus, & alter cœlestis. Abi. 5.
 Qui in terreno fuerit, a sinistris est, & peribit. Qui in cœlesti
 a dextris est, & saluabitur. Qui fatue fratri dixerit & racha, math. 5
 reus erit gehēnæ. Et qui homicida fuerit & adulter, mittet̄
 similiter in gehēnā. In persecutiōe qui incedit̄, qui suffoca-
 tur, qui decollat̄, qui fugerit, qui in carcere inclusus obierit
 uaria quidē luctæ genera, sed una corona uictōꝝ est. Inter
 cum fratrem qui semper cū patre fuerat, & qui postea ꝓeni- 2u. 15.
 tens est receptus, nulla diuersitas est. Operariis primæ ho- mat. 20
 ræ & tertiæ & sextæ & nonæ & undecimæ, unus denarius
 æqualiter reddidit̄. Et quo magis admireris, ab his incipit ꝓ- F
 mium, qui minus in uinea laborarūt. Cap. XIII.

Is & huiuscemodi diuinæ scripturæ testimoniis
 quæ ad peruersitatē sui dogmatis callidus dispu-
 tator inclinat, quis nō tentetur etiā electōꝝ dei?

Et q̄ Ioannes apostolus antichristos dicit uenisse multos, 1. Jo. 2
 hec uera est antichristi ꝓdicatio, q̄ inter Ioannē & ultimum
 ꝓnitentē nullā facit esse distantīā. Simulq; miror quomō
 serpens lubricus, & Proteus noster in uariarū se mutet portē
 ta formarū. Qui em̄ in coitu & in saturitate Epicureus est,

*Offendit hęc uerba
 q̄ oratoris opor-
 tet esse ut q̄
 de his ꝓbri-
 uis dicitur q̄
 ꝓas hęc dicit
 q̄ dicit ꝓnt
 est elapsi dei
 ꝓmptū dicit
 ꝓnta nō
 ꝓnt ꝓnt*

*q̄ dicitur q̄
 ꝓnt*

*ꝓnt q̄ dicitur q̄
 ꝓnt*

LIBER

stultas, in bonas malasq; diuidimus. In diluuiio liberatos iu-
 stos & p̄tōres aquis obrutos nō ignoramus. In Sodoma &
 Gomorra ereptū iustū, & impios igne p̄sumptos oībus p̄-
 spiciū ē. Decē quoq; plagis p̄cussam ægyptū, & israel fuisse
 sospitē nouimus. In mari rubro transsisse iustos & pios, &
 Pharaonē cū suo exercitu demersum, etiā in scholis cantāt
 paruuli. Sexcēta milia in deserto cecidisse, q̄a increduli fue-
 rint, & duos tñ terrā repromissiois itrasse scripturæ docēt,
 & reliqua q̄ usq; ad operarios uineæ in duos bonorū & ma-
 lorū ordines descripsisti. Sed quale est, ut quia inter bonos
 & malos diuisio est, tu asseras inter ipsos bonos, uel econ-
 trario malos, nullā esse distantiā? nihilq; referre utrū in pe-
 core aliquis aries sit an ouicula. Vtrū primā lanā habeat an
 secundā. Vtrū scabidū pecus sit & morbidū, an uegetū atq;
 suffultās. Maxime cū Ezechiel oues rationabiles & diuersi-
 tatē iter pecus & pecus suæ p̄phetiæ auctoritate demōstret
 dicēs. Ecce ego iudico inter pecus & pecus, & iter arietes &
 hircos, & inter pecus pingue & macilentū. Pro eo q̄ lateri-
 bus & humeris impinguebatis & cornibus uīs uētilabatis
 oīa infirma pecora donec dispergerent. Et ut scirem⁹ q̄ ista
 sunt pecora statim itulit. Vos autē greges mei, oues pascuæ
 meæ hoies estis, idipm ergo erit Paulus & ille p̄nitēs, qui
 cū patris uxoribus dormierat, q̄a in ecclesiā post p̄niten-
 tiā receptus est. Et quia simul a dextris est in eadē cum ap̄lo
 claritate fulgebit, & quō in uno agello usq; ad messē in
 p̄sumptionē mūdi zizania pariter frumētaq; succrescūt.
 Qua consequētia pisces boni & mali sarena Christi & rheti
 euāgelico p̄tinent. Cur in typo ecclesiæ in arca Noe diuer-
 sa animalia & pro qualitate meritorū diuersa sunt māfiones.
 Cur astitit regina a dextris tuis in uestitu deaurato circum-

D
Gen. 7
Ec. 19.

Exo. 7
8. 19.
Ex. 14

Num. 26
2 deu. 1

E

Ezc. 34

F
2. re. 16

mat. 13

Ebi. 5.

Gen. 6.

ps. 44.

A data uarietate. Cur Ioseph in forma Christi uariam habuit
 6c. 37. tunicā. Cur ap[osto]lus loquit[ur] ad Romanos. Vnicuiq[ue] sicut deus
 Ro. 12 diuisit mensurā fidei. Sicut enī in uno corpore multa mē-
 bra habemus, oīa autē mēbra nō eundē actū habēt, ita mul-
 ti unum corpus sumus in Christo, singuli autē alter alterius
 Ibiō. mēbra. Habētes autē donatiōes s[ecundum] gratiā q[ue] data est nobis
 differētes, siue prophetiā s[ecundum] mensurā fidei, siue ministeriū
 in ministrando, siue qui docet in doctrina, qui exhortat[ur] in
 exhortādo, qui tribuit in simplicitate, qui præst[at] in solici-
 tudine. Et reliqua. Et in alto loco alius iudicat diem plus q̄
 Ro. 14 B diem, alius iudicat oēm diem. unusquisq[ue] in suo sensu abū-
 1. cor. 3 dat. Et ad Corinthios. Ego plātaui Apollo rigauit, sed de-
 us incrementū dedit. Itaq[ue] neq[ue] qui plantat est aliquid, neq[ue]
 qui rigat sed qui incrementū dat deus. Qui plātat & qui ri-
 gat, unū sunt. Vnusquisq[ue] autē propriā mercedē accipiet se-
 cundū suū laborē, dei enī sumus adiutores, dei agricultura
 estis, dei ædificatio estis. Et rursus alibi, s[ecundum] gratiam quæ
 Abi. 5. data est mihi, ut sapiēs architect[us] fundamentū posui, alius
 autē supædificat. Fundamentū enī aliud nemo potest pone-
 re, præter q̄ quod positū est, quod est Christus Iesus. Si quis
 C autē superædificat sup fundamentū hoc, aurū, argentū, la-
 pides p[re]ciosos, ligna, fœnū, stipulā, uniuscuiusq[ue] opus appa-
 rebit, dies enī dñi illud manifestabit, quoniā in igne reue-
 labitur, & singulor[um] opus quale sit ignis probabit. Si cuius
 opus manserit quod superædificauit mercedem accipiet. Si
 cuius opus arserit, detrimentū patietur, ipse autē saluus erit
 sic tamē quasi per ignem. Sic is cuius opus arsit & perit, &
 damnū sustinuit laboris sui, perdet quidē laboris præmiū,
 sed ipse saluabit[ur], nō tñ absq[ue] p[ro]batione ignis, ergo is cuius
 opus māserit q̄ supædificauit sine ignis p[ro]batiōe saluabit[ur].

7
 8
 9
 10
 11
 12
 13
 14
 15
 16
 17
 18
 19
 20
 21
 22
 23
 24
 25
 26
 27
 28
 29
 30
 31
 32
 33
 34
 35
 36
 37
 38
 39
 40
 41
 42
 43
 44
 45
 46
 47
 48
 49
 50
 51
 52
 53
 54
 55
 56
 57
 58
 59
 60
 61
 62
 63
 64
 65
 66
 67
 68
 69
 70
 71
 72
 73
 74
 75
 76
 77
 78
 79
 80
 81
 82
 83
 84
 85
 86
 87
 88
 89
 90
 91
 92
 93
 94
 95
 96
 97
 98
 99
 100

LIBER

& inter saluationē utiq; erit diuersitas aliq;, nec non in alio **D**
 loco. Sic nos existimet homo q̄si ministros christi, & dispē- **1. cor. 4**
 fatores ministerioꝝ dei. Hic iam q̄ritur inter dispēfatores,
 ut fidelis quis inueniaf. Vis scire quoniā inter dispēfatores
 fit multa distantia, Non dico de malis & bonis, sed de ipsis
 bonis qui ad dexterā stant. Audi cōsequenter. Nescitis qm̄ **1. cor. 9**
 qui in sacrificiis operant̄, de sacrificiis comedūt, qui altario
 deseruiūt, de altario participāt. Sic & dñs disposuit his qui
 euangeliū annunciāt, de euāgelio uiuere. Ego aut̄ nō ab-
 utar horū aliquo non scripsi aut̄ hæc ut sic fiant in me. Me-
 lius est mihi mori q̄ ut gloriā meā quis euacuet. Si enī euā- **E**
 gelizauero nō est mihi gloria, necessitas quippe mihi incū-
 bit. Vhe enī mihi est si nō euāgelizauero, nam si uoluntate
 hoc ago, mercedē habeo. Si aut̄ nolēs, dispēfatio mihi cre-
 dita est. Quæ est ergo merces mea ut euāgelizās sine sum-
 ptu ponam euangeliū Christi, ut nō abutar potestate quæ
 data est mihi in euāgelio. Cū enī essem liber ex oībus oīm
 me seruum feci, ut plures lucrifacerē. Nūquid potes dicere
 peccare hos qui uiuūt de euāgelio. Et qui de sacrificiis par-
 ticipant. Vtiq; nō? Dñs enim disposuit ut qui prædicāt euā- **F**
 gelium, de euāgelio uiuant. Apostolus aut̄ qui nō abutif
 hac licentia, sed laborat manibus suis, ne quē grauet, & die
 & nocte operaf, & ministrat his qui secum sunt, utiq; ideo
 hoc facit, ut plus laborans, plus aliquid mercedis accipiat.
 Curramus ad reliqua. Diuisiones aut̄ gratiarum sunt, idem
 aut̄ spiritus. Et diuisiones ministerioꝝ sunt, idem aut̄ dñs,
 Et diuisiones operationū sunt, idem aut̄ deus qui operaf **1. cor. 12**
 oīa in omnibus. Vnicuiq; aut̄ data est operatio spūs iuxta
 id quod expedit. Et iterū. Sicut corpus unum est, & mēbra **Rō. 12**
 plurima habet, omnia aut̄ mēbra corporis cum sint multa

plius laborauit, nō est iniustus deus, ut obliuiscatur operis **D**
 eius, & dispar meritum æquali mercede cōpenset. Dehinc
 legimus. Sicut in Adam oēs moriunt̄, ita & in Christo oēs 1. Cor.
15
 uiuificabunt̄, unusquisq; aut̄ in suo ordine. Quoniā unus-
 quisq; in suo resurget ordine, utiq; diuersa sunt merita re-
 surgentiū. Non omnis caro eadem caro, sed alia hominū,
 alia pecorum, alia uolucrū, alia aut̄ pisciū. Et corpora coele-
 stia, & corpora terrestria, sed alia quidē cœlestiū gloria, alia
 aut̄ terrestriū. Alia claritas solis, alia claritas lunæ, alia clari-
 tas stellarum. Stella em̄ a stella differt in claritate, sic erit &
 resurrectio mortuorū. Quod tu sanctus doctus interpres sic **E**
 exposuisti, ut diceres spiritales differre a carnalibus. Ergo
 & spiritales & carnales in cœlestibus erunt, & iam non solū
 oues, sed etiam hirci tui cōscendent regna cœloꝝ. Stella a
 stella differt in claritate non oues & hirci, sed oues & oues,
 idest stella & stella. Deniq; alia inquit claritas Solis, & alia
 claritas lunæ, ne stellam & stellam totum humanæ multi-
 tudinis assereres genus, solem posuit & lunam, quos certe
 inter hircos nō poteris numerare. Sic inquit erit & resurre-
 ctio mortuorū, ut iusti in claritate solis luceant, & qui in se-
 quenti gradu sunt, lunæ splendore rutilent, ut alius Lucifer **F**
 sit, alius Arcturus, alius Orion, alius Mazuroth, & cætera Job 9.
37. cl.
38.
2. cor. 5
 stellarū uocabula quæ sacro in Iob uolumine continent̄,
 oēs enim ait manifestari nos oportet ante tribunal Christi
 ut recipiat unusquisq; quæ gessit per corpus siue bonū siue
 malū. Ac ne forsitan dicas ante tribunal Christi nos mani-
 festari, ut boni bona, mali recipiāt mala, in eadem æpistola Ro. 14
 docet. Qui parce seminat, parce & metet. Et qui seminat in 2. cor. 9
 benedictiōibus de benedictiōibus & metet. Certe qui plus
 & qui minus seminat, de parte sunt dextra. Et cū unius se-

A mentis genus sint, tñ mēfura & numero differūt. Scribit ad
Ep̄. 1. Ephesios idem Paulus. Vt nota fieret nūc principatibus &
 ptātibus in cœlis ꝑ ecclesiā multiplex & uaria sapiētia dei.
Ibi. 4. sapiētia dei prædicet. Necnō in eadē ep̄istola. Vnicuiq; aūē
 nostrum data est gratia, iuxta mensurā gratiæ Christi nō q̄
 mēfura Christi diuersa sit, sed tantū gratiæ eius infunditur
 quantū ualemus haurire. Cap. XIII.

B **R**uſtra igitur oues & hircos, quinq; & quinq; uir-
 gines, Aegyptios, & Iſraelitas, & cætera huiusce-
 modi replicas, quia nō est in præſenti retributio
 ſed in futuro. Vnde & dies iudicii nō cōſummatione pro-
 mittitur, quia nunc nō est iudiciū. Sine cauſa enim appellat
 dies extrema iudicii ſi modo iudicat deus. In præſentiarū
 nauigamus, luſtamur, atq; pugnamus, ut in fine peruenia-
 mus ad portum, coronemur, triūphemus. Tu autē peruerſe
 & lubricæ præſentis ſæculi conuerſationē in futurorum ex-
 empla proponis, cum utiq; hic iniuſticia ſit, ibi iuſticia, do-
 nec intremus in ſanctuariū dei, & intelligamus in nouiſſi-
 mis eorū. Non aliter ſanctus, aliter peccator moritur, in eo-
 dem mari nauigantibus eadem tranquillitas & tempeſtas

*Offendit iouina
 ſua uita ad
 ſua apta op̄ia
 coſua præſentia
 exempla quibus
 uita præſentia
 equalitatem peruen-
 tu et uita tunc
 in reprobis et. de deo*

C dem mari nauigantibus eadem tranquillitas & tempeſtas
 eſt, non aliter latro, aliter martyr occiditur. Nec alio modo
 de adulterio & proſtibus, alio de caſtis matrimoniis na-
 ſcunt liberi. Certe dñs & latrones, æquali iudicio crucifixi
 ſunt. Si idem eſt huius ſæculi futuriq; iudiciū, ergo quia hic
 pariter crucifixi ſunt, & in futuro ſimiliter habebunt. Pau-
 lus & qui eum uinxerant, ſimul nauigāt, ſimul ſuſtinēt tem-
 peſtatem, ſimul nauis fluctibus diſſipata in littus euadunt.
 Negare nō potes, quin inter uictū & uincens diuerſa ſunt
 merita. Et quomodo unum apoſtoli militumq; naufragiū

*ſol q̄. latroſ ſua
 ſententia latroſ
 u ceſſat. d. g.
 uerit.*

*Debe angeliſt. t.
 ſ. de conſol. Ca. ſing
 ſ. q̄. boni malig. ſ. q̄.
 ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄.
 ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄.
 ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄.
 ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄.
 ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄.
 ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄. ſ. q̄.*

Refert postea Paulus ap[osto]lus reuelationē, & eos qui in nauib[us] D) fuerāt, dicit sibi a d[omi]no esse donatos. Nūquid is cui donant[ur], & qui donant[ur] unius meriti sunt? Decem sancti peccatrice possunt eruere ciuitatem, Loth cum filiabus ereptus est de incēdio, liberati essent & generi si exire uoluissent. Et certe Be. 19. multa differētia est inter Loth & geperos eius. Liberat[ur] Segor una urbs de pentapoli. Et quæ eiusdē meriti erat atq[ue] uni sententiæ subiacebat, cui Sodoma & Gomorra, Adama & Seboym sancti præcibus custodi[untur]. Ecce diuersum meritū in Loth & Segor, & tñ de incendio pariter euadūt. Latron- i. re. 30. culi, qui absente Dauid uastauerāt Sicelech, & uxores eor[um], E & liberos in prædam duxerāt, die tertia cedunt in campo, & quadringēti hoies ascensis camelis fugiūt, dic aliquā inter eos qui cæsi sunt & qui fugere potuerūt, esse distantia. Legimus in euāgelio turrem Syloe cecidisse super decem & octo uiros & obrutos occidisse. Certe iuxta sententiam saluatoris nō soli fuerant peccatores, sed in formidinē reliquor[um] puniti sunt, ut pestilēte flagellato stultus sapientior fieret. Si omniū peccatorū unum est suppliciū, iniuste alius occidit & per mortē alterius alius cōmouet. *puer. 11 19. 7. 21* Opponis mihi Gomor manne unāq[ue] mensurā, & uestitū & capillos & barbā & calciamentū ex æquo fuisse israelitarū, quasi nō & nos Christi corpus æqualiter accipiamus. Vna est in myste- F Ex. 16. riiis sanctificatio d[omi]ni & serui, nobilis & ignobilis, regis & mi- deu. 29 litis, q[ua] pro accipientiū meritis diuersum fiat quod unum est. Qui em̄ indigne māducauerit & biberit, reus erit uiola- i. cor. 11 ti corporis & sanguinis Christi. Nūquid quia & Iudas de eodem calice bibit, de quo & cæteri apostoli, unius cum reliquis erit meriti? Quid si nō uis recipere sacramentū? Certe oēs æqualiter uiuimus, unū trahimus aerem, eodē humo-

*Summe be-
nigne uide
sunt uel
sunt*

A re irrigamur, iisdem cibis pascimur. Porro si alimēta cocorū
 arte mutātur in melius, & sit aliquid suauius cōdituris, hu-
 iuscemodi cibi nō naturæ satisfaciunt, sed uoluptati, æque
 esurimus, æque algemus, simul attrahimur frigore, æstibus
 & calore dissoluimur. Sol quod & luna & oīs astroꝝ chor⁹
 & pluuiæ & mūdus æqualiter nobis currunt, & iisdem oēs
 math. 5 iuxta euangeliū imbribus irrigamur boni & mali, iusti &
 iusti. Si præsentia, exēpla sunt futuroꝝ, ergo & sol iusticiæ
 æqualiter iustis & peccatoribus, impiis & sanctis, Christia-
 Mar. 5 nis & Iudæis atq; gētilibus orietur, cum scriptura dicat. Ti-
B mentibus autē dñm orietur sol iusticiæ. Si timētibus oriet,
 ergo cōtemptoribus & pseudo prophetis occidet. Oues q̄
 stant a dextris ad regna cœloꝝ introducunt, hirci in tartarū
 detruduntur. Parabola ista nō ouiuū inter se merita, & ecō-
 trario describit hircorū, sed inter oues & hircos tantū distā-
 tiam facit. Neq; em̄ in oībus locis docent oīa, sed unaqueq;
 similitudo ad id refertur cuius similitudo est. Sicut & decē
 uirginū, nō totius generi humani, sed sollicitorū & pigrorū
 exēpla sunt, quorū alteri dñi semper prætolant aduentū,
 alteri somno & inertia se dātes futurū iudiciū nō putant.
 Vnde & in fine parabolæ dicit. Vigilate quia nescitis diem
 neq; horam. Sed in diluuiō liberatus est Noe, & oīs orbis
 interiiit, oēs caro erāt, & propterea perierūt. Aut nō eiusdē
 meriti dices filios Noe, & Noe, ppter quē filii liberati sunt
 Aut maledictū Cham in eodē pones loco in quo & patrē,
 quia de diluuiō simul liberatus est. In passione Christi oēs
 declinauerūt, simul inutiles facti sunt, & nō fuit qui faceret
 bonū, nō fuit usq; ad unū. Audebis ne igitur dicere sic ne-
 gasse Petrū & cæteros apostolos qui fugerūt, quō Cayphā
 & Phariseos, & clamantē populū crucifige crucifige talē.

Et ut de apostolis taceā, eiusdē ne sceleris tibi uidebit̄ reus. **D**
 Annas & Cayphas & Iudas proditor, cuius & Pylatus, qui
 nolens cōpulsus est cōtra dñm ferre sententiā? Quāto ma
 ioris meriti fuit Iudas, tāto maioris criminis est, & quanto
 maioris criminis, tāto maioris & pœnæ, potētes eī potē- **Sap. 6**
 ter tormēta patientur, arbor mala fructus bonos nō facit, **mat. 7.**
 nec bona malos. Si hoc ita est, respōde mihi quomō Pau-
 lus cū esset arbor mala persequēs ecclesiā Christi, fecit po-
 stea fructus bonos? Et Iudas cum esset arbor bona, signa fa-
 ciens cū apostolis, postea uersus in proditorem, fecerit fru-
 ctus malos? Tandiu nec ergo arbor bona malos fructus fa- **E**
 cit, nec mala bonos, q̄ diu uel in bonitate sua, uel in malicia
 perseverāt, q̄ oīs hebræus æqualiter facit pasca, & septimo
 anno liber efficitur, & iubileo idest quinq̄gesimo uniuersa
 possessio redit ad dños, hoc nō de p̄senti dicit̄, sed de futu-
 ro, quia in sex diebus huius sæculi seruiētes, in septimo die
 uero & æterno sabbato liberemur. Si tamē uoluerimus eē
 liberi, dum adhuc seruiūmus in sæculo. Si autē noluerimus,
 perforabit̄ nobis auricula, in testimoniū inobediētix, & cū
 uxore & filiis nostris quos p̄tulimus liberati, idest cū carne **F**
 & operibus iugiter seruiem⁹. Parabola autē feminātis qua **mat. 13.**
 ex utraq; parte ternos fructus facit, & iuxta apostolū super **Luce 8.**
 fundamentū Christi, alius ædificat aurum, argentū, lapides **1. cor. 3.**
 preciosos, alius ligna, fœnū, stipulā, cū & in domo magna,
 diuersa uasa sint, perspicue patet. Et huic uelle cōtradicerē,
 apertissimæ imprudētix est. Tamē ne exultet in mendacio
 & exemplū apostolorū in præiudiciū cētenarii & sexagena-
 rii & trigenarii afferat numeri, sciat in Matthæo & in Mar- **mat. 19**
 co apostolis, quia sua uniuersa dimiserant centuplū repro- **mar. 10**
 misū, i euāgelio autē Lucæ multo plura πολυπλασιάζοντες **Lu. 18.**
 ὧν α

A & penitus in nullo euāgelio ꝑ centū scriptū esse septē, seq̄
aut falsarii, aut iperitiæ reum teneri, nec nocere nobis, q̄a
mat. 13.
& lu. 8.
mar. 4.
in alio euāgelio centū, in alio triginta incipit nūerari, cum
ois scriptura maxime uetus, minorē ꝑponat numerū, & sic
ad maiorē gradatim ꝑscendat. Verbi gratia, ut dicat aliquē
fuisse annoꝝ quinq; & septuaginta & centū, nec tñ quinq; &
septuaginta plura poterūt esse q̄ centū, q̄ priora sunt no-
minata. Si non accipis in bonā partem diuersitatē numeri
centū & sexaginta & triginta, nec in malā partē accipies. Et
idem uitiū erit seminis qđ secus uiam cecidit, & sup petras,

B & sup spinas. Si & illa tria, & hæc uel in bonā uel in malam
partē singula sunt, stultū fuit ꝑ duab; rebus sex species nu-
merare. Præsertim cū in Matthæo, & in Marco, & in Luca,
narrata parabola, Saluator semp intulerit, qui habet aures
audiēdi audiat. Vbi nihil est quod intrinsecus lateat, frustra
ad intelligentiā mysticā prouocamur. Cap. XV.

C **S**icut pater & filius māfionē faciūt apud credētes,
Jo. 14
& ubi Christus hospes est, ibi nihil deesse existi-
mas, puto q̄ aliter Christus habitauerit in corin-
thiis, aliter in ephesis. Hoc est aliter in his apud quos Pau-
lus ap̄lus peccata multa rephendit, & aliter in his quibus sa-
cramēta a sæculis ignorata differuit, aliter in Tito & Timo-
theo, aliter in Paulo. Certe inter natos mulieꝝ nō surrexit
mat. 11.
& lu. 7.
maior Ioanne baptista, ubi aut maior dicitur, necesse est ut
Ibidē. cæteros habuerit minores. Et qui minor est ī regno cœloꝝ
maior est illo. Vides ergo q̄ in cœlis sit maximus & mini-
mus, & inter angelos quoq; & inter uisibiles creaturas, sit
multiplex & infinita diuersitas. Quare dicūt ap̄li, dñe auge
nobis fidem, si omniū una mēsurā est. Et dñs ad discipulū.
Iu. 17
mat. 14
Die, 31
Modice fidei quid dubitasti. In Hieremia quoq; de futuro

regno legimus. Ecce dies ueniūt dicit dñs, ut feriā domum **D**
 israel, & domui iacob fœdus nouū, nō fm pactum quod pe-
 pigi cum patribus uestris. Et post paululū, dabo legē meā
 in uisceribus eoz, & in corde eoz scribā illam, & ero eis in
 deum, & ipsi mihi in populū, & nō docebit uir ultra proxi-
 mum suū, & uir fratrē suū, dicens, cognoscite dñm. Oēs em̄
 cognoscēt me, a maximo usq; ad minimū, p̄spicue ex con-
 textu ipsius loci, futurū Christi regnū p̄pheta describit. Et
 qua p̄sequentia, ibi erit minimus & maximus, si oēs æqua-
 les futuri sunt. Vtiq; ea in qua in euāgelio dicit, Qui docue- **math. 5**
 rit, & fecerit, hic uocabit̄ maxim⁹ in regno cœloz. Qui autē **E**
 docuerit & nō fecerit, erit minimus. In cōuiuio saluator p̄- **Lu. 14**
 cepit, ut inferiorē p̄occupemus locū, ne cum maior uenerit
 de superiori, turpiter extrudamur. Si cadere nō possumus,
 sed tm̄ per p̄cēnitentiā subleuamur, quid sibi uult scala illa **Se. 28.**
 in Bethel per quam angeli descendūt atq; ascendūt, qui de
 cœlis ad terrā ueniūt. Certe inter oues & ad dexterā stabāt
 dum ibi essent, angeli de cœlis descendūt, & Iouinianus de
 eoz possessione securus est. Quis autē risum tenere queat in
 eo, q̄ multas mansiones apud patrem, ecclesias arbitretur
 in toto orbe diffusas, cum manifestissime scriptura doceat **F**
 fm euangeliū Ioannis, nō de ecclesiarū numero, se de cœ-
 lorum mansionibus & æternis tabernaculis, quæ p̄pheta
 desiderat, dño fuisse sermonē? In domo inquit patris mei **Jo. 14**
 mansiones multæ sunt. Si quo minus dixissem uobis, quia
 uado uobis parare locū, & si abiero & p̄parauero uobis lo-
 cum, iterū ueniam & accipiā uos ad meipsum, ut ubi ego
 sum & uos sitis. Locus & māsiones quas p̄parare se dicit
 Christus a postolis, in domo utiq; sunt patris, id est ī regno
 cœloz, nō in terra in qua p̄sēns apostolos relinquebat.

- A** Simulq; sensus scripturæ intuendus, dicerē inquit uobis, quoad uado & p̄parabo uobis locū, si nō mānsiones multæ essent apud patrē, hoc est, si nō unusquisq; mansiōnem sibi nō ex largitate dei, sed ex p̄priis operibus p̄pararet. Et ideo non est meū parare, sed uestrū, quia & Iudæ nihil p̄sunt paratus locus, quē suo uitio perdidit, iuxta quē sensum & illud intelligendū, quod ad filios dicit Zebedei, quoq; alter a sinistris, alter cupiebat sedere a dextris, Calicē quidē meū bibetis, sedere autē a dextris meis siue a sinistris nō est meū dare uobis, sed quibus paratū est a patre meo. Nō est filii dare, & quomodo patris est p̄parare? Paratæ inquit sunt in cælo diuersæ & plurimæ mānsiones, plurimis diuersisq; uirtutibus, quas nō personæ accipiunt, sed opera. Frustra ergo me petitis quod in uobis situm est, quod pater meus illis parauit, qui dignis uirtutibus ad tantā ascēsurū sunt dignitatem. Porro quod ait iterū ueniā, & accipiam uos ad me ipsum, ut ubi ego sum & uos sitis, p̄prie ad apostolos loquitur, de quibus in alio loco scriptū est, ut quomodo ego & tu pater unū sumus, sic & illi in nobis unū sint, qui crederūt qui perfecti sunt, qui possunt dicere, pars mea dñs.
- C** Si autem non sunt plurimæ mānsiones, quomodo & in ueteri testamēto & in nouo alium pontifex tenet, alium sacerdotes, alium leuitæ, alium ianitores, alium adiutur. Et in limine Ezechielis, ubi futuræ ecclesiæ & cœlestis Hierusalem ordo describitur, sacerdotes qui peccauerant, regradantur in ædituos & in hostiarios, & cum sint in templo dei, hoc est a dextris, non sunt inter arietes, sed inter minimas oues. In fluuio quoq; illo qui de templo egreditur, & irrigat falsum mare, & uniuersa uiuificat, multæ species piscium describuntur. Quare in regno cœlorum

mat. 20

Jo. 14

Jo. 10.

Ib. 72.

eze. 47

C. Iudæo

LIBER

archāgeli sunt, angeli, throni, dñationes, potestates, cheru
bin & seraphin, & omne nomē quod nominat nō solum in
præsenti seculo, sed etiā in futuro. Sine causa diuersitas no-
minum est, ubi nō est diuersitas meritoꝝ. Archāgelus utiqꝫ
alioꝝ minoꝝ angeloꝝ archāgelus est, & potestates, & dñā-
tiones habēt alia sup q̄ exercēt potestatē, & in quæ subie-
cta dominant. Hoc in cœlis est, hoc in mysterio dei, ne nos
solito more irrideas atqꝫ subsannes si imperatorē posueri-
mus, & p̄fectos eius, & cōites, & tribunos, & cēturiones, &
manipulos, & reliquū militiae ordinē. Cap. XVI.

Llud aut̄ quod ait. Nescitis quia corpora uestra tē-
plum est spūssancti, ualde friuolū est, cū scriptura
diuina soleat & unū pluraliter, & plura singulari-
ter appellare, & tamē sciat in tēplo quoqꝫ ipso multas esse
māfinculas, esse exterius atriū, esse interius uestibula, esse
sanctū, esse sancta sanctorū, sunt & culinæ in tēplo, sunt & cel-
lariola, sunt & torcularia, & uasoꝝ receptacula. Ita & in tē-
plo corporis nostri, diuersa sunt merita. Nō æque deus oēs
inhabitat, nec ad eandē mensurā oībus infundit, de spiritu
Moyfi auferē, & septuaginta p̄sbyteris datur. Puto aliā esse
abundantiā fluminis, aliā riuloꝝ. Helix spiritus, Helisæo
duplex dat, unde & duplex gr̄a fecit signa maiora. Ille uni-
us mortuū, iste mortuus mortuū suscitauit, ille famē imp-
catus est populo, iste obsessæ ciuitati sub una die hostiles
copias p̄buit, licet hoc qd̄ ait. Nescitis quia corpora uestra
templū est spūssancti, de cuncta credentiū dicat ecclesia, qui
pariter cōgregati, unū Christi corpus efficiūt. Hic iam que-
ritur in corpore, qui pedibus Christi dignus sit, qui capite,
qui oculus eius sit, qui manus. Qd̄ & duæ mulieres in euā-
gelio, p̄cānitēs & sancta significāt, quæ altera pedes, altera

E
1. cor. 6
2. 2. cor
6.

F
4. re. 20
1. cor. 6

mat. 27

Proprio loco

Stromely

71

1. cor. 6

mat. 27

*De hoc u. 28
opbi flominis
et uilo po
p̄cturū qd̄
2. p̄cturū qd̄
q̄cturū qd̄*

Stromely

71

1. cor. 6

mat. 27

- A** caput tenet. Tametsi nōnulli aestimāt unā esse, & quæ primum cœpit a pedibus eam gradatim ad uerticē puenisse.
- Jo. 17** Sed & illud quod obiecit, nō pro his rogo tm̄, sed pro illis qui credituri sunt per uerbū eorū in me, ut sicut ego pater in te, & tu in me unū sumus, ita oēs unū sint in nobis, & q̄ oīs populus Christianus unum sit in deo q̄si filii charissimī diuinæ p̄sortes naturæ, iam supra diximus, & nunc plenius inculcandū est, nō nos scdm naturā, sed sm gratiā unū esse in patre, & filio. Neq̄ em̄ eiusdē substātiæ est, quod Manichæi solēt dicere, anima hūana & deus. Sed dilexisti inquit eos sicut & me dilexisti. Vides ergo q̄ in p̄sortiū substātiæ eius assumimur nō naturæ esse sed gratiæ, & ideo nos diligit, quia filiū dilexit pater, & mēbra diligunt. s. a corpore.
- Jo. 1.** Quotquot em̄ receperūt Christū dedit eis potestātē filios dei fieri, qui credūt in noīe eius qui nō ex sanguinib⁹, neq̄ ex uolūtate carnis, neq̄ ex uoluntate uiri, sed ex deo nati sunt. Verbum caro factū est, ut nos de carne trāsiremus in uerbū, nec uerbū desit esse qđ fuerat, nec hō perdidit esse quod natus est. Gloria aucta est, nō mutata natura. Vis scire quomō cū Christo unū corpus efficiamur? doceat te ipse qui cōdidit. Qui comedit carnē meā, & bibit sanguinē meū hic in me manet, & ego in illo. Sicut misit me uiuēs pater, & ego uiuo p̄pter patrē, & qui comedit me uiuet propter me. Iste est panis qui de cœlo descēdit. Sed & Ioannes euāgelista qui de pectore Christi hauserat sapientiā, in eadem uerba p̄cordat dicēs. In hoc intelligimus q̄ in eo manemus & ipse in nobis, qm̄ de spū suo dedit nobis. Si quis cōfessus fuerit qm̄ Iesus est filius dei, deus in eo manet, & ipse in deo est. Si credis in Christo, quō & apostoli crediderūt, unū cū eis in Christo corpus efficieris. Si autē temerariū est fidem

eorum tibi & opera uedicare, qui fide eandem & opera non ha- **D**
 bes, eundem locum habere non poteris? Porro quod iactitas spou-
 sam, sororem, matrem, & omnia haec uocabula unius esse ecclesiae,
 cunctosque credentes his nominibus significari, contra te facit. Si enim
 unus ordo ecclesiae est, & non habet plurima membra in uno
 corpore, quid necesse est ut sponsa soror uocetur & mater?
 nisi aliorum sponsa, aliorum soror, aliorum mater sit. Stat quidem oes
 ad dexteram, sed alius stat ut sponsus, alius ut frater, alius ut **E**
 filius. Filioli inquit mei quos iterum parturio donec Christus **Sal. 4.**
 formetur in uobis, putasne eiusdem esse meriti eos qui partu-
 riunt, & qui parturit. Unde & stulte asserere uoluisti, omnia
 membra aequaliter nos diligere, nec oculum proponere digito, nec
 manum auriculae, sed in singulorum amissione membrorum, dolore
 esse commune. Cum apostolus doceat ad corinthios alia membra esse **1 cor. 12**
 honestiora, alia uerecundiora, & quam uerecundiora sunt, maiore
 honestate circudari, quam uero per se honesta, nostra non indigere
 sollicitudine. Eiusdem ne ordinis arbitraris & meriti os & al-
 uum, oculos & meatus, per quos ^{foras} finis egeritur & urinat?
 Lucerna inquit corporis tui est oculus tuus. Si oculus caecus **mat. 6.**
 fuerit, totum corpus in tenebris est. Si digitum amputes, si sum-
 mitatem auriculae, est quidem dolor, sed non tamen damnus, nec ta- **F**
 ta cum dolore deformitas, quanta si oculos eruas, trances na-
 res, os disseces, Sine aliis membris uiuere possumus, sine aliis
 omnino non possumus. Sunt peccata leuia, sunt graua. Aliud **mat. 12**
 est decem milia talenta debere, aliud quadrantem. Et de ocioso
 quidem uerbo & adulterio rei tenebimur, sed non est idem sus-
 fundi & torquenti, & erubescere & longo tempore cruciari. Putas
 nostrum esse quod loquimur? Audi apostolum Ioannem. Qui scit **1. 30. 5**
 fratrem suum peccare peccatum non ad mortem, perat & dabit ei
 uitam peccati non ad mortem. Qui uero peccauerit ad mortem,

A quis orabit pro eo? Cernis quod si pro peccatis minoribus deprecemur impetremus ueniam. Si pro maioribus difficilis impetratio sit, & inter peccata & peccata magnam esse distantiam? Unde & de populo israel, quia peccauerat peccatum ad mortem, **Die. 7.** dicitur ad Hieremiam. Noli orare pro populo hoc, ne assumas pro eis deprecationem & non obsistas mihi, quia non exaudiam te. Si autem omnes aequaliter & introimus saeculum, & eximus de saeculo & hoc praedictum futuro est, ergo aequaliter & iusti & peccatores habebimur apud deum, quia nunc pari modo & generamur & morimur. Quod si duos contendis esse Adam, **B** rum terrenum, alterum caelestem, & qui in terreno fuerint, eos esse ad sinistram, qui uero in caelesti, eos esse a dextris. Rursum de mihi interim, ut de duobus fratribus interrogem: Esau in terreno fuit, an in caelesti? Nulli dubium est quin in terreno esse fuisse respondeas. ^{ponit} Jacob in quo fuit? Dices pertinens in caelesti. Et quomodo in caelesti fuit? cum adhuc Christus non uenisset in carne, qui secundus & caelestis Adam dicitur? Aut igitur omnes ante incarnationem Christi in ueteri reputabis Adam? & iusti quoque in terreno homines, & ad sinistram erunt inter hircos tuos. Aut si impius est tibi Isaac ponere, ubi Ismael, ibi Jacob, ubi Esau, ibi sanctos, ubi peccatores, nouissimus Adam ex eo tempore numerabitur quo Christus est natus ex uirgine. Et argumentum duorum Adam non proficiet ouibus & haedis tuis, quia in primo Adam & oues & haedos quincimus fuisse, & in uno atque eodem homine, alios a dextris dei stetit, alios a sinistris. Ab Adam enim usque ad Moysen mors super omnes data est, etiam super eos qui non peccauerunt in similitudinem peruersionis Adam. **Cap. XVII.**

C E eo autem quod niteris approbare peritium & homicidium, racha & adulterium, & ociosum sermonem, & impietatem, non supplicio repensari, iam & supra

tibi respōsum est, & nūc breuiter rēdebo. Aut p̄tōrem te D
 negabis, ut nō sis reus gehēne, aut si peccator fueris, etiam Sap. 1.
 de leui crimine duceris ad tartarū. Os inquit qđ mentitur, occidit aīam. Suspicor te aliqñ ut hoīem fuisse mentitū, oīs
 enim homo mēdax, ut sit solus deus uerax, & iustificet in
 sermonib⁹ suis, & uincat cū iudicauerit. Aut igit homo nō
 eris, ne mēdax sis, aut si quia homo es, mēdax fueris, cū par
 ricidis & adulteris punieris, nulla est em̄ iter peccata diuer
 sitas, & non tibi habebunt tātās gratias, quos de humili in
 sublime eleuas, quantū irascens, quos p̄pter leue quotidi
 anumq; peccatū in exteriores tenebras retrusisti. Si aut in
 persecutiōe, qui suffocatur & qui decollat, & qui fugerit, & E
 qui in carcerē retrusus obierit, in uariis luctā generib⁹ una
 corona uictoriā est, & hoc pro nobis facit. In martyre enim
 uolūtas, ex qua ipsa mors nascit, coronatur. Meū est oppo
 nere me gentiliū furori, & dñm nō negare. Iam in illoꝝ ar
 bitrio est, aut decollare, aut urere, aut recludere in carcere,
 aut uaria adhibere genera p̄nāꝝ, quod si fugero, & in so
 litudinē abiero, eadē erit corona moriētis, quia eadē & cau
 sa mortis est Christus. Ad illud uero quod dicis, inter eum
 fratrē qui semper cū patre fuerit, & qui postea p̄nitēs est
 receptus, nihil penitus discrepare. Adicio si uis, & drachmā
 unā, quā perdita fuerat, & inuentā, iunctā esse cū reliquis,
 & ouem unā quā nonagintanouē ouibus derelictis, bonus
 pastor inquisiuit, & retulit, expleſſe numerū centenarium.
 Sed aliud est p̄nitentē esse, & lachrymis ueniā depræcari,
 aliud semper esse cū patre. Vnde per Ezechielē ad reportā
 dam ouem & perditū quondā filiū, loquit̄ pastor & pater.
 Et suscitabo pactū meū tecū, & scies quia ego dñs, & recor
 daberis, & p̄funderis, ut nō sit tibi ultra aperire os prā cō

Tr
 Inquit om̄i
 datus coronat
 in uenit facit
 sem

21.15

F

Ibtoe.

Eze. 16

- A** fusione tua, cū placatus fuero tibi in omnibus quæ fecisti, ut nihil minus iusto habeāt pœnitentes, sufficit eis pro omni pœna sola p̄fusio. Vnde & in alio loco dicit̄ ad eos, & recordabimini uiarū uestrarū pessimarū, & oīum scelerū quibus polluti eratis, & displicebit uobis in p̄spectu uestro in oībus maliciis uestris, quas fecistis, & scietis quia ego dñs, cū benefecero uobis p̄pter nomē meū, & nō s̄m uias uestras malas, neq; s̄m scelera uestra pessima. Arguit̄ quoq; a patre filius, q̄ saluti fratris inuideat, & cū angeli letent̄ in cœlo, ille liuore cruciet̄. Quanq̄ duorū fratrū similitudo frugi &
- B** luxuriosi, nō ad merita totius generis humani, sed uel ad iudæi pertineāt Christianiq; p̄sonas, uel ad sanctarū & pœnitentiū. Super qua parabola libellū quondā Damaso ep̄o dum adhuc uiueret dedicaui. Porro si operariis primæ horæ & tertiæ & sextæ & nonæ & undecimæ, unus denarius reddi, & ab eis incipit p̄m̄ium, qui nouissimi in uinea laborauerūt, & hic nō unius t̄pis & unius ætatis hoīes describunt̄, sed ab exordio mūdi usq; ad finem uocationū sacramenta sunt diuersarū. Prima hora uocatus est Abel & Seth, Tertia Enoch & Noe. Sexta, Abraam Isaac & Iacob. Nona, Moyses & p̄phetæ. Vndecima gentiliū populus. Cui primo reddi merces, quia in crucifixū credēs dñm, difficultate fidei, magnitudinē meruit p̄m̄iorū. Multiq; reges & p̄phetæ quæsierūt uidere q̄ uidemus, & nō uiderūt. Vnus aut̄ denarius, nō unū est p̄m̄iū, sed una uita & una de gehenna liberatio. Cæterū quō ad indulgentiā principalē diuersorū criminū rei dimittant̄ de carcere, & unusquisq; pro labore uel operibus suis in hoc uel in illo statu uitæ est, ita & denarius q̄si indulgētia ueri principis, oēs per baptismū emittit de carcere, iam nostri laboris est pro diuersitate uirtutū

Eze. 20

Lu. 15.

Mat. 20

Lu. 10.

a p̄m̄io f̄o

V. ito dixit

diuersa nobis præmia præparare.

Cap. XVIII.

D

Vcusq; per partes ad pposita respõdimus, sequēs sermo in cõmune ad oēs respõdit, dñs ad discipulos suos. Qui uult, inquit, inter uos maior esse, sit omniũ minimus. Si oēs in cœlo æquales futuri sumus, frustra nos hic humiliamus, ut ibi possimus esse maiores. De duobus debitoribus quingentoz denarioꝝ & quinq;ginta cui plus dimittit plus amat. Vnde & saluator. Dico inquit tibi, remittunt ei peccata multa, qm̄ dilexit multũ. Cui aut minus dimittit, minus diligit. Qui minus diligit, & minus ei dimittit, utiq; in minori gradu erit? Paterfamilias proficiscens tradidit seruis suis substantiã, alii quinq; talenta, alii duo, alii unum, unicuiq; s̄m pprias uires. Simile quod & in alio euãgelio scribit, q̄ homo nobilis pficiscens in regionem longinquã, ut acciperet sibi regnũ & reuertere, uocauerit decẽ seruos, & dederit eis singulas mnas, de quibus unus lucratus est decem mnas, alius quinq;, & singuli iuxta uires suas & emolumentũ, uel decẽ uel quinq; acceperũt ciuitatẽs. Porro alius qui unũ talentũ siue unã mnam acceperat, quod accepit infodit, siue in sudario colligauit, & dñi reseruauit aduẽtui. Primo p̄siderandũ q̄ iusti nõ spe profectus laborãt ut uult noster Zenon, sed ne perdãt quod acceperant: iste qui mnam & talentũ infodit, ne perderet qd acceperat, nõ peccauit, magisq; laudãda est cautio reseruãtis, q̄ cassus labor eoꝝ qui sine laboris p̄mio desudarũt. Deinde q̄ hoc ipsum talentũ quod auferẽt a timido uel negligente seruo, nõ detur ei qui minus lucri fecerat, sed qui plus, id est super decem positus fuerat ciuitates. Si numerũ nõ facit ordinem, quare dixit? dedit unicuiq; s̄m suas uires. Si eadẽ lucra sunt quinq; talentoz & decẽ, cur ei qui minus

mat. 20

Luc. 7

E
mat. 25

Lu. 19

F
Zenon
timido
p̄ciose
fuit
p̄ciose
p̄ciose
p̄ciose

- A** lucri fecerat nō decē, & ei q̄ plus, nō quinq; tradunt̄ urbes?
 Quod aut̄ dñs nō his cōtentus sit quæ habemus, sed semp̄
 21. 19. maiora desideret ipse monstrat dicens. Quare non dedisti
 pecuniã meã ad trapezetas, & ego ueniens cum usura ex-
 10. 1. 3. egissem. Quod quidē & Paulus ap̄lus sciens p̄teritor̄ obli-
 uiscitur, & ad ea quæ in ante sunt se extendit, id est quoti-
 die p̄ficit, nec seruat in sudario delicate gratiã quã accepit.
 Sed auarus negociator renouat̄ de die in diē, & decrescere
 2e. 35. se putat nisi semper creuerit. Sex urbes fugitiuor̄ describū-
 tur in lege hoīes interficere uolētes, & ipse urbes sacerdo-
B tales sunt, interrogare libet fugitiuos istos inter hircos tu-
 os, an inter oues nostras colloces. Si hirci essent occiderent̄
 ut homicidæ cæteri, nec ministroꝝ dei intrarent ciuitates.
 Si oues dixeris, utiq; nō erūt tales oues q̄ absq; lupor̄ me-
 tu tota libertate pascant̄. Et probabit̄ tibi oues quidē eas
 esse, sed erroneas a dextris esse, uerum nō stare, sed fugere
 donec moriat̄ sacerdos magnus, & ad inferna descendēs li-
 beret animas fugitiuor̄. Gabaonite occurrūt filiis israel, &
 cæsis aliis gentibus, in lignarios & aquarios reseruant̄. Tã-
 tiq; apud deū meriti sunt, ut stirps Saul ob eor̄ iniurias sit
 2. re. 21. deleta. Inter quos eos collocabis? Inter hircos, sed nō sunt
C interfecti, & sentētia dñi iudicant̄ oues. Sed dicit scriptura
 diuina q̄ nō sint eiusdē meriti cui⁹ & israelitæ. Vides-ergo
 q̄ stent quidē a dextris, sed multo inferiori gradu. Inter Da-
 uid uirū sanctū & Saul regē pessimū medius Ionathas fuit.
 Quē nec inter hædos possumus ponere, quia p̄phetæ amo-
 re dignus est, nec inter arietes, ne parē eū faciamus Dauid,
 maxime cū & ipse interfectus sit. Erit igif̄ inter oues, sed in
 inferiori ordine. Et quomō inter Dauid & Ionathã, ita iter
 ouē & ouē cogēris suscipere differētias. Seruus qui cogno-

q̄ dicitur Ne
 correpti fidei
 p̄dij.

uit uoluntate dñi sui, & nō pparauit, nec fecit fm uolunta- **D**
 tem eius uapulabit multis, qui aut nō cognouit & nō fecit
 plagis uapulabit paucis. Omni em̄ cui multū datū est, mul-
 tum quereſ ab eo, & cui cōmendat multū, plus exigitur ab
 illo. Ecce seruo & seruo plus minusue cōmittit, & pro qua-
 litate cōmissi atq; peccati, plagaz quoq; numerus irrogat.
 Tota Iudea terræ tribuūq; descriptio futura ecclesie in cœ-
 lis typus est. Legamus Iesum nauæ, legamus Ezechielis ex-
 tremas partes & uidebim⁹ quicquid in altero quasi per hi-
 storiam in terra distribuit, in altero in cœlis spiritualiter re-
 promitti. Quid sibi uolunt in descriptōe tēpli septē & octo **E**
 gradus. Quid rursus in psalterio post ælementa cētesimi- **eze. 40**
 octauidecimi psalmi quibus mysticū erudimur alphabetū
 per quindecim gradus usq; illuc puenimus, ut possimus ca-
 nere. Ecce nūc bñdicite dñm, oēs serui dñi. Qui statis in do- **ps. 133.**
 mo dñi, in atriiſ domus dei nostri. Quare duæ & semis tri-
 bus trās Iordanē habitāt, ubi plurima sunt iumēta, & nouē
 & semis reliquæ, uel expellunt pristinos habitatores de se-
 dibus suis, uel cū ipsis habitant? Cur leuitica tribus in terra
 partē nō accepit, sed dñs pars eius est, & inter ipsos leuitas,
 & sacerdotes, ad sanctaſanctoꝝ, ubi cherubin & propiciato **F**
 rium est, pontifex solus ingredit? Quare reliqui sacerdotes
 lineis tm̄ utunē uestibus, & nō habēt indumentū auro, hia
 cyntho, cocco, purpura, byssoq; contextū? Inferioris gradus
 Leuitæ & sacerdotes & plaustra & boues accipiūt. Maioris
 ordinis ipsi gestāt arcā dñi humeris suis, si tollis ordinē ta-

bernaculi, templi ecclesie, si oēs qui a dextris sunt, corpus
 unum ut uulgo dicit̄ εννωϋν ad militiā prodit, nequicā
 episcopi, frustra psbyteri, sine causa diaconi sunt. Quid pse-
 uerāt uirgines? Quid laborāt uiduæ? Cur maritata se cōti-

*Uoluntate dñi sui
 uapulabit multis
 qui aut non cognouit
 et non fecit
 plagis uapulabit
 paucis. Omni enim
 cui multum datum
 est, multum quereſ
 ab eo, & cui com-
 mendat multum,
 plus exigitur ab
 illo. Ecce seruo &
 seruo plus minusue
 committit, & pro
 qualitate commissi
 atque peccati,
 plagarum quoque
 numerus irrogat.
 Tota Iudea terrae
 tribuumque descriptio
 futurae ecclesie in
 caelis typus est.
 Legamus Iesum
 nauae, legamus
 Ezechielis extremas
 partes & uidebimus
 quicquid in altero
 quasi per historiam
 in terra distribuit,
 in altero in caelis
 spiritualiter re-
 promitti. Quid sibi
 uolunt in descriptio-
 ne templi septem &
 octo gradus. Quid
 rursus in psalterio
 post elementa cen-
 tesimi octauidecimi
 psalmi quibus
 mysticum erudimur
 alphabetum per
 quindecim gradus
 usque illuc puenimus,
 ut possimus canere.
 Ecce nunc benedicite
 dominum, omnes serui
 domini. Qui statis
 in domo domini,
 in atriis domus
 dei nostri. Quare
 duae & semis
 tribus trans
 Iordanem habitant,
 ubi plurima sunt
 iumenta, & nouem
 & semis reliquae,
 uel expellunt
 pristinos habitatores
 de sedibus suis,
 uel cum ipsis
 habitant? Cur
 leuitica tribus in
 terra partem non
 accepit, sed dominus
 pars eius est, &
 inter ipsos leuitas,
 & sacerdotes, ad
 sancta sanctorum,
 ubi cherubin &
 propiciatorium
 est, pontifex solus
 ingreditur? Quare
 reliqui sacerdotes
 lineis tantum
 utuntur uestibus,
 & non habent
 indumentum auro,
 hyacintho, cocco,
 purpura, byssoque
 contextum? Inferioris
 gradus Leuitae &
 sacerdotes &
 plaustra &
 boues accipiunt.
 Maioris ordinis
 ipsi gestant arcam
 domini humeris
 suis, si tollis ordinem
 tabernaculi, templi
 ecclesie, si omnes
 qui a dextris sunt,
 corpus unum ut
 uulgo dicitur
 εννωϋν ad
 militiam prodit,
 nequiciae
 episcopi, frustra
 presbyteri, sine
 causa diaconi sunt.
 Quid perseuerant
 uirgines? Quid
 laborant uiduae?
 Cur maritatae se
 continent?*

*εννωϋν
 γουνο
 πολυτρολη*

A nent? Peccemus omnes, & post pœnitentiã idem erimus, quod apostoli sunt. Verum iam cœpimus terrã perspectare de pelago, & post montes gurgitũ, & spumosos fluctus, & nauẽ uel in sublime erectã, uel in mari præcipitẽ, paulatim fessis & languëtibus portus aperitur. **Cap. XVIII.**

*Epist.
tio.*

Iximus de nuptiis, uiduis, uirginibus. Viduitati uirginitatẽ, uiduitatẽ p̄tulimus matrimonio. Exposita est. περικλοπη id est, cõcisio ap̄li, de huius-

cemodi q̄stionibus disputãtis, singulis opinionibus respõsum est. Sæcularis quoq; litteratura uenit in mediũ, q̄ uirgi-

B nes fuerint, quæ uniuiræ, & ecõtrario quas interdũ habeat molestias uinculũ cõiugale. Transiuimus ad secundã parti-

tionem, in qua negat eos, qui tota fide baptisina cõsecuti sunt, deinde posse peccare. Et docuim⁹ q̄ excepto deo omnis creatura sub uitio sit, nõ q̄ uniuerſi peccauerint, sed q̄

peccare possint, & similiũ ruina, stantium metus sit. Tertio uenimus ad ieiunia. Et quia aduersarii duplex propositio fuerat, uel ad philosophos, uel ad diuinarum scripturarũ prouocãtis exempla, nos quoq; ad utramq; respondimus.

Quarta id est extrema diuisio, oues & hædos, dexteram & sinistra, iustos & peccatores in duos ordines distribuerat,

uolens ostendere nullam inter iustum & iustum, peccatorẽ & peccatorẽ, esse distantia. Et ut hoc probaret, infinita de

scripturis exempla cõgesserat, quasi suo sensui cõgruentia, cuius nos questioni, & argumētis & exemplis respõdimus

scripturarũ, ueteremq; Zenonis sententiam tam communi sensu, quam diuina lectione contriuimus. Nunc restat ut

Epycurum nostrum sudantem in hortulis suis, inter adolescentulas & mulierculas alloquamur, fauent tibi crassi-

nitidi, dealbati. Adde si uis iuxta Socraticam irrisiõnem,

*Exemplum
lib. 1. cap. 1.
de iusticia
lib. 1. cap. 1.
de iusticia
lib. 1. cap. 1.
de iusticia*

*quod dicitur
remouere
sequens*
*quod dicitur
lib. 1. cap. 1.
de iusticia*
*lib. 1. cap. 1.
de iusticia*
*lib. 1. cap. 1.
de iusticia*

SECUNDVS.

Ad hoc dicit ut apparet
lib. 2. de
de numeris lib. 8. per cal
Ad hoc dicit ut apparet
lib. 2. de
de numeris lib. 8. per cal
 oēs sues & canes, & quia carnē amas, uultures quoq; aqui, **D**
 las accipitres & bubones, nunquā nos Aristippi multitudo
 terrebit. Quoscūq; formosos, quoscūq; calamistratos, quos
 crine cōposito, quos rubentibus buccis uidero, de tuo ar-
 mento sunt, imo inter tuos sues grūniunt, de nostro grege
 tristes, pallidi, sordidati, & quasi peregrini hui⁹ saculi, licet
 sermone taceāt, habitu loquuntur & gestu. Hei mihi quia **Is. 119.**
 peregrinatio mea plongata est, habitauī cum habitātibz
 cedar, uidelicet in tenebris huius mūdi, quia lux lucet in te- **Joā. 1.**
 nebris & tenebræ eā nō cōphenderūt. Ne gloriēris q̄ mul-
 tos discipulos habeas, filius dei docuit in Iudæa, & xii. tñ **E**
 illū ap̄li sequebant̄ soli. Torcular inquit calcaui solus, & de **Esa. 63**
 gētibus uir nō est mecum. Ille in passione solus remāsit, &
 Petri quoq; erga eū trepidauit p̄stantia, phariseorū aut̄ do-
 ctrinā oīs populus applaudebat dicēs. Crucifige crucifige **mat. 27**
 talem. Nō habemus regem nisi Cæsarem. i. uitia sequimur
 nō uirtutes, Epicurū nō Christum, Iouinianū nō apostolū
 Paulū. Quod multi acquiescūt sentētiæ tuæ, iudiciū uolup-
 tatis est, nō em̄ tā te loquentē probāt, q̄ suis fauent uitis.
 In circulis platearum quotidie fictus ariolus stultoꝝ nates
 uerberat, & obtorto fuste dentes mordentium quatit, nec **F**
 tamē deest qui semper possit induci, & pro magna sapiētia
 reputas, si plures porci post te currant, quos gehēna succi
 diā nutrias, post praconium tuum, & balneas quæ uiros *de hoc uir*
 pariter & foēminas lauāt, omnis impatiētia quæ ardentem *de hoc uir*
 prius libidinem quasi uerecūdiæ uestibus protegebat, nu- *de hoc uir*
 data est, & exposita, quæ ante in occulto erant, nūc in pro- *de hoc uir*
 patulo sunt. Ostēdisti tales discipulos nō fecisti, hoc p̄fecit *de hoc uir*
 doctrina tua, ut ne peccatū quidē p̄nitentiā habeat. Vir *de hoc uir*
 gines tuæ quas prudētissimo p̄silio, qd̄ nemo unq; legerat,

A nec audierat, de apostolo docuisti, melius est nubere q̄ vri, occultos adulteros in apertos uertunt maritos. Non suasis hoc apostolus, nō electionis uas. Virgilianū consilium est,

Her.

Coniugium uocat, hoc prætexit nomine culpam.

Quadringēti ferme anni sunt, q̄ Christi p̄dicatio fulget in mūdo. Ex quo innumerabiles hærefes tunicā illius p̄sciderūt, uniuersus pene error de Chaldeo & Syro & Græco sermone p̄cesserat. Basilides magister luxuriæ, & turpissimorū

Basilides.

complexuū, post tot annos ira in Iouinianum quasi in Eurphorbum trāsformatus est, ut latina quoq̄ lingua haberet

B hærefem suam. Nulla ne fuit alia in toto orbe puincia quæ reciperet preconium uoluptatis? in qua coluber tortuosus irreperet? nisi in qua Petri doctrina super se petrā fundauerat Christus, in qua uexillū crucis & prædicationis auctoritas idolorū tēpla destruxerat? **E** regione, luxuria penis, uētris, & gutturis, subuertere nititur fortitudinē crucis. Vnde

Isa. 9.

per Esaiam loquit̄ deus. Populus meus qui uos beatificat, seducunt uos, & semitas pedum nestrorū conturbat. Nec nō

Die. 51

per Hieremiā. Fugite de medio babylois, & seruate unusquisq̄ animā suā, & nolite credere pseudo p̄phetis, qui dicunt pax pax, & nō est pax, qui semper ingeminat, templū dñi, templū dñi. Prophetæ tui uiderūt tibi falsa & insipientia, nō aperuerūt iniquitatē tuā, ut te ad pœnitentiā prouocarent, qui deuorat plabē suam ut cibum panis, deū nō inuocauerūt. Hieremias captiuitatē nunciās, lapidas a populo. Ananias filius Azor frāgebat ad præsens ligneas torques, & in futurū ferreas p̄parabat. Semper pseudo p̄phetæ

C dulcia pollicent, & ad modicū placent, amara est ueritas, & qui eam prædicat replent amaritudine. In azimis em̄ ueritatis & sinceritatis dñi pasca celebraf, & cū amaritudinibus

**1. cor. 5
2. Exo.
12.**

comeditur, egregia sane uox & quam audiat sponsa Christi **D**
 sti inter uirgines & uiduas & cœlibes, unde & ipsum nomē
 inclytum est, q̄ cœlo digni sunt qui coitu careant. **R**aro ie-
 iunate, crebrius nubite. Non enim potestis implere opera
 nuptiarum, nisi mulsam & carnes & nucleum sumpseritis.
 Viribus opus est ad libidinē. Cito caro cōsumpta marcescit
 Nolite timere fornicationem. Qui semel in Christo bap-
 tizatus est, cadere non potest, habet enim ad despumandas
 libidines solatia nuptiarum. Quod & si cecideritis, reinte-
 grabit uos pœnitētia, & qui ī baptisate fuistis hippocri-
 tæ, eritis in pœnitentia solidæ fidei, neq; turbemini, putā-
 tes inter iustum & pœnitentem aliquid interesse, humilior-
 rem gradum dare quidem ueniam, sed coronam tollere,
 una est enim retributio, qui ad dexteram steterit, introibit
 in regna cœlorum. His consiliis subulci tui pastoribus no-
 stris ditiores sunt, & hirci plurimas secum capras trahunt.
 Equi insaniētes in fœminas facti sunt, statim ut mulieres
 uiderint hinniunt, & impatientiam suam, pronephas. scri-
 pturarum solantur exemplis, sed ut ipsæ mulierculæ mise-
 ræ, & non miserabiles præceptoris sui uerba cantātes (quid
 enim nisi semen requirit deus) non solum pudicitiam, sed
 etiam uerecundiam perdidērunt: maioriq; procacitate de-
 fendunt libidinē, q̄ exercent. Habes præterea in exercitu
 tuo plures succenturiatos, habes scurras & uelites in presi-
 diis crassos, comptos, nitidos, clamatores, qui te pugnis cal-
 cibsq; defendant. Tibi cedunt de uia nobiles, tibi osculan-
 tur diuites caput. Nisi enim tu uenisses, æbrii atq; ructantes
 paradisum intrare non poterant, maeste uirtute, immo ui-
 tiis. Habes in castris tuis & Amazonas exerta mamma, &
 nudo brachio & genu, uenientes contra se uiros ad pugna

quod dicitur
 c. 11
 268

appellat equos

et longior

roma magis dicitur

liber
 19
 268
 269

et longior

Substantiu
 miles q̄
 opus
 q̄ ad f
 diam
 rari
 q̄ ad f
 q̄ ad f
 q̄ ad f
 q̄ ad f

A libidinum prouocantes. Et quia opulentus paterfamilias
 es, in auariis tuis non turtures, sed upupe nutriuntur, quæ
 tota fetidæ uoluptatis lustra circûuolent. Me carpe, me di-
 fice, obiice crimina quæ uolueris, argue luxuriæ & delitia-
 rum. Magis me amabis si talis fuero, ero enim de armento
 tuo. Sed ad te loquar quæ scriptam in fronte blasphemiam
 Christi cōfessione delesti. Vrbs potens, urbs orbis domina,
 urbs apostoli uoce laudata, interpretare uocabulū tuum.
Roma aut fortitudinis nomen est apud græcos, aut subli-
 mitas iuxta hebræos. Serua quod diceris, uirt⁹ te excelsam
B faciat, non uoluptas humilem. Maledictionem quam tibi
 Saluator in Apocalypsi cōminatus est, potes effugere per
 pœnitentiã, habens exemplum Niniuitarum. Caue Iouini-
 ani nomen, quod de idolo deriuatum est. Squalet capito-
 lium, templa Iouis & cerimonix conciderunt, Cur uocabu-
 lum eius & uicia apud te uigeat? Adhuc sub regibus, & sub
 Numma Pompilio facilius maiores tui Pythagoræ conti-
 nentiam, q̄ sub consulibus Epicuri luxuriam susceperunt.

Finit liber Secundus.

o liij

*Blasphemia
 Sicut
 do.*

*Rome
 comen-
 datio.*

*Roma
 vii dicitur.*

*Iouini
 an⁹ vii
 dicitur.*

*Apocrypha
 Theophrastus
 multi
 de Por
 etiam in uia
 apud delicta
 et comit
 Et p̄p̄
 Seruam
 Et p̄p̄
 mentum
 blaffo*

*Ab epi
 off. rati*

APOLOGIA HIERONYMI

BEATI HIERON. PRESBYTERI AD PAMMACHIVM **D**
 de obrectatoribus suis, qui librū suū aduersum Iouinianū
 carpebāt, quasi nimius fuisset in laude uirginū & interpra-
 tione nuptiarum, contra quos dicit se apologeticon mit-
 tere, qui statim infra subiicitur. PRAEFATIO.

Chrisiani iterdū pudoris est, etiā apud amicos
 tacere, & humilitatē suā magis silētio psolari,
 q̄ retractādo ueteres amicitias, ambiōis cri-
 men incurrere. Quādiu tacuisti, tacui, nec unq̄
 expostulare super hac re uolui, ne nō amicum querere, sed
 portionē uiderer expetere. Nūc aut puocatus officio litte- **E**
 rarum primas partes semper habere tētabo, & nō tam re-
 scribere q̄ scribere. Ut & uerecūde hucusq; tacuisse, & uere-
 cundius loqui cōpisse cognoscar. De opusculis meis cōtra
 Iouinianū, q̄ & prudēter & amāter feceris exēplaria subtra-
 hendo optime noui. Sed nihil pfuit ista diligētia, cū aliquā
 ti ex urbe ueniētes mihi eadē lectitarēt, q̄ sero me excepis-
 se referēbāt. In hac quoq; puincia iā libri fuerāt diuulgati,
 & ut ipse legisti, nescit uox missa reuerti. Nō sunt tāta fœ- **F**
 licitatis, quātā plarifq; huius t̄pis tractatores, ut nugas me
 as q̄n uoluerim emēdare possim. Statim ut aliquid scripse-
 ro, aut amatores mei, aut inuidi diuerso quidē studio, sed
 pari certamine in uulgus nostra diffemināt, & uel in laude
 uel in uituperatiōe nimii sunt, nō meritū stili, sed suū sto-
 machū sequētes. Itaq; qđ solum facere potui, apologeticū
 ipsius operis tibi misi, quē $\pi\rho\sigma\epsilon\tau\rho\omega\nu\ \kappa\epsilon\kappa$ & te poscēte edi-
 di. Quē cum legeris, aut ipse pro nobis ceteris satisfacies,
 aut si tu quoq; narem p̄traxeris, illam apostoli $\pi\rho\epsilon\iota\kappa\omicron\pi\kappa\nu$
 id est amputationē, in qua de uirginitate & nuptiis. dispu-
 tat, aliter differere cōpelleris, nec hoc dico q̄ te ad scriben-

*In reuelatione
 epistole
 hanc p̄p̄ta
 re p̄p̄ta
 ante si p̄
 p̄p̄ta*

A dum prouocē, cuius in sacris litteris studiū mihi p̄fero. Sed ut alios qui nos lacerāt, hoc facere cōpellas, norūt litteras, uidentē sibi scioli, p̄nt me nō rephendere, sed docere. Si aliquid scripserint, magis ex operis eoz cōparatione, mea interpretatio negligēt. Lege q̄so te, & diligēter apli uerba cōsidera, & tūc uidebis me p̄pter calumniā declinandā multo plus q̄ ille uoluit in maritos fuisse clementē. Origenes. Dionysius. Pierius. Eusebius Cæsariēsis, Didymus. Apollinaris latissime hāc apistolā interpretati sunt, quoz Pierius cum sensum apostoli uētilaret atq; differeret, & p̄posuisset illud

1. cor. 7

B exponere. Volo autē oēs esse sicut meip̄m, adiecit

qđ hoc q̄so peccatū meū est

quæ duritia? Vniuersa q̄ scripsi, huic sententiæ cōparata leuissima sunt. Reuolue oīm quos supra memorauī cōmentarios, & ecclesiāz bibliothecis frueri, & magis cōcito gradu ad oprata cœptaq; peruenies. Audio totius in te urbis studia cōcitata. Audio p̄tōficis & populi uoluntatem parimēte p̄gruere. Minus est tenere sacerdotiū, q̄ mereri libros xvi. p̄phetaz, quos in latinū de hebræo sermone uerti. Si legeris, & delectari te hoc opere cōperero, prouocabis nos

C etiā cætera clausa armario nō tenere. Trāstuli nuper Iob in linguā nostrā. Cuius exemplar a sancta Marcella cōsobrina tua poteris mutuari, lege eundē græcū, & latinū, & ueterē editionē nostræ trāslationi compara, & liquido peruidebis quantū distet inter ueritatē & mendaciū. Miserā quædam

τῶν ὑπομνήκων τῶν προφητῶν in p̄phetas. xii. sc̄to patri Donnioni,

Samuelē quoq; & Malachim. i. q̄rtuor regū libros. Quæ si

legere uolueris, p̄babis quātā difficultatis sit diuinā scrip-

turā, & maxime p̄phetas intelligere, & interpretū uitio, quæ

apud suos purissimo cursu oīonīs labunt, apud nos scaterere

APOLOGIA HIERONYMI

uitiis, Porro eloquentiã quã pro Christo in Cicerone con-
temnis, in paruulis ne requiras. Ecclesiastica interpretatio
etiam si habet eloqui uenustatẽ, dissimulare eam debet &
fugere, ut nõ ociosis philosophoꝝ scholis paucisq; discipu-
lis, sed uniuerso loquat hominũ generi.

D
Istõ elo
quẽtia
christia
no diss
mulãda

LIBER APOLOGETICVS BEATI HIERONYMI AD
Pammachiũ in defensionẽ librorum contra Iouinianũ,
in quo docet se non damnasse nuptias, sed illis uirginitatẽ
prætulisse, & apostoli capitulũ benignius etiam pro nup-
tiis a se q̃ cæteris interpretatum.

Uod ad te hucusq; nõ scripsi, causa fuit silentiũ tu
um. Verebar em̃ ne si taceti scriberẽ, molestũ me
magis q̃ officiosum putares. Nũc aut̃ prouocatus

E

dulcissimis litteris tuis, & huiuscemodi litteris, quã me ad
philosophiã nostri dogmatis prouocaret, & condiscipulũ
quondam & sodalem & amicum obuiis (ut aiunt) manibus
excipio, defensorẽq; meorum opusculoꝝ paro, ita tamẽ, si
ante te placatum iudicem habuero, imo si oratorẽ meum
super oibus quã in me arguuntur instruxero. Hoc enim &

*quã libentẽ lego me
Tullius
et in*

Tullius tuus, & ante illũ in breui & solo uolumine scripsit
Antonius, primã causam esse uictoriã, & diligẽter causam
pro qua dicturus est, discere. Reprãhedunt me quidã q̃ in
libris quos aduersum Iouinianũ scripsi, nimius fuerim, uel
in laude uirginũ, uel in suggillatione nuptiaꝝ, & aiunt cõ-
demnationem quodãmodo esse matrimonii, intantũ pu-
dicitiã prædicare, ut nulla posse uideatur inter uxore &
uirginem cõparatio derelinqui. Ego si bene problẽmã tis
memini, inter Iouinianũ, & nos ista contẽtio est, q̃ ille ex-
æquet uirginitati nuptias, nos subñciamus, ille parum uel
nihil, nos multum interesse dicamus. Deniq; iccirco te post

Tullius
in pmo
lib. de
oratore
F

- A** dominū faciente, damnatus est q̄ ausus sit perpetuæ uirginitati matrimoniū cōparare. Aut si idipsum uirgo putatur & nupta, cur piaculū uocis huius Romæ Victorinus audire nō potuit? Virgo a uiro nō uir a uirgine generat. Medium esse nihil potest, aut mea sentētia sequēda est, aut Iouinianī. Si rephendor, q̄ nuptias uirginitati subiicio, laudēs ipse qui cōparat. Si aut dānatus est qui æquales putabat, dānatio eius mei operis testimoniū sit. Si sæculi hoīes indignātur in minori gradu se esse q̄ uirgines, miror clericos & monachos & cōtinentes id nō laudare qd̄ faciūt. Castrāt se ab uxoribus suis, ut imitent uirginū castitatē. Et idipsum uolunt esse maritas qd̄ uirgines, aut iungant itaq; uxoribus suis, quibus renūciauerant, aut si se abstinerint, etiā tacētes p̄stebunt melius esse quod nuptiarū operi p̄tulerunt. An ego rudis in scripturis, & nūc primū sacra uolumina legens lineā, & (ut ita dicam) tenuē dicēdi filū inter uirginitatem & nuptias seruare nō potui? Videlicet nesciebā dictū
- ecc̄l̄. 7** Noli esse iustus multū, & dum unū latus protego, in altero uulneratus sum. Atq; ut manifestius loquar, dum p̄tra Iouinianum p̄sso gradu pugno, a Manichæo terga mea p̄fossa sunt. Nōne q̄so statim in p̄cipio opis mei ista p̄fatus sum. Neq; em̄ nos Martiōis & Manichæi dogma sectātes nuptiis detrahimus. Nec Taciani principis Encriticæ errore decepti, omnē coitū spurcum putamus qui nō solū nuptias, sed & cibos quoq; quos deus creauit ad utendū, damnāt & reprobāt. Scimus in domo magna nō solū uasa aurea & argēgea esse, sed & lignea & fictilia, & sup̄ fundamentū Christi qd̄ Paulus architectus posuit alius sup̄ædificauit aurū argētum lapides p̄ciosos, alius econtrario scēnū, ligna, stipulā.
- Heb. 13** Non ignoramus honorabiles nuptias & cubile imaculatū.

1. Tim.
4.
2. Tim.
2.

APOLOGIA HIERONYMI

Legimus primā dei sententiā . Crescite & multiplicamini,
 & replete terrā, sed ita nuptias recepimus, ut uirginitatē q̄
 de nuptiis nascit̄ præferamus . Nūquid argentū nō erit ar- D
 gentū, si aurum p̄ciosius est? Aut arboris & segetis p̄tume- Scñ. 1.
 lia est, si radici & foliis, culmo & aristis, poma præferant̄ &
 fructus? Ut poma ex arbore, frumentū ex stipula, ita uirgi-
 nitas ex nuptiis . Centesimus & sexagesimus & tricesimus
 fructus, q̄q̄ de una terra & de una semēte nascat̄, tñ multū
 differt in numero. Triginta referunt̄ ad nuptias, quia & ip̄a
 digitor̄ p̄iunctio q̄si molli osculo se complexās & foederās
 maritū pingit & coniugē. Sexaginta uero ad uiduas, eo q̄ E
 in angustia & tribulatiōe sint positæ, unde & superiori di-
 gito deprimunt̄, quātoq̄ maior est difficultas exptæ quō-
 dam uoluptatis, illecebris abstinere, tāto maius & præmiū
 Porro numerus cētesimus, q̄so diligēter lector attende, de
 sinistra trāsfertur ad dexterā, & iisdem quidē digitis, sed nō
 eadē manu quibus in leua nuptæ significātur, & uiduæ cir-
 culum faciēs, exprimit uirginitatis coronā. Oro te, qui hæc
 loquit̄ dānat nuptias? Aurum uirginitatē, argentū dixim⁹
 matrimoniū. Centesimū & sexagesimū & tricesimū fructū F
 de una terra exposuimus, & de una semēte generari, licet
 multū differat in numero . Et quis unq̄ tam iniquus lector
 erit, ut non ex meis dictis, sed ex suo me sensu iudicet? Et
 certe multo clēmētiores erga cōiugia fuimus oībus pene
 latinis & græcis tractatoribus, qui centesimū numerum ad
 martyres referūt, sexagesimū ad uirgines, tricesimū ad ui-
 duas, atq̄ ita fit iuxta illoꝝ sententiā, ut de bona terra, &
 de patrisfamilias femine excludant̄ mariti. Verū ne in prin-
 cipio incautus, in reliquis forsitan improuidus fuerim, nō
 ne post partitionē opusculi cum ad q̄stiones uenirē, statim

A intuli? Vos quæso utriusq; sexus uirgines & continentes, mariti quoq; & bigami, ut conatus meos orationibus adiuuetis cunctoꝝ in cōmune Iouinianus hic hostis est quorum ego orationibus indigeo, & quos adiutores mei operis præcor, eos possum Manichæi errore dānare. Curramus ad reliqua Neq; em̄ æpistolæ breuitas patitur diutius in singulis imorari. Interpretantes illud apostoli testimoniū. Vxor proprii corporis sui nō habet potestatem, sed uir. Similiter & uir corporis sui non habet potestatem, sed uxor, hoc subiūximus. Ois hæc quæstio de his est qui in matrimonio sunt, an eis liceat

B uxores dimittere? quod & dñs in euāgelio phibuit. Vnde & apostolus, bonū est ait homini uxore uel mulierē nō tangere, q̄si in tactu eius periculum sit, quasi qui eam tetigerit nō euadat. Vnde & Ioseph quia illū tāgere uolebat ægyptiaca, fugiēs de manibus eius, pallium abiecit. Sed quia qui semel duxit uxore, nisi ex consensu, se nō ualet abstinere, nec dare repudiū, nō peccati, reddat cōiungi debitū, quia spōte se alligauit ut reddere cogere. Qui dñi dicit esse præceptū

C ne dimittant uxores & absq; consensu, qđ deus cōiunxit, hō nō separet, hic pot̄ dici nuptias p̄demnare. Rursus in sequentibus, sed unusquisq; ait habet propriū donū ex deo. Alius quidē sic, alius aut̄ sic, quā sententiā nos exponētes hæc intulimus. Quid in quā uelim perspicuū est. Sed quā in ecclesia diuersa sunt dona, cōcedo & nuptias, ne uidear dānare naturam. Simulq; cōsidera, qđ aliud donū uirginitatis sit, aliud nuptiarū. Si em̄ eadē esset merces nuptiarū & uirginū, nequa q̄ dixisset post præceptū continentie, sed unusquisq; proprium habet donū ex deo, alius quidē sic, alius aut̄ sic. Vbi proprietates singuloꝝ est, ibi altrinsecus diuersitas. Cōcedo & nuptias esse donū dei, sed inter donum & donū magna di-

APOLOGIA HIERONYMI

uerſitas eſt. Deniq; & apłs de quodá poſt inceſtú pœnitēte, ecōtrario inquit donate ei & ſolamini, & ſi cui qđ dona-
 ftis, & ego. Ac ne putaremus donú hoīs p̄tēnendú, addidit.
 Ná & ego qđ donauī, ſi qđ donauī p̄pter uos corá Chriſto
 diuerſa ſūt dona Chriſti. Vñ Ioseph in typo ei⁹ uariā habe
 bat tunicá, Et ī pſalmo. xliiii. legius. Aſtitit regina a dextris
 tuis in ueſtitu deaurato, circúdata uarietate. Et Petrus apłs
 Sicut cohæredes ait multiplicis gratiæ dei qđ ſignificátius
 græce dicif̄ $\pi\iota\kappa\omicron\iota\chi\eta\varsigma$ id eſt uarie. Rogo q̄ eſt iſta p̄tentio,
 claudere oculos, nec apertiffimú lumé aſpicere? In eccleſia
 diximus eſſe dona diuerſa, & aliud donú uirginitatis, & a
 liud nuptiæ. Et poſt paululú. Cōcedo & nuptias eſſe donú
 dei. Sed inter donú & donú magna diuerſitas eſt, & qđ dei
 donú uoce apertiffima p̄nūciamus dānare dicimur? porro
 ſi Ioseph in typo dñi accipif̄, tunica eius uaria atq; diſtincta
 in uirginibus uiduis p̄tinētibus ac maritis eſt, & pōt uideri
 q̄ſi alienus qđ de tunica Chriſti eſt, cū & ipſam reginā hoc eſt
 eccleſiā ſaluatoris, in ueſtitu deaurato eadē uarietate circú
 datá dixerim⁹. Sed & in p̄ſequētibus de p̄iugio diſputātes,
 eundē ſenſum ſecuti ſumus, hic locus ad p̄ntem p̄trouerſiā
 nō p̄tinet. Docet em̄ iuxta ſentētiā dñi, uxore excepta cau-
 ſa fornicatiōis non repudiandá, & repudiatá uiuo marito,
 alteri nō nubere, aut certe uiro ſuo debere recōciliari. Et in
 alio loco. Mulier inq̄t alligata eſt quāto tpe uir eius uiuit.
 Qđ ſi dormierit uir eius, liberata eſt a lege uiri, cui uult nu-
 bat, tñ in dño. i. Chriſtiano. Qui ſecūdas nuptias tertiasq;
 p̄cedit in dño, primas cum ethnico p̄hibet. Aperiāt q̄ſo au-
 res obtrectatores mei, & uideāt me ſecūdas & tertias nup-
 tias cōceſſiſſe in dño, qui ſecūdas, & tertias nō donauī, pri-
 mum potui dānare matrimoniū. In eo quoq; loco ubi iter

D
2. cor. 2

Ibidē.

Se. 37.

1. pe. 3.

E

F
mat. 9.

Ro. 7.
2. 1. co.
7.

3. c. 6
lib. 1.

A pretamur capitulū ap̄li. Circūcisus aliquis uocatus est, non
 adducat p̄putiū, in p̄putio uocatus est nō circūcidatur, licet
 quidā prudētissimi interp̄tes scripturaz hoc de circūcisione
 & seruitute dictū esse contendāt. Nōne apertissime fœdera
 seruamus nuptiaz. Diximus em̄. Si in p̄putio quis uocatus
 est non circūcidat. Habebas inquit uxore cū credidisti. Noli
 fidē Christi causam putare diffidii, quia ī pace nos uocauit
 deus. Circūcisio nihil est, & p̄putium nihil est, sed obserua-
 tio mandatorū dei. Nihil em̄ p̄dest absq; operibus celibatus
 & nuptiaz, cū etiā fides (q̄ pprie Christianorū est) si opera nō
 habuerit, mortua esse dicat. Et hac lege uirgines quoq; Ve-
 stæ & Iunonis uniuiræ, in sanctaz queāt ordine numerari.
 Et post paululū. Seruus uocatus es, nō sit tibi curæ, sed & si
 potes fieri liber, magis utere. Etiā si habes inquit uxore, &
 illi alligatus es, & soluis deditū, & non habes tui corporis
 ptātem, atq; ut manifesti⁹ loq̄r, seruus uxoris es, noli p̄pter
 hoc habere tristitiā, nec de amissa uirginitate suspires. Sed
 etiā si potes causas aliq̄s inuenire diffidii, ut libertate p̄di-
 citiæ p̄seruaris, noli salutē tuā cū alterius interitu q̄rere. Ha-
 beto paulisper uxore, nec p̄curras morantē, expecta dū se-
 quitur. Si egeris patienter, p̄iunx mutabis in sorore. In eo
 quoq; loco ubi tractauimus, cur dixisset Paulus. De uirgini-
 bus autē dñi p̄ceptū nō habeo p̄siliū aut do tanq̄ miseri-
 cordiā p̄secutus a dño, ut sim fidelis, ita uirginitatē p̄tuli-
 mus ut nuptiaz ordinē seruaremus. Si uirginitatē dñs im-
 perasset, uidebas nuptias p̄dēnare, & hoīm auferre femina-
 rium, unde & ipsa uirginitas nascit. Si p̄cidisset radicē, quo
 modo fruges quæreret. Nisi ante fundamenta iecisset, qua
 ratione ædificium extrueret, & operturū cuncta desuper
 culmen imponeret? Si radicem nuptias, si uirginitatem

APOLOGIA HIERONYMI

diximus fructus, si fundamentū matrimoniū, & ædificiū **D**
 uel culmé, perpetuā castitatē, quis uel tam inuidus, uel tam
 cæcus obtrektor mei erit, ut in eadem domo ædificiū uel
 culmen uideat, & fundamentū quod ædificiū & culmé por-
 tat ignoret. Porro & in alio loco, pponētes ap̄li testimoni-
 um, in quo ait. alligatus es uxori, noli q̄rere solutionē. So-
 lutus es ab uxore, noli q̄rere uxorē, ilico hæc subiecimus.
 Habet unusquisq; nostrū terminos suos, redde mihi meū,
 & tu tene tuū. Si alligatus es uxori tuæ, ne illi des repudiū
 Si solutus sum ab uxore, nō q̄ram uxorē. Vt ego nō soluo
 cōiugia, si semel ligata sunt, ita tu nō liges quod solutū est **E**
 Sed & in alio testimonio quid de uirginitate & nuptiis sen-
 serimus, manifestissime declaraf. Nō ip̄onit nobis apostol⁹
 laqueū, nec cogit esse quod nolumus, sed suadet qđ hone-
 stum est & decoꝝ, & intēte facit seruire dño, & semper esse
 sollicitos, & expectare paratā dñi uolūtātē, ut cū quid im-
 perauerit, q̄si strenuus & armatus miles statim impleat qđ
 p̄ceptum est, & hoc faciat sine ulla distētionē q̄ data est s̄m
 ecclesiastē hoībus huius mundi, ut distendant in ea. In fine
 quoq; cōparatiōis nuptiæ & uirginū disputatiōē nostrā
 hoc sermone ꝓclusimus. Vbi bonū & melius est, ibi boni & **F**
 melioris nō unū est præmiū, & ubi nō unū est præmiū, ibi
 utiq; dona diuersa. Tantū est igif inter nuptias & uirginita-
 tem, quantū inter nō peccare & bñfacere, imo ut leuius di-
 cam, quantū inter bonū & melius. Porro in ꝓsequētibus cū
 dicimus, Finita disputatiōe ꝓiugioꝝ & uirginitatis, ut inter
 utrūq; tāto moderamine præceptoꝝ, nec ad sinistrā nec ad
 dexterā diuerteret, sed uia regia gradere, & illud ipleret.
 Ne sis multū iustus. Rursus monogamiā digamiæ cōparat
 Et quomō nuptias subdiderat uirginitati, ita digamiā nus

1. cor. 7
 2. ib. 1.
 ca. 7.

21. 1. c.
 7. circa
 finem.

Eccō. 3
 In fine
 c. 7. illis

In ꝓn-
 cipto. c.
 8. lib. 1.

Eccō. 7

Aptiis subiicit. Nōne p̄spicue ostēdimus, quæ sit in scripturis sanctis sinistra, q̄ dextra, & quid significet, ne sis multū iust⁹. Qd̄ uidelicet sinistra sit, si iudeorū & gentiliū sequamur libidinē, & semp̄ estuemus ad coitū. Dextra, si Manicheorū sequamur errorē & simulata pudicitia impudicitiā rhetibus implicemur. Via autē regia sit, ita appetere uirginitatē, ne nuptiā p̄dēnent. Preterea quis tā iniquus meorū opusculorū iudex erit, ut prima matrimonia dānare me dicat, cum etiā de secūdis dixisse me legerit? Cōcedit ap̄ls secūdas nuptias, sed uolētibus. Sed his q̄ se p̄tinere nō p̄nt, ne luxuria

e. 8. li. 1.
in p̄nci
pio.

Btā in Christo nubere uelint, habētes damnationē q̄ primā fidē irritā fecerint, & hoc p̄cedit, quia multæ abierūt retrorsum post sathanā. Catezorū beatiores erūt si sic permāserint. Cōtinuoq̄ subiūgit ap̄ostolicā auctoritatē, s̄m̄ p̄siliū meū. Porro ne auctoritas ap̄li q̄si hominis leuior uideret̄, addidit. Puto autē q̄ & ego sp̄m̄ dei habeā. Vbi ad p̄tinentiā prouocat, ibi nō hoīs, sed sp̄s dei p̄silio usus est. Vbi autē nubēdi p̄cedit ueniā, sp̄m̄ dei nō noīat, sed prudētiā librat p̄siliū, ita singulis relaxans, ut unusq̄sq̄ ferre p̄ōt. Propositis ergo testimoniis, in quibus ap̄lus secūdas p̄cedit nuptias, statim

Csubiecimus, quō uirginibus ob fornicatiōis periculū p̄cedit nuptias, & excusabile facit quod per se nō appetit̄, ita pro eadē fornicatiōe p̄cedit uiduis secūda matrimonia. Melius est em̄, licet alterū & tertiū, unū uirum nosse, q̄ plurimos, id est tollerabilius est uni homini prostitutā esse q̄ multis, facessat calūnia. De secundo hic & de tertio & quarto si libet matrimonio disputauimus, nō de primo. Sed ne quis in eo q̄ diximus, tolerabilius est uni homī p̄stitutam esse q̄ multis, ad primū matrimoniū referat, cū oīs nobis quæstio de digamia & trigamia fuerit. Deniq̄ digamia & trigamia

APOLOGIA HIERONYMI

disputationē hoc calce signauimus. Omnia licent, sed nō oīa expediūt. Nō damno digamos, imo nec trigamos & si dici potest octogamos. Plus aliquid inferā, etiā scortatorē recipio pœnitentē. Quicquid æqualiter licet, æquali lance pensandū est. Erubescat calūniator meus dicēs me prima dāna re matrimonia qñ legit, nō dāno digamos & trigamos, & si dici potest octogamos. Aliud est nō dānare, aliud p̄dicare. Aliud est ueniā p̄cedere, aliud laudare uirtutē. Si aut̄ durus in eo uideor, quia dixi, quicquid æqualiter licet, æquali lance pensandū est, puto nō me crudelē iudicabit & rigidū, quia alia loca uirginitati & nuptiis, alia trigamis & octogamis, & pœnitētibus legerit p̄parata. Christū in carne uirginem, in spiritu monogamū, q̄ unā habet ecclesiā, noster in reliquis sermo testatus est, & crediti sumus nuptias condēnare. Dānare dicor nuptias, cuius hic sermo est. Nulliq; dubium est sacerdotes de Aaron & Eleazar & Phinees generatos, qui cū & ipsi uxores habuerint, recte nobis opponerent si errore Encraticæ p̄tenderemus matrimonia reprobanda. Tatianū Encraticæ principē qui abiicit matrimonia reprehendimus, & ipsi nuptias p̄demnamus. Rursumq; ubi uirgines & uiduas cōparo, quid de nuptiis senserim, & quomodo tres gradus uirginitatisq; uel p̄tinentiæ & cōiugii fecerim, declarant ipsa quæ scripta sunt. Non nego beatas esse uiduas, quæ ita post baptismū manserint nec illarū detraho merito, quæ cū uiris in castitate p̄durant. Sed sicut hæ maioris præmii apud deū sunt q̄ nuptæ cōiugali officio seruientes, ita & ipsæ æquo patient̄ aīo uirginitatē sibi præferri. Ad Gallatas quoq; testimoniū apostoli p̄ponentes. Ex opibus legis nō iustificabit̄ oīs caro, huiusmodi sensum intulimus, opa legis & nuptiæ sunt. Vnde

D
ca. 8. in
fine

☞

E

c. 9. 11.

F

21. 1. 6.
13.

Gal. 2.

- A** & maledicunt in ea quæ non habent filios, quæ si cõcedunt etiã in euangelio, aliud est indulgentiã infirmitati tribuere, aliud est uirtutibus p̄mia polliceri. Ecce perspicue nuptias dicimus p̄cedi in euangelio, sed tñ easdẽ in suo officio p̄manẽtes, p̄mia castitatis cape nõ posse. Quod si indigne accipiunt mariti, nõ mihi irascant, sed scripturis sanctis, immo epis & p̄sbyteris & diaconibus, & uniuerso choro sacerdotali & leuitico, qui se nouerunt hostias offerre nõ posse, si operi seruiant p̄iugali. Sed eo loco ubi de Apocalypsi testimoniũ posuimus nonne manifestũ est qd de uirginibus &
- B** uiduis & cõiugibus senserimus? Hi sunt qui cantat canticũ ^{apo. 14} nouũ qd nemo pot̄ cãtare nisi q uirgo est, hi sunt primitiæ dei & agni & sine macula, Si uirgines primitiæ dei sunt, ergo uiduæ & in matrimonio p̄tinẽtes, erunt post primitias, hoc est i secdo & tertio gradu. In secdo & tertio gradu uiduas ponim⁹ & maritatas, & hæretico furore dicimur damnare nuptias? Multa sunt quæ per oẽm librũ cauto moderamiẽ de uirginitate, de uiduis, de nuptiis diximus. Sed breuitatis studio, unũ adhuc ponã testimoniũ, cui non reor p̄tradicturum, nisi eum qui aut se inimicũ probare uoluerit, aut uercedẽ. Nam cũ p̄posuissem q dñs isset ad nuptias in chana galileæ, post quãdã, etiam hæc addidi. Qui enim semel iuit ad nuptias, semel docuit esse nubendũ, & tunc uirginitati possit officere, si nuptias post uirginitatẽ & uiduitatis castimoniã nõ in gradu tertio poneremus. Nũc autẽ cũ hæreticorũ sit dãnare p̄iugia, & dei sp̄nere cõditionẽ, quicq̄ de laude dixerit nuptiarũ, libẽter audimus. Ecclesia enĩ nõ dãnata m̄rimonia, sed subiicit, nec abiicit, s̄ disp̄sat, sciẽs (sicut ^{2. thi. 2} supra dixim⁹) i domo magna nõ solũ eẽ uasa aurea & argẽtea, s̄ & lignea & fictilia, & alia eẽ i honorẽ, alia i p̄tumeliã,

APOLOGIA HIERONYMI

Et quicūq; se mūdauerit, eum futurū esse uas honorabile, **D**
 & necessariū, in om̄e opus bonū p̄paratū. Quicquid inquā
 de laude dixerint nuptiæ, libenter audimus. Laudari nu-
 ptias libenter audimus, & nuptias condemnamus? Ecclesia
 matrimonia non damnat, sed subiicit. Velitis nolitis, mari-
 tus subiicitur uirginitati, & uiduitati ecclesia subiicit nupti-
 as. Sed nuptias in suo opere permanentes, subiicit, nō dam-
 nat, nec abiicit, sed dispēsāt. In potestate uestra est si uelitis
 secundū pudicitix gradū scandere. Quid indignamini, si in
 tertio stantes, nolitis ad superiora properare? Igit̄ cum to-
 ties & tam crebro lectorē admonuerim, & p̄ singula pene **E**
 tractatum milia cautus uiator incessem, me ita recipere
 nuptias, ut eis p̄tinentes uiduas uirginesq; p̄ferre, debu-
 erat prudēs & benignus lector, etiā ea q̄ uident̄ dura, æsti-
 mare de cæteris, & nō in uno atq; eodē libro criminari me
 diuersas sentētias p̄tulisse. Quis enī tā hebes, & sic in scribē
 do rudis est, ut idē laudet & dānet? ædificata destruat, & de-
 structa ædificet, & cū aduersariū uicerit, suo nouissime mu-
 crone feriat. Si rusticani hoīes, & uel rhetoricæ uel dialecti-
 cæ artis ignari detraherēt mihi, tribuerē ueniā imperitiæ,
 nec accusationē rephenderem, ubi non uoluntatē in culpa **F**
 cernerē, sed ignorantia. Nūc uero cū disertī hoīes, & libera-
 libus studiis eruditi, magis uelint ledere q̄ intelligere, bre-
 uiter a me respōsum habeat, corrigere eos debere p̄tā nō
 rephēdere. Patet cāpus, stat ecōtra acies, aduersarii dogma
 manifestū est, & ut Vergilianū aliqd inferā, illū aspice cōtra **Ser.**
 Qui uocat. Rñdeāt aduersario. Aliter teneāt modū ī dispu-
 tādō, aliter uirgā in docēdo, & me ī libris suis, qd uel p̄ter-
 miserim uel addiderī doceāt. Rephēsores nō audio, sequor
 maḡos. Delicata doctrina ē pugnāti ict̄ dictare de muro.

A Et cū ipse unguentis delibutus sis, cruentū militē accusare formidinis. Nec hoc dicens statim iactantiæ reus sum, q̄ cæteris dormientibus solus certauerim. Sed hoc dico, cautius eos posse pugnare, qui me uiderit uulneratum. Nolo tale certamen adeas, in quo tm̄ te protegas & torpēte dextra, sinistra clypeū circūferas, aut feriendū tibi est aut cadendū. Nō possum te æstimare uictorē nisi aduersariū uidero trucidatū. Legimus o cruditissimi uiri, in scholis piter & Aristotelica illa de gorgiæ fontibus manātia, simul didicimus plura esse uidelicet gn̄a distandi. Et inter cætera, aliud esse

B gymnasticos scribere, aliud dogmaticos. In priori uagam esse disputationē, & aduersario rudentem, nunc hæc, nunc illa proponere. Argumētari ut libet, aliud loqui, aliud agere panēt dicif ostēdere, lapidē tenere. In sequēti aut̄ aperta frons, & (ut ita dicam) ingenuitas necessaria est. Aliud est quærere, aliud definire. In altero pugnandū, in altero docēdum est. Tu me stantē in plio, & de uita piclitantē, studiosus magister doceas. Noli ex obliquo, & unde non putaris uulnus inferre, directo p̄cute gladio. Turpe tibi est hostem

C dolis ferire, non uiribus, quasi non & hæc ars summa pugnantū sit, alibi minari, alibi percutere. Legite obsecro uos Demosthenē, legite Tulliū, ac ne forsitan rhetores uobis displiceant, quorū artis est uerisimilia magis q̄ uera dice e, legite Platonē. Theophrastū. Xenophontē, Aristotelē, & reliquos q̄ de Socratis fonte manātes, diuersis cucurrere fluminibus, qd̄ in illis apertū, quid simplex est. Quæ uerba nō sensuū? Qui sensus non uictoriæ? Origenes. Methodius. Eusebius. Apollinaris, multis uersuū milibus scribunt aduersus Celsum & Porphyriū. Considerate quibus argumentis & q̄ lubricis problematibus, diaboli spiritu contexta, sub-

uertant. Et quia interdū cogunt loqui, qđ nō sentiunt, sed **D**
 quod necesse est dicūt aduersus eos qui dicunt esse gētiles.
 Taceo de latinis scriptoribus. Tertulliano. Cypriano. Mi-
 nutio. Victorino. Lactātio. Hilario, ne nō me tā defendisse
 q̄ alios uidear accusasse. Paulū apostolū pferam, quē quo-
 tiescūq; lego uideor mihi non uerba andire, sed tonitrua. **E**
 Legite epl̄as eius & maxime ad Romanos, ad Galathas, ad
 Ephesios, in quibus totus in certamine positus est, & uide-
 bitis eū in testimoniis q̄ sumit de ueteri testamēto q̄ arti-
 fex, q̄ prudēs, q̄ dissimulator sit eius qđ agit. Vident quādā
 uerba simplicia, & q̄si innocētis hoīs ac rusticani, & qui nec **E**
 facere, nec declinare nouerit insidias. Sed quocūq; respexe-
 ris fulmina sunt. Hæret in causa, capit oē quod tetigerit, ter-
 gum uertit ut supet, fugā simulat ut occidat. Calūniemur
 ergo illū atq; dicamus ei. Testimonia quibus cōtra Iudæos
 uel cæteras hæreses usus es, aliter in suis locis, aliter in tuis
 æpistolis sonant. Videmus exēpla captiua, seruiērūt tibi ad
 uictoriā, quæ in suis uoluminibus nō dimicāt. Nōne nobis
 loquit cū saluatore, aliter foris, aliter domi loquimur. Tur-
 bæ parabolæ, discipuli audiūt ueritatē. Proponit phariseis
 dñs q̄stiones, & nō edisserit. Aliud est docere discipulū, ali- **F**
 ud aduersariū uincere. Mysteriū inquit meū mihi, mysteriū
 meū mihi & meis. Indignamini mihi q̄ Iouinianū non do-
 cuerim, sed uicerim, imo idignant, hi illū anathematizatū
 dolēt, & cū laudāt quod sunt, accusant qđ esse se simulant.
 Quasi uero rogandus fuerit ut mihi crederet, & nō inuitus
 ac repugnās in ueritatis uincla ducēdus. Et hæc dicerem, si
 uincēdi studio p̄tra regulā scripturaz quippiā locutus fuiss-
 sem, & sicut uiri fortes in p̄trouersis solēt facere, culpā præ-
 mio redimerē. Nūc uero cū interpretas magis apl̄i fuerim q̄

- A** dogmatistes, & pmentatoris sim usus officio, quicquid durum uideat, ei magis imputet quæ exposuimus, quàm nobis qui exposuimus, nisi forte ille aliter dixit, & nos simplicitatē uerborum eius maligna interpretatione detorsimus. Qui hoc arguit de ipsis scripturis probet. Diximus, si bonum est mulierem non tangere, malum ergo est tangere, nihil enim bono contrarium est nisi malum. Si autem malum est, & ignoscit, ideo cedit, ne malo quid deterius fiat, & cætera usque ad propositionem alterius capituli. Hoc ideo subiecit, quia apertus dixerat. Bonum est homini mulierem non tangere. Propter fornicationem autem unusquisque uxorem suam habeat, & unaquæque suum uirum habeat. In quo differunt uerba mea a sensu apostoli, nisi forte in eo quod ille pronunciat, ego dubito, ille diffinit, ego sciscitor. Ille aperte dicit. Bonum est homini mulierem non tangere ego quotidie quero. Si bonum est mulierem non tangere. Si dubitantis est, non confirmantis. Ille dicit. Bonum est non tangere, ego quid bono contrarium esse possit, adiungo. Statimque in consequentibus animaduertenda apostoli prudentia. Non dixit. Bonum est homini uxorem non habere, sed bonum est inquit mulierem non tangere, quasi & in tactu eius periculum sit, quasi qui illam tetigerit non euadat. Vides igitur non de coniugibus nos exponere, sed de coitu simpliciter disputare, quod ad comparationem pudicitiae & uirginitatis, & angelicæ similitudinis, bonum est homini mulierem non tangere. Vanitas uanitatum, omnia uanitas dicit Ecclesiastes. Si omnes creaturae bonae, ut a bono creatore conditae, quomodo uniuersa uanitas? Si terra uanitas, nunquid & caeli, & angeli, & throni, dominationes, potestates, ceteraque uirtutes? Sed quae per se bona sunt, ut a bono creatore conditae, ad comparationem meliorum uanitas appellantur. Verbi gratia. Lucerna, lampadis comparatione pro nihilo est

APOLOGIA HIERONYMI

lampas stellæ cōparatione non lucet, stellá lunæ confer, & D
 cæca est. Luná soli iunge, & rû tilat. Solem Christo cōfer, &
 tenebræ sunt. Ego sum inquit qui sum. Oëm igif creaturá
 si deo contuleris, non subsistit. Ne tradas inquit Hester hæ-
 reditaté tuam his qui non sunt, idolis scilicet & dæmonib⁹
 & certe erant idola & dæmones quibus ne traderent ora-
 bat, in Iob quoq; legimus, a Baldach dictû de impio. Aue-
 latur de tabernaculo suo fiducia eius, & calcet super eum
 quasi rex interitus, habitet in tabernaculo eius focii eius q
 non est. Haud dubiû est quin diabolus, qui cum habeat so-
 cios, non aut haberet nisi esset, tñ quia deo perit non esse
 dicitur. Ergo secundû hûc cōparationis sensum, malû dixi-
 mus mulieré tangere, licet uxoris nulla facta sit mentio, qd
 bonû est non tangere. Et subiecimus, uirginitaté frumen-
 tum, nuptias ordeû, fornicationé stercus bubulû nuncupã-
 tes. Vtriq; frumentû & ordeû creaturá dei est. Verum in euã
 gelio maior turba ordeaceis panibus, minor frumentaceis
 pascif. Homines inquit & iumenta saluos facies dñe. Aliis
 uerbis ad ipsum locuti sumus qñ aurû uirginitaté, argentû
 nuptias diximus, & centûquadraginta quattuor milia uir-
 ginum signator, qui cum mulieribus nō sunt coinquinati
 in qñ ostendi uolumus, oës qui uirgines non permanse-
 rint, ad cōparationé purissimæ & angelicæ castitatis, & ipsi⁹
 dñi nostri Iesu christi, esse pollutos. Quod si cui asperum &
 reprehensione dignû uidef, tantá nos inter uirginitaté &
 nuptias fecisse distantia, quãta inter frumentû & ordeû est
 legat sancti Ambrosii de uiduis librû, & inueniet illû inter
 cætera quæ de uirginitate & nuptiis disputauit, etiam hoc
 dixisse. Neq; ita cōiugiû prætulit apostolus, ut studia uirgi-
 nitatis extingueret, sed a cōtinentiæ perfectiōe incipiens,

Exo. 3.
Hester.
13.

Job. 18

E

mat. 14
mat. 15
ps. 35.

apo. 14

F

Am. 11.
de uir.

- A** ad incōtinentiæ remedia descēdit. Et cū brauiū supernæ uocationis fortibus demōstrasset, deficere tñ in uia neminem passus est, ita plaudens prioribus ut nō despiceret & sequētes. Didicerat enim & ipse quia dñs Iesus, aliis panē ordeaceum ne in uia deficerent, aliis corpus suum, ut ad regnum tenderent, demonstrauit, & in cōsequētibus. Non ergo copula nuptialis quasi culpa uitāda, sed quasi necessitatis sarcina declinanda est. Lex enim astringit uxorē ut in laboribus & tristitia filios generet, conuersio eius ad unum uirū sit, ut ei ipse dominef. Ergo laboribus & doloribus in generatione filioꝝ, adiicit nupta, nō uidua, & dñatui uiri subditur copulata, nō uirgo. Et in alio loco, Precio inqt empti estis, nolite fieri serui hominū. Videtis q̄ euidentis ꝓiugalis sit diffinitio seruitutis. Et post pusillū. Si igit bonū ꝓiugiū, seruitus malū, quid est qñ nequeant seinuicem sanctificare sed perdere? Vniuersa q̄ nos de uirginitate ac nuptiis lato sermone diffudimus, ille breui artauit cōpendio, in paucis multa cōpræhendēs, uirginitas ab eo ꝓsuasio cōtinentiæ, nuptiæ remedia incōtinentiæ prædicant. Et significanter a maioribus ad minora descendens, uirginibus brauiū supernæ uocationis ostendit, nuptas ne in uia deficiant, consolatur. Alios laudat, alios non despicit. Coniugiū ordeo, uirginitatē corpori christi cōparat. Et puto multo minorē distantiam inter frumentū esse & ordeū, q̄ inter ordeum & corpus xpi. Deniq; nuptias dicit & quasi necessitatis sarcinā declinandā, & diffinitionē esse euidentissimæ seruitutis. Et multa alia quæ in tribus libellis de uirginibus latissime ꝓsecutus est. Ex quibus uniuersis perspicuū est me nihil noui de uirginibus, nuptisq; dixisse, sed maioꝝ in oibus secutum esse sentētiā, tam huius uidelicet q̄ reliquoꝝ, qui de eccle-

APOLOGIA HIERONYMI

siasticis dogmatibus disputarūt, quoꝝ amulari exopto ne **D**
 gligentia potius, q̄ alioꝝ obscurā diligentia. Tumeant cō-
 tra me mariti, quare dixerim. Oro te quale illud bonū est **2i. 1. c.**
 quod orare prohibet quod corpus christi accipere non per **4. fo. 6.**
 mittit? Quādo impleo mariti officium, nō impleo p̄tinentis. **2i.**
 Iubet idem ap̄ls in alio loco ut semper oremus, si semper **1. the. 5**
 orandū est, nunq̄ ergo cōiugio seruiendū. Quonia quoties
 cunq; uxori debitum reddo, orare non possum, hoc quare
 dixerim perspicuū est, q̄a interpretabar illud apostoli dictū.
 Nolite fraudare inuicem, nisi forte ex cōsensu ad tempus,
 ut uacetis orationi. Paulus apostolus dicit, quādo coimus **E**
 cū uxoribus, nos orare non posse. Si per coitū quod minus
 est impeditur, idest orare, quāto plus quod maius est, idest
 corpus christi prohibet accipere? Petrus ad cōtinentiā hor- **1. pe. 3.**
 tatur, ne impediānt oratiōes nostrā. Quid hic quæso pecca-
 tum meum est? Quid cōmerui? Quid deliqui? Si turbidæ & **2i**
 nebulosæ aquæ fluunt, non est aluei culpa, sed fontis. An ic-
 circo arguor q̄ de meo ausus sum adiciere, Quale illud bo-
 num est, qd̄ corpus christi accipere non pmittit. Ad hoc bre-
 uiter respondebo. Quid est maius? orare, an corpus christi
 accipere? Vtiq; accipere corpus Christi. Si p̄ coitū, qd̄ min⁹ **F**
 est impediē, multo magis qd̄ maius est. Diximus in eodem **2i. 1. c.**
 uolumine, panes p̄positionis ex lege non potuisse come- **11. f. 17**
 dere Dauid & socios eius, nisi se triūdo mundos a mulieri- **2i.**
 bus r̄ndissent, non utiq; a meretricibus, qd̄ dānabat a lege **1. re. 21**
 sed ab uxoribus quibus licite iungebant. Populū quoq; **Exo. 19**
 qn̄ accepturus erat legē in monte Syna, trib⁹ dieb⁹ iussim
 esse ab uxoribus abstinere. Scio romæ hanc esse consuetu- **Nota.**
 dinem, ut fideles semper christi corpus accipiant, quod nec
 reprehēdo, nec probo. Vnusquisq; em̄ in suo sensu abūdat.

Ho. 3. fer. d.
 comp. lo. p. 10. 11.
 e. a. h. 10. 11. 12.

- A** Sed ipsorum conscientiam conuenio, qui eodem die post coitum communicant. Et iuxta Persium, non est flumine purgant. Quare ad martyres ire non audent? Quare non ingrediuntur ecclesias? An alius in publico, alius in domo christus est? Quod in ecclesia non licet, nec domi licet. Nihil deo clausum est, & tenebrae quoque lucent apud deum. Probet se unusquisque, & sic ad corpus christi accedat, non quod dilatae communionis unus dies aut biduum, sanctiorum efficiat christianum, ut quod hodie non merui, cras uel perendie merear. Sed quod dum doleo me non communicasse corpori christi, abstineam me paulisper ab uxoris amplexu, ut amor coniugis, amor christi preferam, durum est, & non ferendum, Quis hoc saecularium sustinere potest? Qui potest sustinere, sustineat, qui non potest, ipse uiderit, nobis cura est, non quod unusquisque possit aut uelit, sed quid scripturae precipiant dicere. Illud quoque in commentariolis meis eiusdem apostoli carpiunt, in quibus dixi uerum ne quis putet ex eo quod sequitur, ut uacetis orationi. Et iteque ad id ipsum reuertimini, apostolum uelle hoc, & non propter maiorem ruinam recedere, statim infert, ne tentet uos sathanas propter incontinentiam uestram. Pulchra nimis indulgentia, & iteque reuertimini ad id ipsum, quod erubescit suo uocare nomine, quod tentationi praefert sathanam, quod causam habet incontinentiam. Laboramus quasi obsequium differere, cum exposuerit se ipse qui scripsit. Hoc autem dico iuxta indulgentiam, non secundum imperium. Et mussitamus adhuc nuptias non uocare indulgentiam, sed preceptum, quasi non eodem modo secunda & tertia matrimonia concedantur, & reliqua. Quid hic locutus sum, quod apostolus non dixerit? Nimirum illud quod erubescit suo uocare nomine. Ego arbitror quoniam dicit, ad id ipsum, & rem ipsam tacet non eum nominare palam coitum, sed uerecunde ostendere. An quod sequitur, quod tentationi praefert sathanam,

*No p[ro]p[ter] hoc
p[er]u[er]it et p[er]o[ra]t
in u[er]bo et p[er]o[ra]t
in u[er]bo, mo
ne rapit et t[er]ribil[is]
et nobis gl[ori]a
p[er]u[er]it et t[er]ribil[is]
in u[er]bo op[er]a
et p[er]u[er]it et t[er]ribil[is]
ad h[oc] p[er]u[er]it et t[er]ribil[is]
et p[er]u[er]it et t[er]ribil[is]*

73 APOLOGIA HIERONYMI

quod habet causam incontinentiã. Nõne alio uerboꝝ ordi **D**
 ne idipsum est? ne tentet uos sathanas ppter incõinentiã
 uestrã. An quia dixi, & muſſitamus adhuc nuptias nõ uoca
 re indulgentiã, sed præceptũ. Quod si durũ est, imputetur
 apostolo qui ait. Hoc autẽ dico scđm indulgentiã, nõ scđm
 imperiũ, & nõ mihi, qui (excepto ppostero ordine) nec sen
 sum, nec uerba mutauĩ. Trãseamus ad reliq̃, æpistolari em̃
 breuitate festinat oratio. Dicit inquit apłs nuptis & uiduis,
 bonũ est eis, si sic permãserint ut ego. Si autẽ se nõ cõtinent
 nubant. Melius est em̃ nubere q̃ uri. Quod capitulũ nos sic
 interpretati sumus, postq̃ nuptis cõcesserat usum coniugii, & **E**
 ostẽderat ipse quid uellet, quid ut cõcederet, trãsit ad nup
 tas, & uiduas, & sui pponit exemplũ, & foelices uocat si sic
 permãserint, si autẽ se nõ cõtinent nubãt, idipsum dicẽs qđ
 supra, ppter fornicationẽ autẽ, & ne tentet uos sathanas p
 pter incontinentiã uestrã. Redditq̃ causam cur dixerit, si se
 nõ cõtinent nubãt, melius est em̃ nubere q̃ uri. Ideo melius
 est nubere, quia peius est uri. Tolle ardorẽ libidinis, & non
 dicet, quia melius est nubere. Melius semp ad cõparationẽ
 deterioris respicit, non ad simplicitatẽ incõparabilis per se
 boni, uelut si diceret. Melius est unũ oculũ habere q̃ nullũ. **F**
 Et post paululũ, cum apostropham fecissem ad apostolũ,
 intuli. Si per se bonæ nuptiæ sunt, noli eas incẽdio cõpara
 re, sed dic simpliciter, bonum est nubere. Suspecta est mihi **E**
 bonitas eius rei quã magnitudo alterius mali, malum esse
 inferius cogit. Ego autẽ non leuius malũ, sed simplex per se
 bonũ uolo. Vult apostolus innuptas & uiduas absq̃ coitu
 manere, & ad exemplũ sui prouocat, & foeliciores uocat, si
 sic permãserint. Si autẽ se cõtinerẽ nõ pnt, & ardorẽ libidinis
 nõ tam cõtinentia uolunt, q̃ fornicatione restinguere, me

A lius est nubere q̄ uri. Ad quod nos intulimus. Ideo melius est nubere quia peius est uri, nō nostrā sententiā proferentes, sed interpretantes illud apostoli, melius est nubere q̄ uri. i. melius est maritū ducere q̄ fornicari. Si uri uel fornicari bonū esse docueris, tūc bono meli⁹ præferē. Si autē uri malū est, quod malo p̄fertur, nō est germanæ & puræ integritatis, nec eius beatitudinis q̄ angelis comparat. Si dixerō, meli⁹ est uirginē esse q̄ nuptā, bono melius bono p̄tuli. Si autē alterum gradū fecero, melius est nubere q̄ fornicari, ibi nō bono melius, sed malo bonū p̄tuli. Multa diuersitas

B est inter id melius qd̄ nuptiis, & inter id quod fornicationi antepōnit. Obsecro te, quid in hac differentiē peccauī. Propositū mihi erat, nō ad meā uoluntatē scripturas trahere, sed id dicere qd̄ scripturas uelle intelligebā. Cōmentatoris officiū est, nō qd̄ ipse uelit, sed qd̄ sentiat ille quē interpretatur exponere. Alioquin si p̄traria dixerit, nō tam interpretas erit q̄ aduersarius eius, quē nitē explanare. Certe ubicūq; scripturas nō interpretor, & libere de meo sensu loquor, arguat me quilibet, durū qd̄ dixisse p̄tra nuptias. Quod si nō reppererit, quicquid uel austerū esse uideat uel durū, id non scriptoris auctoritati, sed interpretantis officio deputet. Illud uero ferre quis posset, qd̄ in me reprehendit, quare exponēs caplm̄ apli, in quo de p̄iugibus scripsit, tribulationē carnis habebūt hm̄oi dixerim, nos ignari rerū putabam⁹ nuptias saltē carnis habere lætitiā. Si autē nubētibus, & in carne tribulatio est, in qua sola uidebantē habere delicias, qd̄ erit reliquū p̄pter qd̄ nubāt, cū & in spū & in anīa & in ipsa carne tribulatio sit. Quæ hæc p̄denatio matrimonii est? si infantū uagitus, filiorū mortes, diuortia, damna, domus & cætera hm̄oi, tribulationē diximus nuptiarū? Dum adhuc uiueret

Cōmentatoris officiū.

A Quare dixerim, dūtaxat iuxta hebraicā ueritatē in die secū-
 do non additū sicut in primo & tertio & reliquis, uidit de⁹

quia bonum est, statimq; subiecerim, nobis intelligentiam
 derelinqui. Non esse bonū duplicē numerum, qui ab unio-
 ne diuidat, & prefiguret fœdera nuptiarū. Vnde & in arca
 Noe, omnia animalia quecūq; bina ingrediunt immunda
 sunt. Impar numerus est mundus. In hoc nescio quid repre-
 hendatur interim de secunda die, utrum quia scriptum est,
 & scriptū esse non diximus? An quia etiā scriptū est? nos ali-
 ter intelleximus, q̄ scripturæ simplicitas patitur. Scriptū nō

B esse in secundo die. Vidit deus quia bonū est, non meū ac-
 cipiant testimoniū, sed cunctorū hebræorū & aliorū interpre-
 rum. Aquilæ uidelicet & Symmachi & Theodotiōis. Si aut
 scriptum non est, cū in cæteris diebus scriptū sit, aut reddat
 aliam probabiliore causam, quare non scriptū sit, aut si nō
 reppererint, ingrati suscipiant quod a nobis dictū est. Por-
 ro si in arca Noe omnia animalia quæ bina ingrediunt, im-
 munda sunt, & impar numerus mundus est, & hoc scriptū
 esse nemo dubitat, quare scriptum sit edisserant, si aut non
 edisserint, quod a me expositū est, uelint nolint suscipient.

C Aut profer meliores apūlas, & me conuiua utere. Aut qua
 licunq; nostra cœnula contentus esto, Scilicet nunc enume-
 randū mihi est, qui ecclesiasticorū de impari numero dispu-
 tarunt. Clæmens. Hippolytus. Origenes. Dionysius. Euse-
 bius. Didymus, nostrorūq; Tertullianus. Cyprianus. Victo-
 rinus. Lactantius, Hilarius. Quorū Hilarius de septenario. i.
 de impari numero differens, quæ & quanta dixerit ad For-
 tunatum liber illius testimonio est. An forsitan Pythago-
 ram & Architan tarentinū, & Scipionem in sexto de repu-
 blica de impari numero proferā disputantes. Et si hos au-

ll. i. c. 9
 fo. 15, e

qua
 p. 15
 de
 q. 15
 e

Alp. n. 110
 orobianu f. 90
 nos p. 15. l. 110
 ip. 15. c. 110
 imp. 15. f. 110
 b. 110. 110. 110

Cōpa-
 ratio.

quod est uideri non potest in uerbo

dire noluerint obrectatores mei, grammaticorum scholas eis. D
 faciant conclamare. Numero deus impari gaudet. Grande *Virgil. bucco. xgl. 80.*
 piaculum, euerſæ sunt eccleſiæ, orbis audire non potest, ſi
 mundiorē uirginitatē diximus eſſe q̄ nuptias, ſi parē nume
 rum impari ſubiecimus, & ueteris teſtamenti typos euan
 gelicæ ueritati profeciſſe monſtrauimus. Cætera quæ in li
 bro noſtro reprehenſa ſunt, uel leuiora puto, uel ad eundē
 ſenſum pertinentia, unde ad ea reſpondere nolui, ne & li
 belli excederem magnitudinē, & tuo uiderer ingenio diffi
 dere, quem patronū cauſæ meæ ante habui q̄ rogarē. Igit̄
 hoc extrema uoce proteſtor, me nec damnāſſe nuptias, nec **E**
 damnare, r̄diſſe aduerſario, nō meorū inſidias formidāſſe.
 Virginitatem aut̄ in cœlum fero, non quia habeo, ſed quia
 magis miror, qđ non habeo. Ingenua & uerecūda cōfeſſio
 eſt, quo ipſe careas, id in aliis predicare. Nunquid quia gra
 ui corpore terræ hæreo, auium non miror uolatus. Nec co
 lumbam predico, q̄

Radit iter liquidum, celeres neq̄ commouet alas.

ancidos

Nullus ſe decipiat, nemo blando adulatore ſe præcipi
 tet. Prima eſt uirginitas a natiuitate, ſecunda uirginitas
 a ſecunda natiuitate, non eſt meus ſermo. Antiqua ſcientia **F**
 eſt. Nemo poteſt duobus dominis ſeruire, carni & ſpiritu. *mar. 6. Sal. 5.*
 Caro cōcupiſcit aduerſus ſpiritū, ſpiritus aut̄ aduerſus car
 nem, hæc adinuicem ſibi aduerſantur, ut non quæ uolum⁹
 faciamus. Quando aliquid tibi aſperum uidetur in noſtro
 opuſculo, nō ad mea uerba reſpicias, ſed ad ſcripturā unde
 mea tracta ſunt uerba, chriſtus uirgo, mater uirginis noſtri
 uirgo perpetua mater & uirgo. Ieſus enim clauſis igreſſus
 eſt hoſtiis, & in ſepulchro eius, quod nouū, & in petra durif
 ſima fuerat exciſum, neq̄ antea quis, nec poſtea poſitus eſt,

Handwritten notes on the right margin, including "ancidos" and other illegible scribbles.

- A** hortus conclusus est, fons signatus, de quo fonte ille fluuius manat iuxta Iohel, qui irrigat torrentē uel funiū uel spinarum peccatorū funiū quibus ante alligabātur, spinarum quæ suffocabant sementē patrifamilias. Hæc est porta orientalis (ut ait Ezechiel) semper clausa & lucida, & operiens in se, uel ex se proferens sancta sanctorū, per quam sol iusticiæ & pontifex noster secundū ordinē Melchisedech ingreditur & egreditur. Respondeant mihi quomodo Iesus ingressus est clausis ostiis, cum palpandas manus, & latus considerandū, & ossa carnemq; monstraerit, ne ueritas corporis fantasina putaref, & ego respondebo quomodo sancta Maria sit & mater & uirgo. Virgo post partū, mater anteq̄ nupta. Igitur ut dicere cœperamus. Christus uirgo, uirgo Maria, utriusq; sexus uirginitatis dedicauere principia. Apostoli uel uirgines uel post nuptias cōtinentes. Episcopi, præsbiteri, dyaconi aut uirgines eligūtur, aut uidui aut certe post sacerdotiū in æternum pudici. Quid nobismetipsis illudimus & irascimur si sudātibus nobis ^{in uirginitate} semper ad coitum, præmia pudicitia denegentur? Volumus opipere, comedere, uxorum adhærere cōplexibus, in numero uirginum & uiduarum regnare cum christo. Idem ergo ^{in uirginitate} habebit fames præmium & ingluies, sordes & mundiciæ, saccus & sericū,
- Lazarus** recepit mala in uita sua, & diues ille purpuratus, crassus & nitidus, fruitus est carnis bonis dum adiuueret. Sed diuersa post mortem tenent loca miseriæ delitiis & delitiæ miseriis commutantur. In nostro arbitrio est uel Lazarum sequi uel diuitem.

FINIS.

IVLIVS

IVLII OBSEQVENTIS PRODIGIORVM

LIBELLVS AVREVS.

L.Scipione.C.Lælio.Coss. i.

Vnonis Lucinæ templū fulmine ictū, ita ut fasti-
gium, ualuæq; deformarent. In finitimis pleraq;
de cœlo icta. Nursiæ sereno nimbi orti, & homi-
nes duo exanimati. Tusculi terra pluit. Mula Reate peperit
Supplicatio per decē pueros patrimos, matrimos, totidēq;
uirgines habita. M.Meffala.C.Liuio Coss. ii.

Vice inter horā tertiā, & quartā tenebræ ortæ. In Auē-
tino lapidū pluuiæ nouendiali expiata. In Hispania
prosperè militatū. Sacrum nouendiale factū. quod in Pice-
no lapidibus pluit, ignesq; cœlestes multifariā orti, leui af-
flatu compluriū uestimēta adusserunt. Aedes Iouis in capi-
tolio fulmine icta. In Vmbria semimas duodecim ferme an-
norum natus aruspiciq; iussu necatus. Galli, qui alpeis tran-
sierunt in Italiam, sine prælio eiekti.

M.Claudio, Quinto Fabio Labeone Coss. iii.

In area Vulcani per biduum, in area Concordiæ totidē
diebus sanguinē pluit. In Sicilia insula noua maritima.
Hannibal in Bithynia ueneno periit. Celtiberi subacti.

L.Aemilio Paulo. Gn.Bebio Tāphilo Coss. iiii.

Procellosa tēpestate strages in Vrbe facta, signa ænea
in capitolio deiecit. Signa in circo maximo cum colū-
nis euertit. Fastigia temploꝝ aliquot a culmine abrupta dis-
sipauit. Mulus tripes Reate natus. Aedes Apollinis Caietæ
fulmine ictæ. In area Vulcani & Concordiæ sanguinē pluit.
Hastæ Marris motæ. Lanuuii simulachrū Iunonis sospita læ-
chrymauit. Pestilētiæ Libitina nō sufficit. Ex Sibyllinis sup-
plicatū, cū sex mēsis nō pluisset. Ligures plio uicti, deletiq;

Quinto Fulvio. C. Manlio Coss.

v.

Nimbis continuis, in capitolio signa aliquot deiecta fulmine. Romæ & circa plurima decussa, In lectisternio Iouis terremotu deorū capita se puerterūt. Lana cū integumētis, quæ Ioui erant apposita, decidit. De mensa oleas mures præfererūt.

M. Iunio. Gn. Manlio Coss.

vi.

Incendio circa forum cum plurima essent deusta. Aedes Veneris sine ullo uestigio cremata. Vestæ penetralis ignis extinctus. Virgo iussu M. Aemylii pontificis maximi flagro casa negavit. Ulterius interitorū supplicationibus habitis. In Hispania & Histria bella prospere administrata.

Caio Claudio. Lucio Petellio Coss.

vii.

Quoniam immolassent uictimas consules, iecur extabuit. Cornelius ex monte Albano rediens, membris captus, ad aquas Cumanas mortuus. Petellius contra Ligures dimicans, occisus est.

M. Lepido. Q. Mutio Coss.

viii.

Graui pestilentia hominū, bonūq; cadauera non sufficiente, Libitina cū iacerent, ulterius non apparuit. Celtiberi deleti.

Q. Aemylio Peto. M. Iulio Coss.

viiii.

Romæ aliquot loca sacra, profanaq; cœlo tacta. Anagninæ terra pluit. Lauini fax ardens in cœlo uisa. Calatiæ in agro publico per triduū & duas noctes sanguis manauit. Rex Illyrici Gentius, & Macedonia Perses deuicti.

M. Marcello. P. Sulpicio Coss.

x.

In Cāpania multis locis terra pluit. In Prænestino cruenti ceciderūt imbres. Vcienti lana ex arboribus nata. Terracina in æde Mineruæ mulieres tres, quæ operatæ sedebant, fulmine exanimatæ. Ad locū Libitinæ in statua equæstri Aenea ex ore & pede aqua manuit diu. Galli Ligures deleti, comitia cū ambitiosissime fierent, & ob hoc Senat⁹

in Capitolio habereſ, miluus uolās, muſtelā raptā de cella Iouis, in medio cōſeſſu patrum miſit, Sub idem tēpus ædes Salutis de cœlo taſta. In Colle Quirinali ſanguis terra manauit. Lanuuii fax in cœlo nocte cōſpecta, fulmine pleraq; diſcuſſa, Caſſini & Sol per aliquot horas noctis uiſus. Theani Sidicini puer cum quattuor manibus & totidē pedibus natus. Vrbe ſtrata, pax domi, foriſq; fuit.

Gn. Octauio. T. Manlio Coss. xi.

PEſtilētia, fameq; ita laboratū, ut ex Sibyllinis popul⁹ circa cōpita, Saccellaq; operaturus ſederit. In æde Penatiū ualux nocte ſua ſpōte adaperat, & lupi Exquiliis, & in colle Quirinali meridie apparuerunt, exagitatiq; fuerunt, Vrbe luſtrata, nihil triſte accidit.

T. Graccho. M. Iuuentio Coss. xii.

Apuæ nocte ſol uiſus. In agro Stellati fulgure ueruecum de grege pars exanimata. Terracinæ pueri trigemini nati. Formiis duo ſoles interdium uiſi, cœlum arſit. Conciū homo ex ſpeculo acie orta combuſtus. Gabiis laſte pluit. Fulmine pleraq; decuſſa in palatio. In templū Victoriæ Cygnus inlapſus, per manus capientiū effugit. Priuerni puella ſine manu nata. In Cephaleſia turba in cœlo cantare uiſa. Terra pluit. Procelloſa tempeſtate reſta diruta, ſtrageſq; agrorum facta, crebro fulminauit. Nocte ſpecies Solis Pifaui adfulſit. Cere porcus humanis manibus & pedib⁹ natus, & pueri quadrupes, & quadrumanes nati. Ad forum Eſii bouem flamma ex ipſius ore nata non læſit.

P. Scipione Naſi, Gn. Martio Coss. xiii.

Fagnia cœlum nocte arſit, fulmine, pleraq; decuſſa. Frumione bos locut⁹. Reate mulus tripes natus. Gn. Octauius legatus in Syria per Lyſiam tutorē Antiochi pueri in

Gymnasio occisus. L. Lentulo. C. Martio Coss. xiiii.

P Rocellosa tépestate i Capitolio ædes Iouis & circa, quas-
tata. Pontis maximi tectum cū colūnis in Tyberim deiectū. In
Circo Fláminio porticus inter ædē Iunonis Reginae & Fortu-
næ tacta, & circa, ædificia pleraq; dissipata. Taurus ad imolati-
onē cū ducereſ, ob hæc ipsa corruit. Dalmatæ Scordis superati

L. Opimio, Quinto Posthumio Coss. xv

IN provinciã proficiſcēs Posthumius cōsul, cū immolaret
in plurimis uictimis, caput in iocinere nō inuenit, profectusq;
post diem septimum æger Romam relatus, expirauit. Consæ
arma in cœlo uolare uisa, fulmine pleraq; decussa, A Gallis &
a Lusitanis Romani per arma grauiſter uexati.

M. Cla. Marcello, Lucio Valerio Flacco Coss. xvi.

TUrbinis ui in Campo colūna ante ædem Iouis decussa cū
figno aurato, Cūq; aruspices respōdissent magistratū & sacer-
dotū interitū fore, oēs magistratus se protinus abdicauerūt,
Quod Ariciæ lapidibus pluerat, ita supplicatio habita, quod
Romæ multis locis species togæ uisæ adpropinquantū ocu-
los eludebāt. In Lusitania uariæ, in Gallia pspere pugnatum.

Spurio Posthumio, Lucio Pisone Coss. xvii.

Asto incendio Romæ, cum Regia quoq; ureretur sacra-
rium, & ex duabus altera laurus ex mediis ignibus inuiolata
est, & erunt, Pseudo Philippus deuiſtus.

P. Africano, & Lælio Coss. xviii.

HMiterni puer tribus pedibus, una manu natus. Romæ &
circa, fulmine pleraq; ista Cere sanguinis riuī terra fluxerūt, &
noſte cœlum ac terra ardere uisum. Frusinone aurum sacrum
mures adtoferūt, Lanuuii inter horam tertiã & quintam duo
discolores circuli solem cinxerūt rubente alter, alter candida
linea. Stella arſit per dies trigintaduos, & cū Carthago obſi-

IVLIVS

deretur in captiuos Romanorū per Hasdrubalē barbaro more ſauitum, mox Carthago per Aemylianū diruta.

Appio Claudio. P. Metello Coss. xviii.

Miterni puer tribus pedib⁹ natus. Cauræ sanguinis riui e terra fluxerūt. Cū a Salaffis illata clades eſſet Romanis, Decemuiri pronūciauerunt ſe inueniſſe in Sibyllinis, quoties bellum Gallis illaturi eſſent, ſacrificari in eorū finibus oportere.

Lucio Metello, Quinto Fab. Maximo Coss. xx.

HAmes & peſtilētia cū eſſent, per decēuiros ſupplicatū. Lunæ Androgynus natus, p̄cepto aruſpicū in mare deportatus. Tanta fuit Lunēſibus peſtilētia, ut iacētibus in publicū paſſim cadaueribus, qui funeraret, defuerint. In Macedonia exercitus Romanus prælio uexatus, aduerſus Viriatū dubie dimicauit.

Gn. Capione, Caio Lælio Coss. xxi.

PRæneſte & in Cephalenia ſigna de cœlo cecidiſſe uiſa. Mons Etna ignibus abundauit, prodigium maioribus hoſtiis quadraginta expiatum, Annus pacatus fuit, Viriato uiſto.

M. Aemylio, Caio Hoſtilio Mancino Coss. xxii.

QUam Lanuuii auſpicarent, pulli e cauea in ſyluam Laurentinam euolarūt, neq; inuenti ſunt. Præneſte fax ardens in cœlo uiſa, ſereno intonuit. Terracinæ. M. Claudius prætor in nauē fulmine conflagrauit. Lacus Fucinus per millia paſſuum quinq; quoq; uerſum inundauit. In Græcoſtaſi & comitio ſanguine fluxit, Exquilus equuleus cū quinq; pedibus natus, fulmine pleraq; decuſſa. Hoſtilius Mancinus conſul, in portu Herculis cum cōſcenderet nauem petens Numantiā, uox improuiſo audita, mane Mancine. Cūq; egreſſus, Poſtea nauem Genuæ cōſcendiſſet, anguis in nauī inuentus, e manibus effugit, ipſe conſul deuictus, mox Numantinis deditus.

L. Furio, Attilio Sarrano Coss. xxiii.

Rhegium pene totum incendio consumptū, sine ullo humanae fraudis, aut negligentiae uestigio. Puer ex ancilla quatuor pedibus, manibus, oculis, auribus, & duplici obsceno natus. Puteolis in aquis calidis riui manarūt sanguine. Fulmine pleraq; deiecta, puer aruspicum iussu crematus, cinisq; eius in mare deiectus. Ab Achæis exercitus Romanus cæsus.

Seruiο Flacco, Quinto Calpurnio Coss. xxiiii.

Mons Aetna maioribus solito arsit ignibus. Romæ puer solidus, posteriore naturæ parte genitus. Bononiæ fruges in arboribus natæ. Bubonis uox primum in capitolio, dein circa Urbem audita. Quæ auis præmio posito ab aucupe capta, combustaq; cinis eius in Tyberim dispersus. Bos locutus. In Numantia res male gesta. Exercitus Romanus oppressus.

P. Africano. G. Fuluiο Coss. xxv.

IN Amiterno sol noctu uisus, eiusq; lux aliquādiu fuit uisa. Bos locutus & nutritus publice, sanguine pluit. Anagninæ seruo tunica arsit, & inter mortuo igne, nullū flammæ apparuit uestigiū. In capitolio nocte auis gemitus simileis hoīs dedit. In aede Iunonis Reginae scutū Ligusticū fulmine tactū. Fugit uox bellū in Sicilia exortū, cōiuratione seruorū Italia oppressa. Tiberius Gracchus legibus ferēdis occisus. Proditū est memoria Tiberiū Gracchū, quo die periit, tristia neglexisse omnia, cū domi & in capitolio sacrificāti dira portēderent, domoq; exiēs sinistro ad limē offenso pede decusserit Pollicē, & corui fragmentū tegulæ ante pedes eius proiecerūt ex stillicidio. In lacu Romano lacte riui manarūt, Lunæ terra quatuor iugerum spatio in pfundū abiit, & mox de cauerna lacū reddidit. Ardeæ terra pluit. Minturnis lupus uigilē laniauit, & inter tumultū effugit. Romæ bubo, & alia auis ignota uisa. In aede Iunonis Reginae clausis per biduum ualuis infantis uox audita.

IVLIVS

Scuta nouo sanguine maculata. Puella quadrupes nata. In agro Ferétino Androgynus natus, & in flumen deiectus. Virgines ter nouenæ canentes, Urbem lustrauerūt. In Italia millia seruoz, quæ cōiurauerant ægre cōprehensa & supplicio cōsumpta. In Sicilia fugitiui Romanos exercitus necauerunt. Numantia diruta.

Appio Claudio. M. Perpenna Coss. xxvi.

REate mulus cum quinque pedibus natus. Romæ in agro Cortasi lacte pluit. Lupus & canis Hostiæ pugnantes fulmine exanimati. Grex ouium in Apulia, prætor populi Romani uno ictu fulmine exanimatus. Terracinæ sereno nauis uelum fulmine exanimatū in aqua deiectū, & impensas omnes, quæ ibi erant ignis absumpsit. Publius Crassus aduersus Aristonicum dimicans, occisus. Apollinis simulachrū lachrymauit per quadriduum. Vates portenderunt Græciæ fore exitium, unde deductū esset. sacrificatū tum a Romanis, donaque in templo posita. Phrygia recepta. Asia Attali testamento legata Romanis Antiocho regi Syriæ ingenti exercitu dimicanti, hirundines in tabernaculo nidum fecerūt, quo prodigio neglecto præliū cōmisit, & a Parthis occisus est. M. Fuluii Flacci triumuiroi disensione in legibus ferendis angues duo nigri in cella Mineruæ allapsi, ciuilem cædem portenderunt.

M. Aemylio, Lucio Aurelio Coss. xxvii.

NOcturna tempestate in capitolio aliquot templa cōcussa sunt. Romæ & circa, fulmine pleraque deiecta sunt. Aetna mons terremotu ignes super uerticē late diffudit, & ad insulā Liparas mare efferbuit, & quibusdā adustis nauibus uapore plerosque nauales exanimauit. Piscium uim magnā exanimē dispersit, quos Liparæses audius epulis appetentes cōtaminatione uentris consumpti, ita ut noua pestilentia uastarentur insulæ.

Quod prodigiū Aruspicum responso, seditionē quæ post tempora patuit, portendit. P. Plautio. M. Fulvio Coss. xxviii.

IN arboribus fruges natæ sunt. Oleo & lacte in Veiente pluit. Bubo in Capitolio uisus. Arpis lapideus imber triduo apparuit. Locustarū ingenti agmine in Africa, quæ a uento in mare deiectæ, fluctibusq; eiectæ, odore intolerabili. Cyrenis mortifero uapore grauē pestilentia fecerūt pecori, hominūq; Dccc. millia consumpta tabe proditū est. Fregellæ, quæ aduersus Romanos p̄iurauerūt, dirutæ, Ligures Sallyes trucidati.

Caio Cassio Longino. Caio Sextilio Coss. xxix.

IN Græcostasi lacte pluit. Fulmine Crotone grex ouium cū cane, & tribus pastoribus exanimatus. Saturæ uitalus biceps natus, tumultus in urbe fuit, Graccho leges ferente.

Cn. Domitio. G. Fannio Coss. xxx.

IN foro Vessano Androgynus natus, in mare delatus est. In Gallia tres soles, & tres lunæ uisæ. Vitulus biceps natus. Bubo in Capitolio uisus, & ex incēdio cathena p̄sumpta. Sallyes & Allobroges deuicti.

L. Opimio. Quinto Fabio Maximo Coss. xxxi.

GRex luporū, limites, qui in agroꝝ diuisione per G. Gracchū depositi erant, dissipauit. Ipse Gracchus in Auētino occisus.

L. Aurelio. & L. Cæcilio Coss. xxxii.

ANDrogynus in agro Romano annoꝝ octo inuentus, & in mare deportatus. Virgines ternouenæ in Vrbe cantarunt.

M. Catone, Quintio Martio Coss. xxxiii.

ATONE Consule immolante extra tabuerunt, caput iocineris inuentū non est. Lacte pluit. Terra cum mugitu tremuit. Examen apum in foro p̄sedit. Sacrificiū ex Sibyllinis.

L. Cæcilio. L. Aurelio Coss. xxxiiii.

AVLmine Romæ & circa, pleraq; tacta. Præneste lacte pluit.

IVLIVS

Hastæ Martis in regia motæ. Priuerni terra septé iugerú spacio in cauerna defedit. Saturniæ Androgynus annorú decem inuentus, & mari demersus. Virgines uigintisepté urbem carmine lustrauerunt. Reliquú anni in pace fuit.

M. Acilio, Caio Porcio Coss. xxxv.

Pompeius Eluius Eques Romanus, a ludis Romanis, cū in Apulia reuerteret in agro Stellati filia eius uirgo, equo insidens, fulmine icta, exanimataq; uestimento deducto in inguibus exerta lingua per inferiores locos, ut ignis ad os emicuerit. Responsum, infamiá uirginibus, & equestri ordini portédi, quia equi ornaméta dispersa erant. Tres uno tpe uirgines Vestales nobilissimæ cum aliquot equitibus Romanis incesti pœnas subierunt. ædes Veneri Verticordiæ facta.

C. Cæcilio. Cneo Papyrio Coss. xxxvi.

Albanus mons nocte ardere uisus. Edicula & signú de cœlo tacta. Ara Salutis interrupta. Terra in Lucanis & priuernati late hiauit. In Gallia cœlú ardere uisum. Cimbri, Theutoniq; alpes transgressi. sædâ stragé Romanor, sociorúq; fecerunt.

P. Scipione Lucio Calpurnio Coss. xxxvii.

Maxima pars urbis exusta cū æde Matris magnæ. Lacté per triduum pluit, hostiisq; expiatum maioribus. Iugurthinum bellum exortum.

Sergio Galbe, M. Scauro Coss. xxxviii.

Avis incendiaria, & bubo in Urbé uisæ. In Laotomiis homo ab homine adefus. Ex Sibyllinis in insula Cimolia sacrificatum per triginta ingenuos patrimos & matrimos, totidēq; uirgines multa millia hominú intumescente Pado & Stagno Arretino obruta. Bis lacté pluit. Nursiæ Gemini ex muliere in genua nati, Puella integris omnibus mēbris, puer a parte priore aluo aperto, ita ut nudú intestinum conspiceretur. Idem

posteriore natura solidus natus, qui uoce missa, expirauit.
Contra Iugurtham prospere dimicatum.

Q. Seruilio Cœpione. Attilio Sarrano Coss. xxxix.

HMiterni cum ex ancilla puer nasceretur, aue dixit.

P. Sarrano. G. Atilio Coss. xl.

IN agro Perusino & Romæ locis aliquot, lacte pluit. Inter multa fulmine ista Atellis digiti hominis quatuor tanquã ferro præcisi. Argentû signatû afflatu fulminis diffluit. In agro Trebulano, mulier nupta cui Romano fulmine ista, nec examinata. Fremitus cœlestis auditus & pila cœlo cadere uisa, sanguine pluit. Romæ interdiu fax sublime uolans conspecta. in æde Larum flamma a fastigio ad summû columen penetrauit innoxia. Per Cœpioné Consulé Senatō & Equitum iudicia communicata, cætera in pace fuerunt.

P. Atilio & Cornelio Manilio Coss. xli.

TRebulæ Mutuscæ ante, quam Iudî cõmitterentur, canēte tibicine angues nigri aram circûdederunt, desinente cantare, dilapsi. Postero die exorti, a populo lapidib. enecati, foribus templi adaperitis, simulachrû Martis ligneum capite stans inuentum. A Lusitanis exercitus Romanus cæsus.

Caio Matio. Caio Flacc. Coss. xlii.

BVbo extra Urbem uisus, bos locuta. Trebulæ, Mutuscæ simulachrû in templo, quod capite adoperto fuit opertum inuentû. Nuceriæ ulmus uento euecta, sua spõte erecta in radicē cõualuit. In Lucanis lacte, Lunæ sanguine pluit. Arimini canis locutus, arma cœlestia tẽpore utrōq; ab ortu, & occasu uisa pugnare, & ab occasu uinci. Aruspiciũ respõso, populus stipē Cereris, & Proserpinæ tulit. Virgines uigintiseptē dona canētes, tulerunt. Luna interdiu cum stella ab hora tertia usq; ad horam septimam apparuit. A fugitiuis & desertorib. in Thurinis

regiones uastata. Cimbri alpes transgressi per Hispaniã uasta
 tam iunxerunt se Theutonis, Lupus Urbẽ intrauit. Fulminis
 ictu uultures super turrẽ exanimati. Hora diei tertia Solis de-
 fectus lucem obscurauit. Examen apiũ ante ædem Salutis cõ-
 sedit. In Comitio lacte pluit. In Piceno tres soles uisi. In agro
 Vulsiniẽsi flãma e terra orta, cœlumq; uisa contingere. In Lu-
 canis duo agni equinis pedibus nati, alter siminino capite. In
 Tarquiniẽsi lactis riui terra scaturienti exorta, aruspicum re-
 sponso signa oleaginea duo armata statuta, supplicatumq;. In
 Macedonia Thraces subacti.

Caio Mario, Quinto Luctatio Coss. xliii.

Nouendiale sacrũ fuit, quod in Tuscis lapidibus pluerat.
 Vrbs, aruspiciũ iussu, lustrata. Hostiaꝝ cinis per Decemuiros in
 mare dispersus, & per dies nouẽ circa omnia templa per ma-
 gistratus & municipia pompa ducta supplicantũ. Hastæ Mar-
 tis in regia sua sponte motæ. Sanguine circa amnẽ Anienem
 pluit. Examen apiũ in foro Boario, in sacello confedit. In Gal-
 lia, in castris lux nocte fulsit. Puer ingenuus Ariciæ flamma cõ-
 prehensus nec ambustus. Aedes Iouis clusa fulmine icta, cuius
 expiationẽ, quia prius monstraauerat Aemylius Potensis aru-
 spex præmiũ tulit, cæteris cælantibus, quod ipsis, liberisq; exi-
 tium portenderetur. Piratæ in Sicilia a Romanis deleti, Theu-
 toni a Mario trucidati. Ancylia cum crepitu sua sponte mota,
 feruusq; Seruili Cœpionis matris Ideæ se ꝑcindit, & trans ma-
 re exportatus ne unquã Romæ reuerteretur. Vrbs lustrata, ca-
 pra cornib. ardentibus per Urbẽ ducta, porta Neuia emissa, re-
 lictaq;. In Auentino luto pluit. Lusitanis deuictis, Hispania ul-
 terior pacata. Cibri deleti.

Caio Mario. Lucio Valerio Coss. xliiii.

Ax ardens Tarquiniis late uisa, subito lapsu cadens. Sub

occafū Solis, orbis Clypei fimilis ab occidēte ad orientē uifus præferri. In Piceno, terremotu domicilia ruinis prostrata, quædam conuulfa fede fua inclinata manferunt. Fremitus armorum ex inferno auditus. Quadrigæ auratæ in foro a pedibus fudauerunt. Fugitiui in Sicilia præliis trucidati.

M. Antonio. A. Pofthumio Coss. xlv.

BVbone in Vrbe uifo, Vrbs lufrata, nimbis & procella plurima diffipata fulmine pleraq; tafta. Lanuuii in æde Iunonis foſpitæ in cubiculo Deæ fanguinis guttæ uifæ. Nurfia ædes Sacra, terremotu difiecta. Luſitani rebellâtes ſubacti. Sextius tribunus plebis de agris diuidēdis populo, cū repugnantibus collegis pertinaciter legem ferret, corui duo numero in alto uolantes, ita pugnaverunt ſupra concionē, ut roſtris, unguibusq; lacerarētur. Aruſpices ſacra Apollinis litanda, & de lege quæ ferebatur ſuperſedendū, pronunciarunt. Fremitus ab inferno ad cœlū ferri uifus, inopiâ, famemq; portendit. Populus ſtipem, matronæ theſaurum, & uirgines dona Cereri & Proſerpina, tulerunt. Per uirgines uigintiſeptē cantitatū. Signa cupreſſea duo Iunoni Regina poſita. In Luſitania proſpere a Romanis pugnatum.

Quinto Metello, Tullio Didio Coss. xlvi.

BVbone in Capitolio ſupra Deorū ſimulachra uifo, cū piaretur Taurus uictima exanimis cōcidit. fulmine pleraq; decuſa. Haſtæ Martis in regia motæ. Ludis in Theatro, Creta candida pluit, fruges & tēpeſtates portendit bonas. Sereno tonuit. Apud ædē Apollinis Decēuiris imolantibus caput iocineris non fuit. ſacrificantibus anguis ad aram inuentus. Item Androgynus in mare deportatus. In Circo inter Pila militum ignis fuſus. Hiſpani pluribus præliis deuicti.

Cneo Cornelio, Lentulo. P. Licinio Coss. xlvii.

IVLIVS

Spplicatū in Vrbe, quod Androgynus inuentus, & in mare deportatus erat. Pisauri terræ fremitus auditus. Muri pinnae sine terremotu passim deiectæ civiles portedere discordias. Nursiæ simulacrū Iouis, in partē sinistrā quersum. Cupressæ simulachra Iunonis Reginae posita p̄ uirgīes uigintiseptē, quæ Urbē lustrauerunt. Celtiberi, Medi, Dardani subacti.

Cneo Domitio, Caio Cassio Coss. xlviii.

Lvpus Urbem ingressus, in domo priuata occisus. Bubo in Capitolio occisus. Fulmiē pleraq; decussa. Signa aurata Iouis cum capite, colūnaq; desiecta. Fesulis sanguine terra manauit. Aretii mulieri e naso spicæ farris natae, eadē farris grana uomuit, Vrbe Lustrata. Ptolomaus Rex Aegypti Cyrenis mortuus. S. P. Q. Romanum heredem reliquit.

P. Craffo, Quinto Sceuola Coss. xlix.

Oere lacte pluit. Lebadia Eutichydes in templū Iouis Trophonii digressus, tabulā æneā extulit, in qua scripta erāt, quæ ad res Romanas pertinerent. Fulminis afflatu pleraq; animalia exanimata. Venasri hiatu terra alte subfedit. Vultures canē mortuū laniantes occisi ab aliis, & comesi uulturibus. Agnus biceps. Puer tribus manibus, totidēq; pedibus natus. At hastæ Martis in Regia motæ. Androgynus Urbino natus, in mare deportatus. pax domi, forisq; fuit.

Caio Lælio, Lucio Domitio Coss. l.

Nouendiale sacrum fuit, qđ in Volscæ gēte, lapidibus pluerat. Vulsiniis Luna noua decidit, & non nisi postero die hora tertia cōparuit. Puella biceps, quadripes, quadrimana gemina foeminea natura, mortua nata. Auis incendiaria uisa, occisaq;. In Vestinis, in uilla lapidib. pluit. Fax in cælo apparuit, & rotū cœlū ardere uisum. Terra sanguine manauit, & creuit. Canes saxa, tegulas uulgo roscrunt. Fesulis ingens multitudo inter

sepulchra lugubri ueste, pallida facie, interdiu ambulare gregatim uisa. Per Nasicam Hispaniæ principes, qui rebellabant, supplicio consumpti, Urbibus dirutis.

Caio Valerio. M. Herennio Coss.

li.

Romæ & circa, fulmine pleraq; decussa. Ancilla puere unimanu peperit. Fregellis ædes Neptuni nocte patefacta. Maris uituli cum exta demerent, gemini uitelli in aluo eius inuenti. Arretii signum æneum Mercurii, sudauit. In Lucanis gregem ueruecum cum pasceret, & nocte in stabulo flamma circumdata nihil adussit. Carseolis torrens sanguinis fluxit. Lupi Urbem ingressi Prænestæ lana uolitaui. In Apulia mula peperit. Miluus in æde Apollinis Romæ comprehensus. Herenio præfuli bis imolanti, caput iocineris defuit. In sacro Nouendiali cœna Dea posita, a cane adesa ante, quam delibaretur. Vulfiniis prima luce flamma cœlo emicare uisa, cum in unum coisset, os flammæ ferrugineum ostendit, cœlum uisum descendere, cuius hiatu uertices flammæ apparuerunt. Lustrationibus prospere expiatum, nam totus annus domi, forisq; tranquillus fuit.

Caio Claudio. M. Perpenna Coss.

lii.

Bubo in æde Fortunæ equestris comprehensus, inter manus expirauit. Fesulis, fremitus terræ auditus. Puer ex ancilla natus sine foramine naturæ, qua humor emittitur. Mulier duplici natura inuenta. Fax in cœlo uisa. Bos locuta. Examen apium in culmine priuatae domus confedit. Volaterris sanguinis riuus manauit. Romæ lacte pluit. Arretii duo Androgyni inuenti. Pullus gallinaceus quadripes natus. Fulmine pleraq; ista. Supplicatio fuit. Populus Cereri & Proserpinæ stipem tulit. Virgines uigintiseptem carmen canentes, Urbem lustraerunt. Medorum in Macedonia gens, prouinciâ cruenta uastauit.

Lucio Martio. Sexto Iulio Coss.

liii.

s ij

Libius Troso. P. Tarquinius leges ferētes, cum bellū Itali-
cum cōsurgeret, prodigia multa apparuerunt Vrbi. Sub ortu
Solis, globus ignis a septentrionali regione cū ingenti sono
cœli emicuit. Arretii frangētibus panes, cruor e mediis fluxit.
In Vestinis per dies septē lapidib. testisq; pluit. Aenariæ terræ
hiatu flāma exorta, in cœlū emicuit. Circa Rhegiū terremota
pars Urbis, muriq; diruta. In Spoletino colore aureo globus
ignis ad terrā deuolutus, maiorq; factus e terra ad orientem
ferri uisus, magnitudinē Solis obtexit. Cuius in arce simula-
chrū Apollinis sudauit. Aedis Pietatis in Circo Flāminio dau-
sa fulmiē ista, A Sylo per ludos Romani trucidati, cū ex agris
in Urbem pecora, armenta q; Latini agerent, strages hominū
passim facta, armenta in tantā rabiē concitata sunt, ut uastan-
do suos, hostile imaginaretur bellum, lachrymantēsq; multis
affectibus, calamitatem præfagirent suis.

Lucio Iulio Cæsare. P. Rutilio Coss. liiii.

Metella Cæcilia somnio Iunonē Sospitā profugiētē, qđ
immunde sua templa foedarent, cum suis precibus ægre reuo-
catam diceret gregem matronæ sordidis, obscenifq; corpo-
ris coinquinatū ministeriis, in quo etiam sub simulachro Deæ
cubile canis cōfoetuerat, cōmundatū supplicationibus habitis
pristino splēdore restituit. A Picentib⁹ Romani Barbaro mo-
re excruciatī. Vbiq; in Latio clades accēsa. Lucilius Lupus spre-
tis religionibus, cum in extis caput non inuenisset iocineris,
amisso exercitu, in prælio occisus.

Lucio Sylla, Quinto Pomp. Coss. lv.

Pompeius Sylo in oppidū Bouianū, quod ceperat trium-
phans inuectus, Omen Victoriæ hostib⁹ ostendit, quia trium-
phus in Urbem uictricē, non uictā induci solet, proximo præ-
lio amisso exercitu, occisus. Mithridati aduersus socios bellū

paranti, Prodigia apparuerunt. Strato pedo, ubi Senatus ha-
 beri solet, corui uulturé tundendo, rostris occiderunt. In eun-
 dem locū sydus ingens cœlo demissum, Isidis species uisa, ful-
 mine petere. Lucū Furiæ cū Mithridates succenderet, risus ex
 auditus ingēs sine autore. Cum Aruspiciū iussu uirginē Furiis
 immolaret, e iugulo puellæ, risus ortus, turbauit sacrificium.
 Classis Mithridatis in Thessalia a Romanis in prælio amissa.
 Cinna & Mario per bella ciuilia crudeliter sæuētibus, Romæ
 in castris Gnei Pompei cœlū ruere uisum, arma, signaq; tacta,
 milites exanimati. Ipse Pōpeius afflatus sydere, interiit. Lectū
 eius populus dirupuit, corpus unco traxit, quod discrimine ci-
 uili perseuerasset periclitanti Patriæ non succurrere, cū & Im-
 perium & maximos haberet exercitus. Peiræū Sylla cum op-
 pugnaret, unus miles eius aggerē ferēs, exanimatus fulmine
 Aruspex respondit, Diuturno labore, quod caput iacentis in
 oppidū uersum esset, introitū, & uictoriā Romanis significa-
 re. Post breue tēpus Athenæ & Peiræum a Sylla capta. Illo a.
 C. Fimbria incenso, cum ædes quoq; Mineruæ deflagrasset, in-
 ter ruinas simulachrū antiquissimū inuiolatum stetit, spemq;
 restitutionis oppido portendit.

Lucio Scipione, Gaio Norbano Coss. lvi.

PEr Syllana tempora, inter Capuā & Vulturū, ingens sig-
 norum sonus, armorumq; horrendo clamore auditus, ita ut
 uiderentur duæ acies concurrere per plures dies. Rei miraculo
 intus cōsiderantibus, uestigia equoz, hominumq; & recentes
 protritæ herbæ, & uirgulta uisa, molé ingentis belli porten-
 dere. In Hetruria Clusii, materfamilia uiuū serpentē peperit,
 qui iussu Aruspiciū i profluentē deiectus, auersa aqua natus,
 Lucius Sylla post quintū annū uictor, in Italiā reuersus, mag-
 no terrore fuit inimicis Editui Capitoliū una nocte pflagrauit

Syllæ crudelitate fœda proscriptio principū fuit, Centena milia hominū consumpta Italico, ciuiliq; bello relata sunt.

Marco Aemylio. D. Bruto Coss.

lvii.

OIdius Lælius legatus Pompei, cui prodigiū Romæ erat factū, in lecto uxoris duo angues p̄specti, in diuersumq; lapsi. Proxime Pompeio in castris sedenti accipiter super caput accesserat, ī Hispania aduersus Sertoriū iter Pabulatores occisus

Cneo Octauio. C. Scribonio Coss.

lviii.

REate terremotu ædes sacre in oppido, agrisq; cōmotæ. Saxa, quibus forū stratū erat discussa. Pontes interrupti. Ripæ labētis fluminis in aquā prouolutæ fremitus inferni exauditi, & post paucos dies, quæ concussa erant, corruerunt. Saxum uinum cum prouolueretur, in præcipiti rupe immobile stetit. A Sertorio in Hispania exercitus Romani cæsi. Aduersum Medos uarie dimicatum.

Lucio Aurelio, Lucio Octauio Coss.

lix.

Sertorio in Hispania exercitū ducenti, tale prodigium est factū. Scuta equitū parte exteriori, iaculaq; & pectora equorū cruenta uisa, quod prospex̄ sibi interpretatus est Sertorius, quia exteriora hostili sanguine maculari solent, Continua ei prælia cum successu fuerunt. Cyzicum Mithridates cū oppugnaret, Aristagoræ, qui in summo magistratu erat, Proserpina in quiete uisa est dicere aduersus Tibicines, se Tibicinē comparasse. Postero die turres hostiū, uento disiectæ sunt. Ad immolandum Bos sacra iniussa, de montibus per hostiū classē adnatauit, seq; ad aras percutiendā obtulit.

M. Cefone. Gaio Antonio Coss.

lx.

Flmine pleraq; decussa. sereno Vargunteius Pompeius de cælo exanimatus. Trabis ardens ab occasu ad cælū extensa. Terremotu Spoletum totū p̄cussum, & quædā corruerūt.

Inter alia relatu biennio ante in Capitolio Lupã Remi & Romuli fulmine ictã, signumq; Iouis cū colūna difiectū. Aruspiciū responso in foro repositū. Tabulæ legū æneæ literis liquefactis. Ab his prodigiis Catilinæ nefaria conspiratio cœpta.

Quinto Metello. L. Afranio Coss.

Ixi.

Ole toto ante sereno, circa horã undecimã nox se intendit, deinde restitutus fulgor turbinis ui, tecta deiecta, ponte sub lapso, homines in Tyberim præcipitati. In agris pleræq; arbores euersæ radicibus, Lusitani, Gallæci deuicti.

M. Cic. Gaio Antonio Coss.

Ixii.

Qum in agro Pistoriensi Catilinam deuicisset, Laureatos fasces in prouinciã tulit, ibi a Dardanis oppressus, amisso exercitu profugit. Apparuit eum hostibus portendisse uictoriã, cū ad eos laurū uictricẽ tulerit, quã in Capitolio debuerat deponere. Lupi in urbe uisi, nocturni ululatus, flebiles canū auditi. Simulachrū Martis sudauit fulmen tota urbe peruagatū, pleræq; deorū simulachra decussit, homines exanimauit. Vrbs lustrata, propter dictaturã Pompeii, ingens seditio in urbe fuit.

Gneo Domitio. Appio Claudio Coss.

Ixiii.

M. Crassus ad Parthos profectus, cū Eufratẽ transiret, multa prodigia neglexit. Cum etiã coorta tēpestas signifero signum arreptum miserisset Gurgiti, & offundente nimborum caligine prohiberetur transire, pertinaciter perseuerans cum filio, & exercitu, interiit.

Lucio Paulo, Gaio Marcello Coss.

Ixiiii.

MVla pariens, discordiã ciniū, bonorū interitū. mutationē legum, turpes matronarū partus significauit. Incendium, quo maxima pars Urbis deleta est, prodigii loco habitum. Inter Cæsarem & Pompeiū bella ciuilia exorta. Aduersus Cæsarem Pompeius Macedonia cū inuitatis gentibus amicis instrueret

aciem, a Dyrhachio ueniētibus, aduersa fuerunt fulmina, examen apium insignis portēdit. Nocturni terrores in exercitu fuere. Ipse Pōpeius pridie pugnae die uisus in Theatro suo ingenti plausu excipi, mox acie uictus. in Aegypto occisus, eo ipso die plerisq; locis signa sua sponte cōuersa. Clamorē, crepitumq; armorū Antiochia, bis ut curreret in muros, auditū, indeq; sonum tympanorū Pergami. Palma uiridis Trallibus in aede Victoriæ sub Cæsaris statua inter coagmēta lapidū magnitudine mature enata. C. Cornelius augur Patauii eo die cū auēis admitterēt, prodamauit rem geri, & uincere Cæsarem,

G. Cæsare. M. Lepido Coss.

lxv.

Decimæ Legionis Aquilæ Gn. Pompeii filio quæ Fulmina tenebant, uisæ dimittere, & in sublime auolare, ipse adulescēs Pompeius uictus, & fugiens, occisus.

Caio Cæsare. M. Antonio Coss.

lxvi.

Cæsari dictatori exta sine corde inuenta. Calpurnia uxor somniauit. Fastigium domus, quod sicut erat adiectū, ruisse. Nocte cum ualux cubili clausæ essent, sua sponte apertæ sunt, ita ut lunæ fulgore, qui introuenerat Calpurnia excitaretur. Ipse Cæsar uigintitribus uulneribus in Curia Pompeiana a cōiuratis p̄fossus.

M. Antonio. P. Dolobella Coss. lxvii.

Octavius testamento Cæsaris patris Brundusii se in Iuliam gentem adsciuit. Cumq; hora diei tertia ingenti circumfusa multitudo Romā intraret, Sol, puri, ac sereni cœli orbe modico indusus, extremæ lineæ circulo, qualis tendi arcus in Nubibus solet, eam circumscripsit. Ludis Veneris genitricis, quos pro Collegio fecit, Stella hora undecima Crinita sub septentrionis sydere exorta cōuertit omniū oculos, Quod Sydus quia ludis Veneris apparuit, diuo Iulio insigne capitis cōsecrati placuit. Ipsi Cæsari monstrosa malignitate, Antonii cō-

fulis multa perpeſſo , generoſa fuit ad reſiſteudū constantia. Terremotus crebri fuerunt, fulmine naualia, pleraq; taſta turbinis ui, ſimulachrum quod M. Cicero Plebiſcito ante cællam Mineruæ pridie, q̄ in exiliū iret, poſuerat , diſſipatū membris pronum iacuit, fractis humeris, brachiis, capite, dirum ipſi Ciceroni portendit. Tabulæ æneæ ex æde Fidei turbine euulſæ. Aedis Opis ualuæ fractæ . Arbores radicitus , & pleraq; teſta euerſa. Fax cœlo ad occidentē uifa ferri. Stella per dies ſeptem inſignis arſit. Soles tres fulſerunt, circaq; ſolem imum corona ſpicæ ſimilis in Urbem emicuit , & poſtea in unū circulū Sole redactō, multis menſibus languida lux fuit . In æde Caſtoris nominum literæ quædam Antonii & Dolobellæ conſulū excuſſæ ſunt, quib⁹ utriſq; alienatio a Patria ſignificata. Canum ululatus nocte ante Pontificis Maximi domū Lepidi audit⁹, ex his maximus a cæteris laniatus , turpem infamiam Lepido portendit. Hoſtiæ, grex piſciū in ſicco reciproco maris fluxus relictus. Padus inundauit, & intra ripam refluens, ingentē uiperarum uim reliquit, inter Cæſarē & Antonium , ciuilia bella exorta.

Caio Panſa. Hircio Coſs,

Lxviii.

Cæſari cum honores decreti eſſent , & imperium aduerſus Antonium, immolanti duplicia exta apparuerunt. Secutæ ſunt eum res proſperæ. C. Panſa Coſ. Statua equeſtris Antonii domi corruit , equus Phaleratus in ipſius conſpectu feſtinans concidit . Quidam e populo ſanguine uiſtimarum prolapſo reſperſam cruore palmam proficiſcenti dedit . Funèſta hæc ipſi prodigia fuerunt. Qui mox aduerſus Antonium dimicans, in mortem uulneratus eſt, armorum, telorumq; ſpecies a terra uifa cum fragore ad cœlum ferri, ſigna legionis que re-

līta a Pansa ad urbis præsidium erant, ueluti longo situ inductis araneis uenire uisa, fulmine pleraq; īcta. In castris Cæsaris luce prima, in culmine prætorii super lintheum confedit aquila, inde circumuolantibus minoribus auibus excita, de conspectu abiit. Oraculo Apollinis uox audita, Iupis rabies hyeme, æstate frumentum non demessum. Veteranis Cæsari consulatum flagitantibus, terribilis tumultus Romæ fuit, Cæsar cum in Campum Martium exercitum deduceret, sex uultures apparuerunt, conscendenti, deinde rostra, creato consuli iterū sex uultures conspecti, ueluti Romuli auspiciis nouam Urbē condituro signum dederunt. Reconciliatione inter Cæsarem Antonium, Lepidum facta, fœda Principum fuit proscriptio.

M. Lepido, Munatio Planco Coss.

Ixix.

MVla Romæ ad duodecim portas peperit. Canis æditui mortua a cane tracta, Lux ita fulsit, ut tanquam die orto, ad opus surgeretur. In Mutinensi uictoriæ Marianæ signum meridiem spectans, sua sponte cōuersum in septentrionem hora quarta, cum hæc uictimis expiarentur, soles tres circiter hora tertia diei uisi, mox in unum orbem contracti. Latinis in Albano monte cum sacrificaretur, ex humo, a pollice Iouis cruor manauit. Per Cassium & Brutum in prouinciis, direptionibus sociorum, bella gesta. Notatum est prodigii loco fuisse, quod. P. Ticius prætor propter dissensiones collegæ magistratum abrogauit, & ante annum est mortuus. Constat neminē, qui magistratū collegæ abstulerat, annū uixisse, abrogauerūt aut hi, Lucius Iunius Brutus cōsul, Tarquinio Collatino. Tib. Gracch^o. M. Octauio Cæcinnæ. P. Tarquinius. P. Marullo. Tullius, Bruto, & Cassio, pugnam aduersus Cæsarem, & Antonium molientibus. In castris Cassii examen Apium confedit. Locis,

aruspiciū iussu, interclusus, interius ducto uallo. Vulturum
& aliarum alitum, quibus strages cadauerum pabulo est in-
gens uis, exercitum aduolauit. Puer in Pompa Victoriæ cultu
cum ferretur, ferculo decidit. Lustratione lictor peruersis fasci-
bus lauream imposuit, Brutianis in prælium egredientibus,
Aethiops in porta occurrit, & a militibus confossus, Cassius,
& Brutus interierunt.

Caio Furnio, Caio Syllano Coss.

Ixx.

SVb Appenino, in uilla Liuiæ uxoris Cæsaris, ingenti mo-
tu terra intremuit, Fax cœlestis a meridiano ad septentrionē
extenta luci diurnæ, similem in nocte fecit. Turris hortorum
Cæsaris ad portam Collinā de cœlo tacta. Insidiis Romanorū
Germani circumuenti sub, M. Lollio legato, grauiiter uexati.

Paulo Fabio, Quinto Elio Coss.

Ixxi.

IN Germania, in castris Drusi examen apium in taberna-
culo Hostilii Rutilii præfecti castrorum confedit, ita ut funem
prætendentem, præfixamq; tentorio lanceam amplecteretur,
Multitudo Romanorum per insidias subiecta est.

§ §

FINIS.

Index eorum que rarioza sunt in libris duobus Micro. contra Iovinianum.

- A**
- Abraham fuit trigamus fol. 16. d.
 Abcondita non ois virgo est. 26. f.
 Abstinentiā ciboz: et eoz perceptionē: non
 differre dicebat Ioui. fol. 2. e.
 Abstinentia podagra curatur. 54. c.
 Abstinentia luxurie preferitur. 58. d.
 Adam primus monogamus. fol. 14. f.
 Adam sedus agamus ibidem.
 Adam virgo fuit i paradiso ante offensam
 fol. 15. b. et. 56. e.
 Adam et Eva in paradiso virgines pman-
 serunt: electi vero copulati sunt. 24. f. et
 fol. 56. c.
 Ade letinium etiam in paradiso fuit pre-
 ceptum. 56. c.
 Adam paradiso electus non protinus car-
 nitum vescendaz licentiā accepit. 56. c.
 Ade cibus post eiectionē quis fuerit ibidē
 Adolescentium corda mulier facit euola-
 re. folio. 5. d.
 Adulterium solo aspectu cōmittitur. 19. f.
 Adulter est in suam vxorem amator arden-
 tior. fol. 43. b.
 Aegyptij et Palestini vaccas nō comedūt:
 sed tauros et vitulos. 51. a.
 Aegyptoz vitus ibidem.
 Aegyptius outā lacte non vescitur. 51. d.
 Aegyptius cepe non manducat ibidem.
 Aegypti singule ciuitates: singulas besti-
 as et monstra venerantur. 51. d.
 Aegyptij quodcumq; voluerint: hoc inuito
 labile et sacrum putant ibidem.
 Aegyptiorum vrbes ex animalium nomi-
 nibus nuncupantur ibidem. d.
 Aegypti sacerdotes semper in templo fue-
 runt et mores eozundem. 54. f.
 Aequalia asserens Ioui. oim merita iniu-
 riam facit virginitati et nuptijs. 3. a.
 Aequalia dicebat Ioui. omnium iustozum
 premia. fol. 60. et. 61.
 Afrozum vitus. 51. a.
 Ahalma quid significet. 26. f. et. 27. a.
 Alligatus vxori nō querat solutionē. 11. d.
 Alligans ignem in sinu cōburetur. 5. d.
 Aliud est voluntas deialtudo indulgentia.
 folio. 32. d.
- Aliud est indulgentiā infirmitati tribueres
 aliud virtutibus premia polliceri. 33. a.
 Aliud est purissimā mentē deo iungere: ali-
 ud meminisse amplexū viri. 27. d.
 Aliud est penitentē esse: aliud semper esse
 cum patre. 70. f.
 Alcestis pro Admeto sponte obiit. 39. d.
 Amara est veritas: et qui eam predicant re-
 plentur amaritudine. 74. c.
 Ambulans super carbones ignis ardebit.
 folio. 5. d.
 Ambulare sup aquas: ista naturā est. 31. b.
 Amici boni rari sunt. 54. c.
 Amoris precipue christi erga Joannē cau-
 sa fuit virginitas. 22. b.
 Amor mulieris insatiabilis est. 24. a.
 Amor mulieris animū virilē effeminat ibi.
 Amor mulieris inferno et arenti terre com-
 paratur. 24. b.
 Amor mulieris aliud preter passionē non
 finit cogitare. 24. b.
 Amoris carnalis incommoda. 43. a.
 Amor foemerationis obliuio est. 42. f.
 Amor in aliena vxore turpis est in sua ni-
 mitus. 43. c.
 Amphoterodortos quid significet. 25. c.
 Andabataz more pugnare. 30. d.
 Anima quomodo capitur. 51. f.
 Anime corporisq; comparatio. 53. a.
 Animas preciosas mulier capit. 5. d.
 Animū obruit plenus venter. 54. d.
 Animū virilem mulieris amor effeminat.
 24. a.
 Angelozum vitam non exigitur sed doce-
 mur. 10. d.
 Angeloz similitudo nobis promittit. 31. b.
 Angeli sexus diuersitatē nō habent. 31. b.
 Animantia cur creata sunt. 48. c. et. 49. d.
 Animalia multa cur nō comedunt. 49. d. e. f.
 Animalia tam volatilia q̄ reptilia: non ad
 vsum: sed potius ad medicinam creata
 probantur. 49. c. et. f.
 Animal viuere non potest sine crescendī
 potentia. 53. d.
 Animalis homo nō cap̄t que spiritus dei
 sunt. 32. d.

Anta alteri viro cur nubere noluerit. 40. a.
 Anna filia phanuelis insignis pudicitie vi-
 dua fuit. 27. b.
 Antinous vrb̄s egypti vnde dicta sit. 51. e.
 Ante se extendere est proficere. 72. a.
 Antihistenis dicitur eius comēdatio. 55. e.
 Antihistenis paupertas ⁊ labor ibidem.
 Apicij iura Jouini. sectabatur. 35. d.
 Apostolus cur omne quod in macello ven-
 ditur inbeat emi ⁊ comeri. 58. e.
 Apostolus cur dixit: si se non cōtinent nu-
 bant. 7. c.
 Apostolus oibus oīa factus est. 15. a.
 Ap̄li an. oēs habuerint vxores. 21. b. et. d.
 Non oēs apostoli (excepto petro) legūtur
 habuisse vxores ibidem. d.
 Apostolus multa cōpellitur velle que non
 vult. 14. f.
 Apocalyp̄sis infinita futurozū mysteria
 continet. 22. d.
 Aqua ⁊ pane satissit nature. 53. f.
 Arabum ⁊ Sarracenoꝝ victus. 50. e.
 Arbor bonus malos fructus non facit et
 econuerso exponitur. 66. e.
 Arca Noe mystice quid fecerit. 16. a.
 In arca Noe cur diuersa animalia ⁊ varie
 mansiones fuerunt. 62. f.
 Arcadia ob Stymphalidē virginē in tem-
 plo Diane confosam: bellū sumpsit con-
 tra Aristoclidem. 37. e.
 Argentum ideo non erit argentum si aux
 preciosius est. 2. b. et. 77. d.
 Aristomētis a virginibus quas virginita-
 te seruauit morte liberatur. 57. f.
 Artemisia vxor Mausoli insignis pudici-
 tie fuit. 38. f.
 Artemisia marito sepulchrū miro magni-
 tudinis extruxit ibidem.
 Arx mentis capi non potest nisi porte aute
 sint capte. 51. f.
 Atalanta virgo castam semper amauit vir-
 tutem. 36. f.
 Athletarum vita ⁊ ars sagina quedam est.
 53. d. et. e.
 Athete diu viuere nequeunt ibidem. e.
 Athete nūl tenue aut celeste cogitare pos-
 sunt ibidem. e.
 Auditus quomodo capitur. 52. a.
 Aures audiendi qui habet quare christus
 dixit. 57. d.
 Auricula cur perforatur. 56. e.

B

Bac̄tri cantibus obijciunt senes. 51. d.
 Balista quanto plus retrahitur tanto for-
 tius mittitur. 2. d.
 Baptisatos non posse subuerti a diabolos
 dicebat Ioui. 2. e.
 Baptisima seruantes: vnam habere in celo
 remunerationem dicebat Ioui. 2. e.
 Bardesanes babiloniū gymnosophistaꝝ
 mores scripsit. 55. c.
 Basilides pater Iouiniani ⁊ luxurie ma-
 gister fuit. 74. a.
 Beatus non vocatur: qui de luto aurū ex-
 tulit: sed q̄ auri pulchritudine vtit. 10. d.
 Beatus qui pauli similis erit. 6. f.
 Bethula quid significet. 26. f.
 Benefacere ⁊ non peccare differunt. 13. d.
 Bestias singulas egyptij ciuitates vene-
 rantur. 51. d.
 Bibere ⁊ comedere non delitiarū ardorem
 sed sitim famēq̄ restringere debēt. 53. f.
 Bilia vxor Duilla exemplum fuit pudici-
 tie. 39. e.
 Bilia putabat omnib⁹ viris os olere sicut
 marito suo idem.
 Binarius numerus non est bonus. 15. e.
 Bonum est mulierē non tangere. 22. expo-
 nitur. 5. c. d. e.
 Bono nihil strari nisi malum ibidem. c.
 Bonum naturaliter quid sit ibidem. d.
 Bonum illud quale est: quod orare prohi-
 bet. 6. a.
 Bonum illud non est: quod corpus christi
 accipere prohibet. 6. a.
 Bonitas eius rei suspecta est: quam mag-
 nitudoj alterius mali: cogit esse malum
 inferius. 7. e.
 Boni ⁊ mali nō vnum est premiū. 13. c.
 Boni creati sumus: sed vitio nostro ad pe-
 ora prolapsi. 24. e.
 Bonoz opeꝝ deus nō obliuiscitur. 46. c.
 Bos cur creatus: ⁊ cetera id genus ani-
 malia. 48. f.
 Bragmanne qui: ⁊ vsta eozum: ac mores.
 folio. 55. c.
 Budda princeps gymnosophistarū ⁊ latere
 virginis generatus. 38. c.
 Busyris vrb̄s egypti. 51. d.

C

Calcobecus virgo pessilentia patrie spon-
 tanea morte soluit. 37. a.

Calciamenti Moysi depositio quid significet. 17. a. (50. e.)
Cameloz lacte arabes & Sarraceni viuunt.
Camilla Holicozum regina a virginitate laudatur. 36. f.
Candida sint semper vestimenta tua: vt Ecclesiastes dicitur. 24. f.
Candor vestium: virginitatis puritatem significat. 24. f.
Carnibus quoniam ceptum vesci. 16. c.
Carnium esus vsque ad diluuium ignotus fuit. 16. b.
Carniu vsus a deo quando processus. 56. d.
Carnibus non vtendum. 55. d.
Carniu esus detestatur ab Ophtheo ibidem.
Carnes sub Saturno nemo comedit. 54. e.
Carniu abstinentia probat Hiero. p. sacras litteras ca. 10. lib. 2. fo. 56. et. 57. p. totu.
Carnales deo placere non possunt. 32. a.
Carnis desiderijs pollutus dominus cruciabitur in die iudicii. 35. a.
Charitas perfecta que sit. 35. f. (38. e.)
Carthago in virginitatis laude finita est.
Caspj mortuos bestijs proiciunt. 51. d.
Cassandra virgo fuit. 37. a.
Castitas semper nuptijs prelatata fuit. 15. b.
Castitate quare Paulus suauiter. 13. a.
Castitatis plura exempla ab apostolo posita enumerat. 31. c. d. e. per totum.
Castificat seipsum qui spem habet future glorie. 35. f. (34. a.)
Castiter pie nobis viuendum est. 33. f. et castitatem non solum christianos verum etiam gentiles seruasse multis exemplis demonstratur. ca. 26. per totum. li. 1.
Castitas infra custos est necessitas. 40. f.
Castantes se propter regna celorum qui sunt. 11. b.
Celebs est qui non litigat. 23. e.
Celibatus absque operibus nihil prodest. 9. d. et. 79. a.
Centesimus fructus vel numerus quod significet: quibus tribuitur. 2. c.
In celo si fuerunt ruine: quanto magis in terra. 48. b.
Cibos damnauit Tacianus. 2. a.
Ciboz abstinentia: eorumque perceptio: nulla facere discretia decebat Iouit. 2. e.
Cibozum auaritas mater est auaritie. 52. b.
Absque cibo impossibile est humanum corpus subsistere. 53. b.

Licero respuit matrimoniu post repudium Terentie. 41. e.
Limicum utilitates. 49. e.
Lino vides est egypti. 51. d.
Circumcisus si vocatus es: non adducas preputium: reponitur. 9. c.
Circumcisio quando data. 16. c.
Circumcisio scda in Galgalis facta est. 17. e.
Claudia vestalis: quomodo virginitatem suam probauerit. 37. b.
Clericus quibus iam donetur. 29. b.
Clemens successor petri fuit. 11. c.
Chytemestra virum occidit ob amorem adulteri. 42. d.
Cogitatio virginis que debeat esse. 12. f.
Cogitatus non ois spurcus. 2. a.
Colubri pellis dolore aurium mitigat. 49. e.
Comparatio inferioris iniuria est superioris. 2. a.
Commentatoris officium. 86. b.
Conclufit deus omnia sub peccato exponitur. 47. a.
Coniugali officio orationes impediunt. 6. b.
Coniugiu quale: S. petrus precipiat. 6. c.
Coniugia post resurrectione non erunt. 12. c.
Confessio ingenua est & verecunda: quo ipse careas: id in alijs predicare. 87. c.
Contraria iungi nequeunt. 44. e.
Contraria honori est contumelia. 6. c.
Continentie frena ob carnis infirmitatem Paulus quibusdam relaxat. 33. b.
Continentia omnes virtutes spiritus sustentat & protegit. 33. c.
Contra natura est: copijs voluptatum sine voluptate perfrui. 52. f.
Consilium vbi datur: offerentis arbitrium est. 10. d.
Corinthioz questiones ponuntur. 5. a.
Corporis pars posterior cur creata. 30. d.
Corporis pars sub ventre cur condita ibidem.
Corporum natura in vno statu manere non potest. 53. d.
Corpis substantia in resurrectione eadem erit que & modo: licet auctior tunc gloria. 31. a.
Corpus christi sumere volens: mundus sit. 17. b.
Corpus vnu cum christo quod efficitur. 69. c.
Corpus christi an quotidie accipiendum. 84. f. et. 85. a.
Corpora crassa sanguinis minutione indigent. 53. d.

- Corpora nostra cibo tantum & potu indigere asserbat Epicurus. 53. f.
- Crates Thebanus magnum auri pondus in mare proiecit. 52. e.
- Creata quæquæ oia sunt propter hominē tñ nō oib⁹ semp vtenōū. 48. et. 49. p totū.
- Creata omnia ad vtilitatem aliquam referuntur. 49. f. (73. b.)
- Creatura omnis sub vicio est: excepto deo.
- Credens non credentē non repudiet. 8. a.
- Crescite & multiplicamini exponitur. 15. e.
- Corrigendi sunt nobis filij: ne deum exemplo libeli offendamus. 29. c.
- Christo etiam anima preponenda est. 8. b.
- Christiane mulieri non licet ethnico nubere. 8. c.
- Christi philosopho non necessaria est fortitudo athletarum. 54. b.
- Christiano sanitas abiq; viribus nūijs necessaria est. 54. b.
- Chyres virgo fuisse dicitur. 37. a.
- Chysippus qualiter vxorem ducendam sapienti inaserit. 42. f.
- Cupere plurimorum est: perseverare paucorum. 30. b.
- Curi paupertas. 54. c.
- Custodit difficile: qd a plurib⁹ amat. 41. a.
- Daniel eunuchus fuit secundum hebreos 20. d. & quomodo puer captus est idem. f.
- David plures vxores habuit. 19. e.
- David vir sanguinarius fuit. 19. f.
- David cur prohibetur edificare templum domini. 19. f.
- Darij filia occidit nutricem suadentem secundas nuptias. 39. d.
- Decem virginum exempla ad quos referantur. 66. b.
- Deformis minorū miseria habetur quam formosa seruatur. 41. a.
- De virginibus preceptum non habeo inquit Paulus: exponitur. 10. b.
- Delitie fomenta auaritie sunt. 54. a.
- Dei auditurus eloquia & mysteria ab vxoribus abstineat. 17. a.
- Deus non eq; oēs inhabitat neq; ad eandem mensuram oibus infunditur. 68. e.
- Demotionis filia ob vīrginitatē seruandā se interfecit. 37. d.
- Denarius vnus operarijs datus quid significet. 71. c.
- Dentium officium est mandere. 30. e.
- Deus quædam vult: quædā indulget. 32. d.
- Deus non obliuiscij opex nostrorū. 64. c.
- Detrahit Hiero. nulli statui seo vīrginitatem preferendā dicit. 27. f.
- Detrahere non vult Hiero. patribus sed eos temporibus suis seruasse. 20. b.
- Diaboli opera miranda nostram arguunt negligentiam. 60. b.
- Diabolus vsq; ad tempus a tentatione recedit. 48. d.
- Diana virgo a gentilibus fingitur. 37. c.
- Diaconus nomen est officij. 29. c.
- Dido Carthaginem condidit. 38. e.
- Dido pira ardere maluit quam secundo umbere. 38. e.
- Dies & nox misceri nequeunt: quemadmodum nec iniusticia & iniquitas: peccatum & bona opa: christus & antichristus. 44. e.
- Dies extr. ma iudicij sine causa appellatur si iam iudicat deus. 55. b.
- Dies vltimus luctus Martie Latonis filie erat: qui & vite. 39. f.
- Difficultas maior est mulieri experte voluptatis abstinere ab illecebris q̄ inexperte. 2. c. et. 77. e.
- Difficile custodit: qd a multis amat. 41. a.
- Difficile est immo impossibile: delicijs & voluptatibus affluentes: non ea cogitare que gerunt. 52. f.
- Difficilis res est vīrginitas. 30. b.
- Digamia etiā i bestijs re. pbat. 15. f. & 25. c.
- Digamia etiā apud ethnicos refutat. 38. e.
- Digamiam apostolus quomodo concedat 13. f. et. 14. a.
- Diodorus Socraticus quinq; filias dialecticas & pudicas habuit. 38. d.
- Non diligimus equaliter oia membra: vsq; Iou. asserbat. 69. e.
- Dilatio non est damnosa: vbi certior est victoria. 2. d.
- Diogenes discipulus Antisthenis potentior fuit Alexandro. 55. e.
- Diog. nature victor humane ibidem. e.
- Diog. duplici pallio vsus fuit ibidem. f.
- Diog. mores & vita. 55. f. et. 56. a.
- Diog. dolium pro prozio habuit ibidem.
- Diog. emerobios dicitus est. 55. f.
- Diog. pugna cum febre. 56. b.
- Diogenes quomodo a puero confusus ibidem. a.

Dilog. afferbat subuersiones vrbium & bella
pro carnibus & delicijs excitari. 55. e.
Dispar meritum equali mercede deus nō
compensat. 64. d. (63. d.)
Dispensatores boni inter se etiā differunt
Discipuli Iouiniani qui & quales. 73. d.
Discipuli christi quales ibidem.
Diuersitas premiorum probatur multis
exemplis. 63. d. c. f.
Diuersitas quare simplex est inter angelos et
visibiles creaturas. 67. c.
Diuersitas vbi fuerit: ibi & meritoꝝ varie-
tas erit. 68. d.
Diuisio quare comparentur. 54. a.
Diuitiarū vsus vbi fit ibidem.
Diuicias quales christus querat. 6. d.
Diuicias magis in vxoribus eligi solere
dicebat **M**artia **C**atonis filia. 39. f.
Dicearchus scribit sub Saturno nullum
comēdisse carnes. 54. e.
Domino seruire non potest: qui vxori ser-
uit. 17. c.
Donum perfectū quodlibet defursum de-
scendit. 34. e.
Donum aliud virginittatis: aliud nuptia-
rum est. 7. a.
Duilius primus **R**ome nauali certami-
ne triumphauit. 39. d.
Duilius **B**ilium virginem vxorem duxit
ibidem. e.
E
Ebrietatis mala. 56. f. et. 57. a. b. c.
Eboris segmenta quid profint. 49. d.
Ecclēsia virginibus tanquā pulcherrimis
gemmis decoratur. 29. b.
Ecclēsia super omnes apostolos solidata
est. 22. b.
Ecclēsia quare super petrum specialiter so-
lidatur. 22. b.
Ecclēsia fidei spei charitate: inexpugnabilis
existit. 1. f.
Ecclēsia **I**oanni cur non cōmissa. 22. c.
Ecclēsia matrimonia nō damnat sed subij-
cit. 36. d.
Euendum non esse: putabant **E**mpe-
do. et **P**ythā. omne quod mouet & viuūt. 49. c.
Egrotans non aliter recipit sanitatem nisi
tenui cibo. 54. a. (29. b.)
Electio ad dignitates pueris respēditur
Eliguntur argutiores in clerum: non sim-
pliciores & innocentes. 29. b.

Eloquia dei audiat: abstinere ab vxor-
ibus. 17. a.
Eloquētia christiano dissimulanda. 76. d.
Encraticarum error. 2. a.
Enoch cur translatus. 15. f.
Epicurus voluptatis assertor. 42. e.
Epicurus docuit vesci oleribus. 53. e.
Epicurus omnes libros suos repleuit ole-
ribus & pomis ibidem.
Epic. cur vtilib⁹ cibis dixit viuendū ibidē.
Episcopus: presbiter: diaconus: non meri-
toꝝ nomina sunt sed officioꝝ. 29. c.
Episcopus quando beatus. 29. e.
In epō magna exigit pudicitia ibidem.
Episcopus quomodo vnus vxoris vir di-
citur. 28. d.
Episcopi conditiones que sint. 29. c. d. e.
Episcopus quid facere debeat ibidem. e.
Ephorad habitus est leuitarum et quōd
significet. 19. c.
Epule frangunt corpus & animam. 54. c.
Equa lance pensandū est: quicquid equa
liter licet. 15. b.
Erichtonius vnde generatus. 5. e.
Eryphale prohibet Amphiareum. 42. d.
Erroz vniversus vnde processit. 74. a.
Esseoz mores & victus. 55. b.
Esus carnis & potus vini: seminarium est
libidinis. 51. f.
Esus carniū tempore **P**ygmalionis nō
fuit. 55. c.
Esau gula. 56. e.
Euangeliiū passione & sanguine christi de-
dicatur. 21. a. (24. f.)
In euangelio virginittati seruiendum est.
Euangelistarum comparatio ex materia
scribendi. 22. e.
Eubulus **M**ittre historiam scripsit. 55. c.
Eunuchi quidam sunt natura: quidam vī
hominum. 11. b.
Eunuchi qui sint probandi ibidem.
Euolare facit miser adulescētū corda. 5. d.
Euripidis tragedie in quo versent. 42. c.
Exercitus non ex fortissimis quibusq; sed
& imbecillioribus constat. 28. e.
Expugnat aliqui qd vndiq; incessit. 41. a.
Ezechiel cur viuente vxore non potuit
phetare. 27. e. et. f.
F
Fabrij continentia. 45. c.
Facienda que sint nobis. 33. e.

- Fauet quisq; suis moribus. 29. a.
 Feda mulier facile concupiscit. 41. a.
 Fedius nihil est quam vxorē amare quasi
 adulteram. 43. c.
 Felicitas magna est non vxoris seruū esse
 sed christi: nō carni seruire sed spū. 9. f.
 Fel hyene oculoꝝ restituit claritatē. 49. e.
 Femine Romane plures enumerātur que
 pudicitiam vnice coluere. 39. d.
 Femine que experte sunt voluptates: diffi-
 cilius ab illecebais se abstinēt: quam
 inerperte. 2. c.
 Femine plures enumerantur que maritis
 defunctis superuivere noluerunt. 38. e.
 Ferias nuptiaz dīcant prius femine Ingt
 Die. vacent oratiō: vt accepto gustu pu-
 dicitatis semper habere desiderēt: quo
 modicum delectati sunt. 10. e.
 Fides christi non est causa dissidij. 9. d.
 Fidei magne est atq; virtutis: templū dei
 esse purissimum. 11. c.
 Figura mundi p̄terit. 12. c.
 Filie sanguisuge que sint. 24. a.
 Filia pythagore: virgines castitatis doc-
 trina instituit. 38. d.
 Filia Darij occidit nutricem suadētem se-
 cundas nuptias. 39. d.
 Finis hominis ad quid prosit. 49. e.
 Fin⁹ pau: podagre seruiore mitigtat. 49. e.
 Finis virginitatis est vita eterna. 31. d.
 Foeme dilectio: est obliuio rationis. 42. f.
 plura ibidem ad hoc. (43. f.)
 Fortune mullebrī vntcube sacra faciebant
 Fortunatus qui vxorem nunq̄ duxit se-
 cundum Lomicum. 42. d.
 Furiosas Apollinis vates legimus. 1. d.
 Fratrum duozum frugt sc̄z et prodigi pa-
 rabola ad quos pertineat. 71. a. et. b.
 Fructus centesimus: tricesimus: et sexage-
 simus exponuntur. 2. d.
 Fructus spiritus qui sint. 33. c.
 Frustra iubetur quod in arbitrio eius po-
 nitur cui iussum est. 10. c.
 Frustra nobis in eo applaudimus: cuius
 mandata non facimus. 44. e.
 S
 Balgala reuelatio dicitur. 17. f.
 In Balgalis sc̄da circūcisio facta est. 17. e.
 Bens quelibet his vescitur cibis q apud
 eas sunt. 50. e.
 Bens quelibet suo ritu victimat. 51. c.
 Genitalia et cetera organa cur p̄bita. 30. d.
 Genitalia frustra creata dicebat Jovinū. si
 non conceditur illis vti. 30. c.
 Gentilium summa virtus erat: aliena non
 rapere. 28. c.
 Gentilib⁹ cur primo merces reddidit. 71. c.
 Gloriosior apud christum qui fortior. 30. a.
 Gloria nostra aucta est in christi incarnati-
 one: non mutata natura. 69. b.
 Gratie tantum nobis infunditur: quantū
 possumus percipere. 65. a.
 Gratia dei peruenit ad finem. 46. e.
 Gratia duplex in Hellseo fuit. 68. f.
 Gratie maioris est offerre quod non debes
 quam quod exigeris. 11. a.
 Grandis fidei est et virtutis: templum dei
 esse purissimum. 11. c.
 Grandis exultatio anime est paruo conten-
 tus esse cibo. 54. a.
 Grande non putem⁹ vnū deū nosse. 44. f.
 Gorgias rhetor quotidianis iurgijs ab
 vxore sua exagitabatur. 42. b.
 Gule ob breuem voluptatē terre lustran-
 tur et maria. 52. b.
 Gula iudeozum in deserto. 56. e.
 Gule et ebrietatis mala. 56. f. et. 57. a. b. c. d.
 Gulsq; gustu et cibis impossibile est huma-
 num corpus subsistere. 53. b. (c.)
 Gymnosophistaz p̄nceps fuit Budda. 38.
 Gymnosophiste duplices sunt. 55. c.
 H
 Habitatōr vbi christus fuerit: ibi nihil de-
 esse hospiti: quomodo intelligendum ex-
 ponitur. 67. c.
 Harpalix virgo erat. 39. f.
 Hasrubalis vxor cum parvulis suis in in-
 cendium domus sue deuolauit. 38. e.
 Helias et Heliseus non habuerunt vxores
 20. c.
 Helias per ieiunium deum vidit. 57. d.
 Heraclētus cognomēto scotinos dicit. 1. e.
 Herba nulla est: nullus lapis: nullum ani-
 mal: quod non ad vtilitatem aliquam re-
 feratur. 49. f. (41. d.)
 Heredes meliores sunt amici et propinquī
 Hermon de mulieribus qd senserit. 42. c.
 Hieremias quare ab hostibus honoratus:
 ab eisdem liber euasit. 27. d.
 Hieronymus virginitatē nō habuit. 87. e.
 Hierophante atheniensium: acute sorbitū
 one castrabantur. 43. f.

Merophante in pontificatum electi: viri esse desierunt. 43. f.
Miene fel & stercus quid profint. 49. e.
Mircanox mores & victus. 51. c.
Momo yester exterior corruptus est: vt inquit Petrus exponitur. 6. d.
Mominem rectum fecit deus. 24. d. et. e.
Mominis nuncupatione & vir & mulier cōtinetur. 24. e.
Mominem non posse absq; peccato esse p̄batur auctoritate Jacobi. 45. a. & infra.
Mominis finis curationibus multis p̄dest. 49. e.
Monozī contraria est contumelia. 6. c.
Monestis mentibus pudicitia magis cure debet esse quam vita. 38. a. (54. d.)
Moratus quomodo voluptates decidet.
Me bovis prima tertia sexta nona et vndecima vocatis quib; denotetur. 71. b. c.
Morus concilius est Maria: & cetera vtrigines. 26. e. et. d.
Mospes vbi chust⁹ est ibi nihil deesse: quomodo intelligendum. 67. c.

I

Jacobus frater domini magne sanctitatis & iusticie fuit. 54. b.
Jacobus primus eps Hierosolimis ibidem.
Jacob qñ Israel nomen sortitus est. 16. f.
Jeptophagoz victus. 51. b.
Jepte ob votū temerariū filia amisit. 19. e.
Jesus naue alias Iules dictus est. 17. d.
Jesus Hanc circūcisio qd significet. 17. e.
Jesus Hanc vxorē non habuit. 18. c.
Jesus Hanc quando mortuus ibidem. d.
Jeiunantes quare caput vngere debent et lauare faciem. 59. e.
Jeiunium quale elegerit dominus. 59. e. f.
Jeiunium vnde & a quibus preceptum in veteri lege. 56. d. et. e.
Propter ieiunium ostendit dominus Mo sen & ibeltam in transfiguratione. 57. b.
Jeiunii cōmoditates. cap. 10. et. 11. lib. 2. p̄ totum. fol. 56. f. et. 57. a. b. c. d.
Jeiuniū placat deū: demones terret. 57. f.
Jeiunus Moyses legem accepit. 56. f.
Jeiunio redire in paradysum possumus: vñ saturitate sumus electi. 57. c.
Jeiunio & oratione vincuntur acriora demonia. 58. e.
Jeiunium quo p̄dians epulis dissendimur refutatur. 54. d. e.

Alla auctor vrbis Rome virgo fuit. 38. d.
Illuminatos impossibile esse renouari ad penitentiam vt paulus inquit exponitur. 46. a. et. b. c.
Immundus est apud deum omnis qui exaltat eoz suum. 47. b.
Immaculati & sancti cū christo viuere debemus. 33. f.
Immundi luxuria delicias ducunt. 25. b.
Imperitus sermone fuit apostolus: non tñ scientia. 7. d.
Imperatum necesse est fieri. 10. e.
Improba res est: vt illi precipiant pudicitiam: qui abstulerunt. 43. c.
Incellus virginum: pomparum ferculis similis: offendit populum. 28. f.
Incorruptio p̄p̄riū virginū est. 6. d. & 31. f.
Indi cum maribus filiabus et neptibus copulantur. 51. e.
Indiferentia que sint. 42. e. (32. d.)
Indulgentia dei aliud: aliud voluntas eius
Indulgentia infirmitati conceditur. 33. a.
Infirmus olera manducet: vt paulus scribit Ro. 14. exponitur. 59. a.
Ininria est superioris dum inferiori sibi coequatur. 2. a.
Ininicia h̄ regnat: ubi iusticia erit. 65. b.
Innupta quid cogitet. 12. e.
Inutile est crebro videre per que aliquando capti sumus. 52. e.
In incarnatione dei gloria nostra aucta est: non mutata natura. 69. b.
Joannes euangelista cur non electus in caput ecclesie. 22. e.
Joēs vsq; ad Traianū vixit imperiū ibidē.
Joannes quando mortuus ibidem.
Joannes apostolus fuit: euangelista & propheta. 22. d.
Joēs in parthos vidit apocalipsim ibidē.
Joannes vegetior exiit ex dolio feruenti olei: quam intravit. 22. d.
Joannis p̄uilegium ibidem. f.
Joannes euangelista fuit baptisat⁹. 44. e.
Joanni chustus semper fuit copulatus et cur. 22. a.
Jouiniani barbaries & sermo spurcissim⁹ notatur. i. e. plura de eius morib; ibidē.
Jouinianus monachus apostata fuit. 35. d.
Jou. libros difficilis est nosse q̄ vincere. i.
Jou. conatur asserere apostolos non fuisse virgines. 21. e.

- Zoul.** argumenta plura ponuntur quibus nititur probare premium equalitatem lib. 2. cap. 12. per totum fol. 60. et. 61.
Zoui. propositiões Hieronym⁹ proponit. cap. 3. lib. 1. per totum.
Zoui. dicit virgines: viduas et maritatas eiusdem esse meriti. 2. e.
Zouinianus vnde dictus. 75. b.
Zouinianus Rome damnatus est. 77. a.
Zouiniani discipuli qui ⁊ q̄les sint. 73. d.
Zoui. in premijs stoicus erat. 62. a.
Zoseph egyptiam tanquam mortuum rabi-
 distime cantis fugit. 5. e.
Zoseph cur variam tunicam habuit. 7. b.
Zosue vñ solt ⁊ lune stationē ipauit. 57. c.
Zp̄higenie sanguis aduersos ventos pla-
 cauit. 37. a.
Zsaac christi p̄figuratur ecclesiam. 16. e.
Zubetur frustra quod in eius arbitrio po-
 nitur cui iussum est. 10. c.
Zudeorum tres fuerunt secte vel dogmata
 55. b.
Zudicatur quilibet de presentibus non de
 futuris. 70. a.
Zudas signa fecit cum apostolis. 66. d.
Zudas quanto maioris fuit meriti: tanto
 maioris criminis. 66. d.
Zumenta irrationabilia sunt homines in
 desiderijs carnis viuentes. 35. b.
Zumenta vnde dicta. 48. e.
Zuppiter statos dictus. 42. f.
Zusticia patris non liberabit filium. 20. e.
Zustus ⁊ intustus eodē modo simulq̄ bic
 flagellantur. 65. c. d.
 Z
Zacedemoniorum frugalitas. 54. e.
Zamech primus sanguinarius et homici-
 da. 14. c.
Zaodamia: occiso apud Troiam prothesi-
 lao moluit superuincere. 39. d.
Zaqueum non imponit nobis apostolus
 sed quod honestum est suadet. 13. b.
Zasciuenti quid faciendum. 13. c.
Zatinus sermo proprietatem grecam non
 exprimit ibidem. b.
Zafarus post resurrectionem quare chri-
 stum inuitauit. 59. d.
Zagem maritis vxoribusq̄ qualem dat S.
 Petrus. 6. c. et. d.
Zegis veteris vmbra transisse notatur
 Cantu. 2. fol. 25. b.
Zegumintum: olerum ac pomorum facile
 est apparatus. 53. c.
Zeonto ciuitas est egypti. 51. d.
Zn Lepri vrbe semibarbara que sit consue-
 tudo. 42. e.
Zepti dieta quid significet. 54. a.
Zeuitica tribus quare sine possessione fuit
 in terra. 72. e. et. f. (72. f.)
Zeuite ⁊ sacerdotes cur boues accipiunt.
Zya lippiens sinagogā p̄figurauit. 16. e.
Zibanus candor interpretatur. 25. f.
Ziberi arbitrij nos deus condidit. 46. e.
Ziber qui vocatus fuerit: vere est seruus
 dei. 27. f.
Zibentius antihidorum christi bibitur: vbi
 diaboli venena precesserunt. 3. f.
Zibidinosi nihil aliud nisi de voluptatib⁹
 cogitant. 35. b.
Zibie populi locustis vescuntur. 50. f.
Zilta virgines signant. 25. d.
Zinter lilia pascitur christus ibidem.
Zoca in celo nobis proprijs operibus pre-
 paramus. 68. a.
Zoca diuersa i celo qd significet ibidē. b. c.
Zocustis libie populi vescuntur. 50. f.
Zoqui que debeamus. 33. e.
Zucretta maculam corporis: cruore dele-
 uit. 39. d.
Zucifer si cecidit⁹ cadere nō possit. 48. b.
Zuciferi potestas quanta sit. 48. b. c.
Zucrine virgines. 38. a.
Zuter in tabernaculo quare fundit. 17. c.
Zururiam putant immundi delicias. 35. b.
Zururia et gula fortitudinem crucis sub-
 uertunt. 74. b.
Zyco vrbs egypti. 51. d.
 Z
Zago: tria genera: et eorum victus et
 mores. 55. c.
Zagnum peccatū magna delet misericor-
 dia. 47. e.
Zagister bonus occasionem iurgij debet
 auferre discipulis. 22. c.
Zagdane due qd significet. 68. f. ⁊. 69. a.
Zaiois gratie est offerre quod nō debes:
 ⁊ reddere quod exigeris. 11. a.
Zaioz vbi reperit ibi ⁊ minor. 67. e.
Zala nostra nouissimi d̄icimus. 42. a.
Zalum ideo aliquando ignoscitur: ne qd
 deterius accidat. 5. c.
Zala orta ex Zoui. doctrina. 74. e. f.

Manducans non manducantem non sper-
nar: quomodo intelligendum. 58. f.
Manna celesti gustato: allia ⁊ cepe suspira-
re non debemus. 10. b.
Mansionum diuersitas in arca Noe quis
significet. 16. c.
Mansiones diuersas in celo: non persone
accipiunt sed opera. 68. b.
De mansionibus in celo plura. 67. f.
Marcella maior: amplius nubere cur no-
luerit. 40. b.
Martia Latonis filia post amissum maritū
reputit rursus nubere. 39. f.
Eadem dicebat non se inuenire virum qui
se magis vellet quam sua ibidem.
Marcus Cato vxorem habuit pauperem
sed vinolentam. 42. a.
Maritum secundū: tertium: quartū: immo octo-
gamum apostolus concedit. 15. a.
Maria xpo multax mater est xginū. 26. d.
Maritates plures enumerat que mortuis
maritis superuiuere noluerunt. 38. e.
In martyre coronatur voluntas. 70. e.
Mariti in sacerdotium cur eliguntur ⁊ nō
virgines. 28. e.
Massagete parentes ⁊ cognatos senio cō-
fectos deuorant. 51. c.
Marrimonio viuentibus an liceat vxores
dimittere. 5. f. et. 6. a.
Marrimonia non damnat ecclesia: sed sub-
icit. 36. d.
Marrimonia prima: secunda: tertia. ⁊ c. cō-
cedit apostolus. 14. f.
Mausolea vnde dicantur. 38. f.
Maximus quis erit in regno celoz. 67. e.
Medi cum matribus: filiabus ⁊ neptibus
copulantur. 51. c.
Melius est viam iusticie non nosse: quam
post agnitam retro conuerti. 35. c.
Melius semper ad comparationē deteri-
oris respicit. 7. d.
Melius est nubere quā vi exponitur. 7. d.
Melius est animā saginare q̄ corp⁹. 50. d.
Mens purissima nullaz recordatione fe-
ditatis polluta deo iungi potest. 27. d.
Mens ipsa capi non potest: nisi per portas
eius hostilis exercitus prius irruerit.
51. f. et. 52. b. (7. a.)
Merces virginum ⁊ nuptiaz nō eadē est.
Merita omnium equalia faciens Iouini.
virginitati facit iniuriā et nuptijs. 3. a.

Merita diuersa sunt in corpore nro. 68. f.
Metella L. Sylle coniunx palam erat im-
pudica. 41. f.
Metempyschosis Pythagore. 49. c.
Milese virgines: turpitudinem morte su-
gerunt. 38. a.
Milese virgines honestis mentibus pul-
chrum exemplum reliquerunt ibidem.
Milites Ioui. quales sint. 74. f.
Milo crotoniata. 54. b.
Minerva ex Iouis capite genita. 38. c.
Minerva virgo a gentilibus fuisse scribi-
tur. 37. c.
Minoza maioribus vbi coequantur: infe-
rioris cōparatio iniuria est superioris. 2. a.
Minuta ob suspicionē stupri viua defossa
est. 37. b.
Mittra vnde genita sit. 5. e.
Myrta qui intelliguntur. 25. e.
Molestum est possidere: quod nemo vult
habere. 41. a.
Monogamie sanctitas vnde ostēdit. 14. c.
Monogamus fuit primus Adam ibidē. f.
Montanum taxat Hierony. 46. b.
Morbi ex saturitate concitantur. 53. c.
Mors finis nuptiarum. 12. c.
Moriantur qui in ecclesia sobrij nō mini-
strauerint. 58. a.
Moribus suis vnusquisq; fauet. 29. a.
Moses periclitatus fuisset: nisi filium cir-
cumcidisset. 17. a. (18. e.)
Moses vbi mortuus: ⁊ vbi eius sepulchru
in hodiernum diem. 18. e.
Moses quare fregit tabulas. 57. a.
Mulier viroz preciosas capit anias. 5. d.
Mulseri christiane non licet ethnico nu-
bere. 5. d.
Mulieres gentibus nubentes non templa
dei viuunt: sed phana ⁊ idola sunt mor-
tuorum. 8. c.
Mulier vnum virum habere debet quomo-
do intelligendum. 14. c.
Multa compellit apostolus velle que non
vult. 14. f.
Mulieres laudant in viroz opprobria de-
ficientibus scz viris sanctis. 20. d.
Mulieribus quale preceptum dat sanctus
Paulus. 23. a.

- Mulier quomodo in filiorum generati-
 one saluabitur. 23. a.
 Mulier quid sit nemo melius scit q̄ qui
 eam passus est. 23. d.
 Mulier in cōmodo in viroa. 23. e. et. f.
 Mulieris amor insatiabilis est. 24. a.
 Mulier querere. 40. d.
 Mulieres quomō tenantur varie. 41. a.
 Mulier cū veste deponit verecūdiā. 42. d.
 Mulierem nunq̄ dicens fortunatus di-
 citur a Lomico. 42. d.
 Mulieres ⁊ pellices vbes atq; regna
 subuertunt ibidem.
 Mundum diligens non est charitas pa-
 tris in eo. 35. e.
 Mundi debebāt esse pueri David vt pa-
 nes propositionis cōmēderent. 17. b.
 Mundi huius figura ⁊ cōnerfatio quasi
 nubes preterit. 12. c.
 Musso pleni fuerunt apostoli ⁊ quale il-
 lud fuerit. 26. b.
- M
- Maara puella dicitur. 26. f.
 Maturitate saluatoris simitari non pos-
 sumus: imitemur saltem eius conuer-
 sationem. 6. f.
 Mautgamus in presentiarum lactamur
 atq; pugnamus: vt in fine peruenia-
 mus ad portum: coronemur: triumphe-
 mus. 65. b.
 Nature necessitas cito expletur. 53. f.
 Nature satisficit pane ⁊ aqua ibidem.
 Necessitate nec ad virtutes: nec ad vicia
 trahimur. 46. e.
 Necessitas vbi est: ibi nec damnatio nec
 corona erit ibidem.
 Necessitas insida custos castitatis. 40. f.
 Necessitatem in voluntatem vertere de-
 bemus. 12. c.
 Nemo hunc superabit: cuius assertionē
 ignorat. 1. e.
 Quod necessario debet fieri: nisi fiat: pe-
 nam habet. 10. c.
 Nihil prodest celibatus ⁊ nuptie absq;
 operibus. 9. d.
 Nicanor vnius virginis captiue amore
 superatur. 38. b.
 Nicanor Baetros a feritate retrahere
 volens: pene amisisset puinciam ibidē
 Nicerati coniunx morem sibi ipsa con-
 sciuit. 38. f.
- Nihil tutum in quo totius populi vota
 inspirant. 41. a.
 Nihil interest q̄ ex honesta causa quis
 infantiat. 43. b.
 Noe arca quid significet. 16. a.
 Noe arcam ingrediens quare separatur
 ab vrozē: in terram vero exiens iun-
 guntur paria. 16. a.
 Noe Daniel ⁊ Job non potuisse libera-
 re filios ⁊ filias ⁊ exponitur. 20. e.
 Noli salutem tuam cum interitu alteri
 querere. 9. e.
 Nomades semicrudis vescuntur. 51. b.
 Non habemus regem nisi Cesarem: ex-
 ponitur mystice. 73. e.
 Non quid deus concedat: sed quid velit
 nobis pensandum est. 32. c.
 Nouatum taxat Hiero. 46. b.
 Nouissimi mala nostra discimus. 42. a.
 Noxiū patere debet vt possit pteri. 2. d.
 Nubere melius esse q̄ vri exponi. 7. d.
 Nubentium tribulationes. 12. a.
 Nubendum esse tñ semel exemplo chri-
 sti edocemur. 36. d.
 Numerus binarius non est bonus. 15. e.
 Numerus impar probatur: ibidem. f.
 Numerus vicenarius infansus est. 18. c.
 De numero impari qui scripserint enu-
 merantur plures. 87. c.
 Nuptias damnauit Lactanius. 2. a.
 Nuptias ira recipimus: vt virginitatem
 preferamus. 2. b.
 Nuptias vocat paulus indulgentiam
 quandam. 6. e.
 Nuptias cōcedit Hierony. ne videatur
 damnare naturam. 7. a. (a.
 Nuptiar ⁊ virginū non eadē merces. 7.
 Nuptie etiam donū dei sunt ibidem.
 Nuptie non sunt p se bone. 7. d. e.
 Nuptie ⁊ celibatus absq; operibus ni-
 hil profunt. 9. d.
 Nuptias. S. Hiero. rex ignarus: puta-
 bat habere carnis leticiam. 12. a.
 Nuptie et virginitas quantum disse-
 rant. 13. c.
 Nuptie terram replent: virginitas para-
 desum. 15. e.
 Nuptie morte finiuntur. 19. a.
 Nuptijs non equanda puritas virgia-
 nitatis. 42. c.
 Nuptias Hiero. non repudiat. 26. a.

Nuptie: premia publicitie possidere nequeunt. 32. f.
 (42. e.)
Nuptijs multa incōmoda adiuncta sunt
Nuptie quomodo vitande. 84. a. c.
Nuptie remedia sunt incōtinentie. 8. 4 b
 ③
Obedientie cōmendatio. 58. b.
Oblitusimur dei rerum abundantia ⁊ gula. 57. a.
Oculos dexter virginitatē sciat. 26. a.
Oculus clausis Audabatarū more pugitare. 30. d.
Oculos quidā sibi effoderūt: ⁊ cur. 52. e.
Odore debemus carnis pollutam tunicam. 35. f.
Offerre quod quis non obligatur: maioris est gratie: quod debet. 11. a.
Olere putabat Bilis omnibus viris os sicut marito suo. 39. e.
Olera non requirunt cocos. 53. c.
Olfactus quo capiatur. 52. a.
Omnib⁹ oīa factus est apostolus. 15. a.
Omnia licent: sed non omnia expediunt 15. a. et. 86. f.
Omnia tempus habent. 24. c.
Omne quod in macello vendit: cur apōstolus emi iubeat ⁊ cōmedi. 58. e.
Opera non nota querunt in certamine quō contra demones dimicam⁹. 30. a.
Opera oīa absq; virginitate: puritate: p̄tinetia: ⁊ castitate imp̄fecta sunt. 36. c.
Orandum si semper fuerit: nunq; plugio ferulendum est. 6. a.
Oratōes officio pligali impediunt. 6. b.
Ordine maiore constitutus occasionem exercēdaz virtutū habere potest. 29. c.
Ordo vnus in ecclesia erat s̄m Joui. qd̄ Ihero. refutat. 69. d.
Ornatus quales christus querat. 6. d.
Orygometra populus Ifabel vsq; ad coleram ructauit. 59. f.
Oves inter se differentia habent. 72. c.
 ④
Oves propositionis qui audebant vel poterant cōedere. 17. b.
Panē ostendere: lapidē tenere. 82. b.
Pantia vxor Abroboris sanguinem suum conosso pectore suo marito iasū dit vulneribus. 39. c.
Paradisus virginitatem: terra nuptias dedicauit. 24. f.

Pasiphae tauri expetuit scubis⁹. 42. d.
Passioni ei quisq; subiaccera qua vincitur. 35. b.
Pater debet notū: vt possit p̄ncti. 2. d.
Paulus quare castitate sua sit. 13. a.
Paulus quales nos esse velit. 35. a.
Paulus quicqd̄ statuerit vel dixerit legem christi in eo loquētis putem⁹. 4. f.
Paulus cur reprobat eos qui nuptias prohibebant: ⁊ iubeant cibis abstinere. 58. d.
Paulum cū Ihero. legebat non verba audire: sed tonitrua videbat. 82. d.
Pauli verba etsi simplicia videntur: tū fulmina sunt ibidem. e.
Paulus neminem passus est deficere in via. 84. a.
Peccare nos posse post baptismū: cōtra Iouini. probat. S. Hierony. multis auctoritatib⁹. ll. 2. ca. 1. p̄ totū fo. 44.
Peccata asserbat Jo. paria esse. 62. a.
Peccatores ⁊ iusti h̄ simul p̄niunt. 65. e.
Peccatum non in cibo aut vestib⁹ esse dicitur. 62. b.
Peccato iungit: qd̄ victiosum est ibidē.
Peccata leuia sunt ⁊ graua. 69. f.
Peccatum alterius alteri non reputabitur. 20. e.
Peccatoz tres sunt radices. 35. e.
Peccatoribus ⁊ auib⁹ licite vesci possimus. 48. f. et. 49. a.
Pecudes imitentur viri qui se vxorib⁹ iungunt causa generis humani. 51. d.
Penelopsis pudicitia: Homeri carmen est. 39. d.
Pellices domos vrbes atq; regna subuertunt. 42. d.
Pelusiotes non manducat cepe. 51. d.
Perfraz cibus. 54. e.
Perseuerare paucoz est. 30. b.
Perseuerantiū grande p̄m̄ium ibidem.
Perfecta charitas que sit. 35. f.
Per tria mouet terra exponitur. 24. b.
Perse cum matribus: filiabus ac nep̄tibus copulantur. 51. c.
Petrus eo tempore quo credit⁹ non habuit vxorem. 21. e.
Petri ⁊ Joannis cōparatio. 21. f.
Pericio Platonis mater: virgo fuisse scribitur. 38. c.
 (dū. 50. c. d.)
Perfectus esse q; volueritq; sibi facien

- P**erfectis quibz dñs preceperit. 50. e.
Petrus experimentū habuit contuga-
 lium vinculorum. 6. a.
Petrus quomō informet maritos chri-
 stianos ibidem.
Petrus filiam habuit. 21. e.
Petrus quare esurivit. 59. d.
Phegor. quid significet. 18. e.
Phedonis filie ob virginitatem seruan-
 dam sese precipitauerunt. 37. c. 2. d.
Phillippum regem Macedonum vxor
 excludit irata. 42. b.
Philo Carneadis scribit Diodorū So-
 craticum quinqz filias dialecticas in-
 signis pudicitie habuisse. 38. d.
Philosophi cur ciuitates relinquentes
 ad deserta se contulerunt. 52. c.
Phyrgioz victus. 50. f.
Phur 7 ponticus nefas putant locustā
 comedere. 50. f.
Pythagoze filia: chorū virginū casti-
 tatis doctrina instituit. 38. d.
Pythagozas 7 Empe. putabant omne
 qd mouet 7 viuit non edendū. 49. c.
Pythag. eiusdem criminis reos arbi-
 tratur qui abiete quercūqz succiderint
 cuius parricide sunt ibidem.
Pythagozei hominū frequentā decli-
 nantes in solitudine habitauerūt. 52. d.
Plato de virgine natus fertur. 38. c.
Plato sapientie princeps ibidem.
Plato cur elegerit Academiam villam
 procul ab vrbe. 52. d.
Plancio obitus Moyfi qd fecit. 19. a.
Plebis iudicio olim sacerdotes elige-
 bantur. 29. a.
Plenus venter obruit animum. 54. d.
Podagra abstinentia curatur. 54. c.
Pompeius tristi nuncio de Aditia vxo-
 re impudica consternatur. 42. a.
Pontifex olim tantum virginē vxorem
 ducere debebat. 17. b.
Portia sine Bruto viuere noluit. 40. a.
Portia minor laudauit feminā que se-
 mel tantum nupsit ibidem.
Porcus cur creatus. 50. a.
Porcorum anserum 7 gallinarum adi-
 pes ad qd pñnt. 49. e. (est. 46. e.)
Possessio certa nec etiā in bonis opibz
Post peccata baptismos saluari pos-
 se probat auctoritate Joan. 45. b.
- P**ossidere molestū est: quod nemo vult
 habere. 41. a.
Preclara ingenia que nobilitent. 43. e.
Preceptū mulieribus quale prescribit
 a Paulo. 23. a.
Quod precipitur imperatur: quod impe-
 ratur necesse est fieri. 10. c.
Preceptum vbi fuerit ubi necessitas ser-
 uientis ibidem. d.
Precepta leuiora nuper credentibz dat
 apostolus. 28. a. b.
Prello isto quo contra demones pten-
 dimus: nō lo querunt noīa sed opa. 30. a.
Premium vnum vbi non est ubi diuersa
 sunt dona. 13. e.
Premia bonoz 7 maloz non esse equa-
 lia probat Hierony. lib. 2. cap. 13. per
 totum. fol. 62. et. 63.
Preputio qui vocatus est: non circum-
 cidatur exponitur. 9. c.
Presbiter non meritorum nomē est sed
 officij. 29. c.
Preterit figura huius mundi. 12. c.
Primas partes scribendi Hierony. sibi
 vendicat. 75. e.
Priuilegiū Joannis: 7 Xginitatis. 22. f.
Promotio affinium 7 cognatorum in
 clericos carpitur. 29. b.
Propositiones Joui. contra quas Hier-
 ony. disputat: ponuntur. ca. 3. per to-
 tum. lib. 1. fol. 3. et. 4.
Propositionis panes qui poterant cō-
 medere. 17. b.
Propter fornicationē quomodo vnus-
 quisqz vxorem habere debeat. 5. e.
Proprietas singulorū vbi est ubi altrin-
 secus diuersitas. 7. b.
Pseudo pphete dulcia pollicent. 74. c.
Pudicitie libertas sarcina nuptiarum
 non oneranda. 9. c.
Pudicitia magna erigitur in epō. 29. e.
Pudicitia principatū tenet in omni gra-
 du ibidem. et. fol. 43. d.
Pudicitie premia nuptie non posside-
 bunt. 32. f.
Pudicitia honestis mentibz magis cu-
 re debet esse: quam vita. 38. a.
Pudica q̄ vera sit dicēda. 40. f. 7. 41. a.
Pudicitia impuris retinenda. 43. d.
Pudicitia amissa oīs virtus ruit ibidē.
Pudicitie laus 7 cōmēdatio ibidem. d.

Pudicitia virtus est propria mulierum
ibidem. e.

Pudoris christiani est: etiam aliquādo
apud amicos tacere. 7. 5. d.

Pucros tres fuisse eunuchos. 20. d.

Pultem se Hiero. vocat: et christianoꝝ
minimum. 8. c.

Puto q̄ et ego sp̄itū dei habeam: qua-
re dixit apostolus. 14. a.

Quadi equos et vulpes comedunt. 51. b.

Quanto difficilius est abstinere ab ille-
cebris: tanto maius erit premium. 2. c.

Quales nos esse velit paulus. 33. a.

Quale illud bonum est: quod ozare pro-
hibet. 6. a.

Quantiū impletur mariti officium: nō
impletur continentis ibidem.

Questiones Corinthioꝝ que fuerint
quibus apostolus respondit. 5. a.

Que est ista que ascendit vt canticor̄. 8.
scribitur: exponitur. 25. f.

Quēda sunt nobis q̄ sursum sunt. 33. f.

Quere aliud est: aliter diffinire. 82. b.

Quicq̄ equaliter licet: equa lance pen-
sandum est. 15. b.

Quindecim gradus quid fecerit. 72. c.

Quinquaginta virgines pro pudicitia
custodienda occubuerunt. 37. d.

Quinq̄ reges in terra repromissionis
regnantes: quid significant. 18. a. b.

Quinq̄ sensus olim in hominibus reg-
narunt ante eductionem populi Isra-
bel ex egypto. 18. a.

Quod corpore non possumus: saltē men-
te prestemus. 6. d.

R

Raab meretrix cur in genealogia dñi
enumeratur. 19. e.

Rachel sterilis et pulchra qd fecit. 16. e.

Ratio adesse debet in cibis sumendis.
folio. 53. b.

Radices peccatoꝝ tres sunt. 35. e.

Rarum est vxorem sine litigatione et ira
cundia inuenire. 23. e.

Rari sunt amici boni. 54. e.

Rari sunt pudici ibidem.

Rari sunt fideles ibidem.

Rara semper est virtus ibidem.

Rebecca ab alma dicitur fuisse: non be-
thula. 26. f.

Rectum fecit deus hominē. 24. d. et. e.

Regna atq̄ vrbes: pellices subuertunt.
42. d.

Reprehensibile qd est: a virtute procul
est. 62. b.

Quod reprehenditur: vicio mancipa-
tur ibidem.

Repudiare non debet credens non cre-
dentem. 8. a.

Repudium quando concessum. 16. e.

Resurgentiū diuersa sunt p̄nta. 64. d.

Retributio non est in hoc mundo. 65. b.

Rhetorū ars est verisimilia magis q̄
vera dicere. 82. c.

Rhodogune filia Darij: nutricē que illi
scdas nuptias suadebat occidit. 39. d.

Romane femine plures enumerant que
scdas nuptias respuerunt. 39. d. e. f.

Romane vr̄bis cōmendatio. 75. a.

Roma vnde dicta ibidem.

Ruina similitum: stantiū merus est. 73. b.

Ruine si in celo sint: quanto magis in
terra. 48. b.

S

Sacerdotes in veteri lege: vitium et fi-
ceram non bibebant. 28. e.

Sacerdos semper pro populo sacrificia
offerre debet. 28. d.

Sacerdotibus veteris testamenti: cur
p̄ceptum fuit ne vxorem viduā du-
cerent. 17. b.

Sacerdotes (quia eis semper ozandū)
semp carere debēt matrimonio. 28. d. e.

Sacerdotes olim iudicio plebis elige-
bantur. 29. a.

Sacerdotum peruersa electio reprehen-
ditur ibidem.

Sacerdotes Diane Laurice virgines
fuerunt. 37. a.

Sacerdotes egypti: mūdi negotiis post-
positis: semper in templo fuerūt. 54. f.

Sacerdotum egypti victus et mores ibi
dem et. 55. a.

Sacerdotes ingressuri templum que in-
ebriare poterant: non biberunt. 58. a.

Sacerdotes olim quare lineis tantum
vestibus vtebantur. 72. f.

Saginare animam melius est quam cor-
pus. 50. d.

Salomon vxores plures habuit. 19. f. et
20. a.

Salomon multitudine. 23. c.
Salutem tuam cum interitu alterius noli querere. 9. e.
Saluatoris natiuitatem si non possumus imitari: saltem eius persuasionem. 6. f.
Samaritana a christo cur arguit. 14. c.
Sampson et Samuel vinum et hircera cur non biberunt. 58. a.
Sampson plures moriens quam viuus occidit. 19. a.
Sampson typum saluatoris tenet ibidem
Samuel leuita tunc fuit. 19.
Samuel et Moyses filijs suis alios pretulerunt: nec putabant liberos quos videbant domino displicere. 41. d.
Samanci gymnosophiste sunt. 55. c.
Sanctitatis fructus: vita est eterna. 31. d
Sancti estote: quia et ego sanctus sum exponitur. 34. f.
Sancti veteris test. eius sunt meriti cuius nunc sunt christiani. 47. d.
Sanguisuga diabolus dicitur. 24. a.
Sanguisuge filie que sint ibidem.
Sanguinarius fuit Dauid. 19. f.
Sanius deus lucerne dicit. 25. f.
Sapiens nunquam solus est. 41. b.
Sapiens an ducere debeat uxorem. 40. c.
Sapiens ratione debet amare coniugem: non affectu. 43. c.
Sapientiam impedit abundantia mense. 53. f
Sarmate equos et vulpes comedunt. 51. b
Sarraceni nephas putant porcorum vesci carnibus. 51. b.
Saturitati ieiunia preferuntur. 59. d.
Saul ieiunium imperauit omni populo. 57. c. d.
Saul rex pessimus fuit. 72. c.
Secas filie ob amissam virginatatem se mutuo occiderunt. 37. f.
Scoti humanis carnibus vescunt. 51. b
Scoti uxores proprias non habent. 51. c.
Scytharum mores. 51. b.
Scripturas non debemus ad nostram voluntatem trahere. 86. b.
Secunda que sint nobis. 33. e.
Secundas nuptias quibus apostolus concedat. 13. e.
Segmenta eboris in medelas varias assumuntur. 49. d.
Semel esse nubendum exemplo christi. 36. d
Semierudis qui populi vescantur. 51. b

106.
Seneca sententia de viro quodam effemina
to. 43. b.
(2. 52. b.)
Sensus quinque fenestra anime dicunt. 51. f
Sensus corporum sunt quasi equi sine ratione currentes: anima vero auriga est eorumdem. 53. a.
Sensus cogitat quod videt: audit: odorat: rat. 22. 52. f.
Sensibus sine quatuor viuere possumus: sed sine aspectu: auditu: odoratu: tactu: absque gustu aut minime. 53. b.
Septentrionales populi quibus cibis non vrantur. 50. e.
Sepultura Moysi et Josue inuicem comparantur. 18. d. e.
Sepulchrum Moysi quare ignorat ibidem. f.
Sepulchrum Moysi quare contra pharaonem positum ibidem.
Sepulchro christi nec ante nec postea quisquam positus est: quid significet. 26. d
Seruitur christi comedatio. 9. f. 2. 10. a.
Seruus uxoris: domino seruire non potest. 17. e.
Seruus sciens voluntatem domini. 22. exponitur. 72. d.
Serus officio in resurrectione non fungemur. 31. b.
Sibylle virgines fuerunt. 37. a.
Sicut per hominem mors: sic per hominem resurrectio mortuorum exponit. 32. e.
Simplicia verba in diuinis scripturis sensum habent angustiorum. 18. e.
Simplicitas in plerisque suffragium meretur. 29. a.
Simpliciores in clerum plerumque non eliguntur. 29. b.
(c. d.)
Simul iustus et iniustus hic puniunt. 55.
Similitudo quelibet ad id refertur cuius est similitudo. 66. b.
Similium ruina: instantium metus est. 73. b
Singulare pro pluraliter econuerso sepe ponitur. 68. e.
Syrenarum cantus et fabule clausa aure transeunde sunt. 3. c.
Siri cocodrillum comedunt. 51. a.
Syrus vermes ponticos non comedit. ibidem.
Socrates duas habuit uxores rixosas. folio. 41. e. f.
Socratis pulchrum scoma in Xantho pen ibidem. f.

Socrus omnes oderunt nurus inquit
Tereu. 42. c.
Sollicitudo celibus et vrozati. 12. c. et. d.
Sorozis nomen: omnem sedum amorē
excludit. 26. a.
Sotularis pedem virgentis: pulchra pa
remia. 42. c.
Spado regine Landacis: ob fidei robur
nomen viri obtinuit. 11. c.
Spem future glorie habens: castificat se
metipsum. 35. f.
Speusippus sorozis Platonis filius
fuit. 38. c. (32. d.)
Spiritualibus spiritualia sunt dicenda
Spirituale spiritualiter diiudicat ibidē.
Spiritu incipientes: aliquādo carne cō
summantur. 33. b.
Spiritu ambulantes: desideria carnis
non perficient. 33. b.
Spiritus fructus qui sint. 33. c.
Sponsus virgo sponsam virginem lau
dat. 26. e.
Steriles olim maledicebantur. 18. e. f.
Symphalides ob virginitatem in tem
plo Diane confossa est. 37. e.
Stere hyene et canū ad qd. p. sint. 49. e.
Stoici cur dereliquerint vires et ad tem
pla portiensq; se contulerint. 52. d.
Stoicus erat Ioui. in retributione pre
mitozum. 62. a.
Strato regulus Sydonis ab vrozē suā
confoditur: cuius cadaveri et ipsa mo
riens se superiecitine alterius coitum
sustineret. 39. c.
Sublimitas altissima si cecidit: quis ca
dere non possit. 48. b.
Sues apti: cerui: cur creati. 50. a. b.
Sues quibus alantur cibis. 50. c.
Sues apud Sarracenos non inuentun
tur aut raro. ibidem.
Suffragium meretur aliquādo sola sim
plicitas. 29. a.
Sugillatio acerrima in Ioui. 73. e. f.
Super aquas ambulare cōtra naturam
est. 31. b.

T

Tacianus princeps Encraticaz erroze
deceptus fuit. 2. a. et. 77. c.
Tacianus matrimonia abijcit. 80. f.
Tactu mulierum etiam periculum est. 5.
et. 83. b.

Tactus viri et femine sentit naturā suā
et diuersitatem sexus. 5. d.
Tactus alienoz corporum: et feminarū
ardentior appetitus: vicinus insanie
est. 52. b.
Tactus infatiabilis est ibidem.
Tactus animi libertatem et fortitudinē
tollit ibidem.
Tactus depingit sibi preteritas volup
tates. 52. c.
Tanaquil memorie commendata ob pu
dicitiam. 43. e.
Thebana virgo corruptozē suum noctu
dormientem iugulauit. 38. b.
Eadē deinde se cū gaudio iterfecit ibidē
Templum dei esse purissimum: grandis
fidei est et virtutis. 11. c.
Templum domini David cur prohibet
edificare. 19. f.
Temulentis sermonem dei audire neque
unt. 57. a.
Tempus in collecto est: exponit. 20. b.
Tempus omnia habent vt inquit Ecce
siastes exponitur. 24. e.
Tentantur qualiter vrozēs. 41. a.
Theophrasti sententia an viro sapienti
sit vrozē ducenda. 40. c. d. et per to
tum cap. 28. lib. 1.
Terra per tria monetur. 24. b.
Terre sancte descriptio: typus est eccle
sie in celis. 72. d.
Terrigene qui sint. 25. d.
Tertullianus adhuc adulescens de nup
tius scripsit. 12. d. (51. c.)
Tibarenoz et hircanoz victi et mozes.
Thymus vrbis egypti ibidem. d.
Tyriaca vnde conficiatur. 49. d.
Transfiguratione quare christus Mo
sen et Heliam secum ostendit. 57. b.
Tribus due et dimidia quare vltra Ior
danem habitant. 72. e.
Tribulationes nubentium. 12. a.
Triptolemi tria precepta. 55. d.
Trogodite et Hunni semicrudis vescun
tur. 51. b.
Tonitrua sunt verba apostoli. 82. e.
Turtur typus est saluatoris. 25. b.
Turturis natura ibidem. (82. b.)
Turpe est hostē volis ferire non virib.
Tutum non est: in quo totius populi vo
ta suspirant. 41. a.

- A**ccas egyptij ⁊ palestini cur non com-
 medant. 51. a.
Aleria Messallax sororamisso Seruio
 viro: nulli volebat nubere. 40. b.
Alens imperator cur carnes vitulorū
 interdixerit. 51. a.
Antitas quedā quomodo dicuntur oīa
 creata a deo. 83. c. d.
Antitas vanitatū oīa vanitas vt eccle-
 siastes. 1. scribitur exponitur ibidem.
Ariam tunicā cur Joseph habuit. 7. b.
Arius Seminus orator sublimis fuit.
 folio. 23. e.
Arietates ⁊ cōmutatio in deterius: repre-
 hensionī proxima est. 62. b.
As suum vnusquisq; sciat possidere vt
 inquit Paulus exponitur. 15. c.
Auandali eqs ⁊ vulpes cōmedūt. 51. b.
Auenter plenus obruit animum. 54. d.
Auēta simplicitas in scripturis sanctis ha-
 bent sensum angustiorē. 18. e.
Auēritas amara est. 74. c.
Auēritas capitis vnde causetur. 54. f.
Auēritas candor sempiternus quid sig-
 nificet. 24. f.
Auēritas legis vmbra transiisse ⁊ veri-
 tatem euangelicam venisse: vt notatur
 Lanti. 2. exponitur. 25. b.
Auēritas transiisse disputatur per totū. ca.
 22. li. 1. fol. 31. et. 32. et. 24. b.
Auēritas castitatis leuandum. 18. b.
Auēritas iusticie melius esset nō nosse: quā
 post agnitam retro conuerti. 35. c.
Auēritas vxor post nuptias discimus. 40. e.
Auēritas numerus infaustus est. 18. c.
Auēritas prima causa. 76. e.
Auēritas apostolus quare concedat nup-
 tias. 14. b.
Auēritas qualis eligenda: que ecclesie ele-
 mosinis pascitur ibidem. d.
Auēritas pauperum cibos accipiens qua-
 lis debeat esse ibidem.
Auēritas bñire panis celestis tollit ibidē.
Auēritas sacerdotalis iubebat domi sede-
 re: neq; scdm nosse matrimonii. 17. c.
Auēritas que beate sint. 27. f.
Auēritas crebro per que aliquādo captus
 sis: inutile est. 52. c.
Auēritas ⁊ sinceram sacerdotes olim non
 bibeant. 28. e.
Auēritas ⁊ sicera libidine puocāt ibidem.
Auēritas virgines faciens quale sit. 26. b.
Auēritas ⁊ carnibus cur abstinebant egypti-
 tij sacerdotes. 54. f. et. 55. a.
Auēritas modicam potionem cur apostolus
 Chimotheo suadet. 58. c. d.
Auēritas virginibus preceptum nō habeo vt
 dicit apłs quō. intelligendū. 10. b. c. d.
Auēritas quare christus plus amet. 11. a.
Auēritas quid cogitare debet. 12. e.
Auēritas cogitatio vt sit sancta cozpoze
 ⁊ spiritu: exponitur. 12. f.
Auēritas que sit hostia christi: ibidem.
Auēritas ⁊ nuptie quātū differat. 13. e.
Auēritas quare apostolus nuptias
 concedit. 14. b.
Auēritas dei cultū dedicata: si nupserit ha-
 bebūt damnationem. 11. f.
Auēritas post consecrationem nubētes
 non tam adultere sunt q̄ incesti ibidē.
Auēritas grandis virtutis act⁹ est. 11. c.
Auēritas paradisum replet nuptie ve-
 ro terram. 15. e.
Auēritas fuerūt Adam ⁊ Eua ante pec-
 catum in paradiso. 15. b.
Auēritas post mortem incipit coronari.
 19. a.
Auēritas non moritur. 22. b.
Auēritatis priuilegium ibidem. f.
Auēritatis puritatis nuptie non sunt
 equande. 24. c. (24. f.)
Auēritati in euangelio seruendū est.
Auēritas voluntaria est. 26. e.
Auēritatem nuptijs prelata esse osten-
 ditur ex matre domini. 27. b. c.
Auēritas ⁊ vīdne baptisare aliquā esse
 differentiam contra Foui. 27. c. et. d.
Auēritatis finis est vita eterna. 31. d.
Auēritatem apostolus prefert matri-
 monio. 28. a.
Auēritas in ordinatione sacerdotali quare
 negligitur: maritus vero assumit. 28. f.
Auēritas in excessu pompaz serculis si-
 milis offendit populum ibidem.
Auēritas difficilis res est. 30. b.
Auēritatis priuilegia Petrus descri-
 bit. 34. d. e.
Auēritas efficit nos consortes diui-
 ne nature. 35. a.
Auēritas sola sine alijs virtutib⁹ non
 saluat. 36. c.

Virgines quomodo primitie sint. 36. b.
Virginum. 144. milia in apocalypsi enu-
merantur. 36. a.

37. a.
Virginitas sola consiliū dei nosse dicit.
Virginitas lesa: grande crimen etiam
apud gentiles putabatur. 37. b.

Virgines a Romanis semper honora-
te ibidem.

Virgines seculares plures enumerant.
c. 26. lib. 1. per totū. fol. 37. et. 38.

Virgines plures que se ob pudicitiam
seruandam interfecerunt enumerant
ibidem per totū. cap. 26. lib. 1.

Virginitatem etiam a grecis: latinis bar-
barisque historiis probatā. 36. f. et. 37.
a. b. et. 38. et per totū. cap. 26. i.

Virgo a Micanore amata: propria se ma-
nu interfectioh castitate seruandā. 38. b.

Virginum decem: exempla: non omnium
hominum: sed sollicitoz et pigrozum
exempla sunt. 66. b.

Virgines Joni. que. 73. f. et. 74. a.

Virgo vnde dicta. 77. a.

Viri ac femine tactus: sentit naturā suā
et diuersitatem sexus intelligit. 5. d.

Viris sanctis deficientibus mulieres in
eorum laudantur opprobria. 20. d.

Viri in castitate vxores suas diligere de-
bent. 15. c.

Viros consulatus illustrat. 43. e.

Viri vxoribus se iungētes: pecudes imi-
tentur. 43. c.

Virtutibus premia pollicentur. 33. a.

Virtus mulieris pudicitia est ibidem. e.

Virtus semper rara est. 54. c.

Vitam angelozum non exigitur sed do-
cemur. 10. d.

Vita longa quomodo breuis sit. 12. b.

Vituloz carnes quare interdicte. 51. a.

Vivere debemus immaculati et sancti
cum christo. 33. f.

Vnum in christo esse debemus: exponi-
tur. 69. a. b.

Vnusquisque sicut vocauit eum deus: ita
ambulet: exponitur. 8. a. et. f. 7. 9. a. b. c.

Vnum nosse deum non putem? grande
cum et demones credant et contremi-
scant. 44. f.

Vnicube semper inter matronas habue-
runt decus. 43. f.

Vocauit nos christus in pace. 9. d.

Vocatione qua quisque vocatus est: in ea
permaneat ibidem.

Volo oēs homines esse vt in seipsum vt
scribitur. 1. Corin. 4. exponitur. 6. f.

Volo omnes similes mei esse: vt. 1. Jo. 2.
scribitur: exponitur. 7. a.

Voluntate dei non in desiderijs carnis
reliquum tempus exigendū. 35. a.

Voluntatem dei faciens manet in eter-
num. 35. f.

Voluntas coronatur in martyre. 70. c.

Voluptatibus affluentes: ea cogitamus
que gerimus. 52. f.

Voluptatibus sine voluptate perfrui cō-
tra naturam est ibidem.

Voluptatibus quidam se falso abuti si-
mulant: salua fide et pudicitia ibidem.

Vorum Septe temerarium ab Iudeis
carpitur. 19. b.

Vox missa nescit reuertī. 75. e.

Vxores an liceat dimittere. 5. f. et. 6. a.

Vxorem non esse repudiendam excepta
causa fornicationis. 8. a.

Vxori placere volēs distrabitur in mul-
tas sollicitudinum partes. 12. d.

Vxore carens nullius debitor est. 11. e.

Vxorati sollicitudo. c. d.

Vxores habentes: sint tanq̄ non habe-
ant. 14. e.

Vxorum numerum apostolus non pre-
finitur ibidem. et. 15. a.

Vxores an habuerint apostoli. 21. b. d.

Vxorem Petrus eo tempore quo cre-
didit: non habuit. 21. e.

Vxores apostolorum fuerunt germane
eoz spiritui: et que eos sustentarūt. 21. c.

Vxor quid sit nemo melius nouit illo q̄
passus est. 23. d.

Vxor malefica perdit virum suum. 23. e.

Vxor sine lite et verecundia rara inue-
nitur ibidem.

Vxorem ducens: in ambiguo est: vtrum
odiosam vel amabilem ducat. 24. b.

Vxores multi nō oculis sed digitis ducūt:
vt Marcia Catonis filia dicebat. 39. f.

Vxor an sapienti ducenda. 40. c.

Vxor impedit studij philosophie ibidē.

Vxorum necessaria que sint ibidem.

Vxorum querele ibidem. d.

Vxorem pauperem alere difficile est: vi-
uitem ferre: tormentum ibidem.

Uxoris nulla est electio: sed qualiscumque
obuenit: ita habenda ibidem.

Uxor vitia post nuptias discim? ibidē. e

Uxor non ostenditur ante quā ducitur: ne
ante displiceat quam ducatur ibidem.

Uxor spudica seruari non potest ibidē. f.

Uxores quomodo varie tentantur. 41. a.

Uxorem ducere propter heredes: et no-
minis amplificationem ac memoriam
solidissimum est. 41. c.

Uxorem nunquam ducens: fortunatus di-
citur a Comico. 42. d.

Uxores in bonorum et malorum consi-
deratio sunt: tanquam in quodam meditu-
lo. 42. e.

Uxorem castam et diuitem quidam cur
repudiasse: interrogatus: portendit pe-
dem atque dixit. Et hic fornicarius quem
cernitis: videtur vobis nouus et ele-
gans: sed nemo scit praeter me: ubi me
praemat. 42. c.

X

Xps quales diuitias et ornatus querat
in coniugibus. 16. d.

Xps quare virgines plus amat. 11. a.

Xps in carne virgo: in spiritu monoga-
mus. 15. c.

Xps sancte et caste ecclesiam diligit. 15. g

Xps virginitatis preco. 16. f.

Xps patitur inter lilia. 25. d.

Xps cur natus cum genitalibus. 31. a.

Xpm si susceperimus: illico fugamus
diabolum. 44. e.

Xps comedit carnes. 49. a.

Xps in transfiguratione sua: cur Moy-
sen et Heliam secum ostenderit. 57. b.

Xps post resurrectionem quare comme-
dit. 59. c.

In christo omnes viuificabuntur vnus-
quisque in ordine suo: exponitur. 64. d.

Xps diuersimode inhabitat. 67. c.

Sint.

Sunt hee dictiones ex inadvertentia
per scripte et impressae: cum
verius per ch scribende
sint.

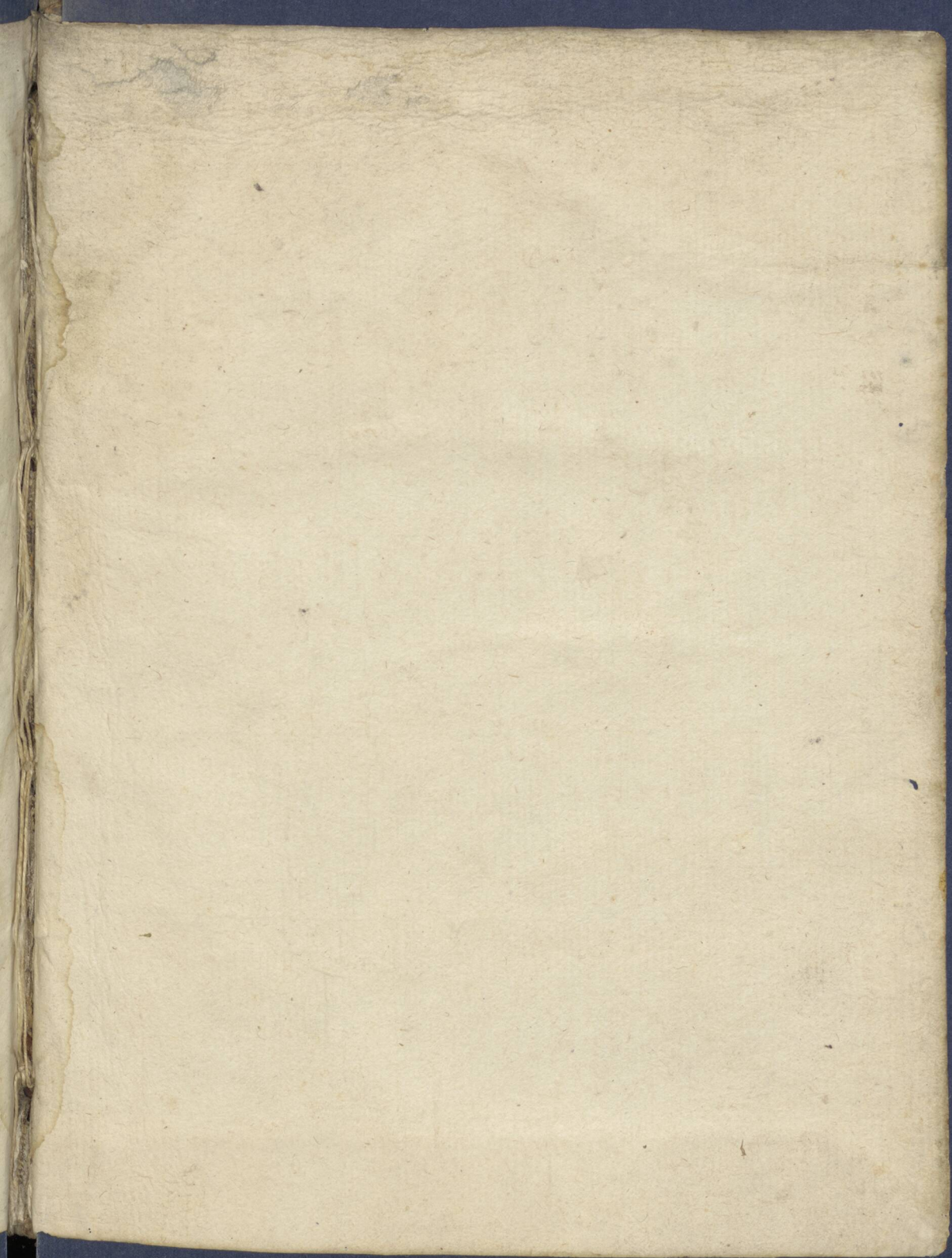
Errata in hoc opere ex incuria & festinatione cōmissa.

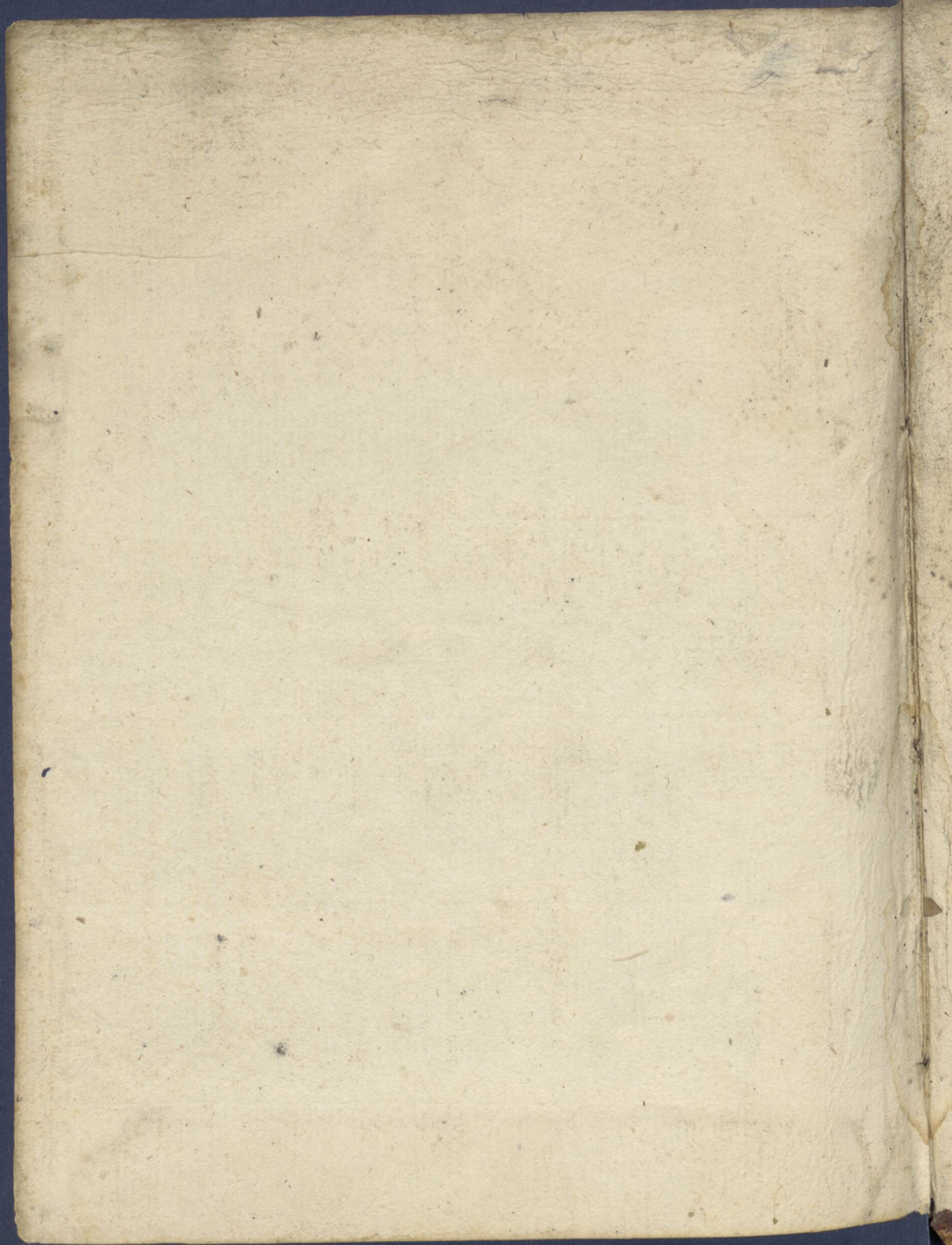
- fol. 2. d. netia, lege entia.
fol. 11. pro sum, lege sunt.
fol. 13. a. pro abhorter adhorter legendum est.
fol. 16. a. pro immundi, lege in mundi. Ibidem. c. pro erordio
lege exordio.
fol. 18. 2. pro exercitu, lege aduentui, sic enim legis in uetusto
quodam codice.
fol. 18. c. pro accepti, accipi. Ibidem. c. pro quam, lege quem.
fol. 19. pro qui, lege q̄.
fol. 21. f. pro repperat, repererat.
fol. 22. f. pro uirginis, lege uirgini.
fol. 23. c. pro cōpescet, cōpenset. Ibidem. f. pro Ei, lege, Et.
fol. 25. f. pro fuerit, fueris.
fol. 29. c. pro $\nu\eta\pi\rho\chi\lambda\epsilon\omega\nu$ lege $\nu\eta\pi\rho\chi\lambda\epsilon\omega\nu$.
fol. 30. a. pro illo, ille. Ibidem. b. pro damnatur, dominatur.
fol. 43. pro quā, quē legas. Ibidem. c. aduersionis, lege auersionis.
fol. 37. pro Mamerita Mamertia.
fol. 37. f. pro Scedali, Scedasi.
fol. 38. 2. ullam fabula, lege fabulam, ibidem. c. & liberū patrem
de femina, lege femine. ibidem parum infra pro peritionem
matris, lege matrem.
fol. 39. d. Et erunt, lege, ferunt pro Admeto. Ibidem pro Laodo
mia, Laodamia.
fol. 43. b. in quā improuida uir, lege, uis. Ibidem. c. Certe quā
dicunt, lege qui. Ibidem. e. Hanc raro inter, lege Hanc etenim
rara inter feminas. &c. Ibidem. f. pro illas fortunæ multibri fa
cta, lege sacra,
fol. 56. d. qui erant caro, legendum, quia.
fol. 60. b. pro sagina carniū compescetur, compensetur. Ibidem. b.
ouium ponit & hircorū, delendum est ponit.
fol. 61. b. q̄ constat, lege quā. Ibidem Si hæc promissio, alii sic le
gunt. Num ergo si hæc repromissio. Ibidem. f. que ad peruer
sitate, prauitate alias legitur.
fol. 62. b. frontemq; toruantur, lege tornantur. Ibidem uerba pro
munt, lege promuntur. Ibidem. e. fuffultans, alias subsultans.
fol. 63. d. & inter saluationem utiq; , lege & inter saluationem
& saluationem utiq;.

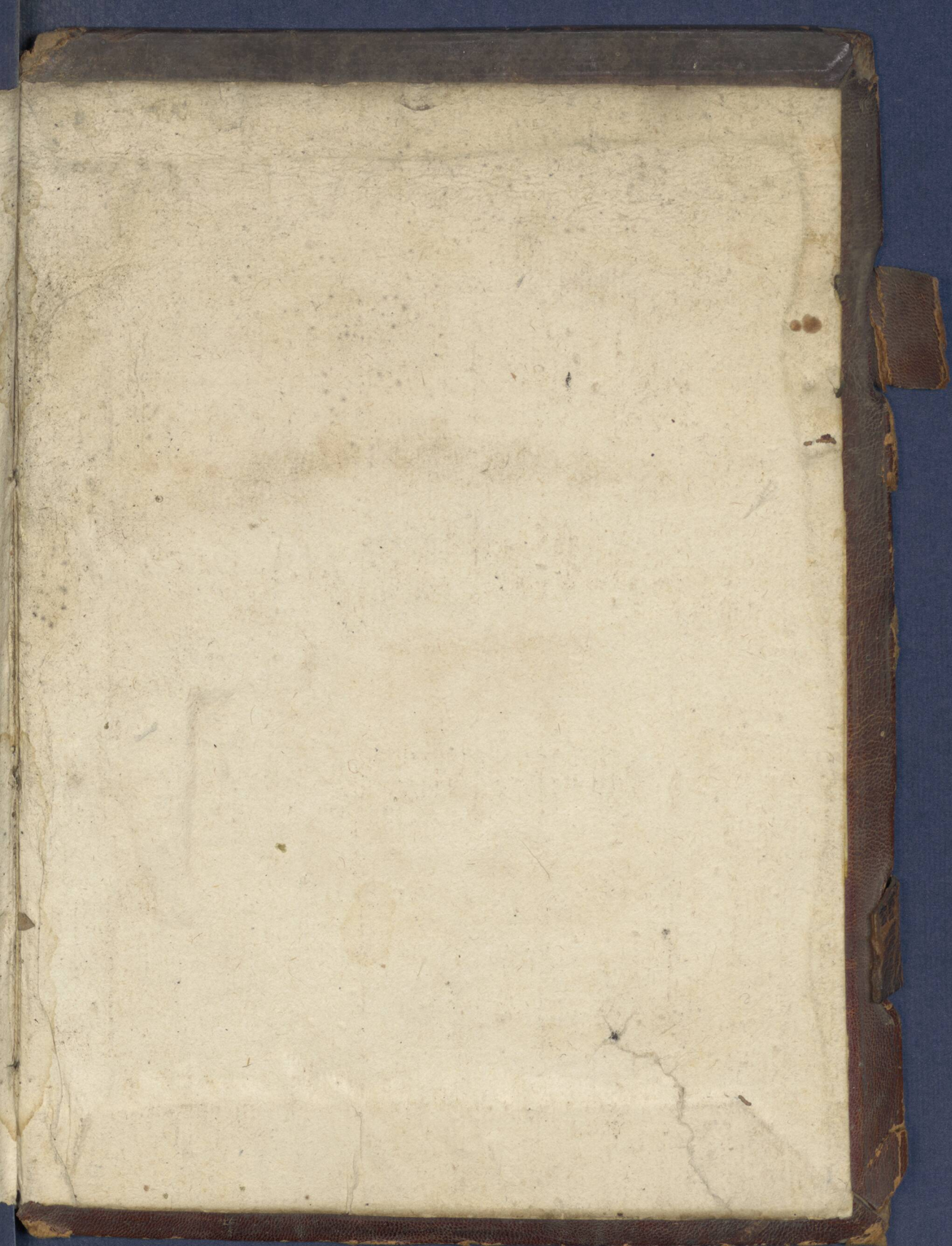
- fol. 65. c. quin inter uictum, lege uinctum.
 fol. 72. lege pro numero foliorum, pro. 74. 77.
 fol. 75. e. pro quantæ plerisq, pleriq. Ibidem parum ante. d. pro
 portionem, alias legimus potentiorẽ.
 fol. 76. a. pro magis ex operis eor, alias operibus.
 fol. 80. e. in margine pro. c. 9. lege. c. 13. lib. 1. fol. 19. d.
 fol. 86. a. bono melius bono prætuli, delendum est scdm bono.
 fol. 84. aduicitur nupta, addicitur.

Impressum Viennæ Austriae, per Ioannem Singrenium
 expensis uero Leonardi & Lucae Alantse fratruu.
 Anno Domini. M. D. XVI.

BIBLIOTEKA UNIW. W POZNANIU
234239 II
234236 II
C. 10714

